

**T.C.
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI**

**SÜRDÜRÜLEBİLİR YEREL KALKINMA BAĞLAMINDA SAKİN
ŞEHİR (CITTASLOW) YAKLAŞIMININ SOSYAL, EKONOMİK VE
ÇEVRESEL ETKİLERİ: ŞAVŞAT İLÇESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatma İPEK

**Danışman
Prof. Dr. Atakan ÖZTÜRK**

ARTVİN-2021

**T.C.
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI**

**SÜRDÜRÜLEBİLİR YEREL KALKINMA BAĞLAMINDA SAKİN
ŞEHİR (CITTASLOW) YAKLAŞIMININ SOSYAL, EKONOMİK VE
ÇEVRESEL ETKİLERİ: ŞAŞAT İLÇESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatma İPEK

**Danışman
Prof. Dr. Atakan ÖZTÜRK**

ARTVİN-2021

TEZ BEYANNAMESİ

Artvin oruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-ğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum ‘‘Sürdürülebilir Yerel Kalkınma Bağlamında Sakin şehir (Cittaslow) Yaklaşımının Sosyal, Ekonomik ve evresel Etkileri: şavşat İlçesi rneği’’ adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Artvin oruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-ğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

() Tezimin tamamı her yerden erişime aılabilir.

() Tezim sadece Artvin oruh niversitesi yerleşkelerinden erişime aılabilir.

(X) Tezimin 6 ay süreyle erişime aılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime aılabilir.

10/02/2021

Fatma İPEK

JÜRİ TEZ KABUL TUTANAĞI
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Atakan ÖZTÜRK danışmanlığında, Fatma İPEK tarafından hazırlanan çalışma 10/02/2021 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Orman Mühendisliği Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Mustafa Fehmi TÜRKER İmza:.....

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Atakan ÖZTÜRK İmza:.....

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Bekir KAYACAN İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

.... / /

Doç. Dr. Hamit ŞAFAKÇI
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“Sürdürülebilir Yerel Kalkınma Bağlamında Sakin Şehir (Cittaslow) Yaklaşımının Sosyal, Ekonomik ve Çevresel Etkileri: Şavşat İlçesi Örneği” adlı bu çalışma, Artvin Çoruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Bu çalışma için beni yönlendiren, çalışmanın planlanmasından yürütülmesine ve tamamlanmasına kadar geçen tüm süreçte karşılaştığım zorlukları bilgi ve tecrübesi ile aşmamda yardımcı olan, sabırlı ve özverili yaklaşımıyla emek harcayan Değerli Danışman Hocam Prof. Dr. Atakan ÖZTÜRK’e sonsuz teşekkür ederim.

Tez savunma sınavımda jüri üyesi olarak yer alan, değerli görüş ve önerilerinden istifade ettiğim Sayın Hocalarım Prof. Dr. Mustafa Fehmi TÜRKER’e ve Prof. Dr. Bekir KAYACAN’a teşekkürü bir borç bilirim. Araştırmanın istatistiksel analiz kısmında kaynak ve bilgilerini açarak yardımlarını esirgemeyen Sayın Hocam Dr. Öğr. Üyesi Osman KOMUT’a ve yazım aşamasında tecrübe ve yardımlarını esirgemeyen Arş. Gör. İnci Zeynep AYDIN’a içten teşekkürlerimi sunarım.

Saha çalışmalarında ve tezin yazım aşamasında kaynak ve bilgilerini açarak yardımlarını esirgemeyen başta Yazı İşleri Müdürü Filiz ÖZCAN olmak üzere, Şavşat Belediyesi ekibine, saha çalışmalarında desteklerini esirgemeyen Söğütlü ve Armutlu mahallesi muhtarlarına, sormaca ve görüşmelere katılım sağlayarak araştırmaya katkı sağlayan tüm Şavşat halkına içtenlikle teşekkür ederim.

Çalışmanın tüm süreçlerinde bana sabır ve anlayışla destek veren ve her türlü yardımı sağlayan aileme, eşime ve süreç boyunca zamanından çaldığım minik oğlum Ömer Faruk’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu araştırma 120K011 numaralı proje ile TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) tarafından 1002-Hızlı Destek Programı kapsamında desteklenmiştir. Destekleri için TÜBİTAK’a teşekkür ederim.

Araştırmanın bilimsel ve teknik açıdan uygulayıcılara faydalı olmasını dilerim.

Fatma İPEK
Artvin - 2021

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
TEZ BEYANNAMESİ	I
JÜRİ TEZ KABUL TUTANAĞI.....	I
ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
ÖZET.....	VI
SUMMARY.....	VII
TABLolar DİZİNİ	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	X
KISALTMALAR DİZİNİ.....	XI
1 GENEL BİLGİLER.....	1
1.1 Giriş	1
1.1.1 Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	2
1.1.2 Araştırmanın Önemi	3
1.1.3 Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları	6
1.2 Yazın Özeti.....	6
1.3 Kavramsal Çerçeve.....	19
1.3.1 Sürdürülebilirlik	19
1.3.2 Sürdürülebilir Kalkınma	20
1.3.3 Sürdürülebilir Yerel Kalkınma	27
1.3.4 Sürdürülebilir Yerel Kalkınmanın Boyutları	29
1.3.5 Sakin Şehre Giden Yolda Sürdürülebilir Yerel Kalkınma Yaklaşımları.....	34
1.3.5.1 Yerel Gündem 21 ve Kent Konseyleri.....	36
1.3.5.2 Avrupa Kentsel Şartı ve Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi	38
1.3.6 Sakin Şehir Yaklaşımı	39
1.3.6.1 Sakin Şehir Kavramı ve Kapsamı	39
1.3.6.2 Sakin Şehir Hareketinin Ortaya Çıkışı (Tarihçesi) ve Felsefesi	41
1.3.6.3 Sakin Şehir Üyelik Ölçütleri	46
1.3.6.4 Türkiye’de Sakin Şehir Üyelik Süreci.....	49
1.3.6.5 Sürdürülebilir Yerel Kalkınma ve Sakin Şehir İlişkisi	50
1.3.6.6 Sakin Şehir Üyelik Ölçütlerinin Sürdürülebilirlikle İlişkisi	52

1.3.6.7 Dünya’da ve Türkiye’deki Uluslararası Cittaslow Birliği Üyesi Kentler	55
2 MATERYAL VE YÖNTEM	56
2.1 Materyal	56
2.1.1 Araştırma Alanının Tanıtımı	56
2.1.1.1 Nüfus	57
2.1.1.2 Göç	58
2.1.1.3 Ekonomik Yapı	59
2.1.1.4 Şavşat’ın Uluslararası Cittaslow Birliği’ne Üyelik Süreci	68
2.1.2 Araştırmada Kullanılan Veriler	69
2.2 Yöntem.....	70
2.2.1 Sormacaların Hazırlanması ve Uygulanması	71
2.2.1.1 Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi	71
2.2.1.2 Sormaca Formunun Geliştirilmesi.....	71
2.2.1.3 Sormaca Verilerinin Güvenirliği ve Geçerliliği	73
2.2.1.4 Sormacaların Uygulanması	76
2.2.2 Derinlemesine Görüşme Hazırlıkları ve Uygulanması.....	77
2.2.2.1 Derinlemesine Görüşme Yapılacak Kişilerin Belirlenmesi	77
2.2.2.2 Derinlemesine Görüşme Formlarının Hazırlanması.....	78
2.2.2.3 Derinlemesine Görüşmelerin Uygulanması	79
2.3 Hipotezler.....	80
2.4 Verilerin Analizi	82
3 BULGULAR VE TARTIŞMA.....	84
3.1 Sormacalardan Elde Edilen Bulgular ve Tartışma.....	84
3.1.1 Katılımcıların Nüfus Bilimsel Özellikleri.....	84
3.1.2 Katılımcıların Sakin Şehir Hakkında Genel Bilgi ve Farkındalıkları	86
3.1.3 Katılımcıların Sakin Şehrin Şavşat’ın Sürdürülebilir Yerel Kalkınmasına Etkilerine İlişkin Görüşleri	90
3.1.3.1 Sosyal Etkilere İlişkin Görüşler	90
3.1.3.2 Ekonomik Etkilere İlişkin Görüşler.....	93
3.1.3.3 Çevresel Etkilere İlişkin Görüşler	97
3.1.4 Hipotez Sonuçları	100
3.2 Derinlemesine Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular ve Tartışma.....	112

3.2.1 Sakin Şehir Yaklaşımı ve Uygulamalarının Şavşat'ın Sürdürülebilir Yerel Kalkınmasına Sosyal Etkileri.....	112
3.2.1.1 SE-1. İlçenin Reklâm ve Tanıtımı	115
3.2.1.2 SE-2. İlçeye Katılan Değer	119
3.2.1.3 SE-3. Gelenek-Görenek, Tarihi ve Kültürel Değerler.....	121
3.2.1.4 SE-4. Bakış Açısındaki Değişim (Psikolojik Değişim).....	123
3.2.1.5 SE-5. Engelli, Kadın ve Çocuklara Yönelik Etkinlikler	124
3.2.1.6 SE-6. Göç	127
3.2.1.7 SE-7. İlçede Düzenlenen Sosyal Etkinlikler	129
3.2.1.8 SE-8. Düzenlenen Kurslar ve Eğitim Etkinlikleri	130
3.2.1.9 SE-9. Sosyal Sorumluluk Projeleri.....	131
3.2.2 Sakin Şehir Yaklaşımı ve Uygulamalarının Şavşat'ın Sürdürülebilir Yerel Kalkınmasına Ekonomik Etkileri	133
3.2.2.1 EE-1. Turizm.....	136
3.2.2.2 EE-2. Tarımsal Üretim, Üreticiler ve Yerel Pazar	142
3.2.2.3 EE-3. Yerel Üretici ve Esnaf.....	150
3.2.2.4 EE-4. Yerel Ürünlerin Üretim ve Pazarlama İmkânları	154
3.2.2.5 EE-5. Kadınlar.....	156
3.2.2.6 EE-6. Arazi Değeri ve Yatırımlar.....	158
3.2.2.7 EE-7. Yerel Girişim ve İstihdam.....	160
3.2.2.8 EE-8. Proje ve Desteklemeler	162
3.2.3 Sakin Şehir Yaklaşımı ve Uygulamalarının Şavşat'ın Sürdürülebilir Yerel Kalkınmasına Çevresel Etkileri.....	163
3.2.3.1 ÇE-1. Görsel Kirliliğin ve Trafik Gürültüsünün Azaltılması	166
3.2.3.2 ÇE-2. Yöresel Mimarinin Desteklenmesi	170
3.2.3.3 ÇE-3. Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynakların Korunması	172
3.2.3.4 ÇE-4. Halkın Çevreyi Koruma Bilinci ve Hassasiyeti	173
3.2.3.5 ÇE-5. Çevreyi Dikkate Alan Ulaşım İmkânlarının Geliştirilmesi	175
3.2.3.6 ÇE-6. Sokak Hayvanlarının Korunması	176
3.2.3.7 ÇE-7. Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı.....	177
3.2.3.8 ÇE-8. Atık Yönetimi Uygulamaları	178
3.2.3.9 ÇE-9. Şehir İçindeki Nitelikli Yeşil Alanlar	179
3.2.4 Şavşat'ta Sakin Şehir Yaklaşımı ve Uygulamalarında Yaşanan Sorunlar....	180

3.2.4.1 İlçe Genelinde Yaşanılan Sorunlar	180
3.2.4.2 İşletmelerde Yaşanılan Sorunlar	187
3.2.4.3 Şavşat'ta Sakin Şehrin Sürdürülebilirliğine İlişkin Başlıca Sorunlar.....	193
4 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	201
KAYNAKLAR	222
EKLER.....	240
ÖZGEÇMİŞ	257

ÖZET

SÜRDÜRÜLEBİLİR YEREL KALKINMA BAĞLAMINDA SAKİN ŞEHİR (CITTASLOW) YAKLAŞIMININ SOSYAL, EKONOMİK VE ÇEVRESEL ETKİLERİ: ŞAVŞAT İLÇESİ ÖRNEĞİ

Bu çalışmanın amacı; sakin şehir üyeliğinin sürdürülebilir yerel kalkınmaya etkilerinin, Şavşat İlçesi örneğinde yerel halk ile paydaş öbeklerinin bakış açısına ve ilçede yapılan gözlemlere dayanarak tespit edilmesidir. Karma yöntemle yürütülen araştırma kapsamında ilçedeki yerel halktan 274 kişiye sormaca uygulanmış, 4 paydaş öbeğinden toplam 33 kişiyle derinlemesine görüşmeler yapılmış ve ilçe saha ziyaretleri boyunca gözlemler gerçekleştirilmiştir. Sormaca ve derinlemesine görüşmelerin çözümlemesi için IBM SPSS Statistics 20 ve Maxqda 2020 programlarından istifade edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre sakin şehir hareketinin Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasını sosyal, ekonomik ve çevresel açıdan olumlu yönde etkilediği, ancak bu etkinin henüz orta düzeyde olduğu görülmüştür. Sosyal açıdan; sakin şehrin ilçeye en çok tanıtım açısından katkı sağladığı, ilçeye değer kattığı, ilçedeki gelenek, görenek, tarihi ve kültürel değerlerin korunmasını teşvik ettiği ortaya çıkmıştır. Ekonomik açıdan; sakin şehrin ilçeyi en çok turizm yönünden etkilediği, ilçedeki yerel ürünlerin üretim ve pazarlama imkânlarında artış yaşandığı ve kadın girişimci sayısının arttığı anlaşılmıştır. Çevresel açıdan ise; sakin şehirle birlikte ilçede doğal dokunun korunmaya çalışıldığı, yöresel mimarinin desteklendiği, ilçenin biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynaklarının daha fazla korunmaya çalışıldığı ve halkta çevreyi koruma bilincinin arttığı görülmüştür. Sakin şehir yaklaşımının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına yönelik olumlu etkilerinin çeşit ve etki düzeyi olarak artırılabilmesi için; sakin şehir ölçütleri doğrultusunda ve katılımcı bir anlayışla ilçe geneline yönelik planlamaların yapılması ve uygulanması, unvanın halkın tamamı tarafından yeterince sahiplenilmesi için çalışmalar yapılması ve unvanın alınması sürecinde sergilenen kurumlar arası işbirliğinin ve çalışmaların devam ettirilmesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sakin şehir, Şavşat, sürdürülebilir yerel kalkınma, sormaca, derinlemesine görüşme, sosyal etkiler, ekonomik etkiler, çevresel etkiler.

SUMMARY

THE SOCIAL, ECONOMIC AND ENVIRONMENTAL EFFECTS OF CITTASLOW APPROACH IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE LOCAL DEVELOPMENT: THE CASE OF ŞAVŞAT DISTRICT

The aim of this study is to determine the effects of Cittaslow on sustainable local development in the example of Şavşat District, based on the perspective of local people and interest groups and observations made in the district. Within the scope of the research carried out with the mixed method, questionnaires were applied to 274 people from the local people in the district, in-depth interviews were made with a total of 33 people from 4 stakeholder groups and observations were made during the district field visits. IBM SPSS Statistics 20 and Maxqda 2020 programs were used for the analysis of questionnaires and in-depth interviews. According to the results of the research, it has been seen that Cittaslow positively affected the sustainable local development of Şavşat in social, economic and environmental aspects but this effect is still at a medium level. Socially, it has been seen that Cittaslow mostly contributes to promotion of the district, adds value to the district, and encourages the preservation of traditions, customs, historical and cultural values. Economically, it has been understood that Cittaslow mostly contributed to the tourism, there has been an increase in the production and marketing opportunities of local products in the district and the number of women entrepreneurs has increased. Environmentally, it has been seen that with Cittaslow, the natural texture of the district is tried to be preserved, the local architecture is supported, the biological diversity and natural resources of the district are tried to be protected more and the awareness of environmental protection among the people has increased. In order to increase the positive effects of the Cittaslow approach on the sustainable local development of Şavşat in terms of variety and level of impact; it is important to make and implement plans for the entire district in line with the Cittaslow criteria and with a participatory understanding, to make an effort to ensure that the title is sufficiently owned by the all public and to continue the inter-institutional cooperation and works exhibited in the process of obtaining the title.

Keywords: Cittaslow, Şavşat, sustainable local development, questionnaire, in-depth interview, social effects, economic effects, environmental effects.

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1. Sürdürülebilir kalkınmanın önemli kilometre taşları	21
Tablo 2. Binyıl kalkınma hedefleri (amaçları)	25
Tablo 3. Kent konseyinin görevleri.....	37
Tablo 4. Avrupa kentsel şartı ve Avrupa kentli hakları deklarasyonu maddeleri.....	38
Tablo 5. Küresel ve sakin kentlerin başlıca özellikleri	46
Tablo 6. Sakin şehir üyelik ölçütleri	47
Tablo 7. Türkiye'de sakin şehir üyeliği için başvuru aşamaları.....	49
Tablo 8. Sakin şehir üyelik ölçütlerinin kentsel sürdürülebilirliğe etki boyutu	53
Tablo 9. Yıllar itibarıyla Şavşat ilçe nüfusu	58
Tablo 10. Şavşat'taki başlıca doğal turizm değerleri.....	66
Tablo 11. Şavşat'ın başlıca yemekleri ve yöresel ürünleri	67
Tablo 12. Şavşat'ın başlıca festival ve şenlikleri	67
Tablo 13. Şavşat ilçe merkezi 2018 yılı nüfusu ve örneklem büyüklüğünün dağılımı	71
Tablo 14. Aritmetik ortalamaların değerleri	72
Tablo 15. Derinlemesine görüşme yapılan paydaş öbek temsilcileri.....	79
Tablo 16. Katılımcıların nüfus bilimsel özellikleri	84
Tablo 17. Katılımcıların sakin şehir hakkında genel bilgi ve farkındalıkları.....	86
Tablo 18. Sosyal etkilere ilişkin önermelerin katılım oranları (%), ortalama puanları ve standart sapmaları	90
Tablo 19. Ekonomik etkilere ilişkin önermelerin katılım oranları (%), ortalama puanları ve standart sapmaları	94
Tablo 20. Çevresel etkilere ilişkin önermelerin katılım oranları (%), ortalama puanları ve standart sapmaları	97
Tablo 21. Sürdürülebilir yerel kalkınma ve alt boyutları ölçeğinde Wilcoxon testi sonuçları	100
Tablo 22. Cinsiyet değişkenine göre sürdürülebilir yerel kalkınma ve alt boyutları ölçeğinde Mann Whitney U testi sonuçları	102
Tablo 23. Yaş değişkenine göre sürdürülebilir yerel kalkınma ve alt boyutları	

ölçeğinde Kruskal-Wallis test sonuçları.....	103
Tablo 24. Eğitim değişkenine göre sürdürülebilir yerel kalkınma ve alt boyutları ölçeğinde Kruskal-Wallis test sonuçları.....	104
Tablo 25. İkamet süresi değişkenine göre sürdürülebilir yerel kalkınma ve alt boyutları ölçeğinde Kruskal-Wallis test sonuçları.....	106
Tablo 26. Meslek değişkenine göre sürdürülebilir yerel kalkınma ve alt boyutları ölçeğinde Kruskal-Wallis test sonuçları.....	108
Tablo 27. Memnuniyet durumu değişkenine göre sürdürülebilir yerel kalkınma ve alt boyutları ölçeğinde Mann-Whitney U test sonuçları	110
Tablo 28. Hipotezlerin sonuçları.....	111
Tablo 29. Sosyal etkiler itibariyle görüş bildiren katılımcı ve görüş sayılarının dağılımı	113
Tablo 30. Sosyal etki tür ve şekillerinin katılımcı öbekler itibariyle dağılımı	114
Tablo 31. Ekonomik etkiler itibariyle görüş bildiren katılımcı ve görüş sayılarının dağılımı	133
Tablo 32. Ekonomik etki tür ve şekillerinin katılımcı öbekler itibariyle dağılımı ...	135
Tablo 33. Çevresel etkiler itibariyle görüş bildiren katılımcı ve görüş sayılarının dağılımı	163
Tablo 34. Çevresel etki tür ve şekillerinin katılımcı öbekler itibariyle dağılımı	164

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Sürdürülebilir kalkınma amaçları	26
Şekil 2. Sürdürülebilirlikte üç boyutun kesişimi ile oluşan ortak bölge modeli	31
Şekil 3. Sürdürülebilirlik için üç sütun modeli.....	31
Şekil 4. Sürdürülebilirlik için iç içe geçmiş eş merkezli daireler modeli	32
Şekil 5. Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı ve diğer yaklaşımlar	33
Şekil 6. Slow Food logosu.....	42
Şekil 7. Sakin şehir logosu	43
Şekil 8. Sakin şehir üyelik ölçütleri ve sürdürülebilirliğin sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarıyla ilişkisi	55
Şekil 9. Şavşat ilçesinin konumu	56
Şekil 10. İlçenin turizm potansiyeli	65
Şekil 11. Araştırma yol haritası	70
Şekil 12. Hınzır virajındaki yöresel mimariye uygun Şavşat Evi minyatürleri ve Cittaslow Şavşat tabelası	169
Şekil 13. Sakin şehir faaliyetleri kapsamında Belediye tarafından sunulan "DOKA ile Şavşat'ın Çevresi Değişiyor" projesinden bir görüntü	169

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AKUT	Arama Kurtarma Derneği
ANP	Analytic Network Process (Analitik Ağ Süreci)
BM	Birleşmiş Milletler
ÇE	Çevresel Etki
ÇOKAB	Çoruh Havzası Kalkınma Birliği
DOKA	Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı
DOKAP	Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
EE	Ekonomik Etki
GDO	Genetiği Değiştirilmiş Organizma
HES	Hidroelektrik Santrali
IUCN	The International Union for Conservation of Nature (Uluslararası Doğayı Koruma Birliği)
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
KAYEM	Şavşat Belediyesi Ülkü Ulusoy Kadın Yaşam-Eğitim Merkezi
KMO	Kaiser-Meyer-Olkin
OECD	The Organisation for Economic Cooperation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)
SE	Sosyal Etki
SEGE	Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Endeksi
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi)
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
SYK	Sürdürülebilir Yerel Kalkınma
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar, Tehditler)
ŞAVKADER	Şavşat Kadın Derneği
TSO	Ticaret ve Sanayi Odası
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

YG-21	Yerel Gündem 21
YKG	Yeni Kentsel Gündem
YÖREX	Yöresel Ürünler Fuarı

1 GENEL BİLGİLER

1.1 Giriş

Kökeni insanın doğadan faydalanmaya başlamasına dayanan sürdürülebilirlik, Sanayi Devrimi ile başlayıp özellikle küreselleşme ve kapitalizmin tüm dünyayı hâkimiyeti altına alması ve olumsuz etkilerinin ekosistemi tehdit eder hale gelmesiyle birlikte önemi daha iyi anlaşılmaya başlayan bir kavram haline gelmiştir.

Toplumun her alanında daha müreffeh bir hayat anlamına gelen ve büyümeyi de içerisine alan geniş kapsamlı bir kavram olarak nitelendirilebilen kalkınmanın sağlanabilmesi adına, Sanayi Devrimi ile birlikte başlayan ve sonrasında yaşanan gelişmeler ve teknolojik dönüşümler, birtakım olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. Bu olumsuzluklar en çok çevre üzerinde kendisini göstermiş ve ekosistem üzerinde geri dönüşü güç sonuçlara yol açmaya başlamıştır. Özellikle gelişmiş ülkelerin büyüme, kalkınma ve refah artışı için gösterdiği atılımlar ve yaptıkları ekonomik faaliyetler, dünya üzerinde oluşan çevresel sorunları artırmakla birlikte, sosyal açıdan da adaletsiz bir gelir dağılımına yol açmıştır. Gelişmiş ülkeler başta olmak üzere, zamanla dünya genelinde gerçekleşen kalkınma hamlelerinin ortaya çıkardığı tüm bu olumsuzlukların giderilmesi adına 1987 Brundland Raporu ile ortaya çıkan ve zaman geçtikçe önemi artarak kendisine daha derin bir özgörev (misyon) yüklenen sürdürülebilir kalkınma kavramı, tüm bu sorunlara çözüm olabilmek adına önemli bir alternatif olarak ortaya çıkarılmıştır (Durusoy ve ark., 2005; A. Yalçın ve S. Yalçın, 2013; Şahin ve Kutlu, 2014; Karabıçak ve Özdemir, 2015).

Sürdürülebilir kalkınma kavramının ortaya çıkması ve her geçen gün önemini artırması ile birlikte, dünya genelinde sürdürülebilir kalkınmaya hizmet eden çeşitli yaklaşımlar da ortaya çıkmaya ve önem kazanmaya başlamıştır. Özellikle 1992 Rio Yeryüzü Zirvesi ile sürdürülebilir kalkınma kavramının ivme kazanması (Karabıçak ve Özdemir, 2015) ve bu tarihten itibaren uluslararası, ulusal, bölgesel ve yerel politikalarda yaygın olarak kullanılan bir kavram ve hedef haline gelmesi

(Hamedani, 2014) neticesinde, yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınmanın önemi ve gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu noktada yerel düzeydeki sürdürülebilir kalkınmaya hizmet eden önemli yaklaşımlardan biri de, Cittaslow (sakin şehir) hareketi olarak ortaya çıkmaktadır (Mayer ve Knox, 2006; Semmens ve Freeman, 2012; Hatipoğlu, 2015; Zawadzka, 2017).

Sakin şehir, kökeni Slow Food (Yavaş Yemek) hareketine dayanan ve 1999 yılında İtalya'da doğup her geçen gün önemini artırarak dünya geneline yayılan bir harekettir (URL-1). Ülkemizde yavaş şehir (kent) veya sakin şehir (kent) olarak da kullanılan sakin şehir, küreselleşme ile oluşan hızlı hayata karşın yavaş ve sakin bir hayatı temsil etmekte ve bu harekete dâhil olan kentleri, Uluslararası Cittaslow Birliği'nde toplamaktadır.

Nüfusu 50.000'in altındaki kentlerin üye olabildiği birliğe dâhil olabilmek için 7 ana başlık altında belirlenen 72 ölçütün (kriterin) genelinden en az 50 puan alma şartı bulunmaktadır. Bugün itibarıyla dünyada 30 ülkeden 266 kent harekete üyedir. Ülkemizde ise en doğusundan en batısına toplam 18 ilçe, ilgili ölçütleri yerine getirerek sakin şehir ağına dâhil olmuştur (URL-2).

Yüklenmiş olduğu özgeçmiş, içerdiği politikalar ve üyelik için sağlanması gereken ölçütleri ile, sakin şehir hareketi sürdürülebilir bir yerel kalkınma modeli (deseni) olarak nitelendirilebilir. Nitekim sakin şehrin uygulama kılavuzu olarak tanımlanabilecek ölçütleri incelendiğinde, bu ölçütlerin sürdürülebilir kalkınmanın üç boyutu olan sosyal, ekonomik ve çevresel boyutunu birlikte ya da ayrı ayrı ele alan ve bu boyutlara doğrudan ya da dolaylı olarak etki edecek özelliklere sahip olduğu görülebilmektedir (Mayer ve Knox, 2006; Ekincek ve Aksöz, 2016; Kartal, 2019). Bu bakımdan hareketin üye olan ya da üyelik için çalışmalar yapan kentler açısından, diğer kentlere kıyasla sürdürülebilir kalkınma bağlamında ciddi kazanımlar elde etmesini sağlayan önemli bir araç olduğu söylenebilir.

1.1.1 Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Araştırmanın başlıca amacı sakin şehir üyeliğinin sürdürülebilir yerel kalkınmaya etkilerinin (sosyal, ekonomik ve çevresel) Şavşat ilçesi örneğinde çok yönlü olarak belirlenmesidir.

Bu genel amaca ulaşmak üzere belirlenen alt amaçlar ise şu şekildedir:

- Sakin şehir üyeliği konusunda yerel halkın genel bilgi, farkındalık ve memnuniyet düzeylerinin tespiti,
- Sakin şehir uygulamalarının sosyal, ekonomik ve çevresel etkilerinin yerel halkın görüşleri bağlamında nicel olarak tespit edilmesi,
- Sakin şehir uygulamalarının yerel halkın görüşlerine bağlı olarak ortaya konacak etkilerinin katılımcıların nüfus bilimsel (demografik) özelliklerine göre değişip değişmediğinin belirlenmesi,
- Sakin şehir yaklaşımı, uygulamaları ve etkileri konusunda paydaş öbek (grup) (kaymakamlık, belediye, muhtarlar, yerel işletmeler, Şavşat Kadın Derneği (ŞAVKADER) üyeleri, yöresel (yerel) ürün pazarı satıcılar gibi) görüşlerinin tespiti.

Bu araştırma iki ana bileşenden oluşmaktadır: Birinci bileşende, sakin şehir yaklaşımı ile sürdürülebilir yerel kalkınma (SYK) arasındaki ilişki ele alınmaktadır. Bu bağlamda daha önce yapılan bilimsel araştırmalar ve benzeri kavramlar ele alınarak teorik bir irdeleme yapılmıştır. İkinci bileşende ise, sakin şehir yaklaşımının SYK'ya etkileri Şavşat ilçesi özelinde yürütülen çalışmalarla somut şekilde ortaya konmuştur. Bunun için Şavşat ilçe merkezinde ikamet eden vatandaşlar ile sakin şehir süreci paydaş öbeklerinin görüşlerinden istifade edilmiştir.

1.1.2 Araştırmanın Önemi

Ülkemizin istikrarlı ve sürdürülebilir bir ekonomik büyüme ile rekabet gücünün ve refah seviyesinin artırılması temel amacına sahip 11. Kalkınma Planı (2019-2023)'nın “Yaşanabilir Şehirler ve Sürdürülebilir Çevre” ekseninde, ekonomik ve sosyal faydanın artırılmasına paralel olarak, çevrenin korunması, şehirlerde ve kırsal alanlarda hayat kalitesinin iyileştirilmesi ile bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılmasına yönelik hedef ve politikalara yer verilmektedir (Anonim, 2019).

Türkiye geneline yönelik yapılan 2017 yılı ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi (SEGE) sıralaması araştırmasına göre, sakin şehir üyesi 18 ilçenin ülkemizdeki toplam 970 ilçe arasındaki SEGE sıralaması 87 ile 883 arasında değişmekte olup, bu sıralamada Şavşat 466. sırada yer almaktadır (Yılmaz ve ark., 2019). Bu durum, üye ilçelerin gelişmişlik düzeyleri arasında çok büyük farklar olduğunu göstermektedir. TR90 Bölgesinde 2015 yılında yapılmış olan TR90 Bölgesi Düzey II Bölgesi İlçelerinin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması araştırmasına göre ise, Şavşat bölgedeki 79 ilçe arasında 54. ve ildeki 8 ilçe arasında ise son sırada yer almaktadır (Berber ve ark., 2015). Bu olumsuz tablonun da etkisiyle Şavşat'ta uzun yıllardır ilçe dışına yoğun bir göç yaşanmakta olup, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre, 2007-2018 döneminde ilçe genelinde %6, ilçe merkezinde ise %20'lik bir nüfus azalması gerçekleşmiştir (TÜİK, 2019). Göçle birlikte faal (aktif) nüfustaki azalmanın yanında ulaşım, topoğrafya vb. etmenlerin de etkisiyle ilçede sosyo-ekonomik gelişmişlik anlamında arzu edilen ilerleme sağlanamamıştır. Bu olumsuzluğu ortadan kaldırmak için, doğal ve kültürel yönden ayrıcalıklı olan ilçede, 2014 yılında ilçe kaymakamlığı ve belediyesinin öncülüğü, Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) ve diğer ilgili kurumların da işbirliği ile çalışmalara başlanmıştır. İşbirliği içinde hareket edilerek üyelik ölçütleri kapsamında yapılan çalışmalar kısa bir süre içerisinde meyvesini vermiş ve Şavşat Belediyesi'nin Uluslararası Cittaslow Birliğine müracaatı olumlu bir şekilde sonuçlanmıştır. Böylece 2015 yılı haziran ayında Şavşat Kaymakamlığı, Şavşat Belediyesi ve DOKA Artvin Yatırım Destek Ofisi'nin katılım sağladığı İtalya'daki Genel Kurul Toplantısı'nda Şavşat, "sakin şehir" unvanını almıştır.

Ülkemiz özelinde bakıldığında, birliğe üye şehirlerin birçoğunda üyeliği kazandıktan sonra devamlılık konusunda sorunlarla karşılaşıldığı ve sakin şehir yaklaşımı her ne kadar bir yerel kalkınma modeli olsa da zaman içerisinde özellikle turizm merkezli bir yaklaşıma dönüşme eleştirilerini haklı çıkaran bazı gelişmelerin yaşandığı ile ilgili tespitler bulunmaktadır (Ak, 2017). Dolayısıyla Şavşat'ta sakin şehir üyeliğinin alınmış olması, ilçede yaşanan sosyal, ekonomik ve çevresel sorunların çözüme kavuşturulması ve böylece ilçenin sürdürülebilir kalkınmasının sağlanabilmesi için tek başına yeterli değildir. Sakin şehir hareketi ile SYK'nın sağlanabilmesi için

yaklaşımın; ilçedeki yerel paydaşların tamamı (yerel halk, yerel yönetimler ve diğer paydaş öbekleri) tarafından sahiplenilmesi, sakin şehir ölçütlerinin gerektirdiği şekilde hareket edilmesi ve sürecin hedefleri doğrultusunda hareketin, etkin şekilde katılımcı bir anlayışla yürütülmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Hareketin getireceği olumsuzlukların ve kontrolsüz büyümenin önlenmesi ve tam anlamıyla sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi bakımından belki de ilçedeki en önemli ihtiyaç, yereldeki bütün paydaşların katılımı ve güçlü bir görüş birliğiyle, sakin şehir hareketinin ve dolayısıyla yerel düzeydeki sürdürülebilir kalkınmanın gereklerine uygun bir şekilde ilçeye yönelik kısa, orta ve uzun vadeli planlamaların bütüncül bir şekilde yapılarak, ilçedeki tüm çalışmaların bu plan doğrultusunda yürütülmesine yöneliktir.

Sürekli göç veren bir ilçe olması ve ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması açısından; il ölçeğinde son sırada, TR90 bölgesi ve ülke ölçeğinde ise oldukça gerilerde yer alması nedeniyle, Şavşat'ın sürdürülebilir bir şekilde kalkındırılmasının önemi daha da artmaktadır. Bu bakımdan ilçenin daha yaşanabilir bir şehre dönüştürülerek sürdürülebilir bir şekilde kalkındırılması amacına hizmet eden sakin şehir üyeliği, Şavşat için önemli bir fırsattır. Bu fırsatın etkin ve sürekli bir şekilde değerlendirilebilmesi için, ilçedeki sakin şehir uygulamalarının etkilerinin tespiti ve akabinde olumlu etkilerin artırılarak olumsuz etkilerin ya da sorunların çözülmesine yönelik doğru, sürdürülebilir ve uygulanabilir stratejilerin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Böylelikle hem sakin şehir sürecinin eksik ya da aksayan taraflarına yönelik doğru stratejiler geliştirilerek, sakin şehrin yereldeki olumlu etkilerinin sürekliliği sağlanacak, hem de ulusal düzeyde 11. Kalkınma Planı amaç ve politikalarıyla uyumlu yaklaşımlar desteklenmiş olacaktır.

Bu çalışma ile Şavşat ilçesinin sakin şehir üyeliği ile SYK arasındaki ilişki yerel halk ve paydaş öbekler dikkate alınarak belirlenecektir. Bu bağlamda yöntem olarak önceki çalışmalarda genellikle sakin şehir uygulamalarının yerel kalkınmaya etkilerini belirlemek amacıyla ayrı ayrı kullanılan sormaca (anket) ve derinlemesine görüşmeler bu çalışmada bütünleşik bir şekilde kullanılacaktır. Dolayısıyla bu araştırmanın en önemli özgünlüğü sakin şehir yaklaşımının SYK'ya etkilerinin kapsam ve yöntem olarak önceki çalışmalardan farklı bütüncül bir bakış açısıyla ele

alınacak olması ve bu şekilde yazında (literatürde) görülen eksikliği gidermeye yönelik katkı sağlanacak olmasıdır.

1.1.3 Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları

Sormaca yapılan yerel halk ve derinlemesine görüşme yapılan paydaş öbek temsilcilerinin kendilerine yöneltilen sorulara samimi, tamamen tarafsız ve gerçek düşüncelerini yansıtacak şekilde cevap verdikleri varsayılmaktadır.

Araştırma Şavşat ilçesi ile sınırlı olup, diğer sakin şehirlerin kapsam dışında olması çalışmanın en temel sınırlılığını oluşturmaktadır. Bu kapsam içerisinde ilçede daimi ya da geçici olarak ikamet eden 18 yaş ve üzeri kişiler ile sakin şehirle ilgili olan paydaş öbeklerin temsilcileri çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Veri toplama aşaması ise nicel araştırma yöntemi olan sormaca ve nitel araştırma yöntemi olan derinlemesine görüşme ile sınırlandırılmıştır. Gerçekleştirilen sormaca ve derinlemesine görüşme sonuçları uygulandığı dönemde elde edilen bilgiler ışığında yorumlanmıştır. Ayrıca ilçeyi ziyaret eden turistler araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur.

1.2 Yazın Özeti

Yurtdışında Yapılmış Olan Çalışmalar

Bir yerel kalkınma modeli olması yanında üyelik ölçütleri açısından bakıldığında turizm, tarım, ormancılık, güzel sanatlar, kamu yönetimi ve daha birçok bilim dalını ilgilendirmesinden dolayı 1999 yılında ortaya çıkmış olan sakin şehir yaklaşımı ile ilgili olarak, gerek ülkemizde gerekse dünya genelinde çeşitli disiplinlerde çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bununla birlikte söz konusu araştırmaların harekete daha önce üye olan ülkelerdeki kentlerde (İtalya başta olmak üzere, Avrupa ülkeleri ve diğer ülkelerdeki şehirler), ülkemize nazaran daha eskiye dayandığını söylemek mümkündür.

Özellikle eski tarihli çalışmalar başta olmak üzere, yapılan bazı araştırmalarda sakin şehrin ortaya çıkışı ile felsefesinin daha ayrıntılı (detaylı) incelendiği, hareketin belirli disiplinler açısından irdelendiği ve bu kapsamda harekete üye olan ya da

üyelik için çalışmalar yürüten kentlerin yaptıkları faaliyetlerin analiz edildiği söylenebilir. Örneğin Knox (2005) çalışmasında, sakin şehrin küreselleşmenin hızlı dünyasına ve onun sonuçlarına tepki olarak ortaya çıktığını ifade ederek sakin şehir hareketi ile kentsel tasarım arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Radstrom (2005) ise araştırmasında, yerel mekân duygusunu ve her bir kentsel alanın kendine özgü kimliklerini sürdürmeyi amaçlayan bir kentsel kimlik hareketi olarak sakin şehir hareketini analiz etmeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda İtalya'daki 3 yavaş şehirde derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Parkins ve Craig (2006) tarafından yapılan çalışmada ise, daha dikkatli ve zevkli bir hayat sürmek anlamındaki yavaş hayatın küreselleşmeye nasıl meydan okuduğu gösterilmektedir.

Miele (2008) tarafından yapılmış olan çalışmada, sakin şehir kavramının nasıl ortaya çıktığı ayrıntılı bir şekilde anlatılmış olup sakin şehir kentleri olan Orvieto ve San Vincenzo'nun Uluslararası Cittaslow Birliği'ne dâhil olabilmek için ne tür faaliyetler yaptıkları araştırmacının gözlemleri ile birlikte aktarılmıştır. Radstrom (2011) ise çalışmasında sakin şehir organizasyonunu tanıtmakta, oluşumun tarihini, felsefesini ve politikasını açıklamakta ve bu organizasyonu sürdürülen mekânlar, yerleşme ve kimliğin önemi açılarından gözden geçirmektedir.

Knox ve Mayer (2009) tarafından küçük şehirlerin sürdürülebilirliğinin ele alındığı çalışmada, sakin şehrin, iyi gıdaya, sağlıklı çevreye, sürdürülebilir ekonomiye ve toplum hayatının geleneksel ritimlerine dayanan güçlü bir canlılık içerisinde şehirlerin kalkınmasını teşvik etmeyi amaçladığı belirtilmiştir. Mayer ve Knox (2010) tarafından yapılan çalışmada ise, öncelikle birçok bölgede nüfusun önemli bir bölümünü oluşturan küçük şehirlere ilişkin göreceli bir araştırma eksikliği olduğu belirtilmektedir. Bu kapsamda ilgili çalışma, küçük şehirler arasındaki sınır ötesi işbirliklerinin ortaya çıkışını “ilk modernite”den “ikinci modernite”ye doğru geniş bir bağlamda ele almakta olup, İtalya’da ortaya çıkan “Slow Food ve Cittaslow”, İsveç’teki “Ekolojik Kentler”, Arnavutluk’taki “Yenilikçi Şehirler” ve Amerika’daki “Economic Gardening” gibi hareketler saha araştırmaları aracılığıyla derinlemesine incelenmektedir.

Yurtdışında yürütülen çalışmaların önemli bir kısmında ise, sakin şehir-turizm ilişkisinin ele alındığı görülmektedir. Ayrıca ilgili araştırmaların birçoğunda sakin

şehir yaklaşımı, sürdürülebilir turizm ile ilişkilendirilmiştir. Örneğin Park ve Kim (2016) Avrupa dışındaki ilk sakin şehir kenti Goolwa’da (Güney Avustralya) yaptıkları nitel araştırma ile, sakin şehir felsefesini ve sürdürülebilir turizmi daha iyi uygulayarak turizm sektöründe yerel toplulukların nasıl güçlendiklerini ve katılımlarının arttığını incelemişlerdir. Presenza ve ark. (2015a) tarafından yapılmış olan çalışmada ise daha iyi bir sürdürülebilir turizm yönetimi uygulaması için yerel yönetim üzerinde sakin şehir sertifikasının etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bunun dışında turizm ve sakin şehir markası arasındaki ilişkiyi ve bu markanın çekim yeri (destinasyon) yönetimine etkilerini ele alan çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin Presenza ve ark. (2015b) tarafından yapılmış olan araştırmada yerel düzeyde “yavaşlık” bakış açısı ve sürdürülebilir kalkınma kavramı teşvik edilerek sakin şehrin turizm çekim yerlerinin yönetimine katkısı analiz edilmektedir. Çalışmada, sakin şehrin ilgili çekim yerlerindeki turistler ve yerel halkın hayat kalitesinin iyileştirilmesini sağladığı belirtilmektedir.

Yurt dışında yürütülen çalışmaların önemli bir kısmında ise, bu tez çalışmasının ele alınış amaç ve yöntemleriyle de benzerlikler bulunmakta olup, ilgili çalışmalarda hareketin üye kentlerin sürdürülebilir kalkınmasına etkileri ele alınmaktadır. Örneğin Mayer ve Knox (2006) yaptıkları çalışmalarında Slow Food ve sakin şehir hareketlerinin Waldkirch ve Hersbruck kentlerine (Almanya’daki ilk iki sakin şehir) etkilerini incelemişlerdir. Bahse konu çalışmada her iki kentten seçilen yaklaşık 20 anahtar katılımcıdan oluşan paydaş öbek temsilcileri (seçilmiş yetkililer, planlama personeli, kar amacı gütmeyen kuruluş temsilcileri, küçük işletme sahipleri vb) ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ve saha gözlemlerinden istifade edilmiştir. Zawadzka (2017) tarafından yapılan çalışmada ise, sürdürülebilir kalkınma ölçütleri bağlamında küçük şehirlerin geliştirilmesi ve tanıtımı için stratejiler belirlemek amacıyla, İskandinavya, Polonya ve Almanya’dan seçilen on iki sakin şehirde derinlemesine görüşme, sormaca ve katılımcı gözlem gibi yöntemler kullanılarak saha araştırmaları yürütülmüş ve böylece ilgili sakin şehirlerden Meldorf’un örnek bir sakin şehir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Pink ve Servon (2013) tarafından çoklu algı yönteminin uygulandığı araştırmada, bu doğrultuda İspanya’daki sakin şehirlerin yöneticileri ve belediye görevlileri ile

derinlemesine görüşmeler yapılarak onların, hareketin fikirleri ve çerçevesi ile ne kadar ilgili oldukları incelenmiştir. Çalışmada yöneticilerin sakin şehir ile nasıl tanıştıkları ve ilgilerini nasıl çektiği, üyeliğin şehirlerine etkileri ve sağladığı faydaları, şehirlerini sakin şehir ilkeleri ile özdeşleştirme yolları, ulusal ağa yönelik çalışmaları ve geleceğe yönelik vizyonları üzerine odaklanılmıştır.

Pink (2007), İngiltere'nin 2. sakin şehri olan Aylsham'da yapmış olduğu etnografik saha araştırmasına kentin sakin şehir faaliyetleri ve projeleri odağında yer vermekte, kentte sakin şehir politikalarını üreten ve sakin şehir etkinliklerine (aktivitelerine) katılan bireylerin bu kapsamda yapmış oldukları rutin ve üretici duyuşsal uygulamaların duyuşsal bir şehrin kurulmasında nasıl bir etkisi olduğunu incelemektedir. Pink (2008) tarafından yapılan bir başka çalışmada ise, sakin şehre üye İngiliz kasabalarındaki etnografik araştırmalardan örnekler alınmıştır. Araştırma sonuçları, İngiltere'de yapılan vaka örneğine göre sürdürülebilir kentsel kalkınmanın sağlanması noktasında sakin şehir uygulamalarının kısmen başarılı olduğunu, etkilerin sadece kamu politikası ve şehir planlamada değil, günlük duyuşsal katılım düzeyinde de hissedildiğini göstermektedir.

Bununla birlikte bazı araştırmalarda ise, sakin şehir yaklaşımının bir yerel kalkınma modeli olarak beklenen olumlu etkileri oluşturamadığı da görülmüştür. Örneğin Semmens ve Freeman (2012) tarafından Yeni Zelanda'nın Matakana (ilgili araştırmadaki tek sakin şehir), Raglan ve Morrinsville adlı kentleri üzerinden vaka çalışmaları sunulmuş olup bulgular, planlamacıların ve topluluk üyelerinin genel olarak sakin şehri, gereksiz ek düzenlemeler dayatan bir marka ve genel topluluk desteği olmayan bir yaklaşım olarak algıladıklarını ortaya koymuştur. Batyk ve Woźniak (2019) tarafından Polonya'daki 10 sakin şehirde sormaca yöntemiyle yapılan araştırmada da katılımcıların çoğu sakin şehir üyeliği ile hayat kalitelerinde iyileşme olmadığını belirtmişlerdir.

Yurtiçinde Yapılmış Olan Çalışmalar

Türkiye'nin ilk sakin şehri olan Seferihisar'ın 2009 yılında harekete üye olması, ülkemizde sakin şehir ile ilgili akademik çalışmalar açısından önemli bir milattır. Nitekim bu alanda yapılmış çalışmaların ilgili tarihten sonra yoğunlaştığı

söylenbilir. Bu tarihten itibaren yapılan çalışmalara genel olarak bakıldığında ise, çalışmaların farklı içerik ve yaklaşımlardan oluştuğu söylenebilir.

Sakin şehir olgusu üzerine üye şehirlerde gerçekleştirilen Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (SWOT) analizleri (Göçkan, 2012; Şahin, 2017), sakin şehir halk sağlığı ilişkisi (Toplu, 2012), Vize, Seferihisar ve Şavşat örnekleri üzerinden sakin şehir çekim yeri ve pazarlama ilişkisi (Çerçi, 2013; Pajo, 2015; Çağay, 2019; Şahin, 2019), Seferihisar örneği üzerinden bisiklet, hafif raylı sistemler gibi çevreye duyarlı farklı ulaşım seçeneklerinin sakin şehir ölçütleri kapsamında değerlendirilmesi (Baykan, 2014), sakin şehir üyeliğinin kamusal mekânlara etkisi (Donat ve Yavuzçehre, 2016b), sakin şehir yaklaşımının başarıya ulaşması amacıyla verilmesi gereken çevre eğitimi (Karataş ve Karabağ, 2013) gibi çalışmalar bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

Bazı çalışmalarda ise hareketin mimari tasarım ve hayat kalitesine etkileri (Doğutürk, 2010), Dünya'daki ve Türkiye'deki sakin şehir örnekleri ile birlikte sürdürülebilir mimari ve sakin şehir ilişkisi (Aydoğan, 2015), sürdürülebilir mimari bağlamında Taraklı (Temel, 2018) ve peyzaj mimarlığı açısından sakin şehir Eğirdir (Tural, 2018) gibi mimari alanında konular ele alınmıştır.

Yapılan bazı çalışmalarda sakin şehre aday ya da üye olan kentlerin yaptıkları faaliyetler ile kentlerin üyelik bağlamında genel olarak değerlendirilmesi söz konusudur. Kandıra İlçesi ve ilçe geneli (Üzümcü ve ark., 2016), Güzelyurt (Aksaray) İlçesi (Yılmaz ve ark., 2016) ile Türkiye genelinde gerekli ölçütleri taşıyan ve taşıyacak olan ilçelerin (Sırım, 2012b) sakin şehir olabilme potansiyelinin ve ilçelere muhtemel etkilerinin değerlendirilmesi, sakin şehir hareketinin üye kentler açısından ülkemizde geldiği noktanın değerlendirilmesi, üye kentlerde yürütülen proje ve faaliyetler ve hareketin geleceğine ilişkin öneriler (Donat ve Yavuzçehre, 2016a; Ak, 2017, Ergüven, 2011) gibi örneklerin bu kapsamda yapılan çalışmalar arasında yer aldığı söylenebilir.

Bazı araştırmalarda ise, kentlerin adaylığı ve sakin şehir ölçütlerinin önem derecesi tespit edilmeye çalışılmıştır. Örneğin Baldemir ve ark. (2013) tarafından yapılan çalışmada sakin şehre üyelik için en uygun aday şehri belirleyebilmek amacıyla 7 tane Muğla ilçesi ve sakin şehir ölçütleri arasında en önemli görülen ölçüt, Analitik

Ağ Süreci (ANP) yöntemiyle analiz edilmiştir. Buna göre Çevre Politikasının en önemli ana ölçüt olduğu ve Datça İlçesi'nin de sakin şehir olmaya en uygun aday olduğu belirlenmiştir. Ekinci (2014) tarafından yapılan çalışmada ise, Türkiye'de çeşitli şehirlerin sakin şehir adaylığı için uygun aday olup olmadıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda, Uzungöl, Hasankeyf, Safranbolu, Ürgüp ve İznik, sakin şehir adaylığına uygun kentler olarak belirlenmiştir.

Ülkemizdeki akademik çalışmalara bakıldığında, sakin şehirle en çok ilişkilendirilen konuların başında turizmin geldiği söylenebilir. Bu kapsamda Seferihisar'da yavaş turistlerin profilleri, ilgi, algı ve beklentileri belirlenmiş (Tekin, 2017) ve Türkiye'deki sakin şehirlerde turistlerin sakin şehir tercih nedenleri, memnuniyet düzeyleri ile sakin bir şehri tekrar ziyaret etme niyetleri arasındaki ilişki nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılarak araştırılmıştır (Acar, 2016).

Sakin şehir turizm ilişkisi kapsamında yerel halkın turizme yönelik bakış açıları da araştırmalarda sıklıkla ele alınmaktadır. Örneğin bazı çalışmalarda Seferihisar, Mudurnu ile Marmara ve Ege Bölgesindeki sakin şehirlerde yerel halk ve konaklama tesisi yöneticilerinin turizme yönelik algı, beklenti ve tutumları görüşme ve sormacalarla belirlenmeye çalışılmıştır (Çiçek, 2017; Kırmacı, 2019; Balcı, 2019).

Güneş ve ark. (2015) yaptıkları çalışmada, sakin şehir ölçütlerini sürdürülebilir turizm ilkeleri ile karşılaştırarak bu iki yaklaşımın benzeşen ve ayrışan yönlerini ortaya çıkarmışlardır. Ekincek'in (2014) yapmış olduğu çalışmada ise sakin şehir yöneticilerinin sakin şehir hareketine ve sürdürülebilirliğe yönelik değerlendirmelerinin alınabilmesi amacıyla, yüz yüze veya e-posta yoluyla dünya genelinden toplamda 70 sakin şehir yöneticisiyle sormaca yapılmış, sonuç itibarıyla sakin şehirlerin amaçları önem derecesine göre; ölçütleri ise, zorluk derecesine göre yöneticiler tarafından sınıflandırılmış, sakin şehir hareketine katılım süreci, sakin şehirlerin sürdürülebilirliğe ve destinasyonun sürdürülebilirliğine olan katkısı yöneticiler tarafından değerlendirilmiştir.

Sakin şehir üyeliğinin özellikle turizm aracılığıyla kadınlara sağladığı katkılardan dolayı, bazı araştırmaların bu alanda yoğunlaştığı söylenebilir. Örneğin Seferihisar'da sürdürülebilir turizmin sağlanabilmesi açısından yerel ürünlerin korunmasında kadınların rolü (Güler, 2017), Taraklı'da kadınların girişimcilik

faaliyetlerinin tespiti (Fidan ve Nam, 2012), sosyolojik açıdan Türkiye’deki sakin şehirlerde kadın girişimciliği (Sungur, 2013), bu çalışmalar arasında yer almaktadır.

Sakin şehir felsefesi ve ölçütlerinin ekoturizm kavramının tanımına uygun olması nedeniyle, bazı araştırmalarda sakin şehir hareketinin ekoturizmle ilişkisinin de ele alındığı görülmektedir. Örneğin Hekimci (2014) tarafından yapılan araştırmada sürdürülebilir bir tüketim ve üretim anlayışına sahip olan sakin şehir hareketinin aynı zamanda iyi bir “ekoturizm” uygulaması örneği olarak yerel kalkınmaya önemli katkılar sunduğu ve sakin şehir kapsamında yürütülen çalışmaların ekoturizmin yapılanmasını da desteklediği belirtilmektedir. Bir diğer çalışmada ise ekoturizm açısından sakin şehir hareketi Seferihisar örneği üzerinden incelenmiştir. Araştırmada Seferihisar’ın üye olduğu sakin şehir hareketinin, bir ekoturizm uygulaması olarak yerel değerleri koruyup geliştirmesi ve yerel kalkınmaya yapacağı katkıyla önemli bir yere sahip olduğu, bununla beraber ekoturizmin iyi planlanması gerektiği ve iyi planlanmamış bir ekoturizmin, doğal ve kültürel değerlerin korunması gayesinden uzaklaşarak ilgili yerleri, el işleri ve yöresel yemeklerin yapıldığı kârlı mekânlar haline dönüştürebileceği ifade edilmektedir (Balaban, 2017).

Bunlara ek olarak; Yalvaç’ın başta kırsal turizm olmak üzere turizm potansiyeline yönelik SWOT analizi (Kılınç ve ark., 2019), Eğirdir’de mülakat ve yazın taraması yoluyla sakin şehir faaliyetlerinin sürdürülebilir kırsal turizme ve kırsal kalkınmaya etkisi (Ongun ve ark., 2017), sürdürülebilir turizme hizmet eden bir yerel kalkınma modeli olan sakin şehrin Perşembe örneği üzerinden incelenmesi ve ilçenin turizm potansiyeline yönelik değerlendirmeler (Karadeniz, 2014), yavaş şehirlerin turizm coğrafyasındaki yeri ve ülkemizdeki gelişimi (Ünal, 2016), sakin şehir Eğirdir’e Trip Advisor üzerinden yapılan ziyaretçi yorumlarının içerik analizi yöntemiyle analizi (İnanır ve ark., 2019), sakin şehir hareketinin küçük şehirlerin markalaşması ve ekonomik açıdan kalkınmasına sağladığı katkılar (Karabağ ve ark., 2012) gibi konularda yapılmış olan araştırmalar da, yazında sakin şehrin turizm üzerindeki etkilerini ele alan çalışmalar arasında yer almaktadır.

Yurtdışındaki çalışmalarda olduğu gibi ülkemizde yapılmış olan çalışmalarda da sıklıkla sürdürülebilirliğe vurgu yapıldığı ve sakin şehrin, sahip olduğu ölçütler ve ölçütlere yönelik üye kentlerin yapmış olduğu uygulamalar açısından sürdürülebilir

kentleşmeye (Keskin, 2012; Baldemir ve ark., 2013, Cengiz ve ark., 2017; Çolak, 2019), sürdürülebilir kırsal kalkınmaya (Üzümcü ve ark., 2016; Ongun ve ark., 2017) ve sürdürülebilir yerel kalkınmaya (A. Yalçın ve S. Yalçın, 2013; Hekimci, 2014; Hekimci, 2015; Ökten, 2015; Yılmaz ve ark., 2016; Hatipoğlu, 2015) hizmet eden bir model olarak ele alındığı görülmektedir. Sakin şehir uygulamalarının sürdürülebilir yerel kalkınmaya etkilerini doğrudan ele alan çalışmalar yurtdışına nazaran ülkemizde daha sınırlıyken dolaylı olarak ele alan ve belli bir kalkınma boyutu ya da bileşeni üzerinde yoğunlaşan çalışmalara daha sık rastlanmaktadır.

Örneğin Andarabi (2012) tarafından Seferihisar’da ve Numanoglu ve Güçer (2018) tarafından Perşembe’de yapılan çalışmalarda, sakin şehrin etkileri kısmi olarak ele alınmıştır. Bahse konu çalışmalar ile yerel halkın gözüyle ilçelerin sakin şehir olmasına ilişkin “memnuniyet düzeyi”, “sakin şehir markasının turist sayısının artışıdaki etkisi”, “yerel halkın hayat kalitesine yönelik etki düzeyi” ve “yörenin kalkınmasındaki etki düzeyi” tespit edilmeye çalışılmıştır. Her iki araştırmada da bu unvana yönelik halkın algılarının yüksek düzeyde olumlu olduğu görülmüştür.

Keskin (2010) tarafından yapılan çalışmada, sakin şehir ölçütlerinin sürdürülebilir kent bağlamında üye kentlere olan fiziksel ve sosyo-kültürel etkileri Seferihisar örneği üzerinden incelenmiş olup, sonuç itibarıyla sakin şehrin ana girdisini turizm gelirlerinin oluşturduğu bir “yerel sürdürülebilir ekonomik kalkınma modeli” olarak da değerlendirilebileceği ifade edilmektedir.

Coşar (2013) ise Seferihisar’da yapmış olduğu çalışmada, sakin şehir hareketinin, turist davranışı, yerel halkın hayat kalitesi ve bir turizm destinasyonu olarak o şehrin yapısı üzerindeki etkilerini araştırmak amacıyla yerel halk, turizm işletmeleri temsilcileri, turistler ve ilçe belediye başkanı ile görüşmeler yapmış ve çıkan sonuçlara göre uygulamaya yönelik öneriler geliştirmiştir.

Doğan ve ark. (2014) tarafından Seferihisar’da yapılan araştırmada sakin şehir markasının turizme etkisini tespit edebilmek için ilçedeki konaklama işletmelerinden 41 tanesinin yöneticileri ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırma ile sakin şehir markasının turizm üzerinde; Seferihisar’ın ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımı ile bölgedeki turist sayısı, turizm yatırımları, turizmden elde edilen gelir, iş ve istihdam imkânlarında artış şeklinde yerel halk ve ekonomi üzerinde olumlu etkilerine

karşılık, bölgenin keşfedilmesi sonrası gözlenen aşırı talep, imar ve yapılaşma baskıları, büyük turizm yatırımlarının bölgeye akması ve kıyı alanlarında betonlaşma risklerinin artması şeklinde olumsuz etkilerinin de olduğu sonucuna varılmıştır.

Canlı (2016) tarafından turizmde yavaş şehir ve sürdürülebilirlik arasındaki ilişkiyi tespit edebilmek amacıyla, Akyaka'daki on beş konaklama işletmesi yöneticisi ile görüşmeler yapılmıştır. Çalışmada Akyaka'nın sakin şehir olmasının konaklama işletmelerine; sosyo-kültürel yönden hem olumlu hem de olumsuz etki boyutu, ekonomik yönden olumlu etki boyutu, siyasi yönden olumsuz etki boyutu (üyelik kriterlerinin gerçekleştirilmesinin yerel yönetimler ve karar mercîlerine bağlı olmasından ve birçok kriterin bürokrasi engeline takılmasından dolayı) bulunmakta ve bu boyutlar ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

Baydar (2013) tarafından yapılan araştırmada 5 sakin şehir kenti (Seferihisar, Taraklı, Akyaka, Gökçeada ve Yenipazar) incelenmiş; bu kentlerdeki sakin şehir uygulamaları ile projeleri ve sakin şehir üyeliğinin bu kentlere olumlu ve olumsuz etkileri irdelenmiştir. Bu kapsamda ilgili belediyelerdeki sakin şehir yetkilileri ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Netice itibarıyla üyeliğin ilgili kentlerin sürdürülebilir kalkınmasına olumlu yönde etki ettiği görülmüştür.

Ökten'in (2015) yaptığı çalışmada da, bir yerel kalkınma modeli olarak sakin şehir kavramı Seferihisar örneği üzerinden incelenmiş ve "sakin şehir statüsünün Seferihisar örneğinde yerel bir kalkınma modeli olarak ele alınması"nın yerel halk üzerindeki etkisinin belirlenmesi amacıyla sormaca çalışması yapılmıştır. Sormacalardan elde edilen sonuçlara göre, ilçede tespit edilen en önemli değişimler sırasıyla ilçenin tanınırlığının uluslararası düzeyde artmış olması, ilçenin cazip bir turizm merkezi haline gelmesi, yerel ve organik pazarların kurulması ve desteklenmesi, ev hanımlarının ürettikleri ürünleri pazarlama imkânı bulabilmeleri ve sonuçta yerel ekonominin canlanarak ilçedeki refah düzeyinin artmış olmasıdır. Çalışmada Seferihisar örneğinde incelenen sakin şehir kavramının sürdürülebilir bir yerel kalkınma modeli olarak kabul edilebileceği görülmüş ve ilçenin sakin şehir ölçütlerine uyum düzeyinin arttırılması için bu ölçütler doğrultusunda mekânsal kullanım önerileri geliştirilmiştir.

Olgun (2016) tarafından yürütülen yüksek lisans tez çalışmasında, yavaş şehir akımının Seferihisar örneği üzerinden üye kentlere ekonomik ve mali açıdan sağladığı ya da sağlayabileceği katkıların araştırılması amaçlanmaktadır. Adanacıoğlu ve ark. (2018) tarafından aynı ilçede yapılan bir diğer araştırmada ise, sakin şehir hareketinin ilçeye olan sosyo-ekonomik etkisi incelenmiştir. Araştırma kapsamında ilçe belediye başkanı ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiş ve sakin şehir hareketinin ilçeyi sosyo-ekonomik açıdan olumlu yönde etkilediği ve ilçe halkının sakin şehir felsefesini tam anlamıyla benimseyerek bu hareketi desteklediği sonucuna varılmıştır.

Uğurlu ve Pajo (2019) tarafından yapılan araştırmada, endüstri 4.0 ile yakın bir zamanda niteliksiz iş görenlerin işsiz kalacağı öngörülerek, bu noktada yerel bir kalkınma hareketi olan sakin şehrin işsizliğin azaltılması hususunda alınacak önlemlerden biri olarak devreye gireceği belirtilmektedir. Çalışmada üyelik kapsamında yapılan faaliyetler neticesinde sakin şehrin istihdam ve gelir üzerinde olumlu yönde bir etkiye sahip olduğu ifade edilmektedir.

Pajo (2017), sakin şehrin göç üzerindeki etkisini araştırmıştır. Elde edilen bulgulara göre, mevcut 11 sakin şehir kentinden sadece Gökçeada ve Seferihisar'ın nüfusunun artmakta olup diğer kentlerin göç vermekte olduğu ve bunda en büyük etkenin bahsi geçen iki ilçe dışında diğer üye ilçelerde yapılan sakin şehir faaliyetlerinden halkın ekonomik anlamda fayda görememiş olduğu sonucuna varılmıştır.

Korkmaz ve ark. (2014) ise, sakin şehrin destinasyonun markalaşmasına etkilerini Seferihisar örneği üzerinden ele almış olup, çalışmada sakin şehir ilân edildikten sonra ilçenin nüfusunun, tanınırlığının, ilçedeki turist sayısının ve konaklama tesisleri sayısının çarpıcı bir biçimde arttığı ifade edilmektedir. Yine aynı ilçede Acar ve ark. (2014) tarafından, ilçe halkının sakin şehir hareketini ne şekilde algıladıklarının belirlenmesi ve hareketin yöre halkının hayat tatminine olan etkilerinin tespiti amacıyla sormaca yöntemiyle bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonucunda ilçe halkının genel olarak turizmi olumlu yönde algıladıkları ve ilçenin sakin şehir ilân edilmesi esnasında ve sonrasında yapılan faaliyetlerin yerel halkın hayat tatminine olumlu yönde katkı sağladığı ortaya çıkmıştır.

Karatosun ve akar tarafından (2017) yapılan çalışmada, sakin şehir hareketinin kültürel mirasın korunması üzerine etkileri, Seferihisar ve Halfeti rneği üzerinden ele alınmış ve sakin şehir hareketinin kültürel mirasın korunmasına yönelik doğrudan ve dolaylı etkileri ortaya konulmuştur. akıcı ve ark. (2014), Seferihisar halkının sakin şehri ne şekilde algıladıklarını ve bunun hayat tatminlerini etkileyip etkilemediklerini sormaca ile araştırmışlardır.

şen (2017) tarafından yapılan çalışmada Uzundere ilçesinde kamu ve özel sektör çalışanlarına uygulanan sormaca aracılığıyla, ilçede çalışanların hayat kalitesi ve evre duyarlılıklarının tespit edilmesi ve sakin şehir üyeliğinin ilçe çalışanlarına etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Uzan (2018) tarafından aynı ilçede yapılan araştırmada da, sakin şehir hareketinin; turizm, ekonomi, sosyo-kültürel hayat ve evre üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Netice itibarıyla sakin şehir üyeliğinin ilçede turizm, ekonomi, sosyo-kültürel hayat ve evre üzerinde olumlu etki oluşturduğu ve birbirleriyle güçlü bir etkileşim içinde oldukları görülmüştür.

Türk ve Tokmak (2017) tarafından şavşat'ta kaymakamlık ve belediye yöneticilerinin sakin şehir hareketine ilişkin algılarının ölçülmesi ve yerel yöneticilerin sakin şehir şavşat'a yönelik yönetsel çalışmalarının belirlenmesi amacıyla ilgili yöneticilerle yüz yüze görüşülerek sormaca uygulanmıştır. Çalışma sonucunda; ilçe yöneticilerinin ve halkının sakin şehir hareketine ve sakin şehir unvanına sahip olmaya ilişkin olumlu algıya sahip oldukları, yerel yöneticilerin unvanı alma amacıyla yürüttükleri proje ve faaliyetlere unvan alındıktan sonra da devam ettikleri görülmüştür. Ayrıca yöneticilerin, unvanın alınması neticesinde ilçede turizm faaliyetlerinin ve bunun koşutunda (paralelinde) yerel halkın refah düzeyinin de artacağı ve böylece yerelde sürdürülebilir kalkınma alanının ortaya çıkacağı şeklinde bir algıya sahip oldukları da tespit edilmiştir.

Özdede ve Hazar (2020) ise, yine şavşat'ta sakin şehir markalaşması ile birlikte gelen sosyo-mekânsal değişimleri, turizm sektöründeki potansiyelleri, nüfus bilimsel, kültürel, ekonomik ve politik değişiklikleri yerel halktan 30 kişi ile yaptıkları yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler aracılığı ile ortaya koymaya çalışmışlardır. Çalışma neticesinde ilçenin sahip olduğu doğal ve kültürel değerlere dikkat çekilerek, özgün karakterinin korunması, ortaya çıkan sorunların giderilmesi,

potansiyellerin iyileştirilmesi ve planlama aşamalarında halkın katılımcılığının artırılmasına yönelik çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Akpınar'ın (2018) yapmış olduğu çalışmada, sakin şehir hareketinin kentsel hayat kalitesi üzerindeki etkilerinin Seferihisar örneği üzerinden ilçede yaşayan halka yönelik yapılan sormaca aracılığıyla ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çalışmada ilçe halkının altyapı, gelir düzeyi, nüfus artışı ve diğer bazı konular ile ilgili olumsuz görüşlere sahip olduğu görülmüştür. İlgili sonuçlar ve bulgular ile ilçede yapılan gözlemlere dayanarak, ilçenin kentsel hayat kalitesinin artırılmasına yönelik çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Çolak (2018) tarafından yapılan araştırmada, Yalvaç'ın ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel durumunun incelenmesi ve bu kapsamda ilçe halkının sakin şehre üye olunan 2012 yılından itibaren nasıl bir değişim algıladıklarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Çıkan sonuçlara göre, ilçe halkının sakin şehir kavramını bilme düzeylerinin ve ilçelerinin bu unvana sahip olduğunu bilme düzeylerinin yüksek olduğu, sakin şehir unvanının ilçenin çevresel ve kültürel değerlerini koruma noktasında katkı sağladığı fakat ekonomi ve refah açısından ilçeye katkısının daha düşük düzeyde olduğu görülmüştür.

Tekin (2018) tarafından hazırlanan doktora tezinde ise, diğer çalışmalara kıyasla sakin şehir kapsamında yürütülen proje ve faaliyetlerin sürdürülebilir yerel kalkınmaya etkilerinin daha kapsamlı bir şekilde ele alındığı söylenebilir. Araştırmada ilçedeki sakin şehir uygulamaları sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarda incelenmiş ve buna yönelik olarak nitel ve nicel araştırma tekniklerinin birlikte kullanıldığı karma bir yöntem uygulanmıştır. Buna göre sakin şehir hareketinin uygulanabilme düzeyinin, yerel halkın hareketi ne derece benimsediğinin ve hareketinin sürdürülebilirliğinin tespiti için ilçede yaşayan yerel halka yönelik bir sormaca çalışması ve kısmi katılımlı gözlem; paydaş öbekleriyle derinlemesine mülakat, serbest görüşmeler ve kısmi katılımlı gözlemler yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ilçenin sakin şehir unvanı alması neticesinde belediyenin hizmetleri artmış olsa da ilçede yaz aylarında artan nüfus ve ilçeye sonradan yerleşenlerin sayısında artış yaşanmasıyla bir takım olumsuz etkiler görülmeye başlanmıştır. İlçede sosyal tabakalaşmanın artması, ilçe ve çevre sorunlarının artması,

yabancılaşmanın ortaya çıkması, ulusal ve küresel sermayenin ilçede etki etmeye başlaması bu olumsuz etkilere örnek olarak verilebilir. Netice itibariyle örnek ilçe bağlamında sakin şehir hareketinin sürdürülebilirliği konusunda çeşitli güçlüklerle karşılaşmaktadır.

Tabak'ın (2019) yapmış olduğu çalışmada ise, modern bir yerel kalkınma modeli olarak sakin şehir kavramı incelenmiştir. Buna göre çalışmanın amacı sakin şehrin üye kentlerdeki ekonomi ve istihdam piyasasına olan reel etkilerini görebilmektir. Bu kapsamda ilçe halkına uygulanan sormacalarla, Seferihisar'daki sakin şehir uygulamalarının yerel kalkınma üzerine etkileri ekonomik ve istihdam boyutu ile tespit edilmiştir.

Akman ve ark. (2018) tarafından yine Seferihisar'da yapılan çalışmada ise, belediye tarafından sakin şehir ölçütleri kapsamında yürütülen faaliyetlerin yerel halkta oluşturduğu memnuniyet düzeyinin tespit edilebilmesi amaçlanmıştır. Çalışma neticesinde bazı politika uygulamalarında eksiklik olduğu katılımcılar tarafından ifade edilse de, sakin şehir hareketinin çevresel, sosyal ve kültürel, ekonomi ve eğitim anlamında Seferihisar İlçesi'ni genel olarak olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Kartal (2019) tarafından sakin şehir yaklaşımının, sürdürülebilir kalkınmaya katkısının belirlenmesi amacıyla kavramsal düzeyde yapılan çalışmada sakin şehir üyelik ölçütleri ile sürdürülebilir kalkınmanın üç boyutu (ekonomik, sosyal ve çevresel) içinde yer alan unsurlar ve Birleşmiş Milletler (BM) sürdürülebilir kalkınma göstergeleri karşılaştırılarak aralarındaki uyum incelenmiştir.

Yazında ağırlıklı olarak sakin şehir yaklaşımı ile sürdürülebilir kalkınma arasında genel anlamda olumlu bir ilişki olduğu ile ilgili araştırmalar olmasına rağmen bazı araştırmalarda hareketin kendine has bazı özelliklerinden dolayı, bu olumlu ilişkinin kesintiye uğradığı belirtilmektedir. Nitekim Şahin ve Kutlu (2014) tarafından yapılan bir çalışmada, sakin şehir yaklaşımının sürdürülebilir kalkınmaya olumlu etkilerinin yanında aralarında yaşanan bu kesintilere de değinilmiştir. Bunlardan birincisi, sakin şehir üyeliği için ön şart olan azami 50.000 nüfus sınırından dolayı sürdürülebilirlik ile ilgili ciddi manada çevresel, sosyal ve ekonomik sorunlar yaşayan büyük şehirlerin harekete dâhil olamama durumu ve ikincisi ise, belediye yönetiminin,

sakin şehir ölçütleri ve sürdürülebilir kalkınma anlayışını geri planda tutabilme ihtimalidir. Ayrıca ülkelerin yasal mevzuatı ve üyelik ölçütleri için yapılan uygulamalar arasındaki uyumsuzluklar ile her ülke yasasının farklı yapıda olması nedeniyle üye kentler arasındaki yapı farklılıkları da önemli bir diğer husustur.

1.3 Kavramsal Çerçeve

1.3.1 Sürdürülebilirlik

Kaynakların sınırlı, ihtiyaçların ise sınırsız olduğu, bununla birlikte üretim ve tüketim faaliyetlerinin her geçen gün artmakta olduğu dünyamızda, sürdürülebilirlik kavramı her geçen gün önemini artırmakta ve birçok disiplinin bu konuyla ilgilenmesine sebep olmaktadır. Bu nedenle sürdürülebilirliğin kavramsal olarak açıklanmasında fayda bulunmaktadır.

Çevre ve Ekoloji Sözlüğü'ne göre sürdürülebilirlik, “bir sürecin veya insan faaliyetinin mevcut ihtiyaçları karşılayabilme ve bunu yaparken aynı zamanda doğal kaynakları koruyabilme ve çevreyi gelecek nesillere iyi durumda bırakabilme becerisi” olarak tanımlanmaktadır (Collin, 2004).

Daha geniş bir bakış açısıyla sürdürülebilirlik, “ekosistemdeki tüm çeşitliliğin ve yenilenemez kaynakların gelecek nesillere aktarılabilmesi için bugünkü neslin yenilenemez kaynak kullanımını sınırlaması ve insanın ekosistem üzerindeki olumsuz etkilerinin sistemin taşıma kapasitesinin üzerine çıkmayacak düzeyde tutulması” şeklinde tanımlanabilir (Ercoşkun, 2007).

Sürdürülebilirlik, insanlığın var oluşundan itibaren geçerli bir kavram olsa da Sanayi Devrimi ile başlayıp ekonomide yaşanan serbestleşme ile birlikte kapitalizmin dünyaya yayılması, olumsuz etkilerinin ekosistemi tehdit eder hale gelmesi ve küreselleşmenin tüm dünyayı etkisi altına alması neticesinde, önemi daha iyi anlaşılmaya başlanmıştır. Özellikle kapitalizmin küreselleşmesi ile birlikte daha da vahşileşen üretim ve tüketim faaliyetlerindeki artışın çevreyi göz ardı eden tutumu, doğal kaynaklar üzerinde geri dönüşü olmayacak sonuçlara yol açmaya başlamıştır. Bu da ormanların yok olması, çevre kirliliği, küresel ısınma ve iklim değişikliği, kuraklık, biyolojik çeşitlilik kaybı gibi çevresel sorunların her geçen gün daha ciddi

boyutlara ulaşmasına ve yer küremizin hayatsal anlamda yetersiz ve sürdürülemez hale gelmesine sebep olmuştur. Bu sorunlara çözüm bulabilmek amacıyla büyüme, kalkınma ve daha müreffeh bir hayat amaçlı yapılan tüm faaliyetlerin sürdürülebilirliğin kurallarına uygun bir şekilde yapılması gerektiği anlaşılmış ve böylece sürdürülebilir kalkınma kavramı ortaya çıkmıştır (Durusoy ve ark., 2005; A. Yalçın ve S. Yalçın, 2013; Şahin ve Kutlu, 2014; Karabıçak ve Özdemir, 2015).

1.3.2 Sürdürülebilir Kalkınma

Temelde sürdürülebilirlik kavramına dayanmakta olan sürdürülebilir kalkınma düşüncesinin, 20. yüzyılda ortaya çıktığı söylenebilir. Özellikle 2. Dünya Savaşı'ndan sonra hızlanan sanayileşme üretimi; üretim de hammadde ihtiyacını artırmıştır. Yaşanan bu gelişim ve dönüşüm sürecinde çevreye bırakılan kirleticiler, hiç olmadığı kadar hızlı bir doğal kaynak tüketimine ve çevresel açıdan telafisi çok zor olan zararlara yol açmıştır (Sipahi, 2010) Sanayi anlamında yaşanan gelişmeler sonrasında bilim ve teknolojik anlamda gelişme ve dönüşümler de dikkat çekici bir şekilde yaşanmaya başlamıştır. Büyüme, kalkınma ve refah artışına yönelik yapılan tüm bu hamleler sadece çevreye ve doğal kaynaklara zarar vermekle kalmamış bunun yanında yoksulluğu da hızlı bir şekilde artırmaya başlamış, gelir dağılımında adaletsizlik ortaya çıkmış ve ekosisteme zarar vericilerin pastadan aldığı pay gözle görülür bir şekilde artmaya başlamıştır.

Sanayileşmedeki hızlanma ile birlikte kalkınma ve çevre arasındaki ilişkide çevre boyutu sürekli dışlanmış (Tıraş, 2012), bunun neticesinde çevre ile ilgili yaşanan sorunlar 1960'ların sonu ve 1970'lerin başında artmaya başlamış (Kaypak, 2011) ve ancak 1970'lerin başında küresel düzeyde bir kriz olarak hissedilerek bu alanda bilinçlenmeye başlanmıştır. (Tıraş, 2012; Kaya ve Tomal, 2011; Kaypak, 2011; Turgut, 1997).

Roma Kulübü tarafından dönemin önde gelen entelektüellerine hazırlatılan "Büyümenin Sınırları" adlı rapor, 1972 yılında yayınlanmıştır. Raporda dünya nüfusunda, sanayileşmede, çevre kirlenmesinde, gıda üretiminde ve doğal kaynakların tükenmesinde yaşanan mevcut artış eğiliminin devam etmesi halinde yüzyıl içinde dünyanın büyümesinin sınıra dayanacağı ifade edilmiştir. Çözüm

olarak kalkınma ve çevre sorunlarının ortak bir strateji altında ele alınması ve dünya genelinde ekonomik, sosyal ve çevresel bir dengeyi içeren uyumlu bir aşamayı elde etme çabasının tüm insanlığın ortak çabası olması gerektiği ifade edilmiştir (Meadows ve ark., 1978). İlgili rapor, kalkınmanın doğal çevreyi önemli derecede tahrip ettiğine dikkat çekmiş olması sebebiyle kalkınma ve çevre sorunları üzerine atılan ilk adım olma özelliğine sahiptir (Tıraş, 2012). Bu adımla birlikte günümüze gelinceye kadar küresel düzeyde sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin önemli kilometre taşlarını Tablo 1’deki gibi özetlemek mümkündür.

Tablo 1. Sürdürülebilir kalkınmanın önemli kilometre taşları

Yıllar	Yaşanan Gelişmeler
1972	Büyümenin sınırları adlı rapor yayınlandı.
1972	İsviçre’nin Stockholm Kenti’nde “BM Çevre Konferansı” düzenlendi.
1980	Sürdürülebilir kalkınma kavramı ilk defa IUCN tarafından yayınlanan bir raporla kullanılmış oldu.
1987	Sürdürülebilir kalkınma kavramı Brundtland Raporu ile ilk defa tanımlandı.
1992	Rio Yeryüzü Zirvesi (Dünya Çevre ve Kalkınma Konferansı) yapıldı. Zirvede “Gündem 21” imzalandı ve “Yerel Gündem 21” (YG-21) kavramı ortaya çıktı.
1992	BM Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu oluşturuldu.
1996	İstanbul’da BM Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı (Kent Zirvesi) yapıldı ve zirve ile eş zamanlı Türkiye dahil 80’den fazla ülkede Yerel Gündem 21 uygulamaları başladı.
2000	“Binyıl (Milenyum) Zirvesi” düzenlendi ve “BM Binyıl Bildirgesi” imzalandı. Sekiz tane binyıl kalkınma amacı belirlendi.
2002	Johannesburg’da “BM Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi” (Rio+10) yapıldı. Böylece ilk defa sürdürülebilir kalkınma kavramı, bir zirveye adını vermiş oldu.
2012	Rio de Jenerio kentinde “BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı” (Rio+20) yapıldı. Konferansın sonunda “İstedğimiz Gelecek” adlı sonuç bildirgesi yayınlandı.
2015	“BM Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi” yapıldı ve “2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi (Gündem 2030)” başlıklı uygulama planı kabul edildi. Planda yer alan 17 tane sürdürülebilir kalkınma amacı “Binyıl Kalkınma Amaçları”nın yerini aldı.
2015	Paris İklim Zirvesi (BM İklim Değişikliği Konferansı) yapıldı
2016	Ekvador’un Quito kentinde “BM Konut ve Sürdürülebilir Kentsel Gelişim Konferansı (Habitat III) (2016 Quito) yapıldı.
2019	New York’ta BM Merkezi’nde “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Zirvesi” yapıldı. Zirvede “Sürdürülebilir Kalkınmanın Sağlanması ve 10 Yıllık Bir Eylem İçin Hızlanma” başlıklı siyasi deklarasyon kabul edildi.

İsviçre’nin Stockholm Kenti’nde 1972 yılı haziran ayında “BM Çevre Konferansı” düzenlenmiş olup açıkça ifade edilmemekle birlikte sürdürülebilir kalkınma kavramı ilk uluslararası ifadesini burada bulmuştur (Tıraş, 2012). Kavramın, sürdürülebilir kalkınma şeklinde kullanımı ise ilk defa 1980 yılında “The International Union for Conservation of Nature (IUCN)” tarafından yayınlanan raporla yapılmış olup rapor “Dünya Koruma Stratejisi: Sürdürülebilir Kalkınma İçin Canlı (Yaşayan) Kaynaklar” şeklinde başlıklandırılmıştır (Hamedani, 2014). Ancak sürdürülebilirliğin bu ilk

kullanımı daha çok ekolojik bir yaklaşıma dayalı olup (Bozlağan, 2005); söz konusu strateji, sürdürülebilir kalkınma yerine ekolojik sürdürülebilirlik meselesini ele almıştır (Lélé, 1991; Ceylan, 1995).

Yaşanan tüm bu gelişmelerin ardından sürdürülebilir kalkınma kavramının ilk olarak 1987 yılında BM Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'na hazırlanan Brundtland Raporu ile tanımlandığı söylenebilir. Rapora göre sürdürülebilir kalkınma “Gelecek kuşakların en azından benzer nitelikte tüketimlerini karşılamalarından ödün vermeden, bugünkü kuşak için tüketim imkânları (olanakları) oluşturmak” şeklinde ifade edilmiştir (Geray, 1998).

Sürdürülebilir kalkınma ekolojik denge ve ekonomik büyümeyi beraber ele alan, hem doğal kaynakların etkin kullanımını sağlayıp çevresel kaliteye önem veren (Gürlük, 2001) hem de gelecek kuşakların kendi gereksinimlerini karşılayabilmelerini tehlikeye sokmayacak bir şekilde şimdiki kuşakların gereksinimlerinin karşılanabildiği bir modeldir (Alagöz, 2004).

Ekolojik sürdürülebilirlik, ekonomik sürdürülebilirlik ve sosyal sürdürülebilirliğin sağlanmasıyla bir ülkede sürdürülebilir kalkınma sağlanabilecektir. Yani kuşaklar arası kaynak kullanım etkinliğine sahip olan sürdürülebilir kalkınma olgusu, bir ekonomik kalkınma modeli olup; doğal sermayeyi tüketmeyen, gelecek kuşakların da gereksinimlerine sahip çıkan, ekonomi ile eko-sistem arasındaki dengeyi koruyan, ekolojik açıdan sürdürülebilir olan bir niteliğe sahiptir (Gürlük, 2001).

Sürdürülebilir kalkınma yönündeki ilerlemenin değerlendirilmesi bütünsel bir bakış açısıyla yapılmalıdır. Buna göre sürdürülebilir kalkınmaya yönelik ilerleme, tüm sistem ve sistemin içindeki parçalar gözden geçirilerek, sosyal, ekonomik ve çevresel alt sistemlerin refahı ile durumlarını ve bu 3 alt sistemin her birinin hem ayrı ayrı hem de bütüncül bir şekilde değişim yönü ile oranını ve bu alt sistemler arasındaki etkileşimi dikkate almayı içermektedir (Hardi ve Zdan, 1997).

Brundtland (Ortak Geleceğimiz) Raporu ile sürdürülebilir kalkınmanın uluslararası düzeyde kurumsallaşmasının temelleri atılmış olmakla birlikte, kavrama asıl ivmeyi 1992’de gerçekleşen Rio Yeryüzü Zirvesi (Dünya Çevre ve Kalkınma Konferansı) kazandırmıştır (Karabıçak ve Özdemir, 2015). Zirve’nin yapıldığı 1992 yılından beri

sürdürülebilir kalkınma; uluslararası, ulusal, bölgesel ve yerel politikalarda yaygın olarak kullanılan bir kavram ve hedef haline gelmiştir (Hamedani, 2014).

Rio Yeryüzü Zirvesi'nin sonuçlarından biri olarak, Çevre ve Kalkınma Üzerine Rio Bildirgesi'nin (Deklarasyonu) 8. ilkesi, ulusların sürdürülemez üretim ve tüketim kalıplarını azaltma ve ortadan kaldırma sorumluluğunu vurgulamaktadır. İlke, “sürdürülebilir kalkınmayı başarmak ve tüm insanlar için daha yüksek bir hayat kalitesi için” bu görevin gerekli olduğunu açıkça ortaya koymaktadır (Barber, 2003). Böylece sürdürülebilir kalkınma için gerekli olan sürdürülebilir tüketim ve üretim kavramları ilk defa yazına girmiştir (Hayta, 2009; Jonkutė ve Staniškis, 2016).

Sürdürülebilir kalkınma, Rio Yeryüzü Zirvesi'nde tüm insanlığın 21. Yüzyıldaki ortak hedefi olarak benimsenmiştir. Zirvede “Gündem 21” başlıklı sürdürülebilir kalkınma eylem planı, Zirve'nin esas çıktısı olarak, katılımcı BM üyesi ülkeler tarafından imzalanmıştır (Emrealp, 2005). Daha kısa bir deyişle Gündem 21, Rio Deklarasyonu'nda yer alan ilkelerin uygulama belgesidir (Sezer, 2007).

Gündem 21'de yer alan “Gündem 21'in desteklenmesinde yerel yönetimlerin girişimleri” başlıklı bölüm, küresel düzeyde sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanabilmesi için yerel düzeyde sürdürülebilirliğin önemini ortaya koymaktadır. Çünkü Gündem 21'de ele alınan sorunların ve çözümlerin büyük bir bölümü yerel düzeydeki faaliyetlere dayalıdır ve bu nedenle belirlenen hedeflerin gerçekleştirilebilmesi, yerel yönetimlerin katılımı ve işbirliğine bağlıdır (Emrealp, 2005). Tüm bunlara dayalı olarak “Yerel Gündem 21” kavramı ortaya çıkmıştır. Yerel gündem 21, Gündem 21'in hedeflediği sürdürülebilir kalkınmanın yerel düzeyde hayata geçirilmesini sağlayacak başlıca mekanizma olarak görülmektedir (Ökmen ve Görmez, 2009).

Yerel Gündem 21, yerel düzeyde Gündem 21'in hedeflerine ulaşılmasını amaçlayan katılımcı, çok sektörlü bir süreç olarak, uzun uğraşlar neticesinde Gündem 21 içerisinde kendine yer bulmuş ve buna yönelik girişimlerin başlatılmasına ve desteklenmesine karar verilmiştir (Emrealp, 2005). Zirve'de ayrıca, taraflara, kendi yerel koşullarını göz önünde bulunduracak şekilde, yerel yönetimlerinin 1996 yılına kadar yerelde yaşayan halka danışarak ve onlarla beraber bir şekilde kendi yerel gündem 21'lerini oluşturma yükümlülüğü de getirilmiştir (Haştemoğlu, 2006).

Rio Yeryüzü Zirvesi'nde genel anlamda sürdürülebilir kalkınmaya ulaşılmasını sağlayacak araçların belirlenerek ülkelerin gündemlerine sunulması şeklinde kararlar alındığı söylenebilir. Bu kararların uygulanmaya konması için Zirve'nin sonunda BM Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu oluşturulmuştur (Nemli, 2004). Ancak Zirve'nin bekleneni veremediği söylenebilir. Çünkü zirve ağırlıklı olarak gelişmiş ülkelerin hâkimiyetinde gerçekleşmiş olup; çevresel açıdan ekosisteme en çok zarar veren sanayileşmiş ülkeler kendilerini, doğaya yapılan tahribatta, gelişmekte olan ülkelerle eşit düzeyde tutmaya çalışmışlardır (Sezer, 2007).

İstanbul'da 1996 yılında BM Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı yapılmış (Özmehmet, 2008) olup; şehir sürdürülebilirliği kavramı esasen bu zirvede ele alınmıştır (Saraç ve Alptekin, 2017). Gündem 21'in ülkemizde tanınması önemli derecede bu zirve vesilesiyle olmuştur (Emrealp, 2005; Ökmen ve Görmez, 2009).

Kent Zirvesi dünyanın şehir, kasaba ve köylerindeki insan yerleşimlerinin koşullarını geliştirmeye dayalı yeni bir toplumsal sözleşme niteliğindedir (Üçer, 2009). Zirve, ayrıca merkezi ve yerel yönetimler arasındaki ortaklık meselesini en çok ele alan BM etkinliği olması açısından da dikkat çekmektedir (Saraç ve Alptekin, 2017). Zirve'nin toplanmasının ardından, zirve ile eş zamanlı bir biçimde Türkiye dâhil 80'den fazla ülkede Yerel Gündem 21 uygulamaları başlamış ve böylece yerel yönetimlerimiz Yerel Gündem 21 ile tanışmış olup (Ökmen ve Görmez, 2009) ülkemizin de yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınma süreci başlamıştır (Ökten, 2015).

BM'nin New York'taki Genel Merkezi'nde 6-8 Eylül 2000 tarihleri arasında ise, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 189 ülkenin Devlet ve Hükümet Başkanlarının katılımıyla “Binyıl (Milenyum) Zirvesi” düzenlenmiş, günümüzdeki en güçlü ve öncelikli küresel taahhüt belgelerinden biri olarak görülen “BM Binyıl (Millennium)” Bildirgesi imzalanmıştır (Emrealp, 2005). Bildirgede, küreselleşmenin herkesi kucaklayıcı ve adil bir sürece dönüştürülmesi gerektiği ifade edilmiştir (URL-3). Bildirge'de ayrıca 2015 yılına kadar gerçekleştirilmek üzere, kalkınmaya ve yoksulluğun azaltılmasına yönelik Tablo 2'de yer alan “Binyıl Kalkınma Hedefleri” belirlenmiştir (Emrealp, 2005).

Tablo 2. Binyıl kalkınma hedefleri (amaçları)

Hedef 1	Aşırı yoksulluğun ve açlığın azaltılması
Hedef 2	Evrensel temel eğitimin sağlanması
Hedef 3	Cinsler arası eşitliğin sağlanması ve kadınların güçlendirilmesi
Hedef 4	Bebek ölümlerinin azaltılması
Hedef 5	Ana-çocuk sağlığının iyileştirilmesi
Hedef 6	HIV/AIDS, sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele edilmesi
Hedef 7	Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması
Hedef 8	Kalkınma için küresel bir ortaklık geliştirilmesi

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Johannesburg kentinde 26 Ağustos-4 Eylül 2002 tarihleri arasında “BM Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi” düzenlenmiştir. Zirve, ilk defa sürdürülebilir kalkınma kavramının bir zirveye adını vermiş olması bakımından dikkat çekmekte olup; bu durum, kavramın tüm kesimler tarafından benimsendiğini ve anlaşıldığını göstermektedir. Zirve sonrasında yayınlanan bildiride sürdürülebilir kalkınmanın üç bileşeni olarak; ekonomik kalkınma, sosyal kalkınma ve çevrenin korunması bileşenleri belirlenmiştir (Tıraş, 2012).

New York'taki BM Genel Merkezinde 25-27 Eylül 2015 tarihinde ise “BM Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi” gerçekleştirilmiş olup, zirvede “2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi (Gündem 2030)” başlıklı uygulama planı, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 193 ülkenin imzası ile kabul edilmiştir. Böylelikle 2015-2030 yılları arasında gerçekleştirilmek üzere, 17 tane sürdürülebilir kalkınma amacı ve 169 hedef için 242 adet uluslararası gösterge belirlenmiştir (Rahmanlar, 2016). Belirlenen sürdürülebilir kalkınma amaçları, 2000 yılında küresel seferberlik başlatan “Binyıl Kalkınma Hedefleri (Amaçları)”nin yerini almıştır (URL-4).

Zirvede belirlenen sürdürülebilir kalkınma amaçları (hedefleri) genel anlamıyla Şekil 1’de yer almaktadır (URL-5).

Şekil 1. Sürdürülebilir kalkınma amaçları

Belirlenen bu 17 sürdürülebilir kalkınma amacı, yoksulluğu ortadan kaldırmayı, gezegenimizi korumayı ve insanların tamamının barış ve refah içinde yaşamasını sağlamayı hedefleyen evrensel bir eylem çağrısı niteliğindedir. Birbiriyle bağlantılı olan bu amaçlarda her bir amaç için başarılı olmanın yolu birbiriyle ortak yönleri olan sorunların hep birlikte ele alınmasından geçmektedir (URL-6).

Gündem 2030; kentleri, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesi açısından temel yapı taşı, uygulama merkezi ve başlangıç noktası olarak ifade ettiği için de ayrı bir öneme sahiptir. Ulusal politikaların oluşturulması ve uygulanmasında istikrarın sağlanabilmesi, kentsel politikaların sürdürülebilir bir şekilde uygulanmasına bağlıdır. Bu bakımdan yerel yönetimler, belirlenen bu hedefleri kentsel politikalara doğru bir şekilde yansıtarak uygulanabilirliğini denetleyebilmelidir. Bu noktada sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesi için yerel yönetimler süreci iyi analiz etmeli, kent aktörlerinin yer aldığı toplantılar düzenleyerek görüş ve önerileri almalıdır (Erbay ve Özden, 2018).

Her şeyden önce sürdürülebilir kalkınma amaçlarının on birinci maddesi, dünya genelindeki şehirciler ve yerel paydaşlar için kayda değer bir başarı olup ilgili madde, sürdürülebilir kalkınmanın merkezine kentleşmeyi ve bölgesel kalkınmayı yerleştirmektedir. Bu maddeye yönelik belirlenen on tane alt hedef ise, yerel ve

bölgesel yönetimlerin harekete geçmesi gerektiğini anlatan bir çağrı niteliğine sahiptir (Erbay ve Özden, 2018).

Kentler aracılığıyla sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için hazırlanan Yeni Kentsel Gündem'i (YKG) kabul etmek için 17-20 Ekim 2016 tarihleri arasında Quito kentinde BM Konut ve Sürdürülebilir Kentsel Gelişim Konferansı (Habitat III) yapılmıştır (Esenler Belediyesi, 2017). Habitat III, dünya nüfusunun yarıdan fazlasının şehirlerde yaşadığı bir döneme denk gelmesinden dolayı diğer konferanslar arasında bir ilk olma özelliğine sahiptir (Özlüer ve ark., 2018).

YKG, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'yle bağlantılı ve onu destekleyici bir şekilde sürdürülebilir şehirleşmeye olan küresel bağlılığı canlı tutmaktadır. YKG, sürdürülebilir kalkınma amaçlarının tamamının gerçekleştirilmesi için kentsel gelişimin planlanması, geliştirilmesi ve yönetilmesi anlamında bir model değişimine gitmektedir. Üstelik YKG'nin evrensel bir kapsama sahip olup küreselden yerele tüm düzeylerde öncelik ve eylemleri belirlediğini, ülkelerin tamamındaki paydaşların bunları ihtiyaçlarına uyarlayabileceği teyit edilmektedir. Tüm kentlilerin kentsel hayat kalitesinin artması için sürdürülebilir şehirlerde yaşamasını, böyle şehirleri kullanmalarını ve oluşturmalarını sağlamayı amaçlayan herkes için şehirler kavramının gerçekleştirilmesine katkı sağlamak, bu bildirinin dikkat çeken hedefleri arasında yer almaktadır (Esenler Belediyesi, 2017).

Bununla birlikte YKG kentsel bir perspektiften hareketle, bu perspektifi halk sağlığı, konut, gelir yaratma veya çevreci özellik gibi sürdürülebilir kalkınmanın değişik boyutlarına uygulayan ve değişik temaları birlikte ele alan çapraz yapılanmasıyla özel bir yapıya sahiptir (Özlüer ve ark., 2018). Çünkü kentsel gündemin uygulama alanları olan kentler, sürdürülebilir kalkınmanın yerel düzeyde gerçekleştirileceği mekânlar olup; bu durum, kentlerde sürdürülebilir kalkınmanın tüm boyutlarının birlikte ve uyum içerisinde ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

1.3.3 Sürdürülebilir Yerel Kalkınma

Sürdürülebilirlik, yer küreyi ilgilendiren çok boyutlu ve çok uluslu bir kavramdır. Bu nedenle tüm dünyada sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için yerelden küresele her düzeyde ve herkesin katılımıyla topyekûn bir sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının

benimsenmesine ihtiyaç vardır. Bu yaklaşımda çekirdek düzey olarak yerel düzey bulunmaktadır. Sürdürülebilir yerel kalkınma kavramının, küresel anlamda sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için ne kadar ehemmiyetli olduğu, Rio Zirvesi'nde "Yerel Gündem 21" kavramının kendine özel bir yer edinmesi ve buna yönelik teşebbüslerin başlatılması ile birlikte tüm dünyanın gözleri önüne serilmiştir.

Sürdürülebilir yerel kalkınma tanımlaması yapılırken, öncelikle yerel kalkınma kavramının açıklanmasında fayda bulunmaktadır. Ulusal kalkınmanın alt basamağını bölgesel kalkınma, bölgesel kalkınmanın alt basamağını ise yerel kalkınma oluşturmaktadır (Zengin ve ark., 2014). Yerel kalkınma, yerel kaynakları harekete geçirerek kalkınmanın ekonomik, siyasi, sosyal, kültürel ve çevresel boyutlarının sürdürülebilirliğinin sağlandığı, yerel aktörlerin tamamının karar süreçlerine katıldığı, aşağıdan yukarıya doğru bir kalkınma şeklidir (Yüksel ve Zafir, 2006). Bir diğer ifadeyle yerel kalkınma, yerli dinamikleri harekete geçirerek yerel toplulukların ekonomik, sosyal, kültürel, siyasal ve fiziki alanlarda sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun bir şekilde gelişiminin sağlanmasıdır (Karapınar, 2010).

Yerel sürdürülebilirlik, küresel, bölgesel ve ülkesel düzeyde alınan kararların doğrudan hayata geçirildiği ve bundan dolayı daha üst düzeylerde sürdürülebilirlik ile ilgili alınan bütün karar ve yapılan bütün uygulamaların görünürlüğünün kazanıldığı düzey olarak ifade edilmektedir (Akgül, 2010)

Sürdürülebilir kalkınma ve yerel kalkınmanın bileşeni olan yerel sürdürülebilir kalkınma, yerel düzeyde kalkınmayı sağlarken çevresel kaygılara önem vererek kaynakları en etkin şekilde kullanan ve yereldeki tüm aktörleri sürece dâhil eden kalkınma anlayışıdır (Kocaoğlu, 2015). Bir başka ifadeyle, yöresel aktörlerin katılımı ve güçlü bir görüş birliğinin hâkim olduğu ortak maksat, ortak sorumluluk, karşılıklı güven ve dengeli kazancın olduğu bir ortaklık modeline dayalı olarak yerelde sosyal, ekonomik, fiziki, kültürel ve siyasal alanlarda sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun şekilde gösterilen gelişimdir (A. Yalçın ve S. Yalçın, 2012).

Rio Yeryüzü Zirvesi ile "Yerel Gündem 21" gündeme getirilmiş olup bununla yerel kalkınma anlayışı ve bunun için de katılım ve yetkinin yerele devredilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır (Zengin ve ark., 2014). Yerel Gündem 21, ayrıca küresel düzeyde sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanabilmesi için yerel düzeyde sürdürülebilir

kalkınmanın sağlanması gerekliliğini de ortaya koyması açısından önemlidir. Sürdürülebilir kalkınma ile yerel kalkınma birbirlerini tamamlayan bir sistematik bütünlük içerisinde olup, bu bakımdan yerel kalkınma dönemsellik arz etmemelidir. Yerelde kalkınma hareketinin bugün ile geleceği de oluşturma mantığına sahip olması sonucunda sürdürülebilir kalkınma ortaya çıkmaktadır (Tabak, 2019). Bu açıdan bakıldığında sürdürülebilir yerel kalkınma, temeli sürdürülebilirliğe dayalı olan ve sürdürülebilir kalkınma amaçlarının (hedeflerinin) tamamının yerine getirildiği bir kalkınma hareketi şeklinde de tanımlanabilir.

Sürdürülebilir yerel kalkınma, sürdürülebilir kalkınmanın tüm gerekliliklerinin yerel düzeyde karşılandığı kalkınma biçimi olarak ifade edilebilir. SYK hareketi aynı zamanda, temeli sürdürülebilirliğe dayalı bir yerel kalkınma hareketi olup, küresel düzeydeki sürdürülebilir kalkınmanın yerel düzeydeki karşılığı olarak da açıklanabilir. Buna göre küresel düzeyde gerçekleştirilmesi gereken sürdürülebilir kalkınma en küçük bölgesel düzey olan yerel düzeyde karşılanmaktadır. Yerel düzeylerin birleşimi ile bölgesel düzey oluşmakta, bölgelerin birleşimi ile ulusal düzeyde yer alan ülkeler oluşmakta, ülkelerin birleşimi ile de küresel düzeye yani dünyaya varılmaktadır.

1.3.4 Sürdürülebilir Yerel Kalkınmanın Boyutları

Sürdürülebilir yerel kalkınma ve sürdürülebilir kalkınma temeli sürdürülebilirliğe dayalı kalkınma hareketleri olduğu için, sürdürülebilirlik ilkesinin boyutları aynı zamanda sürdürülebilir kalkınmanın ve sürdürülebilir yerel kalkınmanın boyutlarını da oluşturmaktadır. Bu nedenle sürdürülebilir yerel kalkınmanın boyutlarını açıklayabilmek için, sürdürülebilirlik ilkesinin boyutlarını incelemek gerekmektedir.

Sürdürülebilirlik, hayat kalitesini düşürmeden düşünce şeklinde değişiklik gerektirmekte olup bu değişiklik özünde tüketim toplumu olmaktan çıkıp evrensel açıdan dayanışma içinde olmayı, çevre yönetimini, sosyal sorumluluğu ve ekonomik çözümleri amaçlamaktadır (Özmehmet, 2008). Bu açıdan bakıldığı zaman sürdürülebilirliğin çevresel, sosyal ve ekonomik olmak üzere 3 temel boyutu bulunmaktadır (Barbier, 1987; Holmberg ve Sandbrook, 1992; Hardi ve Zdan, 1997;

Harris, 2000). Sürdürülebilirlik kavramı çok boyutlu olmakla birlikte, genel itibariyle bu üç temel yapı üzerinden tanımlamaya gidilmektedir (Kılıç, 2012).

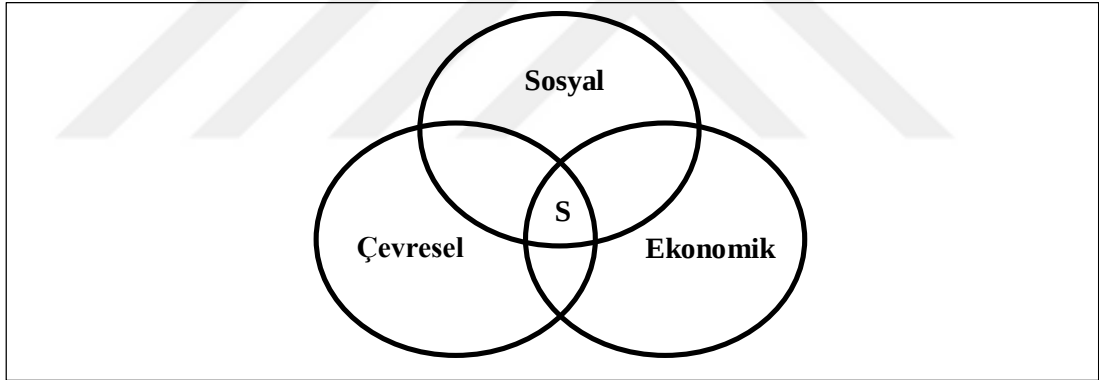
Sürdürülebilir kalkınmanın temel boyutu olan çevresel boyut (Kartal, 2019), ekosistemlerin değişen koşullara uyum sağlayabilmesi amacıyla biyolojik ve fiziksel sistemlerin (ekosistemlerin) dengede olmasını öngörmekte olup; bu bağlamda gelecek kuşakları gözeterek şekilde biyolojik çeşitliliğin korunması çok önemlidir (Gürlük, 2010). Bu boyut aynı zamanda, insanın çevre ile etkileşiminde çevreyi en doğal halinde tutabilecek davranışlarda bulunmasını ve insan faaliyetleri neticesinde tahribata uğrayan veya yok olan ekolojik çevrenin geri kazanılması için çalışmalar yürütmesini gerekli kılmaktadır (Yavuz, 2010). Ekosistemlerin kendilerini yenileme kapasiteleri sınırlı düzeyde olduğu için toprak, hava, su gibi doğal kaynaklar dikkatli ve sorumlu bir şekilde kullanılmalıdır. Bu bakımdan “tüketmeden kullanım kuralı”na (Nemli, 2004) dikkat edilecek bir şekilde kalkınma anlayışı benimsenmesi yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için önem arz etmektedir.

Sürdürülebilirliğin sosyal boyutu, adaleti ve toplumdaki tüm kesimlerin karar verme sürecine katılımını (Ergüven, 2011), insanlığın tamamının refahının ve hayat kalitesinin artırılmasını amaçlamaktadır (Nemli, 2004). Sürdürülebilirliğin sosyal yönü, doğal kaynakların eşitlik ve sosyal adalet ilkeleri doğrultusunda kullanılması, bizden sonraki neslin günümüzün gelişmiş toplumlarının kullanabildiği kaynakları kullanma hakkına sahip olmaları gerekliliğinden kaynaklanmaktadır. Bu boyut aynı zamanda niceliksel büyüme yerine niteliksel gelişmeyi öne çıkarmakta (Nemli, 2004), toplumların salt tüketim toplumu olmaktan çıkıp, çevreye duyarlı ve bu bilinçle tüketim yapan toplumlara dönüşümünü gerekli kılmaktadır (Yavuz, 2010). Ayrıca sosyal boyut, zaman zaman çevresel ve ekonomik boyutlar arasında yaşanan çıkar çatışmalarında uzlaşa sağlayarak bu iki boyutu birbirine bağlaması açısından da önemli bir yapıya sahiptir (Bilgili, 2017).

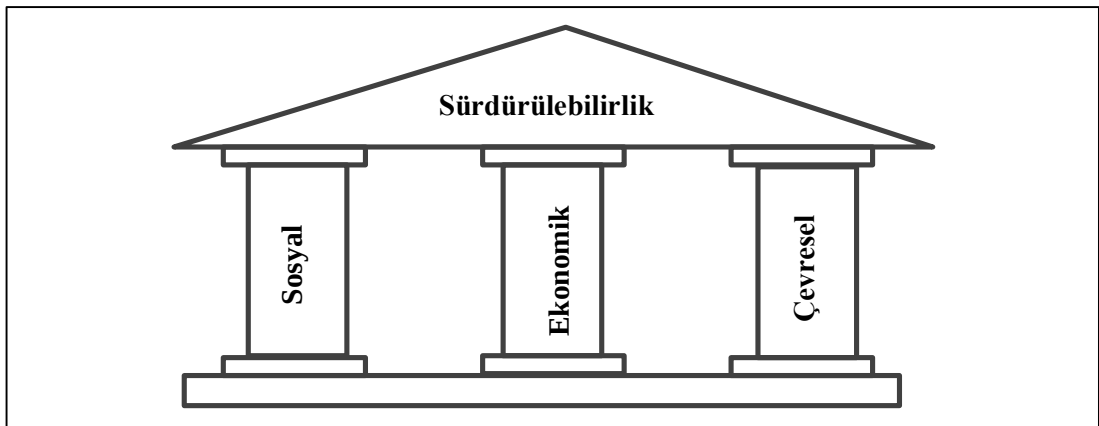
Sürdürülebilirliğin ekonomik boyutu, ekonomik faaliyetlerin tamamının çevresel ve toplumsal öğeleri gözeterek şekilde uzun vadeli bir şekilde yapılmasını ifade etmektedir (Ergüven, 2011). Dünya kaynaklarının sınırlı olması nedeniyle, ekonomik kalkınma açısından sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için, ekonomik faaliyetler yapılırken kaynak kullanımında duyarlı davranmak gerekmektedir (Yavuz, 2010).

Ayrıca çevresel kalite kaybı ve tahribatlarla ilgili sorunların çözümü için uygulanan iktisadi politikaların çevreye etkileri araştırılmalıdır (Gürlük, 2010).

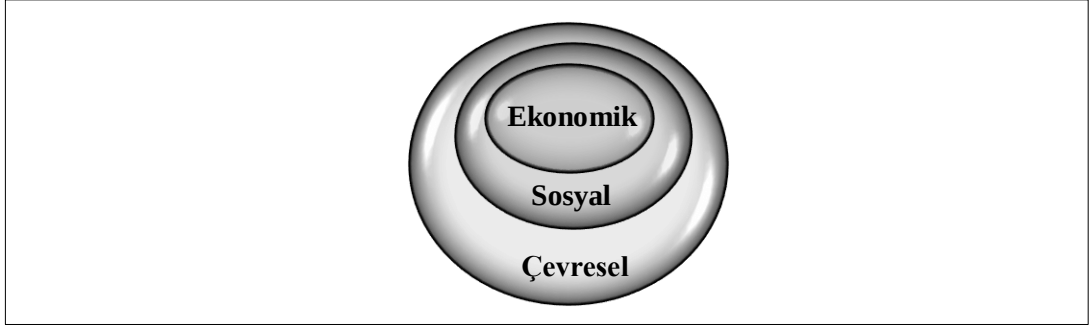
Sürdürülebilirlik, yazında ağırlıklı olarak bu 3 boyutun kesişimi sonucu oluşan ortak bölge (Şekil 2) ile temsil edilmesine rağmen, sabit (bağımsız) sütunlarla (üç sütun modeli) (Şekil 3) ve alternatif olarak iç içe geçmiş eş merkezli dairelerle (gömülü bağımlılıklar modeli) (Şekil 4) de temsil edilmesi mümkündür (Purvis ve ark., 2019). Üç boyutun kesişimi ile oluşan ortak bölge modelinde (Şekil 2), boyutlar arasında etkileşim mevcut olmakla birlikte hiyerarşi yoktur. Her bir boyutu birbirinden bağımsız sütunların temsil ettiği 3 sütun modelinde (Şekil 3) ise, boyutlar arasında etkileşim de hiyerarşi de bulunmamaktadır. İç içe geçmiş bağımlılıklar (gömülü bağımlılıklar) olarak adlandırılabilir modelde (Şekil 4) ise, boyutlar arasında hem etkileşim hem de hiyerarşi bulunmakta olup, ekonomik ve toplumsal boyut, çevresel boyutun bir parçası olduğundan dolayı ilgili modelin, üçü arasındaki en çevreci model olduğu söylenebilir.

Şekil 2. Sürdürülebilirlikte üç boyutun kesişimi ile oluşan ortak bölge modeli

Şekil 3. Sürdürülebilirlik için üç sütun modeli

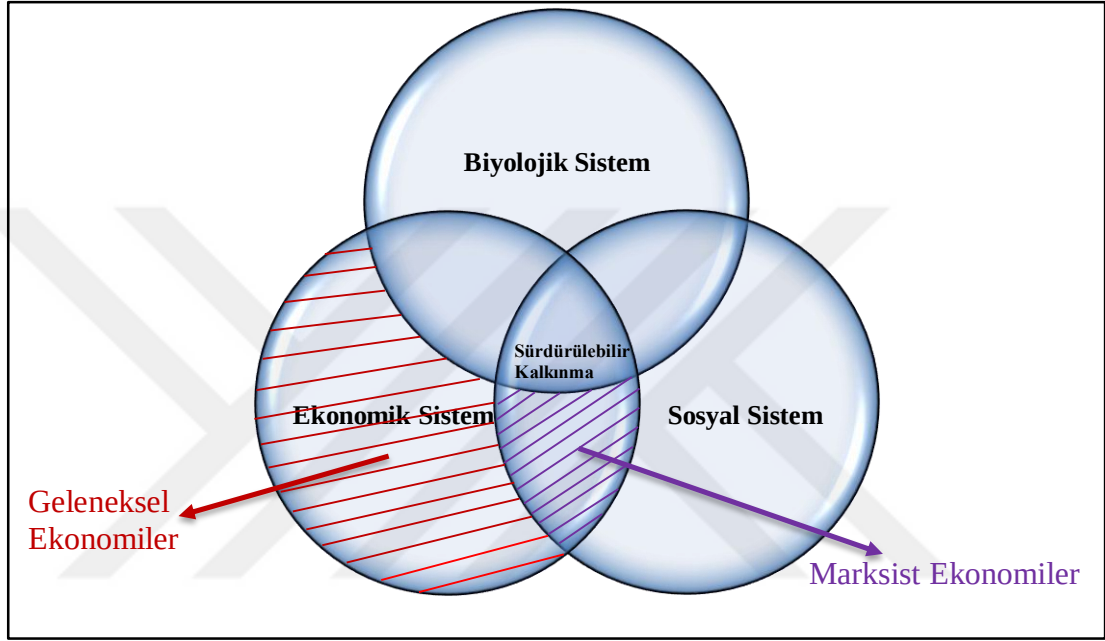
Şekil 4. Sürdürülebilirlik için iç içe geçmiş eş merkezli daireler modeli

Sonuç itibariyle her üç gösterimde de sürdürülebilirliğe ulaşmanın yolu çevre, toplum ve ekonominin bir bütün olarak alınmasına dayalı çözümlerle mümkün olabilmektedir (Özmehmet, 2008). Çünkü çevresel, toplumsal ve ekonomik boyutları olan sürdürülebilirlik kavramını tek bir boyutu ile değerlendirme imkânı bulunmamakta olup, sürdürülebilirlik değişik alanlardaki ilişkileri birbiri ile uyumu sağlamak zorunda olan çok yönlü bir kavramdır (Kılıç, 2006). Nitekim sürdürülebilirliğe dayalı bir kalkınma stratejisi belirlemekteki temel amaç da ekonomik, ekolojik ve sosyal boyutları birleştirerek kararların verilmesi olup bu da boyutların bir arada değerlendirilmesini gerektirmektedir (Ceylan, 1995).

Sürdürülebilirliğin boyutlarını oluşturan ekonomik, ekolojik (biyolojik ve diğer kaynaklar) ve sosyal sistemlerin her birinin insanlara yüklenmiş olan kendine özgü hedefleri bulunmaktadır. Ekolojik sistemin hedefleri genetik çeşitlilik, dayanıklılık ve biyolojik verimlilik; ekonomik sistemin hedefleri temel ihtiyaçların karşılanması (yoksulluğu azaltmak), eşitliğin artırılması ve faydalı mal ve hizmetleri artırmak; sosyal sistemin hedefleri ise kültürel çeşitlilik, kurumsal sürdürülebilirlik, sosyal adalet ve katılım olarak belirtilebilir (Barbier, 1987).

Sürdürülebilirliğin genel hedefi ise, dengeli bir uyum süreci ile sistemlerin tamamında hedefleri en üst düzeye çıkarmaktır. Buna göre ekonomik kalkınmaya yönelik geleneksel ekonomi anlayışı, sadece ekonomik sistemin hedeflerini maksimize etmeye çalışmaktadır. Bir diğer ifadeyle ekonomik sistemde, biyolojik ve sosyal sistemin kesişim bölgeleri dikkate alınmamaktadır. Marksist ekonomiler ise, sadece ekonomik sistemler ile sosyal sistemlerin kesişim bölgesini dikkate almakta olup, bu iki sistemin hedeflerini en üst düzeye çıkarmayı amaçlamaktadırlar. Bu

yaklaşımında da biyolojik (çevresel) sistemin kapsam dışı bırakılması nedeniyle, sürdürülebilirliğin en önemli unsuru olan çevresel unsur göz ardı edilmektedir. Sürdürülebilirlik anlayışına dayalı kalkınma yaklaşımı ise, şekilde üç sistemin kesişim bölgesinde yer almakta olup; hem sosyal, hem çevresel hem de ekonomik olmak üzere her üç sistemin hedeflerini azami düzeye çıkarmayı amaçlayan tek yaklaşımdır (Şekil 5) (Barbier, 1987).

Şekil 5. Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı ve diğer yaklaşımlar

Sürdürülebilirlik, orijinal basit tanımlamasına rağmen, sürdürülebilirliğin sosyal, ekonomik ve çevresel olan bu 3 unsuru, birçok muhtemel karışıklığı da beraberinde getirmektedir. Bu üç unsur için belirtilen hedefler çok boyutlu olduğundan bu durum hedeflerin nasıl dengede tutulacağı ve başarı veya başarısızlığın nasıl dengeleneceği konusunu gündeme getirmektedir (Harris, 2000).

Bu üç boyuta yönelik amaçların hepsinin bir arada olacak şekilde en üst seviyeye ulaşması her zaman mümkün değildir. Örneğin üretim ve tüketime yönelik ekonomik süreçler, kaynak kullanımına bağımlı olduğu için; ekonomik boyutta yer alan faydalı mal ve hizmetlerin artırılması hedefi, çevresel boyutta yer alan biyolojik olarak azami verimliliğin sağlanması ve biyolojik sistemde genetik çeşitliliğin sağlanması hedefleri ile çatışabilmektedir. Üstelik her bir sistemin kendi içlerindeki hedefler arasında da çatışmalar yaşanabilmektedir. Örneğin bazı kırsal topluluklarda kurumsal

sürdürülebilirlik, kadınların ekonomik bağımsızlığını engelleyen ve sosyal katılımlarını sınırlayan toplumsal normların güçlendirilmesi anlamına gelebilmektedir. Hedefler arasındaki bu potansiyel değiş tokuşlar göz önüne alındığında, kalkınma stratejisinde hangi hedeflerin öncelikli ve dolayısıyla daha fazla ağırlık alması gerektiği konusunda bir seçim gerekmektedir (Barbier, 1987)

Elbette bu üç boyutun sağduyu düzeyinde bir yankısı mümkündür. Şüphesiz bu üçlü hedefe ulaşmaya yaklaşılabirirse, dünya daha iyi bir yer olacaktır. Buna rağmen çoğunlukla bu üç boyutun tamamının eşit bir şekilde sağlanabilmesi konusunda yetersiz kalmaktadır. Bu noktada sürdürülemezliği tanımlamak, sürdürülebilirliği tanımlamaktan daha kolay olabilir ve bu tanımlamanın yapılması, gerekli politik önlemleri almaya motive edici bir araç olabilecektir (Harris, 2000).

1.3.5 Sakin Şehre Giden Yolda Sürdürülebilir Yerel Kalkınma Yaklaşımları

Rio Yeryüzü Zirvesi, sürdürülebilir kalkınmanın yerel düzeyde uygulanması gerekliliğini ortaya çıkartan Yerel Gündem 21'in ve temeli sürdürülebilir kalkınmaya dayalı yeni kent yaklaşımlarının ortaya çıkması açısından önemli bir milattır.

Bu tarihten itibaren özünde “ulusal”ın yerini her düzeyde “yerel”in alması, sürdürülebilir kalkınmanın etkili bir aracı olmuş, eskiden bir mekânsal alan ile o mekândaki sosyal ilişkileri birlikte ele alan ve kendisine en yakın yerel-üstü (ulus-devlet) tarafından tanımlanan yerel, günümüzde artık küresel ölçekte tanımlanan ve yönlendirilen bir birim olmaya başlamıştır. Artık, kalkınma, sosyal adalet, sosyal yardım, yoksullukla mücadele, işsizliğe çözüm üretilmesi gibi politikaların tümü ekonomik bir birim ve muhatap olarak görülen yerel aracılığı ile sürdürülmektedir (Göktürk, 2008)

Alansal açıdan şehirler, dünyadaki kara kütlelerinin sadece yüzde %2'sini kaplamakta olmasına rağmen, iklim etkisi açısından büyük bir iz bırakmaktadırlar. Şehirler, dünya enerjisinin üçte ikisinden fazlasını tüketmekte ve küresel karbondioksit emisyonlarının %70'inden fazlasını oluşturmaktadır (URL-7) ve bu emisyonların %75'i enerji kullanımlarından kaynaklanmaktadır (Lugaric ve ark., 2010). Buna rağmen Dünya nüfusunun yarıdan fazlası kentlerde yaşamakta olup (Özlüer ve ark., 2018), bu oranın 2050 yılında % 70'e ulaşacağı tahmin edilmektedir

(URL-8). Bir diğ er deyişle kentleşme oranının, kentlerde yaşayan insan sayısının ve tüketimin artmasıyla kentsel  evre, doğal  evre ve enerji sorunları büyümektedir (Sınmaz, 2013). Üstelik bu durum gelir dağılımında eşitsizlik, yoksulluk gibi birçok sosyal sorunu da beraberinde getirmektedir.

Yaşanan tüm bu gelişmeler neticesinde yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınmanın önemi ortaya  ık mış olup, Rio Yeryüzü Zirvesi'nin getirdiği ivmenin de etkisiyle, 90'lı yıllardan itibaren, gelişen teknolojinin kentsel hayat ve kentsel tasarım sürecine getirdiği yenilikler de kullanarak, daha yaşanabilir, verimli ve sürdürülebilir hayat alanları oluşturabilmek adına planlanan yeni kent yaklaşımları ve çeşitli girişimler geliştirilmeye başlanmıştır (Sınmaz, 2013).

Yeni Kentleşme Hareketi (New Urbanism) ile 1990'lı yılların başında başlayarak Sürdürülebilir Kentler (Sustainable Cities), Ekolojik Kentler (Ecological Cities, Green Cities), Akıllı Büyüme (Smart Growth), Yavaş Kentler (Slow Cities), Düşük Karbon Kentler (Low Carbon Cities), Yaşanabilir Kentler (Liveable Cities), Dijital Kentler (Digital Cities) ve Akıllı Kent Girişimleri (Smart Cities Initiatives) gibi adlar altında gelişen planlama ve tasarım yaklaşımları benzer kaygılara dayalı olarak çeşitlenen çözümler sunmaktadır (Sınmaz, 2013).

Ayrıca farklı ülkelerde örneklerine rastlanan Kentsel Ağ (Urban Network), Kentsel İttifak (Urban Alliance), Kentten Kente (City to City veya C2C) ile Sağlıklı Kentler ve Paylaşan Kentler (URL-9) yaklaşımlarının yanında İsveç'teki "Ekolojik Kentler", Arnavutluk'taki "Yenilikçi şehirler" ve Amerika'daki "Economic Gardening" (Mayer ve Knox, 2010) gibi hareketler de diğ er yeni kent yaklaşımları olarak ortaya çıkmaktadır.

Aşağıdaki alt başlıklarda sırasıyla Yerel Gündem 21 ve buna bağlı oluşturulan Kent Konseyleri'nin ardından Avrupa Kentsel şartı üzerinde durulduktan sonra sakin şehir yaklaşımı ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır.

1.3.5.1 Yerel Gündem 21 ve Kent Konseyleri

Yerel Gündem 21 Eylem Planları ve Kent Konseyleri, Rio Yeryüzü Zirvesi'nin çıktılarından olan Gündem 21 Eylem Planı'nın yerel uygulaması için oluşturulmuştur (Emrealp, 2005; Kestellioğlu, 2011; Deniz, 2013).

Yerel Gündem 21, öncelikli yerel sürdürülebilir kalkınma sorunlarının çözümlenmesine yönelik olarak uzun vadeli stratejik bir planın hazırlanması ve uygulanması aracılığıyla Gündem 21'in yerel düzeydeki hedeflerine ulaşılmasını amaçlayan katılımcı, yerel yönetim anlayışına sahip çok sektörlü bir süreç olarak ifade edilebilir (Deniz, 2013). Yerel Gündem 21'de katılımın güçlendirilmesinin önemine vurgu yapılmakta olup ilgili belgede; kadınlar, çocuklar, gençler, yerel topluluklar, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, işçiler, ticari dernekler, iş ve sanayi dünyası ile bilim ve teknoloji insanları gibi toplumun tüm kesimlerinin karar alma süreçlerine katılımının gerekliliğinden söz edilmektedir (Tosun, 2009).

Türkiye için tam tarih vermek gerekirse Gündem 21'deki Yerel Gündem 21 oluşturulmasına yönelik çağrı, 1996 Habitat II Konferansının vermiş olduğu ivmeyle, Türkiye'de 1997 yılı sonunda cevap bulmuştur. Böylelikle Yerel Gündem 21, uluslararası platformda en etkili eylem planı olarak ortaya çıkmıştır. Yerel Gündem 21'in bir sonraki adımı ise, Kent Konseylerinin oluşturulması olmuştur. (Emrealp, 2005; Kestellioğlu, 2011).

Türkiye Yerel Gündem 21 Programı, 2001 yılında UNDP tarafından, dünyadaki “en başarılı” uygulamalardan biri olarak ilân edilmiş ve bu kapsamda, 2002 BM Johannesburg Zirvesi'nde “en iyi uygulama” örneklerinden biri olarak sunulmuştur (Emrealp, 2005; Ökmen ve Görmez, 2009).

YG-21 Kent Konseyleri (veya benzeri zeminler) ise, YG-21 Programını uygulayan kentlerde oluşturulan; merkezi yönetimi, yerel yönetimi ve sivil toplumu “ortaklık” anlayışına dayalı olarak buluşturan mekanizmalardır. Kent Konseyleri, şehrin kalkınma önceliklerinin ve acil sorunlarının tanımlandığı, tartışıldığı ve çözüm yolları arandığı demokratik platformlar olarak işlev görmektedirler (Emrealp, 2005). Kent konseylerinin genel ve (belki de en önemli) işlevi, şehirdeki paydaşların

tamamını bir araya getirerek, tüm kenti kucaklayan bir “ortak akıl” oluşturulmasına katkı sağlamasıdır (Pektaş ve Akın 2010).

Türkiye’deki kent konseyleri, dünyada katılımcılık, demokrasi ve ortak akıl gibi önemli değerleri içinde barındıran yerel yönetim uygulamalarının en iyi örneklerinden biri olup; ülkemizdeki kent konseylerinin kuruluş felsefesini anlayabilmek için Gündem 21, 5393 sayılı Belediye Kanunu (13. ve 76. Maddeleri) ve Kent Konseyi Yönetmeliğinin dikkatlice incelenmesi gerekmektedir (Ç. Akman, 2018).

Kent konseyleri, kent hayatında kent vizyonunun belirlendiği, hemşehrilik bilincinin geliştirildiği ve sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için gereken kentin hak ve hukukunun korunması, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma, hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerinin hayata geçirilmeye çalışıldığı yerlerdir (T.C. Resmi Gazete, 2005). Kent konseylerinin görevleri ise Tablo 3’te yer aldığı şekildedir (T.C. Resmi Gazete, 2006).

Tablo 3. Kent konseyinin görevleri

1.	Yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşehrilik hukuku ve ortak hayat bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak
2.	Sürdürülebilir gelişmenin sağlanması ve bu konuda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik planların hazırlanması ve uygulanmasını sağlamak
3.	Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmaya katkıda bulunmak
4.	Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek
5.	Kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek
6.	Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunmak
7.	Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentin hayat kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek
8.	Sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak
9.	Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal hayattaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak
10.	Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmak
11.	Kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamaktır

Netice itibarıyla kent konseyleri, ilgili mevzuat hükümleri ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik uygulama ölçütlerinden de anlaşılabileceği üzere; toplumdaki tüm kesimleri bir araya getirerek, onların kentin kalkınmasına yönelik tüm sorunlara işbirliği ve dayanışma içerisinde sürdürülebilir çözümler bulmalarına aracılık eden ve yerel düzeyde yönetim ilkelerinin geçerli kılındığı faal ve dinamik özellikteki yapılardır (Kocaoğlu 2015).

1.3.5.2 Avrupa Kentsel Şartı ve Avrupa Kentli Hakları Bildirgesi

Şehirli hakları, 1980-1982 yılları arasında Avrupa Konseyi tarafından düzenlenen ve “Yerleşmelerde Daha İyi Hayat” sloganını özümseyen “Kentsel Rönesans İçin Avrupa Kampanyası” ile uluslararası düzeyde ele alınmaya başlamıştır. Bu kampanya kapsamında şehirlere yönelik politikalar geliştirilmiş ve bu politikaların bir sonucu olarak Avrupa Kentsel Şartı hazırlanmıştır (Üçer, 2009).

Avrupa Kentsel Şartı, Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi’nce Mart 1992’de kabul edilmiş olup, kentli haklarının tanınmasında en önemli belgedir. Avrupa Kentsel Şartı, 20 maddelik bir deklarasyondan (bildirge) ve 13 maddelik şart ilkelerinden oluşmaktadır. Şart’ın ilk bölümünü oluşturan Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu’nda (The European Declaration of Urban Rights) Avrupa yerleşimlerinde yaşayan kent sakinlerinin sahip oldukları söylenen haklar, 20 maddede sıralanmaktadır (Pektaş ve Akın, 2010). Sürdürülebilir kentleşme ile ilgili önemli bir belge niteliğinde olan Avrupa Kentsel Şartı ve Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu’na (Tosun, 2009) ait maddeler Tablo 4’te yer almaktadır (Üçer, 2009):

Tablo 4. Avrupa kentsel şartı ve Avrupa kentli hakları deklarasyonu maddeleri

Avrupa Kentsel Şartı	Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu
- Ulaşım ve dolaşım	- Güvenlik
- Kentlerde çevre ve doğa	- Kirlenmemiş ve sağlıklı bir çevre
- Kentlerin fiziki yapıları	- İstihdam
- Tarihi kentsel yapı mirası	- Konut
- Konut	- Dolaşım
- Kent güvenliğinin sağlanması ve suçların önlenmesi	- Sağlık
- Kentlerdeki engelliler ve sosyoekonomik bakımdan dezavantajlılar	- Spor ve dinlenme
- Kentsel alanlarda spor ve boş zamanları değerlendirme	- Kültür
- Yerleşimlerde kültür	- Kültürlerarası kaynaşma
- Yerleşimlerde kültürlerarası kaynaşma	- Kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre
- Kentlerde sağlık	- İşlevlerin uyumu
- Halk katılımı, kent yönetimi ve kent planlaması	- Katılım
- Kentlerde ekonomik kalkınma	- Ekonomik kalkınma
	- Sürdürülebilir kalkınma
	- Mal ve hizmetler
	- Doğal zenginlikler ve kaynaklar
	- Kişisel bütünlük
	- Belediyeler arası işbirliği
	- Finansal yapı ve mekanizmalar
	- Eşitlik

Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi tarafından 27-29 Mayıs 2008 tarihlerinde Strazburg’da yapılan 15. Genel Oturumu’nda “Avrupa Kentsel Şartı-II: “Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto” kabul edilmiştir. Kabul edilen bu 2.

Avrupa Kentsel Şartı, Avrupa yerel yönetimlerini sürdürülebilir kentler ve kasabalar kurmaya zorlamakta, kentsel hayata yeni bir ortak hayat tarzı ve yeni bir yaklaşım sunmayı amaçlamakta, geçen zaman zarfındaki gelişmeleri de göz önünde bulundurarak ilk Şart'taki bazı ilkeleri yeniden tanımlamaya, tamamlamaya ve güncellemeye çalışmaktadır. Manifesto ile kentlerin ve kasabaların çağdaş kentsel sorunlarla mücadele edebilmesini mümkün hale getirecek ortak ilke ve kavramlar belirlenmekte ve yerel yönetimlerden, kamu politikalarında etik yönetim, sürdürülebilir kalkınma ve daha ileri düzeyde dayanışma ilkelerini uygulamaları istenmektedir (Pektaş ve Akın, 2010).

1.3.6 Sakin Şehir Yaklaşımı

1.3.6.1 Sakin Şehir Kavramı ve Kapsamı

Bu araştırmada “sakin şehir” olarak kullanılmakta olan kavramın özgün (orijinal) hali Cittaslow şeklinde olup, kelime İtalyanca "citta" ve İngilizce "slow" kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Cittaslow Uluslararası Birliği tarafından kelimenin üye kentlerde mevcut haliyle (Cittaslow olarak) kullanılması istense de hareketin daha iyi anlaşılması ve benimsenmesi açısından ülkemizde Türkçe karşılığı da yer bulmaktadır. Cittaslow kelimesi, Türkçeye birebir çevrildiğinde, "yavaş şehir" şeklinde ifade edilmektedir. Ancak kelimenin birebir çevrilmesi bazı yanlış anlaşılmalara yol açabileceğinden Cittaslow'un Türkçe karşılığı, "sakin şehir" olarak da kullanılmaktadır.

Konuya ilişkin olarak Uluslararası Cittaslow Birliği'nin Türkiye'deki ilk üyesi Seferihisar'ın temsilcisi Bülent Köstem'in görüşleri Keskin (2010) tarafından şu şekilde aktarılmaktadır:

“Aslında Cittaslow’un tüzüğünde Cittaslow kelimesinin tercüme edilmemesi yönünde bir madde var. Ancak Türkiye’de “citta” ve “slow” kelimeleri bir anlam ifade etmediği için biz Cittaslow kelimesini tercüme etmek zorundaydık. Cittaslow, Avrupa’da ortaya çıkan bir hareket olduğu için, Avrupa’da yaşayanlar “citta” kelimesinin şehir , “slow” kelimesinin yavaş anlamına geldiğini biliyorlar. Fakat Türkiye’de halk bu kelimelerin anlamını bilmediği için biz Cittaslow kelimesini “sakin şehir” olarak tercüme ettik. Avrupa’da Cittaslow’a üye şehirlerde yaptığımız görüşmelerde halkın, “yavaş” anlamına gelen “slow” kelimesine olumsuz anlamlar yüklediğini, “biz yavaşlıyor muyuz”, “ne kadar yavaşlayacağız?” şeklinde düşünceler

oluşturduğunu öğrendik. Biz de Seferihisar’da böyle tepkilere yol açmamak için o anın şartlarından dolayı Cittaslow’u “sakin şehir” olarak tercüme etmeyi daha uygun bulduk. “Yavaş”, kelimesine yüklenen olumsuz anlamların yanlış ve haksız olduğu Seferihisarlılar tarafından anlaşıldıktan sonra yavaş kelimesini daha rahat kullanmak isteyebiliriz.”

Küreselleşmenin etkisiyle şehirlerin; çalışmanın ve yaşamının hızlı hale geldiği, üretmekten ziyade tüketimin ön plana çıktığı ve kendini idame edemeyecek hayat alanlarına dönüşmeye başladığı görülmektedir. Kentler, güvenilirliklerini yitirmiş, insanların daha hızlı hareket etmeleri ve daha hızlı çalışmaları için tasarlanan mekânlara dönüşmüştür. Bu akış içerisinde insanlar daha hızlı yemek yemek, daha hızlı alışveriş yapmak, gidecekleri yere daha hızlı varmak için belli bir tempo içinde koşturup durmaktadırlar. Bu hayat tarzı modern insanda depresyon, kalp hastalıkları ve kanser gibi birçok hastalığa neden olmasının yanı sıra; kentleri de sürdürülemez hale getirmiştir. Kentler, artık kendi kendine yetemeyen, hem çevresindeki hem de dünyanın diğer taraflarındaki kaynakları yok eden, bu nedenle de insanların yanı sıra doğayı da tüketen mekânlar haline gelmiştir. Tüketim odaklı hayatın insanlara mutluluk ve huzur getirmemesi nedeniyle insanların farklı bir hayat biçimi aramaları kentsel boyutta sakın şehir hareketini ortaya çıkarmıştır (URL-10).

Sakin şehir, yaşanılan şehir ve çevrenin farkına vararak, değerini bilerek ve koruyarak yaşamayı gerektiren bir kalkınma hareketi yapısına sahiptir (Ergüven, 2011). Yavaş şehir hareketi ile, nicelikselden ziyade niteliksel değerlerin geliştirildiği bir yerel kalkınma, hayat kalitesinin artırılması, çevresel kaynakların korunması ve tüm bunların süreklilik arz etmesi hedeflenmektedir. Bu nedenle, sakın şehir, kapitalizme dayalı sermaye odaklı bir üretim yapısını değil; yaşanılan mekânı ve o mekânın yerel özelliklerini öne çıkaran, insani ilişkileri-değerleri ve çevresel dengeyi koruma esaslı uzun vadeli bir yaklaşımı içermektedir (Tosun, 2013).

Sakin şehir hareketi, “Bugünün ve geleceğin sağladığı imkânlar sayesinde geçmişin mirası ile bilgi birikiminden ve çevre dostu son teknolojilerden faydalanarak, hayat kalitesini ve performansını artırıcı kentsel ortamlar” meydana getirmeyi amaçlamaktadır (Babaoğlu ve Hekimci, 2011’e atfen Hekimci, 2013). Bunun yanı sıra şehir ekosistemlerindeki kültürel ve biyolojik kapasiteyi birlikte değerlendirerek, doğal ve kültürel şehir dokularını küreselleşmeden kaynaklı değişimin yok edici

etkilerine karşı korumak da sakin şehrin amaçları arasında yer almaktadır (Bilgi, 2013).

1.3.6.2 Sakin Şehir Hareketinin Ortaya Çıkışı (Tarihçesi) ve Felsefesi

Sürdürülebilir bir yerel kalkınma modeli olan sakin şehir hareketinin başlangıç noktasının Slow Food hareketi olduğu söylenebilir. Çünkü sakin şehir hareketinin amacı Slow Food felsefesini kentsel boyuta taşımaktır (URL-10). Bu nedenle öncelikle Slow Food hareketi ve bu hareketin başlangıcı hakkında bilgi vermekte fayda vardır.

Slow Food, İtalya'da 1980'lerde Carlo Petrini ve bir grup aktivist tarafından; bölgesel gelenekleri, iyi yemeği, gastronomi zevkini ve yavaş bir hayat hızını savunmak amacıyla başlatılmıştır. Slow Food hareketi, 1986 yılında Roma'daki İspanyol Merdivenleri'nde McDonald's'ın şube açmaya niyetlendiği yerde yapılan bir gösteriden sonra ortaya çıkmıştır. 1989 yılında ise Paris'te Uluslararası Slow Food hareketi resmen kurularak, Slow Food Manifestosu imzalanmıştır. Hareket, yirmi yılı aşkın bir süredir katmanlar, gezegenler, insanlar, politika ve kültür arasındaki güçlü bağlantıları tanıyan gıdaya kapsamlı bir yaklaşımı benimsemek için evrilmiştir. Günümüzde Slow Food, 160'dan fazla ülkede binlerce projeyi ve milyonlarca insanı içeren küresel bir hareketi temsil etmektedir (URL-11).

Küreselleşme, tatil alışkanlıklarından yeme içme şekillerine, giyim tarzlarından hayat şekillerine varıncaya kadar hayatın birçok alanında yerel ve kültürel değerlerin özgünlüğünü ortadan kaldırıp insanları küresel çapta bir klonlaşma, aynılaşma ve tekdüzeleşme sürecine sokmuştur. Kapitalizmin getirdiği hızlı hayat ve onun bir sonucu olan hızlı yemeğe (fast food) bir tepki olarak İtalya'daki bazı gurmeler, Brundtland Raporu ve Gündem 21 ile doğrudan bağlantılı olmadan Slow Food'u hayata geçirmişler ve ne yediğini bilmeden sadece hızlıca doymaya dayalı tüketim anlayışını reddederek, yediklerinin arkasındaki birikimin, kültürün ve özgünlüğün bilinci ile Slow Food'u dünyanın geneline yayılan uluslararası bir harekete dönüştürmüşlerdir (Ergüven, 2011). “İyi gıda (good) + temiz gıda (clean) + adil gıda (fair) üçlemesinden meydana gelen ve netice itibarıyla “sürdürülebilir kaliteli gıda” kavramına ulaşmayı benimseyen Slow Food, gıdanın lezzetli olması ve yerken

mutluluk vermesi (iyi gıda), üretim tekniklerinin çevre, hayvan ve insan sağlığına zararlı olmaması (temiz gıda) ve gıda üreticilerinin emek sömürsü yaşamadan emeklerinin karşılığını alabilmelerini savunmaktadır (N. Kavas ve G. Kavas, 2012).

Slow Food'un logosu (imleği) salyangoz olup (Şekil 6); salyangozun yavaş hareket etmesi ve hareketi sırasında arkasında iz bırakması nedeniyle bu simge seçilmiştir (N. Kavas ve G. Kavas, 2012).

Şekil 6. Slow Food logosu

Sakin şehir hareketi ise, 1999 yılında İtalya'nın Toskana Bölgesindeki küçük bir kent (şehir) olan Gereve in Chianti'de o dönemin belediye başkanı Paolo Saturnini'nin parlak sezgisiyle doğmuştur. Şehrin kendi başına değerlendirilmesi ve hayat kalitesinin iyileştirilmesine dayanan farklı bir kalkınma yolu düşünmeye yönelik olan bu yeni fikir, Saturnini'nin düşüncelerinin ülkenin her yerine yayılmasını sağlamış ve idealleri hızlı bir şekilde Bra (Francesco Guida), Orvieto (Stefano Camicchi) ve Positano (Domenico Marrone) belediye başkanları tarafından desteklenmiştir. Bunun yanı sıra, Slow Food hareketinin başkanı olan Carlo Petrini'nin desteğini de arkalarına almışlardır. Yavaş şehir (sakin şehir) hareketinin geçmişteki ve hala geçerli olan temel amacı, eko gastronomi kavramlarını günlük hayat pratiğinde uygulayarak, Slow Food felsefesini yerel topluluklara ve yerel yönetimlere yaymaktır. Birliğe katılan belediyeler; hala yavaş ve sağlıklı bir şekilde birbirini takip eden mevsimlerin takipçisi olan, vatandaşların sağlığına, ürünlerin özgünlüğüne ve iyi gıdaya saygılı, etkileyici geleneksel el sanatlarından oluşmuş değerli sanat eserleri açısından zengin, yerel ruha sahip meydanların, tiyatroların,

dükkânların, kafe ve restoranların bulunduğu bozulmamış peyzajlarla çevrili, kendiliğinden gelen dini törenleri ile farklılık kazanan (karakterize olan), yavaş ve sakin hayatın eğlencesiyle geleneklere saygılı olan kurtarılmış bir zamanın hevesli insanları tarafından motive edilmektedir (URL-1).

Şekil 7'de görüldüğü üzere, sakin şehrin logosu, sırtında kenti taşıyan bir salyangozdur (Hekimci, 2015). Salyangoz, yavaşlığı ve kabuğu sayesinde korumacılığı sembolize etmektedir (Özhancı ve ark., 2012). Salyangozun sırtındaki kente bakıldığında ise hem tarihi binaların hem de modern binaların yer aldığı bir şehir dikkati çekmektedir. Bu durum sakin şehrin geçmiş ile gelecek arasında bir köprü kurduğunu (Şahin ve Kutlu, 2014) ifade etmektedir. Yavaşlığı simgeleyen kaplumbağa yerine salyangozun seçilmesinin nedeni ise, salyangozun antenlerinin olması ve bu sayede hayat ve dünya ile iletişim kurabildiğini göstermesinden ve salyangozun ilerlerken gittiği yerlerde iz bırakması ve bu sayede sürdürülebilirliği temsil etmesinden kaynaklanmaktadır (Hekimci, 2015).

Şekil 7. Sakin şehir logosu

Sakin şehirlerin sloganı ise İtalyanca “Cittaslow –Rete Internazionale delle città del buon vivere” olup, İngilizce karşılığı “International network of cities where living is good” ve Türkçe karşılığı ise “Hayatın Kolay Olduğu Kentlerin Uluslararası Ağı” şeklindedir (URL-12).

Sakin şehirlerin benimsediği yavaş hayat, Latince “festina lente” yani yavaş yavaş acele et felsefesinden hareketle, “yavaş yavaş aceleci olmak” anlamına gelmektedir.

Bu felsefe ise, her gün “modern zamanın muadili”ni aramayı, yani geçmişin en iyi bilgisini aramayı ve şimdi ile geleceğin en iyi imkânları sayesinde bundan zevk almayı ifade etmektedir (URL-13). Yani sakin şehir, ne bugün ile geleceğin faydalı imkânlarından vazgeçmek, ne de geçmişteki faydalı bilgileri ve değerleri yok saymaktır. Bir diğer deyişle sakin şehir, “en iyi geçmiş ile en iyi gelecek arasında köprü vazifesi kurmaktadır” denilebilir.

Sakin şehir felsefesi; hayatın, hayattan zevk alınacak bir hızda yaşanmasını savunmaktadır. Sakin şehir hareketi, insanların birbirleriyle iletişim kurabilecekleri, sosyalleşebilecekleri, kendine yeten, sürdürülebilir, el sanatlarına, doğasına, gelenek ve göreneklerine sahip çıkan ama aynı zamanda alt yapı sorunları olmayan, yenilenebilir enerji kaynakları kullanan, teknolojinin kolaylıklarından yararlanan kentlerin gerçekçi bir alternatif olacağı hedefiyle yola çıkmıştır (URL-10).

Sakin şehir, küreselleşmeye karşı bir hareket değildir. Örneğin, sakin şehir hareketi, küreselleşmenin teknoloji ve markalaşma gibi faydalı unsurlarını alıp yerel hedeflere ulaşmak için kullanmaktadır. Ancak küreselleşmenin zararlı etkilerine karşı bir hareket olarak nitelendirilebilir. Örneğin, sakin şehir, küreselleşmenin getirdiği aynışmayı reddetmektedir (Servon ve Pink, 2015).

Daha açık bir ifadeyle, yavaşlık eylemcilerinin amacı kapitalist sistemi devirmek değildir. Amaç daha çok, kapitalizme insancıl bir yön katmaya çalışmaktır. Carlo Petrini, “erdemli küreselleşme” diye bir kavramdan bahsetmektedir. Bununla birlikte, yavaşlık hareketi, ekonomik bir reformdan çok daha derin ve geniş bir harekettir. Gerçek anlamda yavaş bir dünya, hayat tarzının tamamen değişmesini gerektirmektedir (Honoré, 2008).

Sakin şehir felsefesinde, yavaşlık kavramından anlaşılması gereken daha yavaş bir hayat temposunun daha iyi bir hayat kalitesi sağlamasıdır. Bu durum, hayatın her alanında kendisini göstermektedir. Örneğin şehirde araba kullanmak yerine yürümek, hem kişileri daha sağlıklı kılmakta hem de çevrenin korunmasına katkı sağlamaktadır (Radstrom, 2011). Yavaş olmak; uyusuk olmak, geri kafalı olmak şeklinde anlaşılmalıdır. Hareketin amacı, geleneksel mimariyi, zanaatı, sofrayı korumak olmakla birlikte, bir taraftan da modern dünyanın iyi yanlarını savunmaktadır. Yavaş şehirler şu soruyu sorarak hareket etmektedirler: Hayat kalitemizi artırıyor mu?

Cevap evetse, şehir onu benimsemektedir. Bu, en son teknolojiyi de içermektedir. Örneğin, Umbria'daki bir tepede yer alan yavaş bir şehir olan Orvieto'nun orta çağdan kalma sokaklarında sessizce elektrikli otobüsler süzülmeğe; aynı şehirde “buon vivere” yani iyi hayat felsefesini yaymak için şık bir internet sayfasından istifade edilmektedir (Honoré, 2008).

Nitekim bu durumu sakin şehir hareketinin öncülerinden olan Bruna Sibille şu şekilde özetlemektedir: *“Bir şeyi açıklığa kavuşturalım: Yavaş şehir olmak demek, her şeyi durdurup zamanı geri almak demek değil. Müzelerde yaşamayı, fast foodu günah saymayı istemiyoruz. İyi yaşamı teşvik eden modern ve geleneksel arasında bir denge kurmak istiyoruz”* (Honoré, 2008).

Sonuçta küreselleşme, bir realite olup istesek de istemesek de işleyen bir süreçtir. Bu nedenle, yaşanan bu süreçte küreselleşmenin olumsuzluklarına dikkat çekerek buna karşıt bir davranış göstermek; olumlu yönlerinden ise, faydalanmak anlamında bir yaklaşım sergilemek gerekmektedir (Ökmen, 2005). Sakin şehir de bu bağlamda, içinde bulunduğumuz sistemi tamamen reddeden radikal bir hareket olmaktan ziyade, küresel sistemin getirdiği çeşitli olumsuzluklara yönelik değişimci bir tavır sergilemektedir (Donat ve Yavuzçehre, 2016a).

Sakin şehir, “think global, act local” olarak adlandırılan ve Türkçede “küresel düşün, yerel davran” anlayışının ifade ettiği şekilde global davranan bir globalleşme hareketi olarak nitelendirilebilir (Servon ve Pink, 2015).

Daha açık bir şekilde ifade edilecek olursa sakin şehir, küreselleşmeye (globalizasyona), yerel (global) bir cevap olup, küreselleşmenin zararlı yönlerini reddeden ve yararlı özelliklerini kullanan bir harekettir. Sakin şehir üyesi şehirlerin bakış açısı, yerelin iyi olduğu ve korunması gerektiği buna rağmen küreselin tamamıyla kötü ve reddedilmesi gereken bir hareket olduğu şeklinde basit bir düşünceyle ifade edilemez. Bunun yerine sakin şehir, küreseli ve yereli verimli bir şekilde iç içe geçiren bir süreç olarak yerelleşmeyi ortaya çıkarmakta ve bu açıdan sakin şehir, yerel bir hareket olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreç iki düzeyde gözlemlenebilmektedir. Bunların birincisi, uluslararası düzeydeki sakin şehir hareketi ve ikincisi ise bireysel düzeydeki birliğe üye şehirlerdir (Servon ve Pink, 2015).

Sakin şehrin çıkış felsefesi ve gelişimi göz önüne alındığında; küresel ve sakin kentlerin başlıca özellikleri kıyaslamalı şekilde Tablo 5’teki gibi ifade edilebilir.

Tablo 5. Küresel ve sakin kentlerin başlıca özellikleri

Küreselleşen Kentler	Sakin Şehir Kentleri
Hızlı yemek	Yavaş yemek
Hızlı ve tempolu hayat	Yavaş ve sakin bir hayat
Strese müsait	Rahat, dingin ve sessiz
Sağlıksız hayat	Sağlıklı hayat
Sürdürülemez	Sürdürülebilir
Tüketim odaklı	Üretim odaklı
Yerel üreticiyi desteklemeyen	Yerel üreticiyi destekleyen
Küresel ekonomiyi güçlendiren	Yerel ekonomiyi güçlendiren
Büyüme odaklı	Kalkınma odaklı
Gelenek ve göreneklerin unutulduğu, kültürel değerlerin yok olduğu, homojen (tek tipleşmiş) ve küresel toplum	Gelenek ve göreneklere saygılı, kültürel değerleri önemseyen, heterojen (farklılıkları içinde barındıran) ve yerel bir toplum
Kalabalıklaşmasına rağmen yalnızlaşan ve mutsuzlaşan insanlardan oluşan bir toplum	İnsani değerlerin ön planda olduğu sosyalleşmiş bir toplum
Yönetimi önemseyen	Yönetişimi önemseyen
Çevreyi kirleten	Çevreyi koruyan
Betonlaşmanın ön planda olduğu	Yöresel mimariye saygılı

1.3.6.3 Sakin Şehir Üyelik Ölçütleri

İtalya’nın Greve in Chianti kentinde 1999 yılında kurulan Uluslararası Cittaslow Birliği, nüfusu 50.000 altında olan kentlerin üye olabildiği uluslararası bir belediyeler birliğidir. Birliğe üye olmak için birliğin belirlediği ölçütleri gerçekleştirmek, projeler geliştirmek ve uygulamak gerekmektedir. 1999 yılında birliğin belirlediği ölçütler, birliğin sadece İtalya veya Avrupa’da değil, tüm dünyada yayılmasıyla daha evrensel bir hale getirilmeye çalışılmıştır. Uluslararası Bilim Komitesi tarafından yapılan çalışmanın birlik tarafından onaylanmasının ardından geçerli olan yeni ölçütler ilk aşamada bir senelik bir deneme süresine tabi tutulmaktadır (URL-14).

Bir ilçenin “sakin şehir” sertifikasyonunu alabilmesi ve bu unvana sahip olabilmesi için 7 ana başlık altında belirlenen toplam 72 ölçütün genelinden en az 50 puan almış olması gerekmektedir. Uluslararası Cittaslow Birliği tarafından belirlenmiş olan üyelik ölçütleri aşağıda (Tablo 6) yer almaktadır (URL-14):

Tablo 6. Sakin şehir üyelik ölçütleri

Ana Başlık	Üyelik Ölçütleri
1. Çevre Politikaları	1.1. Hava temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi * 1.2. Su temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi * 1.3. Halkın içme suyu tüketiminin ulusal ortalamayla karşılaştırılması 1.4. Kentsel katı atıkların ayrıştırılarak toplanması * 1.5. Endüstriyel ve evsel kompostlamanın desteklenmesi 1.6. Kentsel ya da toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisinin bulunması * 1.7. Binalarda ve kamu kullanım alanlarında enerji tasarrufu 1.8. Kamunun yenilebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi 1.9. Görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılması 1.10. Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması * 1.11. Hane başına düşen elektrik enerjisi tüketimi 1.12. Biyoçeşitliliğin korunması.
2. Altyapı Politikaları	2.1. Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları 2.2. Mevcut bisiklet yollarının araç yollarıyla kilometre üzerinden karşılaştırılması * 2.3. Metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yerleri 2.4. Özel taşıt kullanımına alternatif olarak eko ulaşım planlanması * 2.5. Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması * 2.6. Aile hayatı ve hamile kadınlar için girişimler * 2.7. Sağlık hizmetlerine onaylanmış ulaşılabilirlik 2.8. Kent merkezlerinde malların sürdürülebilir dağıtımı 2.9. Şehir dışında çalışan şehir sakinlerinin oranı *
3. Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları	3.1. Kentin direnci için planlama ** 3.2. Kente ait değerlerin iyileştirilmesi, kent merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerinin artırılması için programlar * 3.3. Verimli bitkiler ve meyve ağaçları kullanılarak sosyal yeşil alanların iyileştirilmesi ve/veya oluşturulması ** 3.4. Kentsel yaşanabilirliğin artırılması 3.5. Marjinal alanların tekrar değerlendirilip kullanılması * 3.6. Vatandaşlara ve turistlere yönelik interaktif hizmetlerin geliştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması * 3.7. Sürdürülebilir mimari için hizmet masası oluşturulması * 3.8. Kentin internet ağına sahip olması * 3.9. Kirleticilerin izlenmesi ve azaltılması * 3.10. Tele çalışmanın geliştirilmesi 3.11. Kişisel sürdürülebilir kentsel planlanmanın teşviki 3.12. Sosyal altyapıyı desteklemek 3.13. Kamusal sürdürülebilir kentsel planlanmanın teşviki * 3.14. Kent içindeki kullanışlı yeşil alanların verimli bitkiler ile değerlendirilmesi ** 3.15. Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması * 3.16. Atölyelerin korunması ve değerlerinin artırılması – doğal/yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması * 3.17. Yeşil alanlarda kullanılan beton miktarı
4. Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar	4.1. Agroekolojinin geliştirilmesi ** 4.2. El yapımı ve etiketli veya markalı esnaf/sanatkar ürünlerinin korunması * 4.3. Geleneksel iş tekniklerinin ve zanaatların değerinin artırılması* 4.4. Kırsal bölgede yaşayanların hizmetlere erişimini artırarak kırsal bölgelerin değerini arttırmak * 4.5. Kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb) yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması * 4.6. Kişisel kullanımda ve yemek sektöründe tat eğitimlerinin verilmesi ve mümkünse organik yerel ürünlerin kullanılmasının teşvik edilmesi * 4.7. Yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin artırılması * 4.8. Otel kapasitelerin artırılması * 4.9. Tarımda GDO kullanımının yasaklanması 4.10. Önceden tarım için kullanılmış alanların kullanımı hakkındaki imar planları için yeni fikirlerin varlığı

Tablo 6 (Devamı). Sakin şehir üyelik ölçütleri

Ana Başlık	Üyelik Ölçütleri
5. Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar	5.1. İyi karşılama * 5.2. Esnafın ve operatörlerin farkındalıklarını arttırmak * 5.3. Yavaş güzergâhların mevcut olması 5.4. Önemli yönetsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi 5.5. Eğitimciler, yöneticiler ve çalışanların Cittaslow temaları hakkında sürekli eğitim görmesi ** 5.6. Sağlık eğitimleri 5.7. Yöre halkına Cittaslow'un anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitim vermek * 5.8. Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin aktif varlığı 5.9. Cittaslow kampanyalarının desteklenmesi * 5.10. Cittaslow logosunun internet sayfasında ve antetli kağıt üzerinde kullanımı *
6. Sosyal Uyum	6.1. Azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalar 6.2. Farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede yaşaması 6.3. Engelli kişilerin entegrasyonu 6.4. Çocuk bakımının desteklenmesi 6.5. Genç neslin istihdam durumu 6.6. Yoksulluk 6.7. Toplumsal ortaklıklar/sivil toplum kuruluşların mevcudiyeti 6.8. Farklı kültürlerin entegrasyonu 6.9. Politikaya katılım 6.10. Belediyenin kamu konut yatırımı 6.11. Gençlik faaliyetlerinin yürütüldüğü bir alanların ve bir gençlik merkezinin mevcudiyeti
7. Ortaklıklar	7.1. Slowfood aktiviteleri ve kampanyaları için destek 7.2. Doğal ve geleneksel yiyecekleri Slowfood veya diğer kurumlar ile desteklemek 7.3. Eşleştirme projelerini desteklemek ve geliştirmekte olan ülkelerin Cittaslow ve Slowfood felsefelerinin yayılmasını da sağlayacak şekilde gelişmeleri için işbirliği yapmak

*: zorunlu ölçütler

**: perspektif ölçütler

Bununla birlikte sakin şehir üyelik ölçütleri zaman zaman yenilenmekte olup, yeni ölçütlerle ilgili dikkat edilmesi gereken çeşitli hususlar bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri aşağıda özetlenmiştir (URL-14):

- Yeni ölçütlerin eskilerinden en önemli farklılıklarından biri, perspektif ve zorunlu ölçütlere yer verilmesidir. Zorunlu ölçütler o konuda yapılan çalışmaların mevcudiyetinin zorunlu olduğu ölçütlerdir ve ölçüt listesinde bir asteriks (*) ile belirtilirler. Perspektif ölçütler ise, iki asteriks ile belirtilen (**) ve aday kent tarafından geleceğe yönelik daha kesin ve imtiyazlı taahhütlerin benimsendiği ölçütlerden oluşmaktadır. Perspektif ölçütler, gerçekleştirilmeleri durumunda, yer aldıkları ölçüt başlıklarında %15 oranında puan artışı sağlarlar.
- Yeni ölçüt sisteminin getirdiği yeniliklerden biri de ulusal ağlara verilen ölçüt ekleme yetkisidir. Her ülke kendi şartları doğrultusunda ölçüt başlıklarına, o başlığın puan değerinin %20'sini geçmeyecek oranda ulusal ölçüt

ekleyebilecektir. Cittaslow Türkiye olarak bu çalışma henüz gerçekleştirilmemiştir ve gerçekleştirildiği zaman ölçüt listesi güncellenerek yeniden yayınlanacaktır.

1.3.6.4 Türkiye’de Sakin Şehir Üyelik Süreci

Seferihisar ülkemizdeki ilk sakın şehir kenti olması nedeniyle; ülkemizin sakın şehir başkenti olarak görülmektedir. Bu nedenle, ülkemizdeki aday ilçelerin Uluslararası Cittaslow Birliği’ne başvuru sürecini, Seferihisar’da yer alan Cittaslow Türkiye Ağı sekreteryası ve koordinatörlüğü yürütmektedir. Birliğe başvuracak kentlerin nüfuslarının 50.000’den az ve ilçe statüsünde olması, kent yönetiminin de sakın şehir felsefesiyle uyumlu olmaları gerekmektedir. Üyelik sürecine yönelik aşamalar aşağıdaki Tablo 7’de yer almaktadır (URL-14):

Tablo 7. Türkiye’de sakın şehir üyeliği için başvuru aşamaları

Aşama	Açıklama
Başvuru mektubunun sunulması	Aday kent, Cittaslow Türkiye ağına üye olma niyetini gerekçeleriyle birlikte açıklayan başvuru mektubunu Cittaslow Türkiye Koordinatörlüğü’ne sunar (Adres: Cittaslow Türkiye Koordinatörlüğü Seferihisar Belediyesi Seferihisar/İZMİR).
Başvuru mektubunun değerlendirilmesi	Başvuru mektubu, kentin Cittaslow Felsefesi ve Cittaslow Ölçütleri’ne uyumu açısından bütünsel olarak değerlendirilir. Değerlendirme sonucu, gerekçeleriyle birlikte kente bildirilir.
Adaylık değerlendirme ziyareti ve raporu	Başvuru mektubunun olumlu değerlendirilmesi durumunda, Cittaslow Türkiye Koordinasyonu (Cittaslow Türkiye Bilim Komitesi ve Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği) kente Adaylık Değerlendirme Ziyareti’nde bulunur ve Adaylık Değerlendirme Raporu hazırlar. Kent, Adaylık Değerlendirme Raporu’nun olumlu olması durumunda, Aday Kent ilân edilir. Adaylık Değerlendirme Raporu’nun olumsuz olması durumunda, başvuru reddedilir.
Adaylık süreci ve hazırlık raporu	Cittaslow Türkiye Koordinasyonu tarafından, kentin Cittaslow Ölçütleri’ne ilişkin eksikliklerini belirten bir Hazırlık Raporu düzenlenir. Hazırlık Raporu’nda, kentin Cittaslow Ölçütleri gereğince yapması gerekenler belirtilir. Raporda belirtilen eksiklikler bir yıl içinde tamamlanır. Belirtilen sürede eksiklerini gidermeyen kentin adaylığı iptal edilir. Adaylığı iptal edilen kent, bir yıl geçmeden tekrar başvuruda bulunamaz.
Üyelik değerlendirilmesi ve başvuru dosyası	Adaylık sürecinde, Hazırlık Raporu’nda belirtilen eksiklikleri giderdiğini belirten kent, Cittaslow Türkiye Koordinasyonu (Cittaslow Türkiye Bilim Komitesi ve Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği) tarafından tekrar ziyaret edilir. Koordinasyon, eksiklerin giderilip-giderilmediğini ve adaylık sürecinde gerçekleştirilen faaliyetleri değerlendirir. Koordinasyon değerlendirmesinin olumlu olması durumunda, kent Başvuru Dosyası’nı hazırlar ve üyelik başvurusunda bulunur.
Cittaslow Genel Merkez değerlendirilmesi	Değerlendirmeyi geçen kentin dosyası, Cittaslow Genel Merkezi’ne (Cittaslow International-İtalya) iletilir ve Genel Merkez’in değerlendirmesi sonucunda Cittaslow üyeliği onaylanır.

1.3.6.5 Sürdürülebilir Yerel Kalkınma ve Sakin Şehir İlişkisi

Sakin şehirlerin ortaya çıkışına uzanan süreç ile dünya genelinde 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra ortaya çıkan sürdürülebilir kalkınma bağlamındaki kentsel ve çevresel meselelere yönelik oluşan farkındalık arasında kuvvetli bir bağ vardır. 1972 Çevre Konferansı ile başlayıp özellikle 1992 Rio Zirvesi ve bu zirvenin getirdiği ivme ile sürdürülebilir kalkınmayı kentsel boyuta taşıyan gelişmeler ve sakin şehirlerin prensipleri, hedefleri ve uygulamaları arasında benzerlikler bulunmaktadır (Donat ve Yavuzçehre, 2016a). Bu bakımdan sakin şehir felsefesinin, temeli sürdürülebilir kalkınmaya dayanan, sürdürülebilir kalkınmanın yerel boyutu olan şehirler ile ilgilenen ve ortaya koyduğu ölçütler vasıtasıyla yerel sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması kavramına hizmet eden bir yaklaşım olduğu ifade edilebilir.

Campbell (1996) tarafından ortaya atılan, şehirler için environment (çevre), equality (eşitlik) ve economy (ekonomi) olarak sürdürülebilir kalkınmanın 3E'si şeklinde adlandırılan ve çevresel sürdürülebilirliği, ekonomik büyüme ve sosyal adaletle birleştirerek bu üçü arasında etkileşim kuran yaklaşım, yavaş şehir hareketi ile sürdürülebilir yerel kalkınma arasındaki ilişkiyi açıklaması açısından güzel bir örnektir (Mayer ve Knox, 2006).

Üyelik için sağlanması gereken ölçütler incelendiğinde sakin şehrin kimliğini yansıtan bu ölçütlerin, sürdürülebilirliğin 3E'si ile kolayca ilişkilendirilebileceği görülmektedir. Hava temizliğinin kontrolü, atık yönetimi, ışık kirliliği kontrolü ve alternatif enerji kaynakları gibi çevresel önlemler, şehrin çevresel varlıklarını korumayı amaçlamaktadır. Ölçütlerden bazıları ise, yerel ürünlerin üretimi ve tüketimi yoluyla sağlanan bir ekonomik büyüme ile ilgilidir. Sakin şehir, kentin merkezi ve önemli yerlerinde yerel pazarların kurulmasını, organik tarımın gelişmesini, el sanatlarının gelişmesini teşvik eden girişimler içermektedir. Sakin şehir sosyal eşitlik açısından değerlendirildiğinde ise, bu konunun, doğrudan ölçütler listesinde yer almasa da yerel ürünlere ve bunun sonucunda ortaya çıkan ekonomik fırsatlara odaklanarak dolaylı olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Çevresel etkenlerin de sosyal boyuta olan dolaylı etkileri ile birleştğinde tüm bu dolaylı etkiler (Mayer ve Knox, 2006), sosyal eşitlik için gerekli olan sosyal adaletin, ekonomik fırsatların ve gelirin yeniden dağılımının sağlanmasına yardımcı olacaktır. Böylece sakin şehir, çevresel yönden yeşil, ekonomik yönden kârlı ve sosyal yönden adil bir

sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasına hizmet etmiş olacaktır (Semmens ve Freeman, 2012).

Sakin şehri sürdürülebilirlik tanımlarından ayıran tek husus ise, sakin şehrin, yerel ürünlere odaklanma hususudur. Sürdürülebilirlik, çoğunlukla kaynak kullanımı ve tüketimine odaklanırken; özünde Slow Food’a dayanan sakin şehir, yerel ürünleri, kültürel farklılıklar ile ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirliğin bir aracı olarak kullanmakta olup; kaynaklar ve çevresel kalite, sakin şehrin sadece bir parçasını oluşturmaktadır (Mayer ve Knox, 2006).

Sıkı üyelik ölçütleri, uygulamaya dönük güçlü düzenlemeleri, küresel kapitalist çabaların aksine, yerel ekonomik kalkınmaya ve çevre dostu üretim sistemlerine verdiği önem ile (Semmens ve Freeman, 2012) sakin şehir, sürdürülebilir kalkınmanın ve bu doğrultuda ortaya çıkmış olan Gündem 21’in teorik temellerini daha güçlü ve pratik bir eylem planına dönüştürmüştür (Mayer ve Knox, 2006). Bu bakımdan sakin şehir, yerel düzeydeki sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi için Gündem 21’e bağlı bir alt bir eylem planı olarak ifade edilebilecek Yerel Gündem 21’e hizmet eden ve onların teorilerini pratikte hayata geçiren bir sürdürülebilir yerel kalkınma yaklaşımı olarak nitelendirilebilir.

Sakin şehir ölçütlerinin, BM tarafından hazırlanan Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri ile arasındaki yüksek uyum göz önünde bulundurulduğunda, üyelik ölçütlerini gerçekleştiren bir kentin dolaylı olarak bu göstergelerde belirtilen birçok maddeyi gerçekleştirdiği veya gerçekleştirilmesine katkı sağladığı ve netice itibarıyla sakin şehrin, üye kentlerdeki sürdürülebilir yerel kalkınmanın sağlanmasına aracılık ettiği söylenebilir (Kartal, 2019).

Sakin şehir Hareketi; aynı zamanda OECD ve AB’nin “Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri”nin de çoğunu sağlamakta, üstelik onlara kıyasla bazı üstün tarafları da bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında zaman da sakin şehir hareketinin, sürdürülebilir yerel kalkınmanın başarılı bir uygulaması olduğu söylenebilir (A. Yalçın ve S. Yalçın, 2013).

Sakin şehir yaklaşımı ayrıca önceki bölümlerde değinilen diğer alternatif sürdürülebilir yerel kalkınma yaklaşımları (Ekolojik Kentler, Akıllı Kentler, Üretici

Şehirler gibi) ile kıyaslandığında; yaklaşımların (yeni kentleşme hareketleri) büyük çoğunluğunun, sürdürülebilir kalkınmanın belli bir boyutuna odaklandığı (yoksulluk, çevre gibi), buna rağmen sakin şehir yaklaşımının, sürdürülebilir kalkınmayı tüm boyutlarıyla (sosyal, ekonomik ve çevresel) ele alan bir yaklaşım olarak dikkat çektiği söylenebilir.

Sakin şehirler, 3E (çevre, ekonomi, eşitlik) anlayışını dengede tutarak tam olarak uygulamaktadırlar. Sakin şehirler, hem yeşil şehir hem de ekosistem anlayışını desteklemesi bakımından, sürdürülebilir şehirler arasında en uygun yerler olarak ifade edilebilirler (Sezgin ve Ünüvar, 2011).

Yerelin, küreselin bir parçası olduğu göz önünde bulundurulduğunda, daha paylaşımcı ve eşitlikçi bir küreselleşme sağlanabilmesi için, küresel ve ulusal değerlerin, yerel değerler üzerine inşa edilmesi gerekmektedir. Sakin şehir, adil bir küreselleşmeye hizmet etmektedir ve bu bakımdan sakin şehir hareketi, geçmişten gelen özgün kimliklerini yok etmeyerek sürdürülebilir bir şehir olabilmek ve sürdürülebilir yerel kalkınmayı sağlayabilmek için yerel yönetimlere bir kılavuz vazifesi görmektedir (A. Yalçın ve S. Yalçın, 2013).

1.3.6.6 Sakin Şehir Üyelik Ölçütlerinin Sürdürülebilirlikle İlişkisi

Sakin şehir, Slow Food hareketinin devamı niteliğinde olup benzer bir düşünce ile daha geniş ve derin bir yerel birlikteliğe dayanan, yaşanan şehir ve çevrenin farkına vararak, değerini bilerek ve koruyarak yaşamayı gerektiren bir kalkınma hareketi yapısına sahiptir (Ergüven, 2011). Bu açıdan ele alındığında sakin şehrin sürdürülebilir kalkınmanın üç boyutu olan sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarına hitap ettiği söylenebilir. Nitekim sakin şehirlerin kimliğini yansıtan ve sakin şehrin uygulama kılavuzu olarak nitelendirilebilecek üyelik ölçütlerine bakıldığında bu ölçütlerin, sürdürülebilir kalkınmanın bu üç boyutunu birlikte ya da ayrı ayrı ele alan ve bu üç boyuta doğrudan ya da dolaylı olarak etki edecek özellikte olduğu görülebilmektedir.

Bu bakımdan değerlendirildiğinde Tablo 6'daki sakin şehir üyelik ana ölçütlerinin (başlıklarının) sürdürülebilirlik boyutları ile ilişkisi aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Tablo 8):

Tablo 8. Sakin şehir üyelik ölçütlerinin kentsel sürdürülebilirliğe etki boyutu

Ana Üyelik Ölçütleri	Sürdürülebilirliğe Etki Boyutu
1- Çevre Politikaları	Çevresel
2- Altyapı Politikaları	Çevresel, sosyal
3- Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları	Sosyal, ekonomik, çevresel
4- Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar	Ekonomik, sosyal, çevresel
5- Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar	Ekonomik, sosyal
6- Sosyal Uyum	Sosyal
7- Ortaklıklar	Ekonomik, sosyal, çevresel

Sürdürülebilir kalkınma kavramının temelini oluşturan sürdürülebilirlik kavramının, gelecek kuşakların ihtiyaçlarının dikkate alınarak, yenilenemeyen kaynakların ve eko-sistem çeşitliliğinin korunmasını ifade ettiği düşünüldüğünde; sürdürülebilir kalkınmada en önemli ve temel unsurun çevre olduğu ifade edilebilir. Bu bakımdan yavaş şehir ölçütleri incelendiği zaman; çevreye yönelik politikaların (hava temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi, kamunun yenilebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi, biyoçeşitliliğin korunması vb.), ana ölçütlerin ilkinin oluşturduğu ve diğer ana politikalarda yer alan ölçütlerin de doğrudan ya da dolaylı bir şekilde çevre boyutunu ele aldığı görülmektedir (Kartal, 2019). Örneğin Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar’da yer alan “Kişisel kullanımda ve yemek sektöründe tat eğitimlerinin verilmesi ve mümkünse organik yerel ürünlerin kullanılmasının teşvik edilmesi” ölçütüne yönelik çalışmalar yürütülürken, özellikle organik ürün kullanılmasına yönelik faaliyetlere ağırlık verilmesi ile yerel ekonominin desteklenmesine katkıda bulunulmasının yanı sıra organik üretimde yaşanan artış neticesinde dolaylı olarak çevrenin korunmasına da katkıda bulunulmuş olacaktır. Altyapı Politikalarında yer alan “özel taşıt kullanımına alternatif olarak eko ulaşım planlanması” ölçütü ise, doğrudan çevre kirliliğini önleme amacına hizmet etmektedir.

Sosyal olarak sürdürülebilir bir sistemin, gelir dağılımında eşitliği, sağlık ve eğitim gibi sosyal hizmetlerin yeterli bir şekilde sunumunu, cinsiyet eşitliğini, politik hesap verebilirliği ve politikaya katılımı gerektirdiği (Harris, 2000) göz önüne alındığında; sakın şehir ölçütlerinin de bu niteliklere sahip olduğunu söylemek mümkündür.

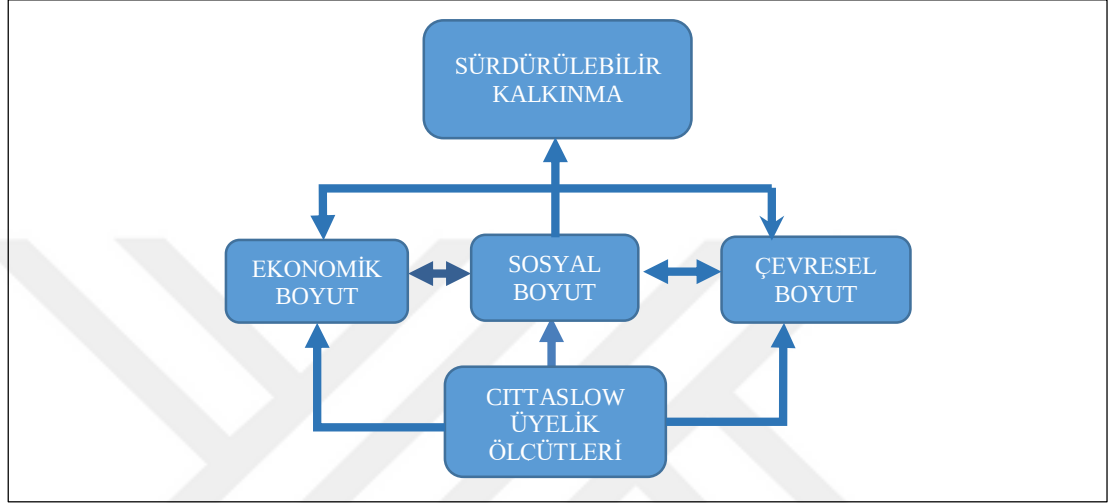
Sosyal uyum politikaları ana başlığında yer alan ve sosyal boyutu doğrudan ilgilendiren ölçütlerin (azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalar, engelli kişilerin entegrasyonu, yoksulluk, politikaya katılım vb.) yanı sıra, diğer ana politikalarda yer alan ve sosyal faaliyetleri (sosyal altyapıyı desteklemek, aile hayatı

ve hamile kadınlar için girişimler, vb.) teşvik eden birçok ölçüt bulunmaktadır. Bunlara ek olarak, Tablo 6'daki üyelik ölçütlerinden biri olan (2.5) “engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması”, temiz hava, temiz su gibi çevreci ölçütler ile halk sağlığına yönelik diğer ölçütler de sürdürülebilir kalkınmanın sosyal boyutuna doğrudan ya da dolaylı olarak katkı sağlayabilir (Kartal, 2019).

Yine üyelik ölçütleri arasında üye kentin ekonomik kalkınmasına yönelik doğrudan katkı sağlayan maddelerin (3.15. yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması, 3.16. atölyelerin korunması ve değerlerinin artırılması – doğal/yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması vb.) yanı sıra, çeşitli çevresel ve sosyal faaliyetler sayesinde kentin var olan ekonomik potansiyelini harekete geçirerek, dolaylı bir şekilde kentin ekonomik kalkınmasına katkı sağlayacak ölçütler (4.9 tarımda GDO kullanımının yasaklanması vb.) de yer almaktadır (Kartal, 2019).

Bazı ölçütlerin ise, doğrudan ya da dolaylı olarak her üç boyutu da kapsayan özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Örneğin “Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkârlara Dair Politikalar”da yer alan (4.5) “kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb) yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması” ölçütüne yönelik çalışmalar yürütülürken, özellikle yerel organik ürün kullanımına yönelik faaliyetlere ağırlık verilmesi ile hem doğrudan yerel ekonominin desteklenmesine katkıda bulunulacak hem geleceğimizin teminatı olan çocukların sağlığı garanti altına alınarak, Gündem 2030 hedefleri arasında yer alan “İnsanların sağlıklı bir hayat sürmelerini ve herkesin her yaşta refahını sağlamak” hedefine uygun bir şekilde sürdürülebilir kalkınmanın sosyal boyutu göz önünde bulundurulacaktır. Tüm bunlara ilâveten yerel organik ürün kullanımının artması, organik tarımsal ürün üretimini de artırarak dolaylı olarak çevrenin korunmasına da katkıda bulunulmuş olacaktır. Ayrıca ilgili örnekte olduğu gibi, yerel ürünlerin üretimi ve desteklenmesine doğrudan ve dolaylı yünden katkı sağlayan politikalar, yerel ekonomiye destek olmakla birlikte, dolaylı olarak gelir dağılımında adaletin sağlanması ve böylelikle yoksulluğun azaltılması amacına da hizmet edecek ve netice itibarıyla, ilgili kesime yönelik olarak da sürdürülebilirliğin sosyal ve ekonomik boyutu bir arada ele alınmış olacaktır.

Özetle, sürdürülebilir kalkınmanın sosyal, ekonomik ve çevresel boyutunu doğrudan ve dolaylı bir şekilde hem ayrı ayrı, hem birlikte ele alan ölçütler içeren ve bu açıdan sürdürülebilir kalkınma anlayışına hizmet eden sakin şehir yaklaşımı (Şekil 8) (Kartal, 2019), üye kentlerin, bu anlayışa uygun ve sürekli projeler üretmeleri halinde sürdürülebilir yerel kalkınmalarını sağlamaları açısından fırsatlar sunan önemli bir araç niteliğine sahiptir.

Şekil 8. Sakin şehir üyelik ölçütleri ve sürdürülebilirliğin sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarıyla ilişkisi

Sonuç itibarıyla, sakin şehir üyelik ölçütlerine ayrıntılı olarak bakıldığında zaman, sakin şehir hareketi aracılığıyla, üye kentlerin “sürdürülebilir hayatın gerçekleştirildiği platformlar” olarak tasarlandığı görülmektedir (Hekimci, 2015).

1.3.6.7 Dünya’da ve Türkiye’deki Uluslararası Cittaslow Birliği Üyesi Kentler

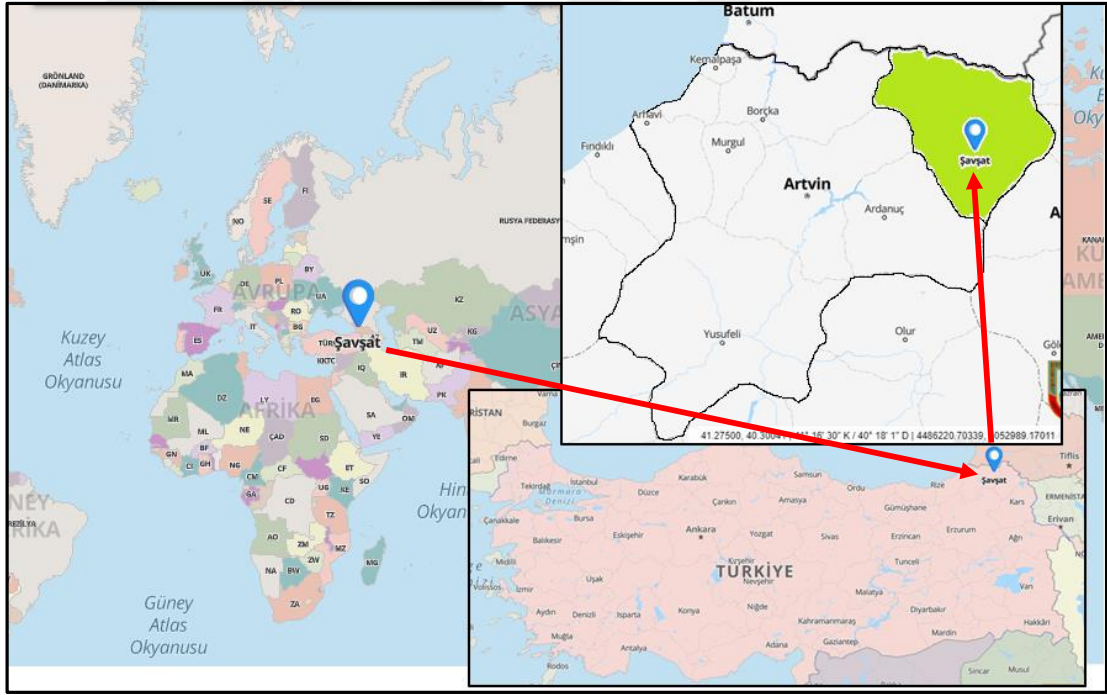
Dünya geneline bakıldığında, 2020 yılı Ağustos ayı verilerine göre, 30 farklı ülkede toplam 266 şehir sakin şehir unvanına sahiptir. Türkiye’de ise; Ahlat, Akyaka, Eğirdir, Gerze, Gökçeada, Göynük, Gündül, Halfeti, Köyceğiz, Mudurnu, Perşembe, Seferihisar, Şavşat, Taraklı, Uzundere, Vize, Yalvaç, ve Yenipazar olmak üzere, toplam 18 sakin şehir bulunmaktadır. Türkiye; İtalya (81 adet), Polonya (31 adet) ve Almanya’nın (21 adet) ardından en fazla sakin şehir unvanına sahip şehri olan ülke konumundadır (Ek-1) (URL-15).

2 MATERYAL VE YÖNTEM

2.1 Materyal

2.1.1 Araştırma Alanının Tanıtımı

Araştırma alanı olarak 2015 yılında Türkiye'nin 10. sakin şehri olarak ilân edilen Şavşat seçilmiştir. Şavşat, Artvin ilinin kuzeydoğusunda yer almaktadır. İlçe, doğu ve güneydoğudan Ardahan ili, güneybatıdan Ardanuç, batıdan Artvin Merkez ilçe ve Borçka ilçesi, kuzeyden de Gürcistan toprakları ile çevrelenmiştir. Yüzölçümü bakımından 1.317 kilometrelik alanı ile, Artvin'in Yusufeli'nden sonra ikinci büyük ilçesi olma özelliğine sahiptir (Orhan, 2015). Şavşat'ın dünyadaki, Türkiye'deki ve Artvin'deki konumu Şekil 9'da yer aldığı gibidir (URL-16).

Şekil 9. Şavşat ilçesinin konumu

Doğu Karadeniz'in en doğu uç kısmında yer alan Şavşat İlçe'si, etrafı yer yer 3000 m'yi aşan dağlarla çevrili, Okçular (Berta) Çayı ve kollarının açmış olduğu dar ve derin vadiler tarafından yarılmış, oldukça dağlık ve engebeli bir topografik yapıya sahiptir (Orhan, 2015).

Akarsu bakımından zengin olan ilçede, aynı zamanda çok sayıda buzul gölü bulunmaktadır. Bu göller, nispeten küçük göllerdir. Göllerin en büyüğü, Karagöl dağlarında bulunan ve bu dağa kendi adını veren Karagöl'dür. Meşeli Köyü orman içi mevkiinde Milli parklar kapsamı içerisinde ikinci bir karagöl bulunmakta olup, mesire yeri özelliğine sahiptir. Pınarlı köyü yakınlarında Balık Gölü, Arsiyan yaylasında ise Kız Gölü, Boğa Gölü ve Koyun Gölü isminde göller bulunmaktadır (URL-17).

İlçede nemli Karadeniz iklimi ile Doğu Anadolu'nun karasal iklimi arasında bir geçiş iklimi hâkimdir. Sıcaklık ve yağış koşulları ele alınarak değerlendirme yapıldığında, ilçedeki iklimin karadeniz iklimine benzer özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Şavşat Meteoroloji istasyonunun verilerine göre yıllık sıcaklık ortalaması 10,2 °C, yıllık ortalama yağış 744 mm'dir. İlçedeki kar yağışları ekim ayında kısmen de olsa başlayıp nisan ayı ortalarına kadar sürmektedir. Kısa mesafelerde yükseltinin artması ve bakı koşulları nedeniyle, sıcaklık ve yağış gibi iklim unsurlarının dağılışında olabildiğince yüksek fark bulunmaktadır. Bitki basamakları ve zenginliği de bu durumu kanıtlar niteliktedir. İlçede zengin iğne yapraklı ormanlar mevcut olduğu gibi, alçak rakımlı yerlerde geniş yapraklı ağaçlar da bulunmaktadır (Sever, 2001).

2.1.1.1 Nüfus

TÜİK ADNKS verilerine göre, 2007-2019 döneminde ilçe genel nüfusu artış ve azalış şeklinde dalgalı bir seyir izlese de, ilgili dönemde ilçe nüfusu için genel anlamda bir azalmadan söz etmek mümkündür (Tablo 9). Yine, 2019 yılı TÜİK nüfus verilerine göre, ilçenin aritmetik nüfus yoğunluğu¹ 13 olup, Türkiye geneli nüfus yoğunluğu olan 106,60'ın oldukça altındadır (TÜİK, 2019).

¹ Aritmetik nüfus yoğunluğu hesaplaması, toplam nüfusun toplam yüzölçümüne bölünmesi ile yapılmakta olup, yüzölçümü verileri Harita Genel Müdürlüğü'nün "İl ve İlçe Yüzölçümleri" başlıklı dokümanından alınmıştır. Buna göre Şavşat İlçesi nüfusu 1316 kilometre kare ve Türkiye'nin yüzölçümü ise 780.043 kilometre karedir. Bakınız adres: https://www.harita.gov.tr/images/urun/il_ilce_alanlari.pdf

Tablo 9. Yıllar itibariyle Şavşat ilçe nüfusu

Yıllar	Köyler	İlçe Merkezi	Toplam	Değişim (%)
2007	11.128	7.652	18.780	100 (baz yılı)
2008	11.298	6.942	18.240	-2,87
2009	11.392	6.666	18.058	-3,84
2010	11.326	6.540	17.866	-4,86
2011	11.414	6.518	17.932	-4,51
2012	10.907	6.753	17.660	-5,96
2013	10.919	6.588	17.507	-6,77
2014	8.712	10.312	19.024	1,29
2015	10.634	6.890	17.524	-6,68
2016	10.543	6.601	17.144	-8,71
2017	10.213	6.258	16.471	-12,29
2018	11.444	6.162	17.606	-6,25
2019	11.042	6.074	17.116	-8,86

TÜİK verilerine bakıldığında, ilçe merkezinin 3 tane mahalleden oluştuğu, bununla birlikte ilçe sınırları içerisinde toplam 65 tane köy olduğu görülmektedir. Nüfus verilerine göre, ilçe geneli nüfusunun büyük çoğunluğunu köy nüfusu oluşturmaktadır.

İlçede genellikle azalış eğiliminde olan nüfusun azalma sebeplerine bakıldığında ise, ilçedeki ölüm oranlarının doğum oranlarından daha fazla oluşu ve ilçeden diğer şehirlere yaşanan göç görülmektedir. Ancak ilçede gerçekleşen ‰ 0.67’lik negatif doğal nüfus artış hızına rağmen ilçe nüfusu çok daha hızlı bir şekilde azalmıştır. Bu da ilçede yaşanan nüfus azalışının en temel sebebinin göç olduğunu göstermektedir (Orhan, 2015). Bu bakımdan göç, ilçe için ayrıca ele alınması gereken bir başlıktır.

2.1.1.2 Göç

İlçe dışında yerleşmiş Şavşatlı hane sayısı 2013 yılı itibariyle yaklaşık 15.889’dur. Buna göre, her hanenin Türkiye ortalamasında olduğu gibi 3,7 kişiden oluştuğu düşünüldüğünde, Şavşat ilçe sınırları içerisinde ikamet eden nüfusun, yaklaşık 3,3 katının bu sınırlar dışında yaşadığı görülmektedir (Orhan, 2015).

1965 yılından sonra ilçe nüfusundaki düşüşün en temel sebebi, göçlerdir. İlçeden dışarıya yaşanan göçlerin en önemli sebepleri ise, başta ekonomik kaygılar ve geçim

sıkıntısından kaynaklı iş arama/ bulma ve bağımlı göç (hanedeki fertlerden birine bağımlı olarak gerçekleştirilen göç) olmak üzere, eğitim ve evliliğdir. Göçler, çok yönlü bir faaliyet olup, ulaşım ve iletişim alanında yaşanan gelişmelerin de göçü tetiklediği söylenebilir. İlçe geneli için söylenen bu durum, ilçe merkezinde biraz farklıdır. İlçe merkez nüfusu, bazı sayım dönemlerinde azalmış olmakla birlikte; genel anlamda 2007 yılına kadar artmış; bir yandan büyük şehirlere göç verirken diğer yandan da köylerden göç almıştır (Orhan, 2015).

2.1.1.3 Ekonomik Yapı

Şavşat, Artvin'in diğer ilçelerinde olduğu gibi engebeli araziye sahip bir ilçedir. Buna bağlı olarak ilçede tarımsal arazilerin sınırlı olması, sanayi tesislerinin bulunmaması, başlıca diğer sektörlerin de gelişmemiş olmasının sonucu olarak, istihdam imkânları yetersiz kalmaktadır (URL-18).

Tarım ve Hayvancılık

İlçenin tarım alanı 2020 yılı TÜİK verilerine göre 3954 dekar iken, örtü altı tarım alanı (plastik sera) ise 15 dekardır. İlçede ekili alanların yarısına yakınında (%46,5'i); mısır ve patates yetiştirilmektedir. Toplu meyveliklerin (ceviz, kiraz, dut, şeftali ve çilek) alanı ise %28,3'tür. İlçedeki tarım alanlarının bir kısmı da (%14,3) yem bitkilerine (yonca ve korunga) ayrılmıştır. Kalan alanlarda ise, diğer sebze ve bakliyatlar yetiştirilmektedir (TÜİK, 2020a).

İlçe ekonomisinde önemli yeri bulunan hayvancılığın sakin şehir üyeliğinden sonra artış yönlü bir eğilim gösterdiği söylenebilir. 65 köyü bulunan ilçede, 20.482 adet büyükbaş ve 42.011 adet de küçükbaş hayvan bulunmaktadır (TÜİK, 2020b). Hayvancılık açısından son derece elverişli imkânlarla sahip ilçede, hayvancılığın teşvik edilmesi amaçlı çalışmalar sürdürülmekte olup, bu kapsamda yönlendirme ve kamusal destekler sağlanmaktadır (URL-18).

Şavşat, arıcılık açısından da oldukça uygun imkânlarla sahiptir. Arıcılık alanında da üreticilere, kamusal imkânlar ölçüsünde teşvik ve yönlendirme desteği verilmektedir (URL-18). TÜİK'in 2020 yılı verilerine göre, ilçede arıcılık faaliyeti yapan 372

işletme bulunmakta olup, bu işletmeler tarafından toplamda 100 ton bal üretimi yapılmıştır (TÜİK, 2020b).

İlçede aynı zamanda kıvılcık, elma, armut gibi meyvelerden yapılan bir tür marmelat olan, korava yapılmaktadır. şavşat Belediyesi, DOKA'dan almış olduğu teknik destekle, yöresel bir hamur işi olan kete ile birlikte korava için; bu ürünlerin tescillenerek sürdürülebilir bir şekilde koruma altına alınabilmesi, bu değerlerin gelecek nesillere de aktarılabilmesi ve yöre ekonomisinin gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla, coğrafı işaret başvurusunda bulunmuş olup tescil çalışmaları devam etmektedir (şavşat'ın Sesi, 2018).

Ormancılık

şavşat ormanları genel alanı yenilenen amenajman planı verilerine göre, ilçe yüzölçümünün yaklaşık %51'ine tekabül etmektedir. Ormanlık alanın 39.179,60 (%58,6) hektarı verimli orman, 27.666,90 (%41,4) hektarı verimsiz ormandır (URL-19). İlçenin ormanlık alan oranı Artvin ili ortalamasına (%57) yakın ve Türkiye ortalamasının (%29) ise oldukça üzerindedir. İlçe ormanların %86 gibi çok büyük bir bölümü göknar, ladin ve sarıçam gibi iğne yapraklı ağaçlardan oluşmaktadır (OGM, 2015).

şavşat, iklim özellikleri ve doğal yapısı nedeniyle, son derece zengin bir biyoçeşitliliğe sahiptir (Surat, 2019). Bununla birlikte ilçe geneline yönelik yapılmış genel bir biyoçeşitlilik çalışması bulunmamaktadır. Tüm ilçe geneli açısından fikir verebilmesi için, Karagöl-Sahara Milli Parkı ve çevresinin damarlı bitkiler florasına yönelik yapılan çalışma ele alınmıştır. 1997-2002 yılları arasında yapılan araştırmaya göre, ilgili alanda 91 familya ve 364 cinse ait toplam 872 takson tespit edilmiştir (Eminağaoğlu ve Anşın, 2004).

Madencilik

şavşat İlçesini içersine alan Artvin ili genel anlamda değerlendirildiğinde; içerdii polimetal maden yatakları ve zuhurları bakımından (bakır-kurşun-çinko-altın-gümüş) ülkemizin en önemli metalojenik kuşaklarından birini oluşturan Artvin ili, metalik maden yatakları ve zuhurları bakımından oldukça zengindir. Bununla birlikte,

endüstriyel hammadde açısından çok önemli yatakları bulunmamaktadır (Maden Tetkik ve Arama Müdürlüğü, 2010).

İlçede Meydancık (Dereiçi), Meydancık köyü sahaları ve Madenköy’de bakır-kurşun-çinko sahası, Tepebaşı’nda bakır sahası, Karçaldere’de çimento hammaddesi olan feldispat yatağı, Çavdarlı sahasında manganez ve Çoraklı’da ise, Jeotermal su kaynağı bulunmaktadır (Maden Tetkik ve Arama Müdürlüğü, 2010).

Sanayi ve Ticaret

Engebeli coğrafik koşullar, sermayenin yetersizliği, ulaşım ve pazarlama sorunları öncelikli olmak üzere, çeşitli nedenlerden ötürü ilçede sanayi faaliyetleri fazla gelişmemiştir (Orhan, 2015). Bu nedenle ilçede henüz tamamlanmış bir sanayi sitesi bulunmamaktadır. Şavşat Sanayi Sitesi ise, henüz proje aşamasında olup yapımına devam edilmektedir.

Enerji başlığı altında değerlendirilecek olan hidroelektrik santralleri (HES) bir tarafa bırakıldığında, ilçede modern sanayi olarak nitelenebilecek herhangi bir faaliyet yoktur. Geçmişte devlet eliyle veya desteğiyle açılmış olan ve nispeten fabrika olarak nitelendirilebilecek Şavşat Kereste Fabrikası ve Artvin Süt İşleme Entegre Tesisi de kapanmış olup şu an mevcut değildir (Orhan, 2015).

Şavşat İlçesi’nde sanayi ve ticaret faaliyetlerinin yetersiz düzeyde oluşundan dolayı, ilçede ticaret ve sanayi odası bulunmamaktadır. İlçe, Artvin Ticaret ve Sanayi Odası’na (TSO) bağlı olup, 17.05.2018 tarihinde alınan verilere göre, odaya kayıtlı 83 tane faal şirket bulunmaktadır. Bunların 10 tanesi anonim şirket, 23 tanesi gerçek kişi ticari işletmesi, 15 tanesi kooperatif, 35 tanesi ise limitet şirkettir. Odaya kayıtlı üyeler, faaliyetlerine göre Ek-2’de sınıflandırılmıştır (Artvin Ticaret ve Sanayi Odası, 2018).

Şavşat Esnaf ve Sanatkârlar Odası’na kayıtlı ve sicili faal olan 18.03.2020 tarihi itibarıyla 475 kişi bulunmaktadır. İlçede odaya kayıtlı kişilerin iş kollarına göre dağılımı Ek-3’te yer almaktadır. Bunların önemli bir bölümünü bakkallar ve marketler oluşturmaktadır. Sonrasında öne çıkan iş kolları ise, sırasıyla kahvehane ve çay ocağı işletmecilikleri, lokantacılık, hayvan besiciliği ve ticareti, marangozluk,

otel ve pansiyon işletmeciliği şeklinde sıralanabilir. Ayrıca ilçedeki kayıtlı üyelerin %21,3'ünü kadınlar oluşturmaktadır (Şavşat Esnaf ve Sanatkarlar Odası, 2020).

Enerji

Ülkemizde özellikle elektrik enerjisi üretimi için en çok kullanılan yenilenebilir enerji kaynağının hidrolik enerji olduğu görülür (Yılmaz, 2017). Nitekim 2017 yılı mart sonu itibarıyla, ülkemizdeki elektrik enerjisi üretiminin %21,9'u, hidrolik enerji üretilen santrallerden karşılanmıştır (Süme ve ark., 2017).

Bu açıdan bakıldığında ülkemizdeki en büyük baraj dâhil olmak üzere, birçok barajı içerisinde barındıran Çoruh Havzası, ülkemizdeki hidroelektrik enerji üretiminde önemli bir yere sahiptir. Şavşat, Çoruh Havzası içerisinde yer almakta olup; Şavşat ve Meydancık çayları ile bunların birleşmesinden oluşan Okçular (Berta) Çayı, ilçenin ana akarsu şebekesini oluşturmaktadır. İlçe, aldığı yağış miktarı, kar erimelerinin su potansiyeline etkisi, arazi yapısının bol ve hızlı yüzeysel akışa ortam sağlaması gibi ayrıcalıklardan ötürü, hidroelektrik potansiyeli açısından önemli bir saha özelliğine sahiptir (Orhan, 2015).

İlçede bu hidroelektrik potansiyelini elektrik enerjisi üretiminde kullanabilmek amacıyla hizmete açılmış 6 adet HES bulunmaktadır. Bunlar Papart regülatörü ve HES, Kalecik HES, Diyoban HES, Erik Regülatörü ve HES, Şavşat HES, Susuz HES'dir (URL-20).

Ayrıca ilçede yapılması planlanan 2 adet baraj tipi hidroelektrik santral bulunmaktadır. Bunlar Bayram Barajı (68 MW) ve Bağlık Barajı'dır (59 MW). Yapılması planlanan nehir/kanal tipi HES'ler ise Meydancık Regülatörü ve HES ile Cüneyt HES'dir. Ön lisans alan kanal tipi HES'ler ise Çağlayan HES ve Armutlu HES'dir. Gana HES, üretim lisansı alınan; Değirmendere Regülatörü ve HES ise yapım aşamasında olan HES'lerdir (URL-20).

İlçede yapılan veya yapılması planlanan bu HES'ler, çevreye ve doğal hayata zarar verebileceği düşüncesiyle, ilçe halkı ve çeşitli sivil toplum kuruluşları (STK) tarafından önemli derecede tepkiyle karşılanmaktadır. Buna yönelik il ve ilçede

protesto gösterileri yapılmaktadır. HES'lere karşı davalar açılmakta ve bir kısmında başarılı olunmaktadır (Orhan, 2015).

HES'lerin yapılmasına yönelik faaliyetler, aynı zamanda ilçenin sakin şehir üyeliğini de tehlikeye atmaktadır. Nitekim Cittaslow Uluslararası Başkanı Stefano Pisani tarafından Artvin Valisi ve Şavşat Belediye Başkanına hitaben 3 Temmuz 2019 tarihinde kaleme alınan mektupta Şavşat'ın, Cittaslow Türkiye'nin önemli bir üyesi olduğu, sakin şehir felsefesi adına gerçekleştirdiği uygulamalar ile çevresine örnek olduğu ve sürdürülebilir kalkınmanın en iyi örneklerinden birini ortaya koyduğu belirtilmiş; sonrasında ise ilçede tepki çekmesine rağmen HES'lerin yapılmakta olduğu veya yapılmasının planlandığı, taş ocağı veya maden yapılması için planlar geliştirildiği ve kırsaldaki köylerde yerel mimariye uymayan çok katlı beton binaların yapılması için imar izni verildiği ifade edilerek; yapılan veya yapılması planlanan bu faaliyetlerin sakin şehir felsefesine ve ölçütlerine aykırı olduğu ve bu faaliyetlerin devam etmesi halinde Şavşat'ın üyeliğinin tekrar değerlendirileceği bildirilmiştir (Cittaslow Uluslararası Birliği, 2019).

Ulaşım

İlçenin dağlık ve engebeli coğrafi koşullarının kısıtlayıcılığı, ana ulaşım güzergâhlarına uzaklığı ve özellikle de ülke sınırında yer alması nedeniyle yapılan ulaşım yatırımları yetersiz olup, ilçenin ulaşım koşulları gelişmemiştir. Artvin-Ardahan karayolu üzerinde yer alan ilçe, Artvin il merkezine yaklaşık 70 km, Ardahan'a ise 46 km uzaklıkta olup; ilçede sadece karayolu ulaşımı vardır (Orhan, 2015). Havayolu açısından ilçeye en yakın havalimanları Kars (137 km), Erzurum (285 km) ve Trabzon'da (305 km) yer almaktadır. Ayrıca Şavşat, sınır ülke Gürcistan'daki anlaşmalı havalimanı olan Batum Havalimanı'na ise 166 km uzaklıktadır (URL-21).

Şavşat'ta 2013 yılı itibariyle yaklaşık 985 km karayolu ağı bulunmaktadır. Karayolu yoğunluğu açısından ilçe, Türkiye ortalamasının çok üstünde olup; bunun temel sebepleri orman yolu ağının sıklığı ve yerleşmelerin dağınık veya parçalı bir yapıda olmasından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte, coğrafi koşullardan kaynaklı yolların standartları çok yetersiz ve risk arz etmektedir. İlçe sınırları içerisinde geçen ve asfaltla kaplı olan Artvin-Ardahan devlet yolu (D-010), dar ve virajlı olmakla birlikte ilçenin nispeten yüksek standartlı yoludur (Orhan, 2015).

İlçede ulaşım açısından en büyük sorunlardan biri, Artvin'den Ardanuç, Şavşat ve Ardahan'a ulaşımın sağlandığı ana güzergâh üzerindeki (D-010 karayolu) Artvin ile Hamamlı arasında olan yolda yaşanmaktadır. İlgili yol, Artvin ile bağlantıyı son derece olumsuz etkilemekte; 600 ve yer yer 700 m'yi aşan yükseltisi ile birlikte oldukça keskin virajlara sahip oluşundan dolayı, özellikle kış aylarında buzlanma ve sis nedeniyle ulaşımında ciddi aksamalara ve sık sık kazalara sebebiyet vermektedir. Bu kısımdan sonra yaklaşık 10 km boyunca yollar nispeten genişletilerek daha iyi standartlarda sunulmuştur. Ancak sonrasında Şartul'a (Okçular Mah.) kadar olan alanda yol ve baraj çalışmalarından dolayı ilgili güzergâh, yağışın bol olduğu kimi zamanlarda taşıtları ve yolcuları, toprak kayması, heyelan, taş ve kaya düşmesi gibi ciddi tehlikelerle karşı karşıya getirmektedir. D-010 karayolu boyunca en çok sıkıntı yaşanan bir diğer alan ise, Şavşat-Ardahan arasındadır. Bu iki alan arasındaki bağlantı 2470 metre rakımlı Sahara (Çam) geçidinden sağlanmakta olup bu güzergâhtaki yol, oldukça eğimli ve virajlıdır. Yoğun kar yağışı ve tipi zamanı ise ulaşımına kapalı hale gelmektedir (Orhan, 2015).

İlçenin ulaşım anlamında yaşadığı bir diğer önemli sorun ise, ilçenin en işlek caddesi olan Cumhuriyet Caddesi'ndeki trafik sorunudur. İlgili yol, hem Artvin-Ardahan karayolunun geçiş güzergâhı olması hem de yaz aylarında özellikle gurbetçi Şavşatlıların da ilçeye gelmesi ile birlikte, son derece yoğun bir trafiğe sahiptir. Özellikle perşembe günleri, ilçede hem yöresel ürün pazarının hem de sebze, meyve ve giyim pazarının kurulması ile birlikte, ilçede ayrı bir trafik sıkışıklığı yaşanmaktadır.

Turizm

Yörede sanayinin gelişmemesine, tarımsal faaliyetlerin sınırlı yapılmasına, ulaşım imkânlarının yetersizliğine neden olan engebeli coğrafya, tüm bu olumsuzluklara rağmen; ilçenin iklimi, jeolojik yapısı, zengin bitki örtüsü, orman varlığı ve biyoçeşitliliği, çok çeşitli yer altı ve yer üstü su kaynakları, tarihi ve kültürel zenginliği ile birleşince, Şavşat'ın tamamını bir turizm cenneti haline getirmiştir. Nitekim yöre, alternatif turizm türleri açısından son derece zengin bir yapıya sahip olup; birçok değeri içerisinde barındırmaktadır. Bu nedenle turizm, ilçede yerel kalkınmanın sağlanabilmesi için önemli bir araç niteliğindedir.

birkaç yerleşim alanı ise 3. derece olmak üzere, doğal sit alanı olarak belirlenmiştir (URL-22). Ayrıca Erikli, Çağlıpınar, Yeşilce, Akdamla köyleri ve Meydancık Beldesi sınırları içerisinde kalan 20.000 Ha'lık saha ise; yaban keçisi, çengel boynuzlu dağ keçisi ve dağ horozunun ortak hayat alanı olduğu için, belirtilen bu alanın “Meydancık Balıklı Yaban Hayatı Geliştirme Sahası” olarak tescil edilmesi için teklifte bulunulmuştur (Doğa Koruma ve Milli Parklar Artvin Şube Müdürlüğü, 2013).

İlçede eko turizme uygun doğal turistik çekiciliklerin başlıcaları Tablo 10’da yer aldığı şekilde sınıflandırılabilir. Bu alanların bazısında (Karagöl gibi) birçok turizm faaliyeti yapılmaktadır. Ancak bazı alanlar (örneğin şelaleler ve termal sular) ise, turizm açısından henüz uygun bir altyapıya sahip değildirler (Orhan, 2015).

Tablo 10. Şavşat'taki başlıca doğal turizm değerleri

Dağlar	Arsiyan, Göze (Kençiyan),
Göller	Karagöl, Arsiyan, Bilbilan Karagöl, Kazan (Samamiyet), Akgöl, Balık, Maden, Aşağı Koyunlu (Balık), Yukarı Koyunlu (Rutav), Arsiyan Gölleri (Başlıcaları: Davar, Sedeva, Kulak(lı), Boğa, Posta, Muhoğlu, Kız Gölü)
Yaylalar	Arsiyan, Kocabey, Papart, Meydancık
Çaylar	Meydancık, Şavşat, Okçular
Kanyon	Gana (Örtülü Kaya)
Şelale	Papart, Su Atılan, Maden
Termal Su	Çoraklı (Mikelet) Çermiği

İlçe köyleri, ahşap mimarisi ile son derece dikkat çekici özelliğe sahiptir. “Şavşat Evleri” olarak ünlenen bu evlerin kimi kırsal turizm açısından ev pansiyonu olarak kullanılmakta olup, Maden Köyü’ndeki bazı evler buna örnektir. Köylerdeki evlerin bakım ve tadilat ile uygun hale getirilerek pansiyonculuğa açılması ve bunun yaygınlaşması halinde, bu durumun yöre halkına önemli bir gelir kapısı oluşturacağı düşünülmektedir (Orhan, 2015).

Halkının büyük çoğunluğu Ahıska Türkü olan ve bir kısmını da Gürcü kökenli Türk vatandaşlarının ve diğer etnik kökenli vatandaşların oluşturduğu Şavşat ilçesindeki bu durum, kültürel çeşitliliği de beraberinde getirmiştir (Orhan, 2015). Bu nedenle ilçe, folklorik değerler (halk oyunları, gelenek ve görenekler, el sanatları, yemek kültürü, festival ve şenlikleri) bakımından da son derece zengindir. Bu değerler, ilçe turizminin gelişmesine ivme katan kültürel unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlçenin başlıca yemek çeşitleri ve yöresel ürünleri Tablo 11’de sıralanmaktadır (Şavşat Belediyesi, 2020).

Tablo 11. Şavşat’ın başlıca yemekleri ve yöresel ürünleri

Yemek Çeşitleri	Yemek Adı
Süt ve Süt Ürünlerinden Yapılan Yemekler	Peynir kuymağı ve kaymak kuymağı
Sebzelerden ve Kır Otlarından Yapılan Yemekler	Dağ pancarı, kuş yemeği, gımı, yaban semizotu, pazı kavurması, ebeğümeci, pazı sarması, karalahana sarması, yaprak sarması, bazı otlardan yapılan yemekler
Hamur İşleri	Katmer, silor, börek (cevizli, peynirli, kıymalı, tereyağlı), kete, erişte, hıncal, tahıl gevreği, mısır gevreği, bişi, fetir, mafiş lokum, çırığ, cimur, kançlama, makarna, mantı, düğmaç
Diğer Yemekler	Kışlık kavurma, ağaç şişlerde yapılan kebaplar, keşkek, gendima ve şilav
Tatlılar	Kabak tatlısı, hasuta, kaysefe, zurbiyet, demir tatlısı, sütlaç, elma, armut, dut ve üzüm pestilleri, aşure, baklava ve ballı lokum tatlıları
Çorbalar	Purşuk çorbası, ayran çorbası, tutmaç çorbası, ayran kalacoşu, eşki çorbası, bulgur çorbası, soğan harşosu, çinçar çorbası, erik çorbası, gergel çorbası, sulu harşo, hele çorbası, kabak çorbası, kesme çorbası, pancar çorbası
Yemekler	Soğan sadveli, patates yemeği, köfte, yatık döner, pazı dalı yemeği, erik yemeği, yoğurt harşosu, sütlu yumurta, un harşosu, kayğana, çilbur, süt harşosu, bulama (ağuz), motrevli, papasela, kapama, kapuska, çenço, Kuymak, Peynir eritmesi, sarma, haşıl, soğan yemeği, beyaz patates
Turşular	Lahana turşusu, fasulye turşusu, pazı turşusu, domates turşusu, salata turşusu, ğimi turşusu
Marmelat ve Pekmezler	Dut pekmezi, Kızılçık koravası, armut pekmezi, üzüm pekmezi, kiraz pekmezi, erik pekmezi, armut hoşavı, ayva pekmezi, üzüm marmelatı, kızılçık marmelatı, kuşburnu marmelatı, kak

Yörede düzenlenen festival ve şenlikler; çeşitli konser, halk oyunları ve etkinliklerin düzenlendiği, insanların kaynaşması, buluşması ve özlem gidermesine vesile olan ve ticari açıdan da ürün satışlarının yapılabildiği etkinlikler olarak ayrı bir öneme sahiptirler. İlçe genelinde yapılan başlıca festival ve şenlikler Tablo 12’de sunulmuştur (Orhan, 2015):

Tablo 12. Şavşat’ın başlıca festival ve şenlikleri

Festival/Şenlik Adı	Açıklaması
Sahara Pancarcı Şenliği	İlçe merkezine 15 km uzaklıktaki Kocabey Kışlası yakınlarındaki alanda yapılmaktadır. Genellikle temmuz ayının son haftasında cumadan başlayıp pazara kadar 3 gün sürmektedir.
Meydancık Satave Gevrek Festivali	Genellikle ağustos ayının ilk hafta sonu düzenlenen festival, Meydancık ve Oba Köyleri arasında yaklaşık 1800 metrelik orman içerisindeki Satave adlı mevkide yapılmaktadır.
Saperkule Pancarcı Şenliği	İlçe merkezine yaklaşık 20 km uzaklıkta bulunan Çavdarlı Köyü’ndeki Saperkule adlı köye 3-4 km uzaklıktaki alanda yapılmaktadır.
Veliköy Kar Üstü Karakucak Güreşleri	Genellikle şubat ayının ilk hafta sonunda ilçe merkezine yaklaşık 17 km uzaklıktaki Veliköy’de düzenlenen etkinlikte kar üstünde insanlar güreşmektedir.
Maden Köyü Mariyoba Şenliği	Genellikle ağustos ayının ikinci hafta sonunda ilçe merkezine 35 km mesafedeki Maden Köyü’nün Cancir Yaylası’ndaki Maden Gölü çevresinde yapılmaktadır.

Ayrıca, ilçenin sakin şehir olarak ilân edilmesinin ardından ilçede her yıl eylül ayının son perşembe günü Şavşat Belediye Pasajı üzerinde, sakin şehir pazarı kurulmakta ve Dünya Cittaslow Günü (Toprak Ana Günü) kutlamaları yapılmaktadır. İlgili pazarda ilçede üretilen yöresel ürünler, el sanatları satışa sunulmakta, halk oyunları vb. etkinliklerle kutlama yapılmaktadır. Belediye tarafından tertiplenen ilgili etkinliğe,

ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri ile ilçe köyleri, ilçe merkezi, il merkezi ve çevre illerden yoğun katılım olmaktadır (Ek-4) (Şavşat Belediyesi, 2021).

2.1.1.4 Şavşat'ın Uluslararası Cittaslow Birliği'ne Üyelik Süreci

Sakin şehir hakkında ilk olarak 2014 yılında DOKA Artvin Yatırım Destek Ofisi'nin mülki ve yerel yönetimlere bu kapsamda yaptıkları ziyaretler esnasında bilgi sahibi olunmuştur. Yapılan araştırmalar sonucunda sakin şehir yaklaşımı yerel kalkınma için bir fırsat ve önemli bir araç olarak görülerek, ilgili yerel yöneticiler tarafından üyelik için çalışmalara başlanmıştır. Sakin şehre üye olunarak hem ilçenin zengin tarihi ve kültürel değerlerinin, gelenek ve göreneklerinin, geleneksel hayat tarzlarının, doğal güzelliklerinin korunması, gelecek nesillere bozulmadan aktarılması; hem de ilçenin tanınırlığının ve bilinirliğinin artırılarak ilçenin mevcut değerleri üzerinden kalkınma anlayışının gerçekleştirilebilmesi amaçlanmıştır.

Bu anlayış üzerinden yola çıkılarak, 2014 yılı içerisinde Kaymakam, Belediye Başkanı ve DOKA temsilcilerinin katılımıyla Türkiye'nin ilk sakin şehri olan Seferihisar'a inceleme ziyareti gerçekleştirilmiş, konu ile ilgili yapılan faaliyetler yerinde incelenerek; ilçe kaymakamı, Belediye Başkanı, Cittaslow Türkiye Koordinatörü ve ilgili paydaşlardan ayrıntılı bilgi alınmıştır. Sonrasında Seferihisar Belediye Başkanı ve Cittaslow Türkiye Koordinatörü Şavşat'a davet edilmiş olup, bu kapsamda 2014 yılı kasım ayında Seferihisar Belediye Başkanı ve Cittaslow Türkiye Koordinatörü ilçeyi ziyaret etmiştir. Hep birlikte ilçedeki tarihi, kültürel değerler ve yerel üreticiler ziyaret edilerek Seferihisar Belediye Başkanı ve Cittaslow Türkiye Koordinatörü'nün gözüyle ilçenin sakin şehir üyeliğine ne derece hazırlıklı olduğu görülmüş, onlardan bu konuda görüş ve öneriler alınmış, gün sonunda da geniş bir katılımı ilçe halkına yönelik sakin şehir üyeliği kapsamında bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir. Bilgilendirme toplantısı ile hem Seferihisar temsilcileri, ilçe halkını üyelik ve bu kapsamda yapılan faaliyetler konusunda bilgilendirmiş, hem konu hakkındaki sorular cevaplandırılarak, halkın sakin şehri sahiplenmesi ve desteklemesi anlamında önemli bir adım atılmıştır. Ziyaret ve bilgilendirme toplantısı sonrasında ise Şavşat Kaymakamının başkanlığında, Belediye Başkanının yürütücülüğü, DOKA Artvin Yatırım Destek Ofisi uzmanlarının ve ilçede üyelik ölçütleri ile ilgili paydaşların da katılımıyla bir yürütme kurulu oluşturulmuş ve

belirli aralıklarla toplanılarak ölçütlerin en kısa sürede tamamlanması için çalışmalar yürütülmüştür. İlgili çalışmalar meyvesini vererek, Şavşat ilçesi 2015 yılı Haziran ayında İtalya’da yapılan Genel Kurul Toplantısında sakin şehir üyelik belgesini almaya hak kazanmıştır.

2.1.2 Araştırmada Kullanılan Veriler

Yapılan bu araştırma ile, Şavşat’ta 2015 yılından günümüze kadar olan süreçte sakin şehir kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerin ilçenin sürdürülebilir yerel kalkınmasına olan etkileri, birincil ve ikincil veriler kullanılarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada kullanılan birincil verilerin temininde aşağıdaki gereçlerden (materyallerden) istifade edilmiştir:

- İlçede yerel halka yönelik uygulanan sormacalar
- Paydaş öbekleri ile yapılan derinlemesine görüşmeler
- Saha ziyareti gözlemleri

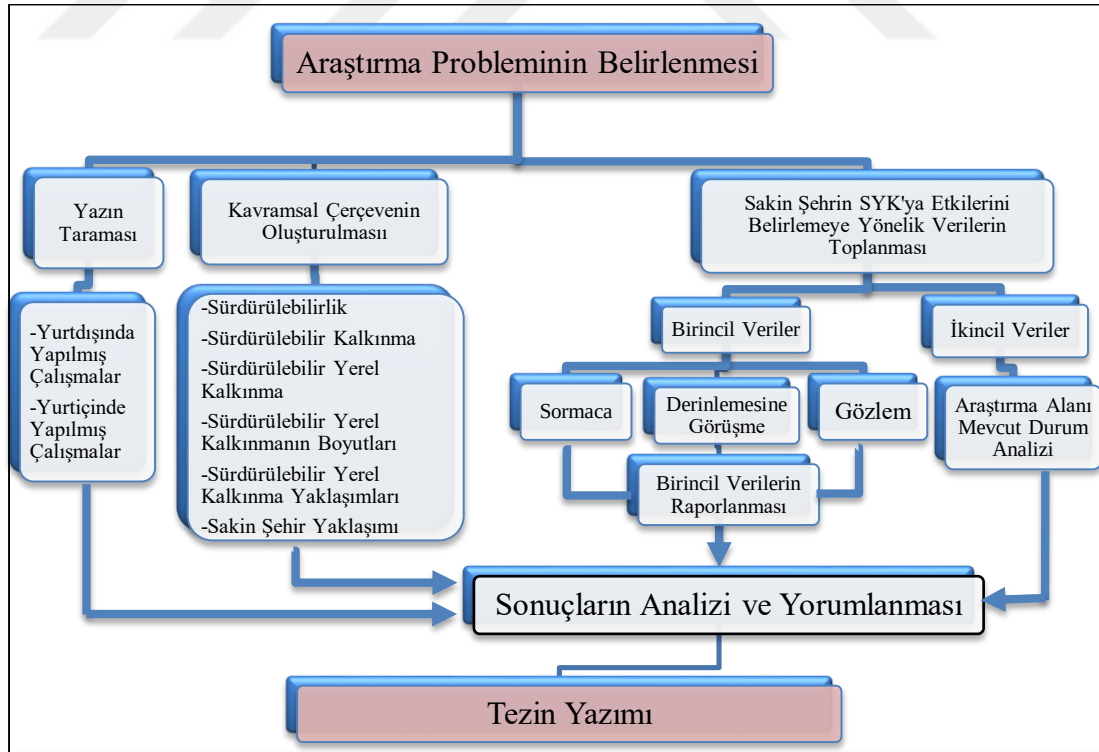
Araştırmanın genelinde kullanılan ikincil verilere yönelik gereçler ise, aşağıda yer almaktadır:

- Uluslararası Cittaslow Birliği ve Cittaslow Türkiye genel ağ (internet) sayfalarından elde edilen veri ve bilgiler,
- Uluslararası kuruluşların (BM, Dünya Bankası vb.) genel ağ sayfasından elde edilen raporlar ve veriler
- TÜİK genel ağ sayfası
- Kültür ve Turizm Bakanlığı genel ağ sayfası
- Şavşat Kaymakamlığı, Şavşat Belediyesi, Artvin TSO, Artvin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Şavşat Esnaf ve Sanatkarlar Odası’ndan temin edilen veri ve belgeler
- Araştırma konusu ile ilgili mevzuat

- Araştırma kapsamında hazırlanmış, basılmış yayımlanmış her türlü kitap, dergi, makale, bildiri, tez ve raporlar

2.2 Yöntem

Bilimsel araştırmalar, özelliklerine göre çeşitli şekillerde sınıflandırılabilirler. Araştırma desenlerinin yazında en yaygın yapıldığı sınıflandırma nicel, nitel ve karma metot araştırma desenleri şeklindedir (Aslan ve Güzel, 2018). Bu araştırmada ise, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanılmasına imkân sağlayan karma yöntemden istifade edilmiştir. Faydalanılan bu yöntem sayesinde, hem nicel (kapalı uçlu) hem de nitel (açık uçlu) veriler toplanıp analiz edilerek, iki veri seti birbiriyle bütünleştirilmekte ve bu bütünleştirmenin avantajları kullanılarak sonuçlar çıkarılmaktadır (Creswell, 2019). Bu bağlamda nicel araştırma yöntemi olarak yerel halkın görüşlerinin tespit edilebilmesi için sormacadan, nitel araştırma yöntemi olarak da ilçe saha ziyareti boyunca edinilen gözlemlerden ve ilgili paydaşlarla yapılan derinlemesine görüşmelerden faydalanılmıştır. Araştırmaya ilişkin izlenilen yol haritası, genel hatları ile Şekil 11’de yer almaktadır.

Şekil 11. Araştırma yol haritası

2.2.1 Sormacaların Hazırlanması ve Uygulanması

2.2.1.1 Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi

Sormaca uygulanacak araştırmanın evrenini, Şavşat ilçe merkezinde ikamet eden 18 yaş üstü nüfus oluşturmaktadır. 2018 yılı itibariyle ilçe nüfusu 17606 olup, 6162 kişi ilçe merkezinde ikamet etmektedir. İlçe merkezinde ikamet eden nüfusun 4.906'sı 18 yaş ve üstü nüfusa karşılık gelmektedir (TÜİK, 2019). Buna göre araştırma evreni büyüklüğü belli olduğu için örneklem büyüklüğü hesabında aşağıdaki formül kullanılmıştır (Baş, 2001):

$$n = [N.t^2.p.q] / [d^2.(N-1) + t^2.pq]$$

Formülde geçen; n: Örneklem büyüklüğünü, N: Araştırma evreni büyüklüğünü (4906), p: Ölçmek istenilen özelliğin ana kütlede bulunma ihtimalini (0,8), q: Özelliğin bulunmama ihtimalini (0,2), t: $\alpha = 0,05$ önem düzeyinde t tablosuna göre bulunan teorik değerini (1,96) ve d: Örnekleme hatasını (0,05) ifade etmektedir. Örneklem büyüklüğü formülü ile yapılan hesaplama sonucunda sormaca uygulanacak kişi sayısı 234 olarak belirlenmiş ve bu sayı ilçe merkezindeki üç mahalleye oransal olarak dağıtılmıştır. Örneklem hatasının azaltılması için örneklem büyüklüğü artırılmıştır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2007). Buna göre %10 artırılmış örneklem büyüklüğü toplamda 257 olup bu sayı da oransal olarak mahallelere dağıtılmıştır (Tablo 13) (TÜİK, 2019).

Tablo 13. Şavşat ilçe merkezi 2018 yılı nüfusu ve örneklem büyüklüğünün dağılımı

Mahalle	Toplam nüfus		18 yaş ve üzeri nüfus		Örneklem büyüklüğü	
	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	n	%10 artırılmış n
Armutlu	272	4	228	5	12	13
Söğütlü	621	10	505	10	23	25
Yeniköy	5.269	86	4173	85	199	219
Toplam	6.162	100	4906	100	234	257

2.2.1.2 Sormaca Formunun Geliştirilmesi

Sormacanın geliştirilmesi amacıyla yurt içinde ve yurtdışında benzer konularda yapılmış çalışmalar incelenerek araştırma amacına yönelik kuramsal alt yapı oluşturulmuş ve sormaca formu hazırlanmıştır. Sormaca formu üç ana bölümden oluşmaktadır:

Sormaca formunun ilk bölümünde katılımcıların nüfus bilimsel özelliklerine (cinsiyet, yaş, eğitim, ilçede ikamet süresi vb.) yönelik 6 adet; ikinci bölümde ise, katılımcıların sakin şehir sürecine ilişkin genel bilgi ve farkındalıklarına yönelik (sakin şehir kavramı, üyelik süreci, üyelikten memnuniyet durumu vb.) 6 adet çoktan seçmeli soru bulunmaktadır. Son bölümde ise, yerel halkın bakış açısıyla sakin şehir uygulamalarının Şavşat ilçesinin sürdürülebilir kalkınmasına etkilerini belirlemek üzere; sosyal etkiler (1. kısım), ekonomik etkiler (2. kısım) ve çevresel etkiler (3. kısım) başlıkları altında toplanan, toplam 40 adet önermeye (“Sakin şehir unvanı ilçemize değer katmıştır.”, “Yerel girişimci sayısı artmıştır.”, “Şehir içindeki nitelikli yeşil alanların miktarı artmıştır.” vb.) yer verilmiştir. Önergeler, 5’li Likert ölçeğine göre hazırlanmış olup; katılımcıların her bir önerme ile ilgili katılım düzeylerini tespit etmek amacıyla “1. Kesinlikle katılmıyorum, 2. Katılmıyorum, 3. Kararsızım (orta), 4. Katılıyorum, 5. Kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinden kendilerine en uygun olan bir tanesini işaretlemeleri istenmiştir.

Tablo 14’te görüldüğü üzere, 5’li Likert biçiminde hazırlanan önermelere verilecek cevap kodları 1,00 ile 5,00 arasında değişmektedir. Buna göre önermelerin alacağı en düşük puan 1, en yüksek puan ise 5’tir. Aralıkların eşit olduğu varsayılarak, aritmetik ortalamalar için puan aralığı 0,80 olarak hesaplanmıştır. Bu hesaplama doğrultusunda aritmetik ortalamaların değerlendirme aralığı Tablo 14’te yer almaktadır (Çınar, 2010). Bununla birlikte 3, orta değeri temsil etmekte olduğundan 3’ün altına gidildikçe olumsuzla yakın, 3’ün üstüne gidildikçe olumluya yakın bir sonuç çıkmaktadır. Diğer bir deyişle, 3’ten 1’e doğru ne kadar yaklaşırsa olumsuzluk derecesi, 3’ten 5’e doğru ne kadar yaklaşırsa olumluluk derecesi o kadar artmaktadır.

Tablo 14. Aritmetik ortalamaların değerleri

Puan Aralığı ²	Seçenek	Etki Türü
1,00-1,80	Kesinlikle katılmıyorum	Çok Olumsuz
1,81-2,60	Katılmıyorum	Olumsuz
2,61-3,40	Kararsızım (orta)	Orta
3,41-4,20	Katılıyorum	Olumlu
4,21-5,00	Kesinlikle katılıyorum	Çok Olumlu

Sormaca formundaki sorular ve Likert ölçekli önermelerin oluşturulmasında ülkemizde daha önce benzer konularda (Tekin, 2018; Şen, 2017; Çolak, 2018; Uzan,

² Puan aralığı= (En yüksek değer – En Düşük Değer) / 5 = 4/5 = 0,80.

2018; Tabak, 2019 ve Andarabi, 2012) tarafından yürütülen çalışmalardan istifade edilmiştir. Ayrıca genel bilgi ve farkındalık kısmındaki bazı soruların hazırlanmasında Aydın (2010) tarafından oluşturulan sormaca çalışması da yol gösterici olmuştur.

Sormacalar araştırma kapsamında belirlenen örnekleme uygulanmadan önce, formdaki ifadelerin katılımcılarca anlaşılabilirliğini denetlemek, ölçeğin güvenilirliği ve geçerliliğini test etmek amacıyla, Şavşat ilçe merkezinde bir ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Uygulama sonucunda katılımcılardan alınan geri dönüşlere bağlı olarak soruların anlaşılabilirliğini artırmak amacıyla, uzman görüşleri ve yardımları alınmak suretiyle, soru ve önermeler üzerinde kısmi bazı düzenlemeler yapılmış ve 2. bölüme bir adet çoktan seçmeli soru daha eklenerek soru sayısı 7'ye çıkarılmıştır. Son bölümdeki önermelere yönelik ise, yine güvenilirlik ve geçerlilik analizleri yapılmış ve analiz sonuçlarına göre bazı önermeler ölçekten çıkarılmıştır.

2.2.1.3 Sormaca Verilerinin Güvenirliği ve Geçerliği

Sormacadaki ölçeğin standardize olabilmesi ve sonrasında uygun bilgiler üretme yeteneğine sahip olabilmesi için güvenilirlik ve geçerlilik olarak adlandırılan iki özelliğe sahip olması gerekmektedir (Ercan ve Kan, 2004).

Sormaca Verilerinin Güvenirliği:

Güvenirlik, bir test ya da sormacada yer alan soruların birbirleri ile olan tutarlılığını ve kullanılan ölçeğin sorunu yansıtmaya derecesini ifade etmektedir (Kalaycı, 2017). Bir test veya ölçek ne oranda güvenilir ise, ondan elde edilen veriler de o oranda güvenilirlerdir. Bir ölçeğin güvenilirliğini ölçmede kullanılan çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu çalışmada olduğu gibi, çok sayıda maddeden oluşan Likert tipi ölçeklerde maddeler arasındaki korelasyon değerine bakılarak içsel tutarlılık analizi yapılmaktadır. “Cronbach Alpha” olarak bilinen alfa katsayısı, içsel tutarlılığı ölçmede en yaygın kullanılan yöntemdir (Altunışık ve ark., 2005). Alfa katsayısı değerine bakılarak, ölçme aracının homojenlik derecesi tespit edilmektedir. Buna göre katsayı değeri 1'e ne kadar yaklaşırsa homojenlik derecesi de o derece yükselmektedir. Yani katsayı değeri 1'e yaklaştığı derecede ölçme aracının tek boyutlu bir yapıya sahip olduğu ifade edilmektedir (Yaşar, 2014). Cronbach Alpha

katsayısına bakılarak ölçeğin güvenirliği aşağıdaki şekilde yorumlanmaktadır (Özdamar, 1999):

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değil

$0.41 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenirliği düşük

$0.61 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek orta düzeyde güvenilir

$0.81 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek düzeyde güvenilir

Yapılan ön sormaca çalışması sonucunda Cronbach Alpha katsayısı 0,985 olarak hesaplanmış olup, yukarıdaki sınıflandırmaya göre ölçeğin yüksek düzeyde bir güvenirlik katsayısına sahip olduğu görülmüştür. Buna göre yerel halkın görüşlerinin belirlenmesinde güvenirlik düzeyi oldukça yüksek ölçme sonuçlarının elde edilebileceği söylenebilir.

Sormaca Verilerinin Geçerliği:

Bir ölçme aracı, öncelikli olarak ölçülecek özelliği tam ve doğru bir şekilde, başka bir özellikte karıştırmadan ölçmelidir. Ölçeğin bu niteliği, geçerlik olarak adlandırılır. Geçerlik, testin kullanılış amacına ne derece uygun hizmet ettiğini gösterir (Ergin, 1995). Bir diğer deyişle geçerlik, testin ölçülmek istenen özelliği ne derece doğru ölçtüğüyle ilgili bir kavramdır (Büyüköztürk, 2018).

Güvenilirlik ve geçerlilik çalışmalarında yararlanılan temel istatistiki analiz araçlarından biri olan faktör analizi, ölçüm aracının veya ölçüm verilerinin faktöriyel yapısını ortaya çıkararak güvenirlik ve geçerliliğin hangi boyutlarda araştırılması gerektiğine ilişkin bir yol haritası sunmaktadır. Faktör analizinin kullanım amaçları genel bir sınıflamayla, bir testteki maddelerin hangi temel bileşenlere işaret ettiğini belirlemek, test maddelerini etkileyen arka plandaki gizli yapı veya gizli değişkenleri ortaya çıkarmak veya faktörler ve değişkenler arasındaki ilişkilerin niteliğini saptamak şeklinde ifade edilebilir (Şencan, 2005). Veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığı; korelasyon matrisinin oluşturulması, Barlett testi ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi olmak üzere 3 farklı yöntem aracılığıyla değerlendirilmektedir (Karagöz ve Kösterelioğlu, 2008; Kalaycı, 2017).

Verilerin geçerliliği için, kısmi korelasyon katsayılarının büyüklüğü ile gözlenen korelasyon katsayılarının büyüklüğünün karşılaştırılmasına dayalı olarak geliştirilen KMO testinin uygulanması önerilmektedir. Test sonucunda çıkan değerin 0,5'in üzerinde olması gerekmektedir. Bununla birlikte çıkan değer ne kadar yüksekse, veri setinin faktör analizi yapmak için o kadar iyi olduğu söylenebilir (Kalaycı, 2017). Bu analiz sonucunda elde edilen indeks değerinin 0,90 ve üzerinde olması verilerin faktör analizi için mükemmel, 0,80-0,90 aralığında çok iyi, 0,70-0,80 aralığında iyi, 0,60-0,70 aralığında orta, 0,50-0,60 aralığında zayıf ve 0,50'den düşük değerlerde ise kabul edilemez olduğu bildirilmektedir (Sharma, 1996'ya atfen Kalaycı, 2017).

Ön sormaca çalışması için yapılan geçerlilik analizleri sonucunda 1. kısım (sosyal etkiler /S1-S14) için KMO değeri 0,684 yani orta bulunmuştur. Ön sormaca çalışması sonucunda 2. kısım (ekonomik etkiler / E1-E16) için KMO değeri 0,572 yani zayıf bulunmuştur. 3. kısım (çevresel etkiler / Ç1-Ç10) için KMO değeri 0.815 yani çok iyi düzeyde olduğu bulunmuştur. Sonrasında geçerliliği düşük olan 2. kısım için yapılan analizlerde E1, E10 ve E15 kodlu 3 sorunun ("İlçe ekonomisinin / ticaretinin canlanmasını sağlamıştır", "İlçede uygulanan sürdürülebilir yerel kalkınma projelerinde artış olmuştur.", "Sakin şehir öncesi döneme göre yöreye daha fazla bilinçli turist gelmesi sağlanmıştır.") geçerliliği düşürdüğü tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu soruların sormacadan çıkarılması ile yeniden yapılan KMO geçerlilik analizi sonucunda 2. kısım için çok iyi düzeyde geçerlilik (0,803) sağlandığı görülmüştür (Ek-5). Sonuç itibarıyla 3 adet sorunun çıkarılmasıyla sormaca, kalan 37 önerme ile uygulanmaya hazır hale getirilmiştir.

Sormacadaki 40 madde üzerinden yapılan faktör analizi sonucu özdeğeri (eigenvalue) 1'in üzerinde olan 6 faktör elde edilmiş olup; bu faktörlerin varyansının toplam varyansı açıklama yüzdesi %88,040 olarak bulunmuştur. Fakat 6 faktörün belirlenen alt boyutlar için fazla olması nedeniyle, özdeğer (eigenvalue) yerine faktör sayısı belirleme (number of factors) seçeneği kullanılmış olup; bu yöntemle göre elde edilen 3 faktörün varyansı açıklama yüzdesinin %77,326 olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak ön sormacalara yönelik yapılan çözümlemelere göre gerekli düzenlemeler yapılmış ve birinci bölümde 6 soru, ikinci bölümde 7 soru ve üçüncü

bölümde 37 adet önerme ile son haline kavuşturulan sormacalar, uygulanma aşamasına hazır hale getirilmiştir (Ek-6).

2.2.1.4 Sormacaların Uygulanması

Sormacalar Şavşat ilçe merkezinde 18 yaş üzeri ve sormaca uygulamasına katılmaya gönüllü olanlarla Armutlu, Söğütlü ve Yeniköy mahallelerinde belirlenen örneklem büyüklüğü sayıları çerçevesinde uygulanmıştır. Sormaca uygulamaları, pilot çalışma dâhil olmak üzere, toplam iki aylık süre zarfında farklı zamanlarda gerçekleştirilmiştir.

Sormaca uygulamaları öncesinde ilçe kaymakamı ziyaret edilmiş ve yapılacak olan çalışma kapsamında kendisine ön bilgilendirme yapılarak gerekli izinler alınmıştır. Bu kapsamda ziyaret öncesi hazırlanan izin dilekçesi kaymakamlığa arz edilerek yapılacak olan araştırma kapsamında resmi izin yazısı temin edilmiştir. Ardından belediye başkanı ziyaret edilerek araştırma kapsamı ve içeriği hakkında başkana da gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır. Belediye ziyareti kapsamında ayrıca ilçe sakin şehir temsilcisi ve Şavşat Belediyesi Yazı İşleri Müdiresi olan Filiz ÖZCAN ile de görüşme gerçekleştirilmiş ve kendisinin de desteği ile ön sormaca çalışması yapılacak kişiler belirlenmiştir. Bu kapsamda esnaflardan ve kamu kurum-kuruluşlarının çalışanlarından oluşan 22 kişi ile birebir görüşülerek sormacalar yapılmıştır. Yapılan ön sormacalarda “Sormaca Formunun Geliştirilmesi” bölümünde belirtildiği üzere gerekli düzeltmeler ve değişiklikler yapılarak sormacalar son haline kavuşturulmuştur.

Araştırma kapsamında uygulamaya hazır sormacalar farklı zamanlarda toplam 287 kişiye uygulanmıştır. Ancak sormacaların %4,5’i (13 adet), nüfus bilimsel bilgilerin büyük çoğunluğunun boş bırakılması, ölçek bölümünde işaretleme yapılmamış olması, aynı önerme için birden fazla işaretleme yapılması, tutarsız cevaplar verilmesi veya işaretlemenin sormacaların okunmadan yapılmış olması sebeplerinden ötürü geçersiz sayılmıştır. Bu nedenle 274 sormaca değerlendirmeye alınmıştır.

Şavşat ilçe merkezinde 2018 yılı itibariyle yaklaşık 1.000 kamu çalışanı mevcut olup, bunların da önemli bir kısmı Yeniköy Mahallesi’nde ikamet etmektedir (Şavşat Kaymakamlığı, 2019). Ayrıca Şavşat’ın sanayi ve ticaret yapısı ile ilgili bölümde yer

aldığı üzere, ilçede Esnaf ve Sanatkârlar Odası'na kayıtlı 475 tane faal esnaf ve Artvin TSO'ya kayıtlı ve faal şirketi bulunan 83 tane şirket yöneticisi bulunmaktadır. Araştırma evreni büyüklüğü olan 4.906 kişi içerisinde başta kamu çalışanı olmak üzere, esnaf ve şirket yöneticilerinin sayısı ağırlıkta olup, ilgili kesim ağırlıklı olarak ilçenin merkezi konumundaki ve en kalabalık nüfusuna sahip olan Yeniköy Mahallesi'nde (4173 kişi) ikamet etmektedirler. Bu nedenle ziyaret süresince ilgili mahalleye yönelik yapılan sormaca uygulamalarında bu bilgi göz önünde bulundurularak hareket edilmiştir. Buna göre ilçede yer alan bütün kamu kurumları tek tek ziyaret edilerek kurum amirleri ile görüşülmüş, sormaca çalışması hakkında bilgilendirme yapılmış, bir kısım sormacalar ilgili kurum çalışanları ile birebir görüşülerek uygulanmış, bir kısmı ise saha ziyaret tarihlerinde teslim alınmak üzere kurum amirlerine bırakılmıştır.

İlçe merkezinde nüfusları nispeten daha az olan diğer iki mahallede (Armutlu ve Söğütlü) yapılacak olan sormaca çalışmaları için saha ziyareti öncesinde ilgili mahalle muhtarlarıyla telefon görüşmesi yapılarak, konu hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Bu kapsamda saha ziyaret tarihlerinde mahalle sakinlerine; evlerinde, işyerlerinde, kahvehanelerde, kafelerde, lokantalarda veya parklarda sormaca uygulaması yapılmıştır.

2.2.2 Derinlemesine Görüşme Hazırlıkları ve Uygulanması

2.2.2.1 Derinlemesine Görüşme Yapılacak Kişilerin Belirlenmesi

Araştırılan konunun bütün boyutlarını kapsayan, daha çok açık uçlu sorulara ayrıntılı cevapların alınmasına, birebir ve yüz yüze görüşülerek bilgi toplanmasına imkân tanıyan derinlemesine görüşmeler (Tekin, 2006), paydaş öbek temsilcileriyle yürütülmüştür.

Görüşmelere esas teşkil edecek paydaş öbekler, yazının yanı sıra özellikle Şavşat Belediyesi ile yapılan ön görüşmeler neticesinde; mülki ve yerel idare temsilcileri (sakin şehir üyelik sürecinde görev alan ve hâlihazırda ilçede göreve devam edenler), ticari işletmeler (otel, restoran, yöresel ürün işletmeleri vb.), ŞAVKADER üyeleri ve yöresel ürün pazarı satıcıları şeklinde 4 öbek olarak belirlenmiştir. Derinlemesine görüşmeler öncesinde her bir paydaş öbek için görüşülecek kişilerin tamamına ait

liste, Belediye ve ilgili diğer kurumlardan temin edilmiştir. Ardından paydaş öbek listelerinden görüşülecek kişilerin tespit edilme aşamasına geçilmiştir.

Mülki ve yerel idare kapsamında görüşülecek kişiler, Şavşat'ın sakin şehir olma sürecinde Kaymakamlık yapmış olan Cemil SARIOĞLU, Belediye Başkanlığı yapmış olan Ahmet Sinan ÖZTÜRK, ilgili dönemdeki Tepeköy muhtarı Davut KARAARSLAN, Cevizli Köyünün hem o dönem hem de şimdiki muhtarı olan Bayram DURSUN, mevcut Şavşat Kaymakamı Musa GÖKTAŞ, mevcut Şavşat Belediye Başkanı Nihat ACAR ve Şavşat Cittaslow temsilcisi Filiz ÖZCAN olarak belirlenmiştir.

Ticari işletmeler ve ŞAVKADER üyelerinden görüşülecek kişilerin tespit edilmesinde “derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilmesine imkân sunan amaçlı örnekleme” (Büyüköztürk, 2012) yönteminden istifade edilmiştir. Böylelikle bilgi, görüş ve önerileri ile katkı sunma potansiyeli olan paydaş öbek temsilcileri belirlenmiştir. Bu süreçte üyelik başvurusunun yapıldığı yılı da içine alan 2014-2019 yılları arasında Şavşat Belediye Başkanı olan Ahmet Sinan ÖZTÜRK ve Cittaslow temsilcisi Filiz ÖZCAN'ın görüşlerinden de istifade edilmiştir.

Yöresel ürün pazarı satıcıları ise, haftalık olarak değişebildiği için saha ziyaret tarihleri içerisindeki perşembe günü pazara gelen satıcılar arasından tesadüfi olarak seçilmiştir. Bununla birlikte pazarın genelini yansıtabilmesi bakımından, farklı ürün satan her üreticiden en az biri ile görüşülmeye çalışılmıştır.

2.2.2.2 Derinlemesine Görüşme Formlarının Hazırlanması

Derinlemesine görüşmelerde, yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme formlarından istifade edilmiş olup, formlar hazırlanırken daha önce benzer amaçlarla hazırlanan sorulardan istifade edilmiştir (Tabak, 2019; Coşar, 2013; Türk ve Tokmak, 2017; Aydın, 2010).

Her bir paydaş öbeğine, ayrı görüşme formu hazırlanmıştır. Daha çok açık uçlu sorulara dayanan formda; katılımcıların nüfus bilimsel özelliklerine, sakin şehir sürecine yönelik genel bilgi, farkındalık ve memnuniyet düzeylerine yönelik

sorulardan sonra ilgili paydaş öbeklerin sakin şehir yaklaşımı, uygulamaları ve etkileri konusundaki görüşlerinin ayrıntılı şekilde tespitine yönelik sorular bulunmaktadır (Ek-7, Ek-8, Ek-9 ve Ek-10).

2.2.2.3 Derinlemesine Görüşmelerin Uygulanması

Derinlemesine görüşmelerin uygulanması sürecinde her bir paydaş öbeğinden en az 3 (üç) kişi ile görüşme yapılmıştır. Görüşmelerin amacına ulaşması ve verimli şekilde yürütülebilmesi için tespit edilen paydaş öbek temsilcileri ile önceden iletişime geçilerek görüşmeler kendilerinden randevu alınmak suretiyle gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler esnasında veri kaybını önlemek amacıyla katılımcıların izni alınarak görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Bununla birlikte, ses kaydında yaşanabilecek herhangi bir sorun karşısında alternatif olarak yazarak not tutulması da sağlanmıştır.

Cemil SARIOĞLU (önceki kaymakam) dışında diğer bütün katılımcılar ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme sürecinde Cemil SARIOĞLU'nun farklı bir şehirde görev yapıyor olması nedeniyle, telefon ile ön görüşme yapılarak kendisine konu hakkında bilgilendirme yapılmış, sonrasında e-posta yoluyla sorular gönderilerek aynı şekilde cevaplar alınmıştır.

Yapılan derinlemesine görüşmelere ilişkin bilgiler, Tablo 15'te yer almakta olup, mülki ve yerel idare öbeği dışında görüşülen kişilerin bilgileri saklı tutulmak amacıyla kişilerin adı kodlanmıştır.

Tablo 15. Derinlemesine görüşme yapılan paydaş öbek temsilcileri

Paydaş Öbeği	Görüşülen Kişi ve/veya Kodu	Açıklama
Mülki ve Yerel İdare	Musa GÖKTAŞ (MMA)	Mevcut Kaymakam (2018-2020)
	Nihat ACAR (MBB)	Mevcut Belediye Başkanı (2019- halen)
	Cemil SARIOĞLU (ÖMA)	Cittaslow Üyelik Zamanındaki Kaymakam (2013-2015)
	Ahmet Sinan ÖZTÜRK (ÖBB)	Cittaslow Üyelik Zamanındaki Belediye Başkanı (2014-2019)
	Bayram DURSUN (MM)	Cevizli Köyü Muhtarı
	Davut KARAARSLAN (ÖM)	Eski Tepeköy Muhtarı ve Tepeköy Yaşam Müzesi Sorumlusu
	Filiz ÖZCAN (CT)	Cittaslow Şavşat Temsilcisi
Ticari İşletme	K1, K2, K3, K4, K5	Konaklama İşletmesi Temsilcileri
	Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9	Yöresel Ürün İşletmesi Temsilcileri
	Y10	Diğer İşletme Temsilcisi
ŞAVKADER	D1, D2, D3	Dernek Temsilcileri
Yöresel Ürün Pazarı	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8	Pazarcılar

MMA: Mevcut Mülki Amir, MBB: Mevcut Belediye Başkanı, ÖMA: Önceki Mülki Amir, ÖBB: Önceki Belediye Başkanı
MM: Mevcut Muhtar, ÖM: Önceki Muhtar, CT: Cittaslow Temsilcisi, K1, K2, K3, K4, K5: Konaklama İşletmesi, Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9: Yöresel Ürün İşletmesi, Y10: Diğer İşletme, D1, D2, D3: Dernek Üyesi, P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8: Pazarcı

2.3 Hipotezler

Araştırma amacı doğrultusunda sormacalardan sağlanan verilerle test edilecek olan hipotezler şu şekildedir:

H1: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınması üzerinde olumlu etkileri olmuştur.

H1a: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınması üzerinde sosyal açıdan olumlu etkileri olmuştur.

H1b: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınması üzerinde ekonomik açıdan olumlu etkileri olmuştur.

H1c: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınması üzerinde çevresel açıdan olumlu etkileri olmuştur.

H2: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına etkileri katılımcıların cinsiyetine göre değişmektedir.

H2a: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına sosyal açıdan etkileri katılımcıların cinsiyetine göre değişmektedir.

H2b: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına ekonomik açıdan etkileri katılımcıların cinsiyetine göre değişmektedir.

H2c: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına çevresel açıdan etkileri katılımcıların cinsiyetine göre değişmektedir.

H3: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına etkileri katılımcıların yaşına göre değişmektedir.

H3a: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına ekonomik açıdan etkileri katılımcıların yaşına göre değişmektedir.

H3b: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına sosyal açıdan etkileri katılımcıların yaşına göre değişmektedir.

H3c: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına çevresel açıdan etkileri katılımcıların yaşına göre değişmektedir.

H4: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına etkileri katılımcıların eğitim durumuna göre değişmektedir.

H4a: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına sosyal açıdan etkileri katılımcıların eğitim durumuna göre değişmektedir.

H4b: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına ekonomik açıdan etkileri katılımcıların eğitim durumuna göre değişmektedir.

H4c: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına çevresel açıdan etkileri katılımcıların eğitim durumuna göre değişmektedir.

H5: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına etkileri katılımcıların ilçede ikamet süresine göre değişmektedir.

H5a: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına sosyal açıdan etkileri katılımcıların ilçede ikamet süresine göre değişmektedir.

H5b: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına ekonomik açıdan etkileri katılımcıların ilçede ikamet süresine göre değişmektedir.

H5c: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına çevresel açıdan etkileri katılımcıların ilçede ikamet süresine göre değişmektedir.

H6: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına etkileri katılımcıların mesleğine göre değişmektedir.

H6a: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına sosyal açıdan etkileri katılımcıların mesleğine göre değişmektedir.

H6b: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına ekonomik açıdan etkileri katılımcıların mesleğine göre değişmektedir.

H6c: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına çevresel açıdan etkileri katılımcıların mesleğine göre değişmektedir.

H7: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına etkileri, katılımcıların ilçenin sakin şehir ilân edilmesinden memnun olma durumlarına göre değişmektedir.

H7a: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına sosyal açıdan etkileri, katılımcıların ilçenin sakin şehir ilân edilmesinden memnun olma durumlarına göre değişmektedir.

H7b: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına ekonomik açıdan etkileri, katılımcıların ilçenin sakin şehir ilân edilmesinden memnun olma durumlarına göre değişmektedir.

H7c: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına çevresel açıdan etkileri, katılımcıların ilçenin sakin şehir ilân edilmesinden memnun olma durumlarına göre değişmektedir.

2.4 Verilerin Analizi

Araştırmada sormaca sorularına yönelik cevap seçenekleri kodlanmış ve sormaca uygulaması sonuçlarından elde edilen veriler bu kodlamaya göre bilgisayar ortamına aktararak veri tabanı oluşturulmuştur. Sormacalardan elde edilen verilerin çözümlemesinde IBM SPSS Statistics 20 programından istifade edilmiştir.

Sormaca katılımcılarına ait nüfus bilimsel özellikler ile genel bilgi ve farkındalıklara ilişkin veriler frekans, yüzde, ortalama vb. tanımlayıcı istatistiklerle analiz edilmiştir. İlçenin sakin şehir üyeliği ve buna yönelik yapılan faaliyetlerin katılımcıların görüşleri bağlamında ilçenin sürdürülebilir yerel kalkınmasına olan etki düzeyinin tespit edilebilmesi için sosyal, ekonomik ve çevresel etkilere ilişkin önermelere

verilen cevapların ortalamalarına bakılmıştır. Verilerin normal dağılım durumu ise, Kolmogorov Smirnov Testi ile çözümlenmiş ve verilerin normal dağılmadığı görülmüştür (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2007). Dolayısıyla araştırmada geliştirilen hipotezlerin testinde, non-parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir.

Bu kapsamda ilgili hipotezlerin test edilmesinde; tek örneklemli değişken için Wilcoxon testi, iki bağımsız örneklemli karşılaştırmalar için Mann-Whitney U testi, üç veya daha fazla bağımsız örneklemli karşılaştırmalar için Kruskal-Wallis Varyans Analizi kullanılmıştır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2007). Wilcoxon testi için katılımcıların önermelere verdikleri puanlar üzerinden hareket edilmiştir. Bu kapsamda 3, temel (baz) değer olarak belirlenmiş olup hipotezler 3 temel değerinden farklılaşma üzerinden analiz edilmiştir. Buna göre önermelere verilen puanların sabit değere göre durumu değerlendirilmiş ve 3'ün altı olumsuz ve 3'ün üstü ise olumlu görüş olarak değerlendirilmiştir. Kruskal-Wallis analizleri sonucunda katılımcılar arasında çıkan görüş farklılıklarının hangi öbekler arasında olduğunun tespit edilebilmesi için ise, Post-Hoc analizleri yapılmıştır. Varyansları homojen dağılanlar için LSD Post-Hoc Testi, varyansları homojen dağılmayanlar için ise Dunnett's C Post-Hoc Testi kullanılarak yorumlamalar yapılmıştır (Kalaycı, 2017).

Derinlemesine görüşme verilerinin analizinde içerik analizinden istifade edilmiştir. Paydaş öbek temsilcileriyle yapılan görüşmelere ait sesli ve yazılı kayıtlar çözümlenerek rapor haline getirilmiştir. İlgili görüşme kayıtları Maxqda 2020 Analytics Pro programı ile içerik analizine tabi tutulmuştur. Böylelikle ilgili verilerden kodlar ve temalar elde edilebilmiştir (Creswell, 2019). Verilerden kodlar ve temalara ulaşma süreci verilerin okunması, verilerin ayrılması, parçaların adlandırılması, kodların birleştirilmesi ve kodların temaya dönüştürülmesi şeklindedir (Creswell, 2012). Buna göre araştırma konusu bağlamında her bir katılımcıya ait veriler ayrı ayrı ve ayrıntılı bir şekilde incelemeye alınarak içeriği ve özelliklerine göre parçalara ayrılmış ve bu parçalar kodlarla adlandırılmıştır. Sonrasında oluşturulan kodlar kullanım sıklığına göre indirgenerek bazı kodlar birleştirilmiş ve yeniden adlandırılmıştır. Ardından ilgili kodlar uygun temalar oluşturularak bu temalar altında sınıflandırılmıştır. Buna göre sakin şehir yaklaşımı ve uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına olan etkileri; sosyal, ekonomik ve çevresel etkiler olmak üzere 3 ana tema altında toplanmıştır.

3 BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1 Sormacalardan Elde Edilen Bulgular ve Tartışma

3.1.1 Katılımcıların Nüfus Bilimsel Özellikleri

Katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu vb. nüfus bilimsel özelliklerine ilişkin bulgular, Tablo 16’da yer almaktadır.

Tablo 16. Katılımcıların nüfus bilimsel özellikleri

Nüfus bilimsel özellikler	Sayı	Oran (%)
Cinsiyet	Kadın	102
	Erkek	172
	<i>Toplam</i>	274
Yaş aralığı	18-34	108
	35-49	104
	50-64	59
	65 ve üstü	-
	<i>Toplam</i>	271
		100
Eğitim durumu	İlkokul	9
	Ortaokul	5
	Lise	67
	Ön lisans	45
	Lisans	114
	Yüksek lisans	21
	Doktora	2
	Diğer	11
	<i>Toplam</i>	274
Çoğunlukla ikamet edilen yer	Yeniköy mahallesi	223
	Söğütlü mahallesi	16
	Armutlu mahallesi	19
	Köy	15
	<i>Toplam</i>	273
		100
İkamet etme süresi	1 yıldan az	27
	1-5 yıl	56
	6-10 yıl	19
	10-15 yıl	14
	15 yıldan fazla	154
	<i>Toplam</i>	270
Meslek	Memur	153
	İşçi	41
	Esnaf	26
	Serbest meslek	11
	Emekli	8
	Ev hanımı	7
	Öğrenci	9
	Diğer	16
	<i>Toplam</i>	271
		100

Sormacadan elde edilen verilere göre, katılımcıların; %37,2’si kadınlardan; %62,8’i ise, erkeklerden oluşmaktadır. Erkeklerin sormacaya katılma oranı daha yüksektir.

Sormacaya katılan bireylerin yaş dağılımları incelendiğinde; en çok katılımın birbirine çok yakın olmakla birlikte, sırasıyla 18-34 ve 35-49 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Sormaca katılımcıları arasında 65 ve üzeri yaşta hiç birey

bulunmamaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğunun faal olarak çalışıyor olmasından dolayı, yaşlı katılımcı bulunmamaktadır.

Eğitim durumları açısından bakıldığında katılımcılar arasında ilk sırayı %41,6 ile lisans mezunları alırken, onları %24,5 ile lise ve %16,4 ile ön lisans mezunları izlemektedir.

Orhan'ın (2014) çalışmasında ifade ettiği üzere, yöre insanının eğitim durumunun ortaya çıkarılması; yörenin sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerinin belirlenmesi açısından önemlidir. İlgili çalışmada, 2013 yılı TÜİK verilerine göre, Şavşat'ta okuma çağındaki nüfusun eğitim durumu incelenmiş ve ilçedeki nüfusun büyük çoğunluğunun sırasıyla ilkokul, lise veya dengi okul ve ilköğretim mezunu olduğu; eğitim seviyesi yükseldikçe, kişi sayısının ve dolayısıyla oranın da azaldığı görülmüştür. Araştırmaya katılanlar açısından ise, tersine bir durumun söz konusu olduğu, lisans mezunu başta olmak üzere nispeten eğitim seviyesi yüksek kişilerin yüzdelik dilimdeki payının daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun temel sebebinin ise bu araştırmadaki katılımcıların meslek grupları açısından ağırlıklı olarak memurlardan oluşmasından kaynaklandığı ve bu meslekleri yapanların ağırlıklı olarak eğitim seviyesi yüksek kişilerden oluştuğu söylenebilir. Ayrıca Orhan'ın (2014) çalışmasındaki verilerin sadece ilçe merkezini değil köyler dâhil olmak üzere, tüm ilçeyi kapsamakta olduğu da dikkate alınmalıdır.

Şavşat'ta yıl boyunca çoğunlukla ikamet edilen yer açısından veriler incelendiğinde; katılımcıların % 81,7'sinin Yeniköy mahallesinde ikamet ettiği tespit edilmiştir. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun, ilçenin merkezi konumundaki ve en kalabalık nüfusunu barındıran Yeniköy mahallesinde ikamet ettiği anlaşılmaktadır. Bu durumun temel sebebi, Kaymakamlık ve diğer resmi kurum ve kuruluşların Yeniköy mahallesinde bulunması ve bu durumdan dolayı ticari işletmelerin ve meskenlerin de ağırlıklı olarak bu mahallede yer almasından kaynaklanmaktadır.

İkamet süreleri açısından ilk üç sıradaki en yüksek oranlara bakıldığında; %57'lik bir kesimin 15 yıldan fazla, % 20,7'lik bir kesimin 1-5 yıldır, %10'luk bir kesimin ise 1 yıldan az bir süredir Şavşat'ta ikamet etmekte olduğu görülmektedir. Buna göre, katılımcıların büyük çoğunluğu uzun yıllardır Şavşat'ta ikamet etmektedir.

Katılımcıların meslekleri incelendiğinde, büyük çoğunluğunun memur (%56,5), işçi (%15,1) ve esnaf (%9,6) olduğu görülmektedir. Buna göre sormaca katılımcılarının yarısından fazlasının memur olduğu söylenebilir. İlçede faal nüfusun %88,1'inin hizmetler sektöründe çalıştığı ve bunun da yaklaşık %60'ının kamu kesiminde çalışanlardan oluştuğu (Orhan, 2014) göz önüne alındığında, sormaca katılımcılarının yarısından fazlasının memur olma sebebi daha iyi anlaşılacaktır.

3.1.2 Katılımcıların Sakin Şehir Hakkında Genel Bilgi ve Farkındalıkları

Katılımcıların sakin şehir hakkında genel bilgi ve farkındalıklarına ilişkin bulgular, Tablo 17'de yer almaktadır.

Tablo 17. Katılımcıların sakin şehir hakkında genel bilgi ve farkındalıkları

Soru	Seçenekler	Sayı	Oran (%)
1- "Sakin Şehir (Cittaslow) kavramını duyunca ilk olarak aklınıza hangisi/hangileri gelmektedir?"	Turizmin geliştirilmesi	131	18,3
	Salyangoz resmi (logosu)	130	18,1
	Tarihi ve kültürel dokunun (gelenek ve göreneklerin) korunması	129	18
	Çevrenin korunması	100	13,9
	Yerel ürünlerin desteklenmesi	85	11,9
	Yerel kalkınmanın desteklenmesi	67	9,3
	Yerel halkın yaşam kalitesinin artırılması	66	9,2
	Diğer	9	1,3
2- "Şavşat'ın "Sakin Şehir (Cittaslow)" unvanına sahip olduğunu biliyor musunuz?"	Evet	273	99,6
	Hayır	1	0,4
	Toplam	274	100
3- "Şavşat'ın "Sakin Şehir (Cittaslow)" üyelik sürecinde halka bilgilendirme yapıldı mı?"	Evet	118	43,5
	Fikrim yok	114	42,1
	Hayır	39	14,4
	Toplam	271	100
4- "Şavşat'ın "Sakin Şehir (Cittaslow)" olacağından / olduğundan ilk defa nasıl haberdar oldunuz?"	Belediyenin bilgilendirmesinden (Toplantı, afiş vb.)	98	37,5
	Yazılı ve / veya görsel medyadan (Gazete, televizyon vb.)	84	32,2
	Sosyal çevreden (Muhtar, arkadaş vb.)	65	24,9
	Diğer	14	5,4
	Toplam	261	100
5- "İlçenizin ne zaman "Sakin Şehir (Cittaslow)" ilân edildiğine dair bilginiz var mı?"	Evet	159	64,4
	Hayır	88	35,6
	Toplam	247	100
6- "İlçenizde Cittaslow üyeliği için yapılan faaliyetlere (çalışmalara) ilk olarak ne zaman başladığına ilişkin bilginiz var mı?"	Hayır	185	68,3
	Evet	86	31,7
	Toplam	271	100
7- "İlçenizin "Sakin Şehir (Cittaslow)" ilân edilmesinden memnun musunuz?"	Evet	242	89,3
	Hayır	29	10,7
	Toplam	271	100

Sormacanın ikinci bölümündeki ilk soru katılımcıların sakin şehir (Cittaslow) kavramından ne/neler anladığını tespit etmeye yöneliktir. Katılımcıların sakin şehir kavramını duyunca ilk olarak akıllarına %18,3'lük bir oranla "turizmin geliştirilmesi" seçeneğinin geldiği görülmektedir. Bunu sırasıyla %18,1'lik bir oranla "salyangoz resmi (logosu)", %18'lik bir oranla "tarihi ve kültürel dokunun (gelenek ve göreneklerin) korunması" takip etmektedir. Sıralamalar incelendiğinde, turizmin

geliştirilmesinin ilk sırada çıkmasının ilçenin mevcut ekonomik faaliyet kolları arasında en önemli potansiyelin turizm alanında olmasından (Orhan ve Doğanay, 2017) ve sakin şehirle birlikte bu potansiyelin değerlendirilerek, ilçedeki turizm faaliyetlerinin artmasından kaynaklandığı söylenebilir. İkinci sırada yer alan salyangoz logosunun akla gelmesinde ise, bu kapsamda yapılmış tanıtım ve görünürlük faaliyetlerinin etkili olduğu söylenebilir. Ardından gelen seçenekler ise, sakin şehir felsefesiyle uyumlu niteliktedir. Ayrıca bu çalışmanın Türk ve Tokmak (2017) tarafından ilçedeki yöneticilere yönelik yapılan araştırmanın bulgularını destekler nitelikte olduğunu söylemek mümkündür. İlgili çalışmada ilçenin harekete üye olmasındaki en önemli amaca belediye tarafından doğayı ve çevreyi korumak, tarihe ve kültüre sahip çıkmak ve dolaylı olarak da turizm gelirlerini artırmak, kaymakamlık tarafından da ilçenin ulusal ve uluslararası tanıtımını yapmak şeklinde cevap verildiği görülmektedir. Buna göre, ilçe yöneticilerinin üyelik kapsamında belirttikleri amaçlara uygun hizmet ettikleri ve bunun da yerel halka yansıdığı söylenebilir.

İlçenin sakin şehir (Cittaslow) unvanına sahip olduğunun bilinip bilinmediğinin tespitine yönelik soruya verilen cevaplar incelendiğinde katılımcıların neredeyse tamamının (%99,6) Şavşat'ın sakin şehir unvanına sahip olduğunu bildiği anlaşılmaktadır. Sakin şehir unvanının halk tarafından bilinirlik düzeyinin yüksekliği, ilgili ilçede üyeliğin sosyal, ekonomik ve çevresel etkilerine ilişkin yerel halkın algılarının da artmasına sebep olabilecektir. Nitekim, Yalvaç'ta sakin şehir unvanını almasını müteakip (yaklaşık 6 yıl sonra) Çolak (2018) tarafından yapılan bir araştırmada, Şavşat'taki kadar olmasa da yüksek düzeyde katılımcının (%85), ilçenin sakin şehir unvanına sahip olduğunu bildiği tespit edilmiştir. Bir sonraki bölümde (3.1.3) ayrıntıları paylaşıldığı üzere, sakin şehir unvanının bilinirlik oranı oldukça yüksek olan Şavşat'ta sakin şehir yaklaşımının; sosyal (3,18), ekonomik (3,17) ve çevresel (3,08) etkilerinin ortalama puanları, Yalvaç'a (doğal çevreye etki: 2,53, kültürel etki: 2,83, refah ve ekonomiye etki: 2,20) nispeten daha yüksek olarak bulunmuştur.

Sakin şehir üyelik sürecinde halka bilgilendirme yapılıp yapılmadığına ilişkin üçüncü soruya verilen cevaplar incelendiğinde, katılımcıların yarısından fazlasının (%57,9) evet ya da hayır şeklinde görüş beyan ettiği ve görüş beyan edenlerin %75'inin cevabının ise, olumlu olduğu görülmektedir. Katılımcıların %42,1'lik kısmı ise, bu soru için” fikrim yok” seçeneğini işaretleyerek görüş beyan etmemişlerdir. Ancak derinlemesine görüşme yapılan D3'ten edinilen bilgiye göre, üyelik aşamasında sakin şehirle ilgili ilçede halka yönelik tanıtım ve bilgilendirme toplantısı yapılmış, bu kapsamda belediye tarafından yapılan duyurularla halk toplantıya davet edilmiş ve Cittaslow Türkiye koordinatörü ve Seferihisar Belediye Başkanı toplantıya katılım sağlayarak sakin şehir hakkında konuşma yapmışlardır. Türk ve Tokmak'ın (2017) Şavşat'ta ilçe yöneticilerine yönelik yaptıkları araştırma bulguları da, D3'ten edinilen bilgilerle örtüşmektedir. Özdede ve Hazar'ın (2020) Şavşat'ta yaptıkları araştırmada ise, katılımcılar tarafından sakin şehre yönelik kaymakamlık ve belediye tarafından bilgilendirmeler yapıldığı ancak bunun yetersiz düzeyde olduğu ifade edilmiştir. Sakin şehir felsefesinin hayata geçirilebilmesi, ilçedeki kamu kurumları, özel kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve ilçe sakinlerinin kısaca toplumun her kesiminin sakin şehri tanımaya, benimsemesine ve harekete yönelik farkındalıklarının oluşmasına bağlıdır (Çolak, 2019). Şavşat'ta ilgili soruya cevap veren katılımcıların büyük çoğunluğunun üyelik sürecinde halka yapılan bilgilendirmeden haberdar olmasına rağmen soruyu cevapsız bırakanların da yüksek düzeyde olmasında harekete yönelik yeterli farkındalık ve sahiplenme oluşturulamamasının etkisi olduğu söylenebilir. Ayrıca harekete yönelik sürekli hale gelen ve halka yönelik olan bilgilendirme, tanıtım ve farkındalık oluşturma çalışmalarının yukarıda çıkan sonucu değiştirebileceği düşünülmektedir.

İlçenin sakin şehir olacağından ya da olduğundan ilk defa nasıl haberdar olunduğunu tespit etmeye yönelik soruya verilen cevaplarla ilgili analiz sonuçlarına bakıldığında; katılımcıların %37,5'inin belediyenin bilgilendirmesi ile %32,2'lik bir kesimin yazılı ve/veya görsel basın aracılığıyla, %24,9'luk bir kesimin ise sosyal çevre aracılığıyla haberdar olduğu görülmektedir. Yalvaç'ta yapılan çalışmada ise katılımcıların büyük çoğunluğu (%56,4) sosyal çevre ve %17,9'u ise yerel basın aracılığıyla konudan ilk defa haberdar olmuştur (Çolak, 2018). Tekin (2018) tarafından Seferihisar'da yapılan sormaca çalışmasında ilçenin adaylık sürecinden bilgisi olanların %74'ünün bu

konuyu belediye görevlilerinden öğrendiği sonucu çıkmış olup, halkın büyük çoğunluğunun bu konuyu doğrudan kaynağından öğrenmesinin önemli olduğu ifade edilmiştir. Şavşat'ta ilçenin sakin şehir olacağından/olduğundan yine ağırlıklı olarak belediye aracılığıyla haberdar olunmuş olsa da bu oran çok yüksek değildir.

Sormaca katılımcılarının %64,4'ü ilçenin ne zaman sakin şehir ilân edildiğini bildiklerini ifade etmiş olup, %35,6'sı ise ilçenin sakin şehir ilân edilme zamanını bilmedikleri yönünde işaretleme yapmışlardır. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun ilçenin sakin şehir ilân edilme zamanından haberdar oldukları söylenebilir.

İlçede sakin şehir üyeliği için belediye tarafından yapılan çalışmalara başlanma zamanının halk tarafından bilinip bilinmediğinin tespit edilebilmesi amacıyla altıncı soru hazırlanmıştır. Verilen cevaplar incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%68,3) ilçede üyelik için çalışmalara ilk olarak ne zaman başladığından habersiz oldukları görülmektedir. %31,7'lik bir kesim ise, faaliyetlere başlanma zamanından haberdar olduklarını ifade etmişlerdir.

İlçenin sakin şehir olma durumu ile ilgili halkın memnuniyet derecesini tespit edebilmek amacıyla yöneltilen soruya verilen cevaplara bakıldığında ise, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%89,3) ilçenin sakin şehir ilân edilmesinden memnun olduğu; bununla birlikte %10,7'lik bir kesimin ise, bu durumdan memnun olmadıkları anlaşılmaktadır.

Polonya'daki 4 sakin şehirde yerel halkın sakin şehir algısını anlamak amacıyla yapılan araştırmanın sonuçlarına bakıldığında; sormacaya katılanların yarısına yakınının (%46,1) sakin şehir hareketi ile kendilerini özdeşleştirdikleri, yaklaşık %15'inin sakin şehir düşüncesini kabul ettikleri ve fakat kendilerini bu fikirle özdeşleştirmedikleri, %30 kadarının harekete karşı tarafsız konumda oldukları görülmektedir (Kostulska ve ark., 2011). Şen (2017) ve Balcı (2019) tarafından yapılan araştırmalarda, yerel halkın yaşadıkları şehrin sakin şehir olmasından memnun olup olmadıkları tespit edilmeye çalışılmış ve halkın büyük çoğunluğundan olumlu cevap alınmıştır. Bu araştırmada ise, ilçenin sakin şehir olmasından memnuniyet durumu açısından evet veya hayır şeklinde 2 seçenek yer almakta olup,

ilçenin sakin şehir olmasından memnun olanların diğer araştırmalarda olduğu gibi ağırlıklı kesimi oluşturduğu görülmektedir.

3.1.3 Katılımcıların Sakin Şehrin Şavşat'ın Sürdürülebilir Yerel Kalkınmasına Etkilerine İlişkin Görüşleri

3.1.3.1 Sosyal Etkilere İlişkin Görüşler

Sormacanın son bölümünde yer alan ve ilçedeki sakin şehir uygulamalarının ilçenin sürdürülebilir kalkınmasına olan sosyal etkilerine (1. kısım) ilişkin önermelere verilmiş olan cevaplara yönelik katılım oranları, önermelerin ortalama puanları ($\bar{x}$) ve standart sapmaları (σ) Tablo 18'de yer almaktadır.

Tablo 18. Sosyal etkilere ilişkin önermelerin katılım oranları (%), ortalama puanları ve standart sapmaları

Sosyal etkilere ilişkin önermeler	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım (orta)	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	$\bar{x}$	σ
İlçenin ulusal ve uluslararası tanıtımına katkı sağlamıştır.	5,1	6,6	12,9	41,2	34,2	3,92	1,09
Sakin şehir unvanı ilçemize değer katmıştır.	8,1	4	13,9	39,2	34,8	3,88	1,16
Gelenek, görenek, tarihi ve kültürel değerlerin korunması teşvik edilmiştir.	5,9	8,8	21,7	43,8	19,9	3,62	1,07
Sosyal sorumluluk projelerinde artış olmuştur.	5,2	17,2	32,8	29,9	14,9	3,32	1,08
Geleneksel yemeklerin / yiyeceklerin korunmasına katkı sağlanmıştır.	5,9	18,5	28,9	32,2	14,4	3,30	1,11
Sosyal etkinliklerde (festival, kültür, sanat, eğlence vb.) artış olmuştur.	8,1	21,4	18,1	37,3	15,1	3,29	1,19
Engelli, kadın ve çocuklara yönelik faaliyetlerde artış olmuştur.	8,6	16,4	29,5	32,8	12,7	3,24	1,13
İlçenin daha yaşanabilir hale gelmesine katkı sağlamıştır.	10,3	16,2	32,1	31,7	9,6	3,14	1,12
Dezavantajlı grupların (yaşlı, engelli vb.) sosyal hayatta aktif rol almalarını sağlamıştır.	6,7	20,9	35,8	25,4	11,2	3,13	1,07
Yerel halkın kentsel yaşam (sosyal yaşam) kalitesini artırmıştır.	10	21,9	29,4	25,7	13	3,09	1,18
İlçede yapılan bilimsel toplantı (panel, çalıştay vb.) ve çalışmaların sayısı artmıştır.	12,4	21,3	29,2	24,3	12,7	3,03	1,21
İlçe yönetimi ile ilgili kararlarda halkın daha fazla katılımı sağlanmıştır.	13,1	29,6	32,3	16,2	8,8	2,78	1,13
İlçeye geri dönüşü (tersine göçü) artırmıştır.	24,1	36,3	24,1	10,4	5,2	2,36	1,11
İlçeden dışarıya göçü yavaşlatmıştır.	25,9	34,1	25,9	10,4	3,7	2,31	1,08
Sosyal etkilere ilişkin tüm önermeler	-	-	-	-	-	3,18	0,81

Sosyal etkilere yönelik önermelerin yer aldığı Tablo 18'e bakıldığında, "*İlçenin ulusal ve uluslararası tanıtımına katkı sağlamıştır.*" önermesine katılımcıların

%41,2'sinin "katılıyorum", %34,2'sinin "kesinlikle katılıyorum" ve %12,9'unun ise "kararsızım" cevabını verdikleri görülmektedir. Buna göre katılımcıların %75,4'ü ilgili önermeye olumlu cevap vermiştir. Nitekim ilgili önerme sosyal etkilere yönelik önermeler arasında en yüksek ortalama ve dolayısıyla en yüksek etki düzeyine sahiptir. Önermenin ortalaması 3,92 ile olumlu aralık değerinde yer aldığından dolayı, ilgili önermenin katılımcılara göre olumlu düzeyde etkili olduğu görülmektedir. Buna göre sakin şehir üyeliği ve bu kapsamda yapılan faaliyetlerin, ilçenin hem yurtiçi hem de yurtdışı düzeyinde tanıtımına olumlu düzeyde katkı sağladığı ve sosyal etkiler açısından ilçeyi en çok bu bakımdan etkilediği söylenebilir.

"Sakin şehir unvanı ilçemize değer katmıştır." önermesi ise, olumlu cevap oranı açısından önermeler arasında 2. sırada yer almaktadır. Buna göre ilgili önermeye katılımcıların %39,2'sinin "katılıyorum" %34,8'inin "kesinlikle katılıyorum" ve 13,9'unun ise "kararsızım" cevabını verdiği görülmektedir. Oranlara bakıldığında katılımcıların %74'ü tarafından ilgili önermeye olumlu cevap verilmiştir. Ayrıca ilgili önerme 3,88 ortalama ile 2. en yüksek ortalama ve etki düzeyine sahip önermedir. İlgili ortalama, olumlu aralık değerinde yer almaktadır. Bu durum ilgili önermenin katılımcılar açısından olumlu düzeyde etkili olduğunu göstermektedir. Çıkan sonuçlara göre sakin şehir unvanının ve buna yönelik yürütülen faaliyetlerin Şavşat ilçesine sosyal açıdan olumlu etki sağladığı söylenebilir.

En yüksek olumlu görüş oranına sahip önermeler arasında 3. sırada, *"Gelenek, görenek, tarihi ve kültürel değerlerin korunması teşvik edilmiştir."* önermesi yer almaktadır. Buna göre katılımcıların %43,8'i "katılıyorum", %21,7'si "kararsızım", %19,9'u ise "kesinlikle katılıyorum" cevabını vermiştir. Katılımcıların toplamda %63,7'si ilgili önermeye olumlu cevap vermiştir. İlgili önermenin ortalaması 3,62 olup katılımcılara göre en fazla etkiye sahip olan önermeler arasında 3. sırada yer almaktadır. Olumlu aralık değerinde yer alan önermenin, katılımcılar açısından olumlu düzeyde etkili olduğu görülmektedir. Buna göre sakin şehir, ilçedeki gelenek, görenek, tarihi ve kültürel değerlerin korunmasını teşvik etmede olumlu katkı sağlamıştır.

Katılımcılar açısından en düşük etkiye sahip olan önerme ise, “*İlçeden dışarıya göçü yavaşlatmıştır.*” önermesi olmuştur. Katılım oranları açısından bakıldığında katılımcıların %34,1’inin “katılmıyorum”, %25,9’unun “kararsızım” ve %25,9’unun “kesinlikle katılmıyorum” cevabını verdikleri görülmektedir. Toplamda katılımcıların %60’ı, ilgili önermeye olumsuz cevap vermiştir. İlgili önermenin ortalaması 2,31 olup olumsuz aralık değerinde yer almaktadır. Katılım oranları ve ortalama puanlar birlikte değerlendirildiğinde, sakin şehrin göçü önlemede etkisinin düşük düzeyde olduğunu ifade etmek mümkündür. Bunun temel nedeninin ise, sakin şehrin ilçe için yeni bir oluşum olması ve henüz etkilerinin tam anlamıyla hissedilememesinden kaynaklandığı söylenebilir. Zira göç geniş kapsamlı bir konu olup, önlemeye yönelik faaliyetlerin etkileri orta ve uzun vadede hissedilebilecek bir yapıya sahiptir. İlçenin sakin şehir geçmişi ise, 4 yıldan biraz fazladır. Sakin şehir kapsamında yapılan faaliyetlerin göçe etkisini tam anlamıyla görebilmek için ilerleyen zamanlarda bu alanda yeni bir çalışma yapılması daha sağlıklı sonuçlar verecektir.

Katılımcılar “*İlçeye geri dönüşü (tersine göçü) artırmıştır.*” önermesine; %36,3 “katılmıyorum”, %24,1 “kesinlikle katılmıyorum”, %24,1 “kararsızım” ve %10,4 “katılıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir. İlgili önermeye verilen cevapların ortalaması ise, 2,36 olup olumsuz aralık değerinde yer almaktadır. Buna göre ilgili önerme katılımcılar açısından sosyal etki kapsamında en az etkiye sahip olan 2. önermedir. Bu verilere göre sakin şehir kapsamında yapılan faaliyetler, henüz ilçeye geri dönüşleri sağlamada düşük düzeyde etkiye sahiptir denilebilir. Bununla birlikte önerme ortalamasının, bir önceki önermeden biraz daha yüksek olması, ilçeye geri dönüşlerin sağlanmasında sakin şehrin etkisinin, ilçeden göçü önleme etkisine nispeten biraz daha yüksek olduğunu göstermektedir. Zira ilçede yapılan derinlemesine görüşmelerde de bu durum katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Buna göre ilçenin sakin şehir olduktan sonra, yılın yarısını memleketinde geçiren yazlıkçıların sayısında önceki yıllara kıyasla önemli miktarda artış yaşandığı ifade edilmiştir.

Sosyal etkilerin ölçülmesine yönelik “*İlçe yönetimi ile ilgili kararlarda halkın daha fazla katılımı sağlanmıştır.*”, önermesine katılımcıların verdiği cevaplar ağırlıklı olarak %32,3 ile “kararsızım”, %29,6 ile “katılmıyorum”, %16,2 ile “katılıyorum”

şeklindedir. Oranlara bakıldığında verilen cevapların büyük çoğunluğunun sırasıyla kararsızım ve katılmıyorum şeklinde olduğu görülmektedir. Cevapların ortalaması ise 2,78 olup orta aralık değerinde yer almaktadır. Buna göre, ilgili önerme orta düzeyde etkili olmakla birlikte, 3 orta değerinin altında yer aldığından dolayı olumsuzu yakın bir şekilde etkilidir. Ayrıca ilgili önermenin ortalama değer itibarıyla yapılan sıralamada katılımcılara göre, 3. en düşük etki düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Buna göre, Şavşat'ta sakin şehir ile birlikte ilçe yönetimi ile ilgili kararlarda halkın katılımının orta düzeyde sağlandığı ve bunun henüz yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir.

Özetle, sosyal etkilere ilişkin önermelerin puanları topluca değerlendirildiğinde, sosyal etkilerin olumsuz etkiden olumlu etkiye (2,31-3,92 puan aralığı) kadar değiştiği görülmektedir. Bununla birlikte bahse konu önermeler 3,18'lik genel ortalama puan ile 2,61-3,40 puan aralığında yer aldığından sosyal etkiler orta etki düzeyine karşılık gelmektedir. Dolayısıyla sakin şehir yaklaşımının sosyal etkilerinin orta düzeyde etkili olduğu, ancak 3,18'lik genel ortalama puanın orta değeri temsil eden 3'ün üzerinde olması nedeniyle, olumluya yakın orta düzey bir sosyal etkinin ortaya çıktığı söylenebilir. Bir diğer ifadeyle katılımcılara göre sakin şehir üyeliği ve bu kapsamda yapılan faaliyetler, genel itibarıyla ilçenin sürdürülebilir yerel kalkınmasına orta düzeyde ve olumluya yakın bir sosyal etki doğurmuştur.

3.1.3.2 Ekonomik Etkilere İlişkin Görüşler

İlçedeki sakin şehir uygulamalarının ilçenin sürdürülebilir kalkınmasına olan ekonomik etkilerine (2. kısım) ilişkin önermelere verilmiş olan cevaplara yönelik katılım oranları, önermelerin ortalama puanları ($\bar{x}$) ve standart sapmaları (σ) Tablo 19'da yer almaktadır.

Tablo 19. Ekonomik etkilere ilişkin önermelerin katılım oranları (%), ortalama puanları ve standart sapmaları

Ekonomik etkilere ilişkin önermeler	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım (orta)	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	$\bar{x}$	σ
Turizm sektörünün canlanmasını / gelişmesini sağlamıştır.	5,6	5,9	22,2	45,9	20,4	3,69	1,03
Turizme yönelik faaliyetlerin / işletmelerin sayısı artmıştır.	5,5	10,6	21,6	41,8	20,5	3,61	1,09
Turistik işletmelerin (restoran, otel vb.) hizmet kalitesi artmıştır.	9,2	14	23,2	37,3	16,2	3,37	1,18
Yerel ürünlerin üretimi ve pazarlanma imkânlarında artış olmuştur.	8,4	17,2	24,9	38,5	11	3,26	1,12
İnşaat / konut piyasasında canlanmaya neden olmuştur.	7,5	19,1	28,5	28,8	16,1	3,26	1,16
Kadın girişimci sayısı artmıştır.	8,9	19,9	32,5	28,8	10	3,11	1,11
Kamu kurumlarınca (belediye vb.) sunulan hizmetlerin kalitesi artmıştır.	9,7	18	35,6	25,8	10,9	3,10	1,12
İlçe, yatırımcılar için cazip hale gelmiştir.	7,9	23,2	30,7	27	11,2	3,10	1,12
Yerel girişimci sayısı artmıştır.	8,2	20,8	35,3	26,4	9,3	3,07	1,08
Sakin şehir üyeliği sayesinde diğer şehirlere nazaran rekabet avantajı elde edilmiştir.	10,5	23,3	27,4	27,1	11,7	3,06	1,18
Yerel üretici ve esnafın geliri artmıştır.	11,1	24,8	30,7	25,2	8,1	2,94	1,12
Yerel halkın gelir düzeyini artırmıştır.	12,2	28	33,2	17	9,6	2,83	1,13
Yörede yeni iş sahalarının açılması ile istihdam artışına katkı sağlamıştır.	15,2	31,1	27	18,5	8,1	2,73	1,16
Ekonomik etkilere ilişkin tüm önermeler	-	-	-	-	-	3,17	0,87

Katılımcılar ortalama puanlar bakımından ilk sırada yer alan, “*Turizm sektörünün canlanmasını / gelişmesini sağlamıştır.*” önermesine; %45,9 “katılıyorum”, %22,2 “kararsızım”, %20,4 “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermişlerdir. Oranlamalara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun ilgili önermeye katıldığı görülmektedir. Buna göre, katılımcıların %66,3’ü ilgili önermeye olumlu cevap vermiştir. Cevapların ortalaması ise 3,69 olup; ilgili önerme ekonomik etkilere yönelik önermeler arasında en yüksek etkiye sahiptir. Ortalamanın yer aldığı aralığın değeri olumlu olup; bu durum ilgili önermenin katılımcılara göre ekonomik etkiler açısından olumlu düzeyde etkili olduğunu göstermektedir. Buna göre sakin şehrin ilçede turizm sektörünün canlanmasına/gelişmesine olumlu düzeyde katkı sağladığı söylenebilir.

“*Turizme yönelik faaliyetlerin / işletmelerin sayısı artmıştır.*” önermesine katılımcıların verdiği cevapların oranlaması ağırlıklı olarak; %41,8 ile “katılıyorum”, %21,6 ile “kararsızım” ve %20,5 ile “kesinlikle katılıyorum” şeklindedir. Cevapların ortalaması ise 3,61 olup bu bakımdan ilgili önerme katılımcılara göre ekonomik etkiler açısından en yüksek 2. etkiye sahip olan önermedir. Olumlu aralık değerinde

yer alan ortalama puan, ilgili önermenin katılımcılara göre olumlu düzeyde etkili olduğunu göstermektedir. Buna göre sakin şehir ve bu kapsamda yapılan faaliyetler, ilçede turizme yönelik faaliyetlerin/işletmelerin sayısının artmasına olumlu düzeyde katkı sağlamıştır denilebilir.

Katılımcıların “*Turistik işletmelerin (restoran, otel vb.) hizmet kalitesi artmıştır.*” önermesine ağırlıklı olarak verdiği cevaplar; %37,3 ile “katılıyorum”, %23,2 ile “kararsızım” ve %16,2 ile “kesinlikle katılıyorum” şeklindedir. Buna göre, katılımcıların yarısından fazlası ilgili önermeye olumlu cevap vermiştir. Cevapların ortalaması ise 3,37 olup ekonomik etkiler bakımından sıralamada en fazla etkiye sahip 3. önermedir. Önermenin ortalaması orta aralık değerinde yer almaktadır. Bununla birlikte, ilgili önermenin orta düzeyde ancak olumluya yakın bir şekilde etkili olduğu söylenebilir. Buna göre sakin şehir, ilçedeki turistik işletmelerin hizmet kalitesini olumluya yakın orta düzeyde artırmıştır denilebilir. Ayrıca ilgili önerme ile bir önceki önermenin verileri kıyaslandığında, sakin şehrin ilçedeki turizm faaliyetleri ve işletmelerin sayısını olumlu düzeyde artırmasına rağmen, henüz bu işletmelerin hizmet kalitesini yeterli düzeyde artırmadığı sonucuna ulaşılabılır.

“*Yörede yeni iş sahalarının açılması ile istihdam artışına katkı sağlamıştır.*” önermesine verilen cevaplar ağırlıklı olarak; %31,1 “katılmıyorum”, %27 “kararsızım”, %18,5 “katılıyorum” şeklindedir. Oranlara bakıldığında verilen cevapların büyük çoğunluğunun sırasıyla katılmıyorum ve kararsızım şeklinde olduğu görülmektedir. Cevapların ortalaması ise, 2,73 olup; ilgili önerme ekonomik etkiler açısından en düşük etkiye sahip olan önermedir. İlgili önermenin ortalaması orta aralık değerinde yer almakla birlikte; 3’ün altında olması nedeniyle orta düzeyde ancak olumsuzza daha yakın bir şekilde etkisinin olduğu söylenebilir. Buna göre sakin şehrin ilçede yeni iş sahalarının açılması ile istihdam artışına orta düzeyde katkı sağladığı ve bunun katılımcılar tarafından yeterli bulunmadığı söylenebilir.

“*Yerel halkın gelir düzeyini artırmıştır.*” maddesine katılımcıların verdiği cevaplar ağırlıklı olarak; %33,2 “kararsızım”, %28 “katılmıyorum”, %17 “katılıyorum” şeklindedir. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun sakin şehrin yerel halkın gelir düzeyini artırması konusunda kararsız kaldıkları, bunu sırasıyla önermeye katılmayanların ve katılanların takip ettiği görülmektedir. Cevapların ortalaması 2,83

olup; ortalamalar bakımından ekonomik etkiler içerisinde en düşük 2. etkiye sahip olan önermedir. Ortalama puanın aralık değerinin orta olduğu ancak 3'ün altında yer aldığı için ilgili önermenin katılımcılara göre olumsuzya yakın orta düzeyde etki ettiği söylenebilir. Buna göre, sakin şehrin ilçe halkının gelir düzeyini orta düzeyde artırdığı ve bunun henüz yeterli düzeye ulaşmadığı söylenebilir.

“Yerel üretici ve esnafın geliri artmıştır.” önermesine verilen cevaplara bakıldığında; %30,7 ile kararsızların, %25,2 ile katılanların ve %24,8 ile katılmayanların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Ortalama puanlar açısından ilgili önerme, en düşük etkiye sahip 3. önerme olarak yer almaktadır. Cevapların ortalaması 2,94 olup orta aralık değerinde yer almaktadır. Ayrıca ilgili önerme katılımcılara göre aralık değeri itibariyle orta düzeyde etki etse de, 3'ün altında olması nedeniyle olumsuzya daha yakındır. Buna göre, sakin şehrin, yerel üretici ve esnafın gelirini orta düzeyde artırdığı ancak gelir artışına etkisinin henüz yeterli seviyede olmadığı söylenebilir. Bununla birlikte, ilgili önermedeki sonuçlar, bir önceki önermedeki sonuçlarla kıyaslandığında; yerel üretici ve esnafın gelir artışının, yerel halkın gelir düzeyindeki artışa nispeten daha yüksek olduğu ifade edilebilir.

Özetle, ekonomik etkilere ilişkin önermelerin puanları topluca değerlendirildiğinde, ekonomik etkilerin orta etkiden olumlu etkiye (2,73-3,69 puan aralığı) kadar değişim gösterdiği görülmektedir. Bununla birlikte bahse konu önermeler 3,17'lik genel ortalama puan ile 2,61-3,40 puan aralığında yer aldığından ekonomik etkiler orta etki düzeyine karşılık gelmektedir. Dolayısıyla sakin şehir yaklaşımının ekonomik etkilerinin orta düzeyde etkili olduğu, ancak 3,17'lik genel ortalama puanın orta değeri temsil eden 3'ün üzerinde olması nedeniyle, olumluya yakın orta düzey bir ekonomik etkinin ortaya çıktığı söylenebilir. Bir diğer ifadeyle katılımcılara göre sakin şehir üyeliği ve bu kapsamda yapılan faaliyetler, genel itibariyle ilçenin sürdürülebilir yerel kalkınmasına orta düzeyde ve olumluya yakın bir ekonomik etki doğurmuştur.

Öte yandan Şavşat özelinde ortaya çıkan ekonomik etki türünün olumlu ya da çok olumlu çıkmamış olmasında sosyal etki türünde olduğu gibi ilçenin sakin şehir üyeliği üzerinden geçen sürenin etkili olması muhtemeldir. Nitekim 2009 yılında harekete üye olan Seferihisar'da yaklaşık 10 yıl sonra Tabak (2019) tarafından

yapılan çalışmada, bireylerin sakin şehir uygulaması üzerine yapılan ekonomik kalkınma algısındaki önermelerin ortalamasının 3,52 yani olumlu olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmanın ise Şavşat'ın sakin şehir üyeliğinden yaklaşık 5 yıl sonra gerçekleşmiş olduğu yani üyelik üzerinden geçen sürenin Seferihisar'a göre daha çok daha kısa olduğu düşünüldüğünde, ortaya çıkan ekonomik etki düzeyinin sosyal etki düzeyine benzer şekilde nisbeten düşük çıkmış olması beklenen bir durumdur.

3.1.3.3 Çevresel Etkilere İlişkin Görüşler

İlçedeki sakin şehir uygulamalarının ilçenin sürdürülebilir kalkınmasına olan çevresel etkilerine (3. kısım) ilişkin önermelere verilmiş olan cevaplara yönelik katılım oranları, önermelerin ortalama puanları ($\bar{x}$) ve standart sapmaları (σ) Tablo 20'de yer almaktadır.

Tablo 20. Çevresel etkilere ilişkin önermelerin katılım oranları (%), ortalama puanları ve standart sapmaları

Çevresel etkilere ilişkin önermeler	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım (orta)	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	$\bar{x}$	σ
İlçenin doğal dokusu korunmaya çalışılmıştır.	8,8	14,3	25,4	37,1	14,3	3,33	1,15
Yöresel mimari desteklenmiştir.	8,8	16,8	27,5	35,1	11,8	3,24	1,13
Yöresel kimliği ortaya çıkarmaya yönelik şehir planlama çalışmalarına başlanmıştır.	9	19,5	26,6	31,5	13,5	3,20	1,17
Yörenin biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynakları daha fazla korunmaya başlanmıştır.	11,5	13,8	32	33,5	9,3	3,15	1,13
Halkta çevreyi ve doğal kaynakları koruma bilinci / hassasiyeti artmıştır.	12,5	15,5	28,4	35,4	8,1	3,11	1,15
Görüntü ve gürültü kirliliğini önleme çalışmalarında artış olmuştur.	11	19,8	27,5	31,1	10,6	3,10	1,16
Şehir içindeki nitelikli yeşil alanların miktarı artmıştır.	12,2	22,5	32,5	24,4	8,5	2,94	1,13
Atık yönetimi kapsamında çöplerin ayrıştırılması, geri dönüşüm vb. uygulamalar yapılmıştır.	15,7	23,6	24,3	26,2	10,1	2,91	1,23
Çevreyi dikkate alan yeni ulaşım imkânları geliştirilmiş ve mevcutlar iyileştirilmiştir.	15,2	24,8	23,3	26,7	10	2,91	1,23
Alt yapı sorunları azalmıştır.	14	23,5	31,3	24,3	7	2,86	1,14
Çevresel etkilere ilişkin tüm önermeler	-	-	-	-	-	3,08	0,91

“İlçenin doğal dokusu korunmaya çalışılmıştır.” önermesine %37,1’lik bir katılımcı “katılıyorum”, %25,4’lük bir kesim “kararsızım” ve %14,3’lük bir kesim “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir. Buna göre katılımcıların %51,4’ü sakin şehir ile birlikte ilçenin doğal dokusunun korunmaya çalışıldığını düşünmektedir. Nitekim ilgili önerme çevresel etkilere yönelik önermeler arasında 3,33 ile en yüksek ortalama puanı almış olup; bu bakımdan en yüksek etkiye sahiptir. Önermenin

ortalamasının aralık değerine bakıldığında ilgili önermenin orta düzeyde ancak olumluya yakın bir şekilde etkiye sahip olduğu görülmektedir. Buna göre, sakin şehir üyeliği ve bu kapsamda yapılan faaliyetlerin ilçenin doğal dokusunun korunmasında henüz orta seviyede ve olumluya yakın bir etki gösterdiği söylenebilir.

“Yöresel mimari desteklenmiştir.” önermesine katılımcılar ağırlıklı olarak; %35,1 ile “katılıyorum”, %27,5 ile “kararsızım” ve %16,8 ile “katılmıyorum” cevabını vermiştir. Cevapların ortalaması 3,24 olup; ilgili önerme çevresel etkiler açısından en yüksek 2. etkiye sahiptir. Aralık değerlerine bakıldığında katılımcılara göre, ilgili önermenin orta düzeyde ancak olumluya yakın bir şekilde ilçeyi etkilediği söylenebilir. Buna göre sakin şehir kapsamında yöresel mimarinin desteklendiği ve bunun ilçeye henüz orta düzeyde ve olumluya yakın bir etki ettiği ifade edilebilir.

Katılımcılar, *“Yöresel kimliği ortaya çıkarmaya yönelik şehir planlama çalışmalarına başlanmıştır.”* önermesine ağırlıklı olarak; %31,5 ile “katılıyorum”, %26,6 ile “kararsızım” ve %19,5 ile “katılmıyorum” cevabını vermişlerdir. Cevapların ortalaması ise 3,20 olarak çıkmıştır. İlgili önerme, çevresel etkiler bakımından katılımcılara göre 3. en yüksek etkiye sahip olan önermedir. Aralık değeri açısından etkinin orta düzeyde ancak puan itibariyle olumluya yakın bir yerde olduğu söylenebilir. Buna göre sakin şehir ile birlikte yöresel kimliği ortaya çıkarmaya dönük şehir planlama çalışmalarına başlanmış olmakla birlikte, bu çalışmaların ilçeye henüz orta düzeyde ve olumluya yakın bir etkide bulunduğu ifade edilebilir.

“Alt yapı sorunları azalmıştır.” önermesine katılımcıların verdiği cevaplar ağırlıklı olarak; %31,3 ile “kararsızım”, %24,3 ile “katılıyorum” ve %23,5 ile “katılmıyorum” şeklindedir. Cevapların ortalaması ise, 2,86’dır. Bu bakımdan ilgili önerme, katılımcılara göre çevresel etkiler içerisinde en düşük etkiye sahip önermedir. İlgili önermenin aralık değeri itibariyle orta düzeyde ancak olumsuzla yakın bir şekilde etkiye sahip olduğu görülmektedir. Çıkan sonuçlara göre, sakin şehir kapsamında yapılan faaliyetler neticesinde, ilçedeki altyapı sorunlarının orta düzeyde azaldığı ancak henüz yeterli seviyede olmadığı söylenebilir.

“Çevreyi dikkate alan yeni ulaşım imkânları geliştirilmiş ve mevcutlar iyileştirilmiştir.” ifadesine katılımcıların; %26,7’si “katılıyorum”, %24,8’i

“katılmıyorum” ve %23,3’ü ise “kararsızım” şeklinde cevap vermişlerdir. İlgili önerme 2,91’lik ortalama puan ile katılımcılara göre çevresel etkiler açısından 2. en düşük etkiye sahip önermedir. Önerme, orta düzeyde ancak olumsuzla yakın bir etkiye sahiptir. Buna göre sakin şehir kapsamında çevreyi dikkate alan yeni ulaşım imkânlarının geliştirildiği ve mevcutların iyileştirildiği, ancak bunun orta düzeyde olmakla birlikte, henüz olumsuzla yakın bir yerde olduğu söylenebilir.

“Atık yönetimi kapsamında çöplerin ayrıştırılması, geri dönüşüm vb. uygulamalar yapılmıştır.” ifadesine; katılımcıların ağırlıklı olarak verdikleri cevaplar %26,2 ile “katılıyorum”, %24,3 ile “kararsızım” ve %23,6 ile “katılmıyorum” şeklindedir. Cevapların ortalaması ise, 2,91 olup ortalama puanlar itibarıyla çevresel etkiler içerisinde katılımcılara göre 2. en düşük etkiye sahip olan bir diğer önermedir. İlgili önerme de benzer şekilde olumsuzla yakın orta düzeyde bir etkiye sahiptir. Buna göre, sakin şehir kapsamında ilçede çöplerin ayrıştırılması, geri dönüşüm vb. faaliyetler yapılmış olmakla birlikte bu çalışmalar, orta düzeyde ancak olumsuzla yakın bir etkiye sahiptir denilebilir.

Sonuç olarak, çevresel etkilere ilişkin önermelerin puanları topluca değerlendirildiğinde, çevresel etkiler orta etkiden olumlu etkiye (2,86-3,33 puan aralığı) kadar değişim göstermektedir. Bununla birlikte bahse konu önermeler 3,08’lik genel ortalama puan ile 2,61-3,40 puan aralığında yer aldığından orta etki düzeyine karşılık gelmektedir. Dolayısıyla sakin şehir yaklaşımının çevresel etkilerinin orta düzeyde etkili olduğu, ancak 3,08’lik genel ortalama puanın orta değeri temsil eden 3’ün çok az üzerinde üzerinde olması nedeniyle, olumluya yakın olsa da sosyal ve ekonomik etki düzeylerinden oldukça düşük orta düzey bir çevresel etkinin ortaya çıktığı söylenebilir. Bir diğer ifadeyle katılımcılara göre sakin şehir üyeliği ve bu kapsamda yapılan faaliyetler, genel itibarıyla ilçenin sürdürülebilir yerel kalkınmasına orta düzeyde bir çevresel etki doğurmuştur.

Şavşat özelinde sakin şehir üyeliği ve faaliyetlerinin olumlu çevresel etkileri orta düzeyde olup, bu etkiler sosyal ve ekonomik etkilere nazaran düşüktür. Bu etki düzeyi Şavşat’tan 1 yıl sonra birliğe üye olan Uzundere’de, Uzan (2018) tarafından yapılan çalışmadaki 3,44’lük çevresel etki düzeyi algısından da oldukça düşüktür. Bu farklılığın Uzundere’de üyelik kapsamında yürütülen çevresel faaliyetlerin halk

üzerinde oluşturduğu olumlu algının Şavşat'a nispeten daha fazla olmasından kaynaklandığı ifade edilebilir. Bu durum sakin şehir kapsamında yürütülen faaliyetlerin çevresel etkilerinin, Şavşat halkı tarafından yeterince algılanamadığı ya da bu bağlamda yürütülen faaliyetlerin (alt yapı, atık yönetimi vb.) yeterli görülmediğine de işaret etmektedir. Ayrıca özellikle Şavşat yöresinde yoğun şekilde yürütülen HES çalışmaları ve bunların çevresel zararlarına ilişkin oluşan algıların, halkın çevresel hassasiyet ve beklentilerini artırmış ve buna bağlı olarak çevresel etkilere ilişkin önermelere taraftar olma eğilimlerini de azaltmış olmaları muhtemeldir.

3.1.4 Hipotez Sonuçları

Bu bölümde sakin şehir üyeliği ve bu kapsamda yürütülen faaliyetlerin ilçenin sürdürülebilir kalkınması üzerinde olumlu etkileri olup olmadığına, sakin şehir üyeliği/uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına etkilerinin katılımcıların nüfus bilimsel özelliklerine ve sakin şehir hakkındaki genel bilgi ve farkındalıklarına göre değişip değişmediğine yönelik geliştirilen hipotezlerin (H1, H1a, H1b, H1c, H2, H2a, H2b, H2c, H3, H3a, H3b, H3c, H4, H4a, H4b, H4c, H5, H5a, H5b, H5c, H6, H6a, H6b, H6c, H7, H7a, H7b, H7c) sonuçlarına bakılacaktır.

H1 hipotezi ve onun alt hipotezleri için Wilcoxon testi testi yapılmış olup, test sonuçları Tablo 21'de yer almaktadır.

Tablo 21. Sürdürülebilir yerel kalkınma ve alt boyutları ölçeğinde Wilcoxon testi sonuçları

Temel Değere Göre Sürdürülebilir Yerel Kalkınma (SYK) Boyutları	Sıra	Sayı (N)	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Temel Değer- Sosyal Etki	Negatif Sıra	163	135,89	22149,50	-3,753	0,000
	Pozitif Sıra	101	127,03	12830,50		
	Eşit	10				
	<i>Toplam</i>	274				
Temel Değer- Ekonomik Etki	Negatif Sıra	157	141,65	22239,50	-3,074	0,002
	Pozitif Sıra	113	126,95	14345,50		
	Eşit	4				
	<i>Toplam</i>	274				
Temel Değer- Çevresel Etki	Negatif Sıra	145	127,62	18504,50	-1,617	0,106
	Pozitif Sıra	112	130,79	14648,50		
	Eşit	17				
	<i>Toplam</i>	274				
Temel Değer- SYK'ya Genel Etki	Negatif Sıra	156	143,54	22391,50	-3,069	0,002
	Pozitif Sıra	115	125,78	14464,50		
	Eşit	3				
	<i>Toplam</i>	274				

H1a ve H1b hipotezleri için $p < 0,05$ olduğundan, 3 temel değerine göre sakin şehir uygulamasının sosyal ve ekonomik etkileri hususunda katılımcı görüşlerinin olumlu yönde anlamlı farklılık oluşturduğu görülmektedir. Buna göre; H1 hipotezinin alt hipotezleri olan “H1a: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat’ın sürdürülebilir yerel kalkınması üzerinde sosyal açıdan olumlu etkileri olmuştur.” ve “H1b: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat’ın sürdürülebilir yerel kalkınması üzerinde ekonomik açıdan olumlu etkileri olmuştur.” hipotezleri kabul edilir.

H1c hipotezi için ise $p > 0,05$ olduğundan dolayı 3 temel değerine göre sakin şehir uygulamasının çevresel etkileri hususunda katılımcı görüşlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşmamıştır. Buna göre, “H1c: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat’ın sürdürülebilir yerel kalkınması üzerinde çevresel açıdan olumlu etkileri olmuştur.” hipotezi reddedilir.

H1 ana hipotezi için ise $p < 0,05$ olduğundan, 3 temel değerine göre SYK’ya genel etkiler hususunda katılımcı görüşlerinin olumlu yönde anlamlı farklılık oluşturduğu görülmektedir. Buna göre “H1: Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat’ın sürdürülebilir yerel kalkınması üzerinde olumlu etkileri olmuştur.” ana hipotezi kabul edilir.

İlçedeki sakin şehir uygulamalarının ilçenin sürdürülebilir yerel kalkınmasına etkisinin olumlu yönde olmakla birlikte, henüz orta seviyede olmasının temel sebebi, bu uygulamaların başlamasının üzerinden geçen sınırlı süredir. Üyeliğin üzerinden kısa bir zaman geçmiş olması nedeniyle hareketin etkilerinin henüz ilçeye tam olarak yansımadağı söylenebilir. Buna rağmen sürdürülebilir kalkınma, çok boyutlu ve geniş kapsamlı bir konudur. Bu bakımdan sakin şehir faaliyetleri aracılığıyla ilçede tam anlamıyla sürdürülebilir bir kalkınmanın gerçekleştirilmesi ve bunun halk tarafından daha iyi anlaşılabilmesi için daha uzun bir süreye ihtiyaç vardır (Kartal, 2019).

H2 hipotezi ve onun alt hipotezleri için Mann Whitney U testi yapılmış olup, test sonuçları Tablo 22’de yer almaktadır.

Tablo 22. Cinsiyet değişkenine göre sürdürülebilir yerel kalkınma ve alt boyutları ölçeğinde Mann Whitney U testi sonuçları

Sürdürülebilir Yerel Kalkınma (SYK) Boyutları	Cinsiyet	Sayı (N)	Mean Rank	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Sosyal Etkisi	Kadın	102	144,75	8032,50	22910,50	-1,167	0,243
	Erkek	172	133,20				
	<i>Toplam</i>	274					
Ekonomik Etkisi	Kadın	102	138,98	8621,00	23499,00	-0,238	0,812
	Erkek	172	136,62				
	<i>Toplam</i>	274					
Çevresel Etkisi	Kadın	102	143,76	8133,50	23011,50	-1,008	0,314
	Erkek	172	133,79				
	<i>Toplam</i>	274					
SYK'ya Genel Etkisi	Kadın	102	142,32	8280,50	23158,50	-0,775	0,438
	Erkek	172	134,64				
	<i>Toplam</i>	274					

H2 hipotezi ve alt hipotezleri için Asymp. Sig.(2-tailed) değerlerine (p) bakıldığında; $p > 0,05$ olduğundan cinsiyete göre sosyal, ekonomik, çevresel ve genel anlamda sürdürülebilir yerel kalkınmaya etkiler yönünden herhangi bir görüş farklılığı olmadığı görülmektedir. Bu nedenle H2 ana hipotezi ve ona bağlı olarak oluşturulan H2a, H2b ve H2c alt hipotezleri reddedilir.

Bu durumun temel sebebinin hareketin üzerinden çok zaman geçmiş olmaması nedeniyle, cinsiyetler üzerinde oluşturduğu farklılıkların halk üzerinde etkilerin henüz tam anlamıyla hissedilememiş olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Zira Andarabi (2012) tarafından Seferihisar'da yapılan çalışma da bunu doğrular niteliktedir. İlgili çalışmanın Seferihisar'ın sakin şehir üyesi olduğu 2009 yılından sonraki yakın bir tarihte yapılmış olması nedeniyle sakin şehrin ilçe üzerinde; turist sayısının artması, yörenin kalkınması, hayat kalitesinin yükseltilmesi konuları üzerinde oluşturduğu etki ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak ilçede daha sonra Tabak (2019) tarafından yapılan çalışmada ise, sakin şehrin yöredeki ekonomik kalkınma algısı ile cinsiyet değişkeni arasında farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu bakımdan hareketin Şavşat'ta cinsiyet üzerinde oluşturduğu etkinin tespit edilebilmesi, farklılık olup olmadığının anlaşılabilmesi açısından ilerleyen zamanlarda da benzer çalışmaların yapılması önemlidir.

H3 ana hipotezi ve onun alt hipotezleri için Kruskal-Wallis testi yapılmış olup test sonuçları Tablo 23'te yer almaktadır.

Tablo 23. Yaş değişkenine göre sürdürülebilir yerel kalkınma ve alt boyutları ölçeğinde Kruskal-Wallis test sonuçları

Sürdürülebilir Yerel Kalkınma (SYK) Boyutları	Yaş Aralığı	Sayı (N)	Mean Rank	Chi-Square	df	Asymp. Sig.
Sosyal Etkisi	18-34	108	124,53	4,139	2	0,126
	35-49	104	146,10			
	50-64	59	139,19			
	65 ve üstü	-				
	<i>Toplam</i>	271				
Ekonomik Etkisi	18-34	108	127,02	2,384	2	0,304
	35-49	104	142,67			
	50-64	59	140,69			
	65 ve üstü	-				
	<i>Toplam</i>	271				
Çevresel Etkisi	18-34	108	129,36	1,668	2	0,434
	35-49	104	143,24			
	50-64	59	135,41			
	65 ve üstü	-				
	<i>Toplam</i>	271				
SYK'ya Genel Etkisi	18-34	108	125,63	3,240	2	0,198
	35-49	104	144,32			
	50-64	59	140,31			
	65 ve üstü	-				
	<i>Toplam</i>	271				

H3 hipotezi ve alt hipotezleri için Asymp. Sig.(2-tailed) değerlerine (p) bakıldığında; $p > 0,05$ olduğundan yaşa göre sosyal, ekonomik, çevresel ve genel anlamda sürdürülebilir yerel kalkınmaya etkiler yönünden herhangi bir görüş farklılığı olmadığı görülmektedir. Bu nedenden dolayı H3 ana hipotezi ve ona bağlı olarak oluşturulan H3a, H3b ve H3c alt hipotezleri reddedilir.

Bu konuda ilerleyen zamanlarda Şavşat'ta yeniden yapılacak çalışmalarla farklılıkların tespit edileceği düşünülmektedir. Nitekim Şen (2017) tarafından Şavşat gibi yakın bir zamanda sakin şehir ilân edilen Uzundere'de yapılan çalışmada da benzer şekilde sakin şehir hareketinin Uzundere'ye etkisinin yaşa göre farklılığı araştırılmış olup, bir etki dışında 22 etkinin yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ancak Çolak'ın (2018) sakin şehir üyeliği daha eskiye dayanan Yalvaç'ta yaptığı çalışmada ise, farklı yaş dilimlerindeki kişiler arasında sakin şehir hareketinin refah ve ekonomiye etkisi algılarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Akpınar (2018) tarafından Seferihisar'da yapılan çalışmada da, Çolak'ın çalışmasına benzer şekilde sonuçların çıktığı görülmektedir. Ayrıca Şavşat'ta ilerleyen zamanlarda yapılacak çalışmalarda 18 yaş altı katılımcıların da sormacaya dâhil edilmesiyle, sonuçların daha net ortaya çıkacağı düşünülmektedir. Nitekim Andarabi (2012), Çolak (2018) ve Akpınar (2018) tarafından yapılan çalışmalarda, 18 yaş altındakilerin de araştırmaya dâhil edildikleri ve farklılıkların ilgili yaş dilimindekilerden kaynaklandığı görülmektedir.

H4 ana hipotezi ve onun alt hipotezleri için Kruskal-Wallis testi yapılmış olup, test sonuçları Tablo 24'te yer almaktadır.

Tablo 24. Eğitim değişkenine göre sürdürülebilir yerel kalkınma ve alt boyutları ölçeğinde Kruskal-Wallis test sonuçları

Sürdürülebilir Yerel Kalkınma (SYK) Boyutları	Eğitim Durumu	Sayı (N)	Mean Rank	Chi-Square	df	Asymp. Sig.
Sosyal Etkisi	İlkokul	9	190,17	17,308	7	0,016
	Ortaokul	5	197,60			
	Lise	67	154,81			
	Ön lisans	45	135,52			
	Lisans	114	120,89			
	Yüksek Lisans	21	133,90			
	Doktora	2	74,50			
	Diğer	11	160,23			
	<i>Toplam</i>	<i>274</i>				
Ekonomik Etkisi	İlkokul	9	171,94	13,808	7	0,055
	Ortaokul	5	200,20			
	Lise	67	153,59			
	Ön lisans	45	136,78			
	Lisans	114	121,84			
	Yüksek Lisans	21	135,71			
	Doktora	2	87,25			
	Diğer	11	160,59			
	<i>Toplam</i>	<i>274</i>				
Çevresel Etkisi	İlkokul	9	180,94	20,497	7	0,005
	Ortaokul	5	192,50			
	Lise	67	162,05			
	Ön lisans	45	135,14			
	Lisans	114	120,84			
	Yüksek Lisans	21	113,48			
	Doktora	2	91,25			
	Diğer	11	164,00			
	<i>Toplam</i>	<i>274</i>				
SYK'ya Genel Etkisi	İlkokul	9	186,06	20,191	7	0,005
	Ortaokul	5	201,60			
	Lise	67	159,38			
	Ön lisans	45	136,43			
	Lisans	114	119,20			
	Yüksek Lisans	21	127,48			
	Doktora	2	77,25			
	Diğer	11	159,50			
	<i>Toplam</i>	<i>274</i>				

H4a hipotezi için $p < 0,05$ olduğundan, katılımcıların eğitim durumuna göre sosyal etkiler yönünden istatistiki olarak anlamlı görüş farklılıkları olduğu görülmektedir. Bu nedenle, H4a hipotezi kabul edilir.

Görüş farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu tespit edebilmek için yapılan Dunnett's C Post-Hoc testi sonuçlarına göre, sosyal etkiler açısından veri gruplarındaki görüş farklılığının lise ve lisans eğitim durumuna sahip katılımcılar arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre, katılımcılar arasında lise (154,81) mezunlarının, lisans (120,89) mezunlarına göre sosyal etkiler boyutuna yönelik yargılara daha fazla katılım gösterdikleri ve bu ifadelerle karşı daha duyarlı oldukları ifade edilebilir. Bu durumun temel sebebinin sahip olunan bilgi düzeyinden

kaynaklandığı söylenebilir. Zîra lise mezunlarının yarısına yakını (%42), Şavşat'ın üyelik sürecinde halka bilgilendirme yapıp yapılmadığına ilişkin soruya “evet” cevabını vermişlerdir. Buna rağmen lisans mezunlarının %57'si ilgili soruya “fikrim yok” cevabını vermişlerdir. Lisans mezunlarının büyük çoğunluğunun (%71,4) memur olduğu göz önüne alındığında, sakin şehir kapsamında ve hareketi sahiplendirme amaçlı memurlara yönelik yapılacak ve sürekli hale gelen bilgilendirme ve farkındalık oluşturma faaliyetlerine ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

H4b hipotezi için $p > 0,05$ olduğundan, katılımcıların eğitim durumuna göre ekonomik etkiler yönünden istatistiki düzeyde anlamlı bir görüş farklılığı olmadığı görülmektedir. Bu nedenle, H4b hipotezi reddedilir.

H4c hipotezi için $p < 0,05$ olduğundan katılımcıların eğitim durumuna göre çevresel etkiler yönünden istatistiki olarak anlamlı görüş farklılıkları olduğu görülmektedir. Bu nedenle, H4c hipotezi kabul edilir.

Gruplar arası farklılığın tespiti için yapılan Dunnett's C Post-Hoc testi sonuçlarına göre, çevresel etkiler açısından veri gruplarındaki görüş farklılığının lise ve lisans eğitim düzeyindeki katılımcılar arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre katılımcılar arasında lise (162,05) mezunlarının, lisans (120,84) mezunlarına göre çevresel etkiler boyutuna yönelik yargılara daha fazla katılım gösterdikleri ve bu ifadelerle karşı daha duyarlı oldukları görülmüştür.

Alt hipotezlerden H4b hipotezi reddedilmiş olmasına rağmen; ana hipotez olan H4 hipotezi için p değerine bakıldığında $p < 0,05$ olduğundan dolayı katılımcıların eğitim durumuna göre sürdürülebilir yerel kalkınmaya etkiler yönünden istatistiki olarak anlamlı görüş farklılıkları olduğu görülmektedir. Bu nedenle H4 ana hipotezi genel anlamda kabul edilir.

Dunnett's C Post-Hoc testi sonuçlarına göre, katılımcılar arasında lise (159,38) mezunlarının, lisans (119,20) mezunlarına göre SYK'ya etkiler boyutuna yönelik yargılara daha fazla katılım gösterdikleri ve bu ifadelerle karşı daha duyarlı oldukları görülmüştür.

Uzundere’de yapılan araştırma bulgularına bakıldığında, ekonomik etkiler dışında sosyo-kültürel ve çevresel etkiler bakımından bu araştırmayla kısmen yakın sonuçlara rastlandığı söylenebilir. İlgili araştırma bulgularına göre öğrenim durumu ile sakin şehir felsefesinin ekonomi, sosyo-kültürel hayat ve çevre üzerindeki etkisinin ileri derecede anlamlı ($p:0,001<0,05$) bir ilişki içinde olduğu, ilköğretim seviyesinin puan ortalamasının en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür (Uzan, 2018). Seferihisar’da yapılan araştırmada ise, ekonomik kalkınma algısı ile eğitim durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ve yüksek lisans/doktora mezunlarının en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu tespit edilmiş, sosyal kalkınma algısı ile eğitim durumu arasında ise, istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (Tabak, 2019). Şavşat ilçesi sonuçlarına bakıldığında ise, eğitim seviyesi yükseldikçe sosyal, ekonomik ve çevresel etkilere yönelik ortalamaların genel olarak düştüğü göz önüne alındığında, ilçede sakin şehir hakkında halkın tamamında yeterli bir bilgi oluşmadığı görülmekte olup; bu bakımdan her kesimden halka yeterli ve sürekli bir bilgilendirme yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

H5 hipotezi ve onun alt hipotezleri için Kruskal-Wallis testi yapılmış olup test sonuçları Tablo 25’te yer almaktadır.

Tablo 25. İkamet süresi değişkenine göre sürdürülebilir yerel kalkınma ve alt boyutları ölçeğinde Kruskal-Wallis test sonuçları

Sürdürülebilir Yerel Kalkınma (SYK) Boyutları	İkamet Süresi	Sayı (N)	Mean Rank	Chi-Square	df	Asymp. Sig.
Sosyal Etkisi	1 yıldan az	27	133,63	10,650	4	0,031
	1-5 yıl	56	109,00			
	6-10 yıl	19	149,50			
	10-15 yıl	14	114,82			
	15 yıldan fazla	154	145,62			
	<i>Toplam</i>	270				
Ekonomik Etkisi	1 yıldan az	27	137,72	5,153	4	0,272
	1-5 yıl	56	115,89			
	6-10 yıl	19	134,87			
	10-15 yıl	14	127,36			
	15 yıldan fazla	154	143,06			
	<i>Toplam</i>	270				
Çevresel Etkisi	1 yıldan az	27	125,37	5,230	4	0,264
	1-5 yıl	56	120,96			
	6-10 yıl	19	158,13			
	10-15 yıl	14	121,43			
	15 yıldan fazla	154	141,05			
	<i>Toplam</i>	270				
SYK’ya Genel Etkisi	1 yıldan az	27	133,54	8,006	4	0,091
	1-5 yıl	56	112,41			
	6-10 yıl	19	151,24			
	10-15 yıl	14	119,39			
	15 yıldan fazla	154	143,76			
	<i>Toplam</i>	270				

H5a hipotezi için $p < 0,05$ olduğundan katılımcıların ilçede ikamet süresine göre, sosyal etkiler yönünden istatistiki olarak anlamlı görüş farklılıkları olduğu görülmektedir. Bu nedenle H5a hipotezi kabul edilir.

İkamet Süresi değişkeni LSD Post-Hoc Testi sonuçlarına göre katılımcılar arasındaki görüş farklılığının sosyal etkiler açısından ikamet süresi 1-5 yıl olan katılımcılarla ikamet süresi 6-10 yıl olanlar ve 15 yıldan fazla olanlar arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre katılımcılar arasında 6-10 yıl arasında ikamet edenlerin (149,5), 1-5 yıl arasında ikamet edenlere (109) göre ve 15 yıldan fazla ikamet edenlerin (145,62), 1-5 yıl arası ikamet edenlere (109) göre sosyal etkiler boyutuna yönelik yargılara daha fazla katılım gösterdikleri ve bu ifadelerle karşı daha duyarlı oldukları görülmüştür.

H5b ve H5c hipotezlerinin her ikisi için ise, $p > 0,05$ olduğundan katılımcıların ikamet süresine göre ekonomik ve çevresel etkiler yönünden istatistiki düzeyde anlamlı bir görüş farklılığı olmadığı görülmektedir. Bu nedenle H5b ve H5c hipotezleri reddedilir. Bu durumun temel sebebinin üyeliğin üzerinden geçen kısa zamandan kaynaklandığı söylenebilir. Zira ekonomik ve çevresel faaliyetlerin büyük bir kısmı, orta ve uzun vadede sonuçlanabilmektedir. Dolayısıyla etkileri de orta ve uzun vadede kendini daha iyi hissettirebilmekte ve halkın nezdinde daha görünür hale gelebilmektedir.

Alt hipotezlerden H5a hipotezi kabul edilmiş olmasına rağmen; ana hipotez olan H5 hipotezi için p değerine bakıldığında, $p > 0,05$ olduğundan dolayı katılımcıların ilçede ikamet süresine göre sürdürülebilir yerel kalkınmaya etkiler yönünden istatistiki olarak anlamlı görüş farklılıkları olmadığı görülmektedir. Bu nedenle H5 ana hipotezi genel anlamda reddedilir.

Çolak (2018) tarafından yapılan araştırmada Yalvaç'ta yaşayan halkın ilçedeki ikamet süresi ile sakin şehir hareketinin doğal çevreye etkisi, kültürel etkisi ile refah ve ekonomiye etkisi algıları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Kültürel etki açısından ortalama puanlar inceleme yapıldığında sırasıyla 1-5 yıl arası ikamet edenlerin, 11-15 yıl arası ikamet edenlerin ve 21 yıl ve üzeri ikamet edenlerin sakin şehir hareketinin kültürel etkisi algısının diğerlerine kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna karşılık Akpınar (2018) tarafından yapılan araştırmada

ise, Seferihisar’da ikamet etme süresine göre katılımcıların sosyal, ekonomik ve fiziksel göstergelere ilişkin görüş puanının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

H6 hipotezi ve alt hipotezleri için Kruskal-Wallis testi yapılmış olup test sonuçları Tablo 26’da yer almaktadır.

Tablo 26. Meslek değişkenine göre sürdürülebilir yerel kalkınma ve alt boyutları ölçeğinde Kruskal-Wallis test sonuçları

Sürdürülebilir Yerel Kalkınma (SYK) Boyutları	Meslek	Sayı (N)	Mean Rank	Chi-Square	df	Asymp. Sig.
Sosyal Etkisi	Memur	153	122,65	17,992	7	0,012
	İşçi	41	140,48			
	Esnaf	26	161,94			
	Serbest Meslek	11	165,14			
	Emekli	8	124,69			
	Ev Hanımı	7	206,57			
	Öğrenci	9	182,56			
	Diğer	16	138,63			
	<i>Toplam</i>	<i>271</i>				
Ekonomik Etkisi	Memur	153	123,13	14,740	7	0,039
	İşçi	41	141,73			
	Esnaf	26	160,79			
	Serbest Meslek	11	145,36			
	Emekli	8	150,81			
	Ev Hanımı	7	183,07			
	Öğrenci	9	193,28			
	Diğer	16	137,47			
	<i>Toplam</i>	<i>271</i>				
Çevresel Etkisi	Memur	153	125,97	14,260	7	0,047
	İşçi	41	139,43			
	Esnaf	26	148,60			
	Serbest Meslek	11	148,36			
	Emekli	8	127,00			
	Ev Hanımı	7	196,14			
	Öğrenci	9	202,50			
	Diğer	16	134,97			
	<i>Toplam</i>	<i>271</i>				
SYK’ya Genel Etkisi	Memur	153	122,49	18,604	7	0,010
	İşçi	41	141,35			
	Esnaf	26	162,27			
	Serbest Meslek	11	151,64			
	Emekli	8	136,63			
	Ev Hanımı	7	203,64			
	Öğrenci	9	196,06			
	Diğer	16	134,34			
	<i>Toplam</i>	<i>271</i>				

H6 hipotezi ve alt hipotezleri için Asymp. Sig.(2-tailed) değerlerine (p) bakıldığında; $p < 0,05$ olduğundan mesleğe göre sosyal, ekonomik, çevresel ve genel anlamda sürdürülebilir yerel kalkınmaya etkiler yönünden istatistiksel düzeyde anlamlı görüş farklılıkları bulunduğu belirlenmiştir. Bu nedenden dolayı H6 ana hipotezi ve ona bağlı olarak oluşturulan H6a, H6b ve H6c alt hipotezleri kabul edilir.

Meslek değişkeni LSD Post-Hoc Testi sonuçlarına göre katılımcılar arasındaki görüş farklılığının sosyal etkiler açısından memurlar ile esnaf, ev hanımı ve öğrenciler

arasında olduğu tespit edilmiştir. Benzer ilişki; esnaf ile memurlar arasında, emekliler ile ev hanımları arasında, ev hanımları ile memurlar ve emekliler arasında, öğrenciler ile memurlar arasında tespit edilmiştir. Buna göre, katılımcılar arasında ev hanımlarının (206,57), öğrencilerin (182,56) ve esnafların (161,94) memurlara (122,65) ve ev hanımlarının (206,57) da emeklilere (124,69) göre sosyal etkiler boyutuna yönelik yargılara daha fazla katılım gösterdikleri ve bu ifadelerle karşı daha duyarlı oldukları görülmüştür.

Meslek değişkeni LSD Post-Hoc Testi sonuçlarına göre katılımcılar arasındaki görüş farklılığının ekonomik etkiler açısından memurlar ile esnaf ve öğrenci arasında, esnaf ile memurlar arasında olduğu belirlenmiştir. Buna göre, katılımcılar arasında öğrencilerin (193,28) ve esnafların (160,79) memurlara (123,13) göre ekonomik etkiler boyutuna yönelik yargılara daha fazla katılım gösterdikleri ve bu ifadelerle karşı daha duyarlı oldukları görülmüştür.

Meslek değişkeni LSD Post-Hoc Testi sonuçlarına göre çevresel etkiler açısından; memurlar ile ev hanımları ve öğrenciler arasında, işçiler ile öğrenciler arasında, emekliler ile öğrenciler arasında, ev hanımları ile memurlar, öğrenciler ile memur, işçi ve emekliler arasında istatistiksel düzeyde anlamlı görüş farklılıkları belirlenmiştir. Buna göre, öğrencilerin (202,5) ve ev hanımlarının (196,14) memurlara (125,97) göre; öğrencilerin (202,5) işçilere (139,43) ve emeklilere (127) göre çevresel etkiler boyutuna yönelik yargılara daha fazla katılım gösterdikleri ve bu ifadelerle karşı daha duyarlı oldukları görülmüştür.

Meslek değişkeni LSD Post-Hoc Testi sonuçlarına göre SYK'ya etkiler açısından; memurlar ile esnaf, ev hanımı ve öğrenciler arasında, esnaf ile memurlar arasında, ev hanımları ile memurlar arasında, öğrenciler ile memurlar arasında istatistiksel düzeyde anlamlı görüş farklılıkları belirlenmiştir. Buna göre ev hanımları (203,64), öğrenciler (196,06) ve esnafların (162,27), memurlara (122,49) göre SYK'ya etkilere yönelik yargılara genel itibariyle daha fazla katılım gösterdikleri ve bu ifadelerle karşı daha duyarlı oldukları görülmüştür.

Genel itibariyle bakıldığında memurların sosyal, ekonomik ve çevresel etkilere yönelik önermelere daha az katılım gösterdikleri görülmektedir. Bu durumun temel sebebinin Şavşat'ta memurların sakin şehir kapsamında yapılan çalışmalardan

haberdar olma ve sakin şehri sahiplenme düzeyi ile alakası olduğu söylenebilir. Bir diğer deyişle ilçede sakin şehir kapsamında memurlara yönelik ve devreli olarak yapılması gereken tanıtım ve bilgilendirme etkinliklerinin yetersiz olduğu söylenebilir.

Sakin şehir uygulamalarının ilçenin sürdürülebilir yerel kalkınmasına olan etkilerinin mesleklere göre değişmesinin en önemli sebeplerinin başında, üyeliğin üzerinden kısa bir zaman geçmiş olması nedeniyle, henüz tam olarak etkilerinin ilçe geneline yayılmamış olması ve sakin şehre yönelik kısa zaman içinde gerçekleşen etkilerin belirli meslek grupları arasında daha fazla hissedilmesinden kaynaklandığı söylenebilir. Zira sakin şehir bir sonuç değil, süreçtir. Bu süreç içerisinde ölçütler doğrultusunda yapılacak çalışmalar zamanla kendisini daha iyi hissettirecektir. Bununla birlikte, üyelik süresi zarfında ilçede ölçütler doğrultusunda yapılan etkinlikler en başta ekonomik anlamda etkisini göstermiş ve bu alandaki meslek grupları üyeliğin yansımalarını daha kısa sürede hissedebilmiştir. Ökten (2015) tarafından Seferihisar’da yapılan araştırma da, bu durumu destekler niteliktedir. İlgili çalışmanın sonuçlarına göre, üyelik kapsamında ilçede yaşanan gelişmelerden özellikle ekonomik olarak olumlu yönde en çok etkilenen kesimlerin önem sırasına göre esnaflar, ev hanımları ve turizm sektörü çalışanları olduğu ortaya çıkmıştır.

H7 hipotezi ve onun alt hipotezleri için Mann-Whitney U testi yapılmış olup test sonuçları Tablo 27’de yer almaktadır.

Tablo 27. Memnuniyet durumu değişkenine göre sürdürülebilir yerel kalkınma ve alt boyutları ölçeğinde Mann-Whitney U test sonuçları

Sürdürülebilir Yerel Kalkınma (SYK) Boyutları	Memnuniyet Durumu	Sayı (N)	Mean Rank	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Sosyal Etkisi	Evet	242	145.96	1098,50	1533,50	-6,046	0,000
	Hayır	29	52.88				
	<i>Toplam</i>	<i>271</i>					
Ekonomik Etkisi	Evet	242	142.30	1984,50	2419,50	-3,824	0,000
	Hayır	29	83.43				
	<i>Toplam</i>	<i>271</i>					
Çevresel Etkisi	Evet	242	144.28	1505,50	1940,50	-5,027	0,000
	Hayır	29	66.91				
	<i>Toplam</i>	<i>271</i>					
SYK’ya Genel Etkisi	Evet	242	144.70	1404,50	1839,50	-5,277	0,000
	Hayır	29	63.43				
	<i>Toplam</i>	<i>271</i>					

H7 hipotezi ve alt hipotezleri için Asymp. Sig.(2-tailed) değerlerine (p) bakıldığında; $p < 0,05$ olduğundan, ilçenin sakin şehir ilân edilmesinden memnun olanlar ve

memnun olmayanlar arasında sosyal, ekonomik, çevresel ve genel anlamda sürdürülebilir yerel kalkınmaya etkiler hususunda istatistiksel düzeyde anlamlı görüş farklılıkları bulunduğu belirlenmiştir. Buna göre, ilçenin sakin şehir ilân edilmesinden memnun olanlar, memnun olmayanlara kıyasla, sakin şehrin ilçenin sürdürülebilir yerel kalkınmasına sosyal, ekonomik, çevresel ve genel anlamda etkilerinin daha fazla olduğunu düşünmektedirler. Bu nedenden dolayı, H7 ana hipotezi ve ona bağlı olarak oluşturulan H7a, H7b ve H7c alt hipotezleri kabul edilir.

Çakıcı ve ark. (2014) tarafından Seferihisar’da yapılan araştırmada da, benzer şekilde bulgulara rastlanmıştır. Buna göre, sakin şehir hareketini destekleyenlerin desteklemeyenlere kıyasla daha olumlu görüşe sahip oldukları ve bu hareketin şehirlerin doğal çevre, refah, kültür ve ekonomik gelişmesine etkilerinin daha fazla olacağını düşündükleri tespit edilmiştir. Ayrıca Balcı (2019) tarafından yapılan tez çalışmada da bu araştırmayla örtüşen bulgular yer almaktadır. Buna göre, yerel halkın sakin şehir unvanına yönelik algısı ile turizmin sosyo-kültürel ve ekonomik etkileri arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu, sakin şehir algısı arttıkça turizmin sosyo-kültürel etkilerinin ve ekonomik etkilerinin arttığı görülmektedir. Bu çalışmada da, ilçenin sakin şehir olmasından memnun olanların, sakin şehrin ilçeye olan etkilerinin daha fazla ve olumlu olduğunu düşündükleri göz önüne alındığında, ilçe halkının unvanı sahiplenmesinin ve yerel halka unvan ile ilgili sürekli ve yeterli bilgilendirmenin yapılmasının ne denli önemli olduğu görülmektedir.

Hipotezlerin kabul edilme ve reddedilme durumuna göre oluşturulan hipotez sonuçları tablosu aşağıda yer almaktadır (Tablo 28).

Tablo 28. Hipotezlerin sonuçları

Hipotez No	Hipotez	Kabul	Ret
H1	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat’ın sürdürülebilir yerel kalkınması üzerinde olumlu etkileri olmuştur.	X	
H1a	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat’ın sürdürülebilir yerel kalkınması üzerinde sosyal açıdan olumlu etkileri olmuştur.	X	
H1b	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat’ın sürdürülebilir yerel kalkınması üzerinde ekonomik açıdan olumlu etkileri olmuştur.	X	
H1c	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat’ın sürdürülebilir yerel kalkınması üzerinde çevresel açıdan olumlu etkileri olmuştur.		X
H2	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat’ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına etkileri katılımcıların cinsiyetine göre değişmektedir.		X
H2a	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat’ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına sosyal açıdan etkileri katılımcıların cinsiyetine göre değişmektedir.		X
H2b	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat’ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına ekonomik açıdan etkileri katılımcıların cinsiyetine göre değişmektedir.		X

Tablo 28 (Devamı). Hipotezlerin sonuçları

H2c	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına çevresel açıdan etkileri katılımcıların cinsiyetine göre değişmektedir.	X
H3	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına etkileri katılımcıların yaşına göre değişmektedir.	X
H3a	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına ekonomik açıdan etkileri katılımcıların yaşına göre değişmektedir.	X
H3b	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına sosyal açıdan etkileri katılımcıların yaşına göre değişmektedir.	X
H3c	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına çevresel açıdan etkileri katılımcıların yaşına göre değişmektedir.	X
H4	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına etkileri katılımcıların eğitim durumuna göre değişmektedir.	X
H4a	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına sosyal açıdan etkileri katılımcıların eğitim durumuna göre değişmektedir.	X
H4b	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına ekonomik açıdan etkileri katılımcıların eğitim durumuna göre değişmektedir.	X
H4c	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına çevresel açıdan etkileri katılımcıların eğitim durumuna göre değişmektedir.	X
H5	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına etkileri katılımcıların ilçede ikamet süresine göre değişmektedir.	X
H5a	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına sosyal açıdan etkileri katılımcıların ilçede ikamet süresine göre değişmektedir.	X
H5b	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına ekonomik açıdan etkileri katılımcıların ilçede ikamet süresine göre değişmektedir.	X
H5c	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına çevresel açıdan etkileri katılımcıların ilçede ikamet süresine göre değişmektedir.	X
H6	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına etkileri katılımcıların mesleğine göre değişmektedir.	X
H6a	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına sosyal açıdan etkileri katılımcıların mesleğine göre değişmektedir.	X
H6b	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına ekonomik açıdan etkileri katılımcıların mesleğine göre değişmektedir.	X
H6c	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına çevresel açıdan etkileri katılımcıların mesleğine göre değişmektedir.	X
H7	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına etkileri, katılımcıların ilçenin sakin şehir ilân edilmesinden memnun olma durumlarına göre değişmektedir.	X
H7a	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına sosyal açıdan etkileri, katılımcıların ilçenin sakin şehir ilân edilmesinden memnun olma durumlarına göre değişmektedir.	X
H7b	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına ekonomik açıdan etkileri, katılımcıların ilçenin sakin şehir ilân edilmesinden memnun olma durumlarına göre değişmektedir.	X
H7c	Sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına çevresel açıdan etkileri, katılımcıların ilçenin sakin şehir ilân edilmesinden memnun olma durumlarına göre değişmektedir.	X

3.2 Derinlemesine Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular ve Tartışma

3.2.1 Sakin Şehir Yaklaşımı ve Uygulamalarının Şavşat'ın Sürdürülebilir Yerel Kalkınmasına Sosyal Etkileri

Paydaş öbek temsilcileriyle yapılan derinlemesine görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre, sakin şehrin ilçenin sürdürülebilir yerel kalkınmasına olan sosyal etkileri, 9 başlık altında toplanmaktadır. İlgili sosyal etkiler ve buna yönelik görüş bildiren katılımcı ve görüş sayılarının dağılımı Tablo 29'da yer almaktadır.

Tablo 29. Sosyal etkiler itibariyle görüş bildiren katılımcı ve görüş sayılarının dağılımı

Sosyal Etkiler	Katılımcı		Görüş	
	Sayı (A)	Oran (%)*	Sayı (B)	Oran (%)**
SE-1. İlçenin Reklâm ve Tanıtımı	20	60,6	40	28,8
SE-2. İlçeye Katılan Değer	11	33,3	18	12,9
SE-3. Gelenek-Görenek-Tarihi ve Kültürel Değerler	10	30,3	24	17,3
SE-4. Bakış Açısındaki Değişim (Psikolojik Değişim)	7	21,2	10	7,2
SE-5. Engelli, Kadın ve Çocuklara Yönelik Etkinlikler	7	21,2	18	12,9
SE-6. Göç	6	18,2	8	5,8
SE-7. İlçede Düzenlenen Sosyal Etkinlikler	5	15,2	6	4,3
SE-8. Düzenlenen Kurslar ve Eğitim Etkinlikleri	5	15,2	8	5,8
SE-9. Sosyal Sorumluluk Projeleri	3	9,1	7	5
<i>Toplam</i>	-	-	139	100

* A/33 (Görüşmeye Katılan Toplam Katılımcı Sayısı) x 100

** B/139 (Katılımcılar Tarafından Bildirilen Toplam Görüş Sayısı) x 100

“SE-1. İlçenin Reklâm ve Tanıtımı”, en fazla katılımcının görüş bildirdiği etki olmuştur. Nitekim paydaş öbeklerin oluşturduğu toplamda 33 katılımcının 20’si, bu konu ile ilgili görüş bildirmiştir. En az katılımcı tarafından görüş bildirilen etki ise, 3 katılımcının görüş bildirdiği “SE-9. Sosyal Sorumluluk Projeleri” olmuştur.

Görüş bildiren katılımcıların görüş sayılarına bakıldığında ise, en çok değinilen etkinin 40 görüş ile “SE-1. İlçenin Reklâm ve Tanıtımına Etkisi” olduğunu ve bunu toplamda 24 görüşle “SE-3. Gelenek-Görenek-Tarihi ve Kültürel Değerler” etkisinin takip ettiği görülmektedir. En az görüş ise, “SE-7. İlçede Düzenlenen Sosyal Etkinlikler” başlıklı etki türüne yönelik olmuştur. Nitekim ilgili etki türüne yönelik, toplamda 6 görüş bulunmaktadır.

“SE-1. İlçenin Reklâm ve Tanıtımı”, hem katılımcı hem de görüşler itibariyle sosyal etki türleri içerisinde en yüksek orana ve dolayısıyla en fazla etkiye sahip görüş türü olarak görülmektedir.

Sosyal etki türlerine yönelik sıralamaların görüş bildiren katılımcı sayıları ve görüş sayıları açısından birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebi, bazı etki türlerinin bazı katılımcılar tarafından daha sık ve birden fazla yerde dile getirilmesinden dolayıdır. Diğer bir deyişle bunun sebebinin katılımcının gözünde ilgili etki türünün ilçeye olan etkisinin daha yoğun olmasından ve ilgili etki türüne yönelik ilçede daha çok etkinlik bulunmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Sosyal etki tür ve şekillerinin katılımcı (paydaş) öbekler itibariyle dağılımı Tablo 30’da yer almaktadır.

Tablo 30. Sosyal etki tür ve şekillerinin katılımcı öbekler itibariyle dağılımı

Sosyal Etki		Mülki ve Yerel İdare	Ticari İşletmeler	ŞAVKADER	Yöresel Ürün Pazarı	Toplam	
Türü	Şekli					N	%
SE-1. İlçenin Reklâm ve Tanıtımı	Olumlu	N	11	17	7	4	39 97,5
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	1	0	0	1 2,5
	Toplam	N	11	18	7	4	40 100
		%	27,5	45	17,5	10	100
SE-2. İlçeye Katılan Değer	Olumlu	N	4	6	5	3	18 100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Toplam	N	4	6	5	3	18 100
		%	22	33	28	17	100
SE-3. Gelenek-Görenek-Tarihi ve Kültürel Değerler	Olumlu	N	14	8	1	0	23 96
	Olumsuz	N	0	1	0	0	1 4
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Toplam	N	14	9	1	0	24 100
		%	58	38	4	0	100
SE-4. Bakış Açısındaki Değişim (Psikolojik Değişim)	Olumlu	N	3	4	3	0	10 100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Toplam	N	3	4	3	0	10 100
		%	30	40	30	0	100
SE-5. Engelli, Kadın ve Çocuklara Yönelik Etkinlikler	Olumlu	N	11	1	6	0	18 100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Toplam	N	11	1	6	0	18 100
		%	61	6	33	0	100
SE-6. Göç	Olumlu	N	3	4	0	1	8 100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Toplam	N	3	4	0	1	8 100
		%	37,5	50	12,5	0	100
SE-7. İlçede Düzenlenen Sosyal Etkinlikler	Olumlu	N	3	1	2	0	6 100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Toplam	N	3	1	2	0	6 100
		%	50	17	33	0	100
SE-8. Düzenlenen Kurslar ve Eğitim Etkinlikleri	Olumlu	N	2	2	4	0	8 100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Toplam	N	2	2	4	0	8 100
		%	25	25	50	0	100
SE-9. Sosyal Sorumluluk Projeleri	Olumlu	N	2	0	5	0	7 100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Toplam	N	2	0	5	0	7 100
		%	29	0	71	0	100
Genel Toplam	Olumlu	N	53	43	33	8	137 98
	Olumsuz	N	0	1	0	0	1 1
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	1	0	0	1 1
	Toplam	N	53	45	33	8	139 100
		%	38	32	24	6	100

Sosyal etki türlerinin tamamı itibariyle en fazla görüş bildiren katılımcı öbek, %38’lik oranla mülki ve yerel idare, en az görüş bildiren öbek ise %6 ile yöresel ürün pazarıdır. Bu durumun temel sebebinin sakin şehir etkinlikleri hakkında sahip olunan bilgi düzeyi ile alakalı olduğu söylenebilir.

Mülki ve yerel idarenin bildirdikleri görüş sayıları ve şekillerine bakıldığında, sosyal etkiler içerisinde en fazla “SE-3. Gelenek-Görenek-Tarihi ve Kültürel Değerler”

türüne yönelik görüş bildirdikleri ve tüm etki türlerine olumlu şekilde cevap verdikleri görülmektedir.

En az görüş sayısına sahip olan yöresel ürün pazarı açısından etki türleri incelendiğinde, ilgili öbeğin sadece üç etki türü hakkında görüş bildirdiği, tüm görüşlerin olumlu şekilde olduğu ve en fazla görüş bildirdiği etkinin ise, “SE-1. İlçenin Reklâm ve Tanıtımı” olduğu ortaya çıkmıştır.

Paydaş öbekler itibariyle en yüksek görüş sayısına sahip sosyal etki türü, “SE-1. İlçenin Reklâm ve Tanıtımı”dır. Tüm paydaş öbeklerin ilgili etki türüne yönelik görüş bildirdiği düşünüldüğünde, sakin şehrin sosyal etki itibariyle paydaş öbekler açısından ilçenin en çok reklâm ve tanıtımına katkı sağladığı ve bunun tüm paydaş öbeklerini etkilediği söylenebilir. İlgili etki türüne en fazla görüş bildiren paydaş ise, ticari işletmelerdir. Buna göre, ilgili etki türünün en çok ticari işletmeleri etkilemiş olduğu ve bu nedenle bu alanda en fazla görüş sayısına sahip öbeğin ticari işletmeler olduğu söylenebilir.

Sosyal etki türlerinin tamamına, ağırlıklı olarak olumlu şekilde cevap verilmiştir. Nitekim genel toplama bakıldığında, sosyal etki türlerine katılımcı öbeklerin %98’inin olumlu, %1’inin olumsuz ve %1’inin de hem olumlu hem de olumsuz cevap verdiği görülmektedir. Bu bakımdan katılımcılara göre, sakin şehrin Şavşat’ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına etkilerinin ağırlık olarak olumlu şekilde gerçekleştiği söylenebilir.

Olumsuz görüşler ele alındığında, sosyal etki türleri içerisinde sadece 1 olumsuz görüşün yer aldığı görülmektedir. İlgili görüş ticari işletmeler tarafından, “SE-3. Gelenek-Görenek-Tarihi ve Kültürel Değerler” etki türüne yönelik yapılmıştır. Hem olumlu hem olumsuz görüşler açısından ise, yine 1 görüş yer almaktadır. İlgili görüş ticari işletmeler tarafından bildirilmiş olup, “SE-1. İlçenin Reklâm ve Tanıtımı”na yöneliktir.

3.2.1.1 SE-1. İlçenin Reklâm ve Tanıtımı

En fazla katılımcı (20 katılımcı) tarafından en fazla görüş (40 görüş) beyan edilen “SE-1. İlçenin Reklâm ve Tanıtımı” etki türüne (Tablo 29) tüm paydaş öbeklerinin

görüş bildirdiği ve görüşlerin tamamına yakınının (%97,5) olumlu ve 1 görüşün ise hem olumlu hem olumsuz şekilde olduğu görülmektedir (Tablo 30). Hem olumlu hem olumsuz görüş, ticari işletmelere yönelik paydaş öbek katılımcısı tarafından yapılmıştır.

Paydaş öbekler itibariyle görüş şekilleri incelendiğinde, mülki ve yerel idare açısından toplam 11 görüş bulunmakta olup, tamamı olumlu yöndedir. İlgili paydaş öbek katılımcıları sakin şehrin ilçeye reklâm ve tanıtım anlamında katkı sağladığına yönelik görüş beyan etmişlerdir. Görüşlerde ayrıca ilçenin sakin şehir ilân edilmesinden sonra ilçede sakin şehir kapsamında genel kurul vb. toplantıların yapılmasının da ilçe turizmini olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. Konu ile ilgili bazı görüşler aşağıdaki şekildedir:

Uluslararası düzeyde tanıtım anlamında katkı sağladı yani bize. Yani ben şunu söyleyebilirim rahatlıkla: Artvin'in, Şavşat'ın tanıtım anlamında bir sorunu kaldığını düşünmüyorum. Çünkü ulusal ve uluslararası düzeyde şu anda Artvin, özelde de Şavşat'ı bilmeyen yok (Katılımcı Kodu: ÖBB).

Cittaslow'un olumlu etkileri şöyle: bugüne dek Türkiye Cumhuriyeti bile nedir şu an Avrupa Birliği'ne girmiş bir ülke değil ama Şavşat şu an bir Avrupa ilçesi yani. Hani dünyada bugün çoğu yerlerin ismini bilmeyen ülkeler var ama Şavşat'ı bugün çok yakından tanıyan devletler var, ülkeler var yani (Katılımcı Kodu: MBB).

Biz zaten şu anda bütün konaklama tesislerimizin videolarını, görsellerini topladık. Belediye olarak uluslararası en büyük fuarda, Milano'da bizim bütün otellerin, konaklama tesislerinin orada bir hafta boyunca açık olan fuarda görselleri döndü orada. Türkiye'deki bütün Cittaslow kentlerinin konaklama tesislerinin, oradaki doğal güzelliklerinin bir hafta boyunca görselleri döndü orada. Şavşat'ta mesela genel kurul toplantısı yapıldı... Artı buradaki bilim kurulu üyeleri mesela her gittikleri yerde Şavşat'ı anlatıyorlar. Çünkü biz o Genel Kurulda öyle bir misafirperverlik gösterdik ki, hala Şavşat konuşuluyor (Katılımcı Kodu: CT)...

Ticari işletmeler açısından, toplam 18 görüş bulunmaktadır. Ticari işletmeler paydaş öbekleri içerisinde ilgili etki türüne en fazla görüş bildiren öbek olup; oransal olarak toplam görüşler içerisinde %45'lik bir paya sahiptir. Görüşlerin biri hariç tümü, olumlu şekildedir. Olumlu görüşlere bakıldığında; genel olarak sakin şehir ile birlikte yazılı/görsel basın aracılığı ve çeşitli tanıtım programları ile ilçenin ulusal ve uluslararası tanınırlığının ve görünürlüğünün arttığı, tanınırlığın artmasına paralel olarak da ilçedeki turist sayısının ve yöresel ürünlere olan talebin arttığı ifade

edilmiştir. Ayrıca sakin şehrin gelen turistler açısından iyi bir reklâm aracı olduğu, unvanın Şavşat’a bir katma değer sağladığı, unvanla birlikte ilçenin bir cazibe merkezi haline geldiği, ilçenin dikkat çektiği ve tüm bunlarla birlikte turistlerin ilçeyi tercih etmesinde unvanın katkı sağladığı da yine ifade edilen görüşler arasında yer almaktadır. Konuya ilişkin bazı katılımcıların görüşleri aşağıdaki şekildedir:

Tanıtım programları var: işte Artvin Gecesi, Şavşat Gecesi gibi. Cittaslow’la birlikte böyle programlar yapılmaya başlandı. Yöresel ürün tanıtımları yapılmaya başlandı. İstanbul Bursa gibi şehirlerde tanıtım geceleri yapılıyor. O gecelere biz belediye aracılığıyla son 2 yılda ürün gönderiyorduk (Katılımcı No: Y5).

Turistler Şavşat’ı internet üzerinden görmüş oluyorlar, haberlerden görmüş oluyorlar, insanlar merak edip geliyorlar. Cittaslow olana kadar reklâmımız fazla yoktu. Cittaslow’la birlikte buraların da reklâm artınca daha çok gelenimiz oldu (Katılımcı No: Y7).

Yani bu konuyla ilgili birçok broşür falan yapıldı, dağıtıldı. Cittaslow’la ilgili uluslararası ve ulusal düzeyde baya bir tanınma oldu. Ve bunu da biz Şavşatlı olarak yaşadık. Yani her geçen yıl gelen işte dışarıdan turist sayısı daha da artıyor. İlçe tanıtılınca mesela yabancı insanlar geliyor... Bir de vatandaş merak ediyor yani öyle doğal güzellikleri çok medyada paylaşılmınca. Yani Cittaslow ilçeyi tanıtmada anlamında bir farkındalık yarattı, öyle diyelim (Katılımcı No: Y9).

Cittaslow, Şavşat’a isim katkısı yaptı bir kere. Türkiye’de görsel basında belki dünyada tanınırlık arttı. Dikkat çekti. En önemlisi bu. Turistlerin ilçeyi tercih etmesi tanınırlık ve görünürlükle alakalıdır mutlaka. Cittaslow, bir reklâm payı oluşturuyor burada. Ama burada asıl etki Şavşat’ı internetten veya birisinden duyup da Şavşat’ın güzelliklerini fark ettiği anda insanlar âşık oluyor. Bunlar destekleyici güçler. Cittaslow olsun, farklı reklâm türleri olsun. İnsanların buraya gelmesini sağlayan şeyler (Katılımcı Kodu: K5).

İlgili etki türüne yönelik 1 tane hem olumlu hem olumsuz görüş bulunmakta olup aşağıdaki şekildedir:

Bu memlekete hiçbir tane yabancı turist gelmiyor. Cittaslow oldu burası. Norveç, İsveç, Almanya buralardan hiç gelen yok. Yurt dışı tanıtımı olmadı. Cittaslow bizi yurt dışına tanıtmadı. Cittaslow bizi dünyaya tanıtmalı. Biz biraz sosyal medyada Cittaslow’u etiketledik etiketledik, boş. Cittaslow’dan ne bekleniyordu ne oldu (Katılımcı Kodu: K2).

Görüşmenin devamında ilgili katılımcı işletmesinde geceleme sayılarının sakin şehirden sonra arttığını, ancak bunun kendisinin yapmış olduğu sosyal basın tanıtımlarından kaynaklandığını ifade etmiştir:

İşletmemiz kurulduktan sonra yatak kapasitesi arttı. Bu artışın sebebi sosyal medyadan kaynaklanıyor. Biz sosyal medyadan tanıtım yapıyoruz. O şekilde artış oldu. Tesisimizde ortalama geceleme sayısı 2 gün. Şavşat biraz daha tanınınca 1 günlük konaklamalar hep 2 güne çıktı. 3 güne çıkan da var. Bunda Cittaslow'un katkısı olduğunu düşünmüyorum (Katılımcı Kodu:K2).

Konu hakkında görüş bildiren bir diğer paydaş öbek ise, ŞAVKADER üyeleridir. İlgili paydaş öbeğine yönelik, toplam 7 görüş bulunmaktadır ve tümü olumlu şekildedir. Sakin şehir olduktan sonra ilçe tanıtımının arttığı ve böylece hem ilçeyi ziyaret eden kişi sayısının hem de yöresel ürünlere olan talebin ve taleple birlikte üretimin ve buna yönelik toplantı, eğitim vb. etkinliklerin de arttığı ilgili paydaş öbek tarafından dile getirilmiştir. Buna ilişkin bir görüş aşağıdadır:

Genel anlamda baktığımız zaman Cittaslow, Şavşat'ın daha çok kişi tarafından tanınmasına vesile olmuştur yani. Ben karşılaştım yani birebir karşılaştım: İşte haberlerde Cittaslow Şavşat'ı gördüm veya işte şurada okudum da buna istinaden geldim diyen insanlar geliyor yani düşünün. Hani dışarıda yaşayan kendi insanımızın dışında bu tarz insanlar da çok geliyor ilçeye. O gittiği zaman başka birilerini alıp başka birileri geliyor. Yani Cittaslow bu anlamda, tanıtım anlamında yani Şavşat'ın tanınması anlamında faydalı oldu. Cittaslow, bir marka, bir değer kattı yani Şavşat'a. Vardı ama ortaya çıkardı (Katılımcı Kodu: D1).

Öbekler içerisinde en az görüş bildiren paydaş öbek ise, yöresel ürün pazarıdır. İlgili paydaş öbek tarafından, toplam 4 görüş beyan edilmiş olup, hepsi olumlu şekildedir. Ancak pazarcıların genel anlamda sakın şehir ve ilçede bu kapsamda yapılan etkinlikler hakkında fazla bilgi sahibi olmadığı görülmüştür. Buna ilişkin bir görüş aşağıda yer almaktadır:

Cittasow'un sadece ve sadece şunu biliyorum ki, özellikle bu Şavşat'ın insanı şehirlerdeyken işte bak sakın şehir dedikleri yerdeyim diyebilmeye faydası olmuştur. Başka bir şeye değil. Şehirde yaşıyorsun. Atıyorum siz Mardinlisiniz veya Maraşlısınız. Ben Şavşat'tanım. İşte bak ben o sakın şehir dedikleri yerdenim diyebilmeye yaradı. Başka bir şeye yaradığına hiç de inanmıyorum (Katılımcı Kodu: P5).

Görüşmecilerin ifadelerinden de anlaşılacağı üzere; sakın şehir, ilçenin tanıtılması ve dünyaya adını duyurmasında önemli bir araç olarak ortaya çıkmaktadır. Yazındaki çalışmalar da bunu destekler niteliktedir. Örneğin Şavşat'ta yapılan bir araştırmada unvanın alınmasından sonra uluslararası fuarlarda ve yazılı ve görsel olarak çeşitli mecralarda ilçenin ve ilçedeki konaklama tesisleri ile işletmelerin tanıtımının yoğun bir şekilde yapıldığı belirtilmektedir (Şahin, 2019). Seferihisar'da yapılmış olan

araştırmada sakin şehir markasının ilçe tanıtımında olumlu etkisi olduğu tespit edilmiştir (Doğan ve ark., 2014). Seferihisar’da yapılan bir diğer araştırmada da, sakin şehir üyeliği ile birlikte ilçedeki en önemli değişimin, ilçenin tanınırlığının uluslararası düzeyde artmış olduğu ortaya çıkmıştır (Ökten, 2015). Özetle, bu çalışmada da yazında yer alan çalışmalarda olduğu gibi, sakin şehrin üye ilçeye sağlamış olduğu başlıca etki, ilçenin hem ulusal hem de uluslararası tanınırlığının ve bilinirliğinin artmış olmasına yöneliktir.

3.2.1.2 SE-2. İlçeye Katılan Değer

Görüş bildiren katılımcı sayılarına göre sıralama yapıldığında, 2. en fazla katılımcı tarafından görüş beyan edilen etki türünün “SE-2. İlçeye Katılan Değer” olduğu görülmektedir. İlgili etki türüne 11 katılımcı toplamda 18 görüş beyan etmiştir (Tablo 29). Görüşlerin tamamı olumlu şekildedir. Katılımcı öbekler açısından tüm öbeklerin ilgili etki türüne yönelik görüşte bulunduğu görülmektedir (Tablo 30).

Katılımcılardan elde edilen görüşler doğrultusunda sakin şehir unvanı ile birlikte öncelikli olarak ilçenin bir marka değer elde ettiği ve bu bakımdan unvanın ilçeye bir değer kattığı söylenebilir. Zira bu unvan doğrultusunda yapılan etkinlikler neticesinde ilçede birçok alanda dönüşümler ve değişimlerin yaşandığı söylenebilir. Bu bakımdan sosyal etkiler kapsamında sakin şehrin ilçeye kattığı değerler arasında *Şavşat halkının sahip olduğu yerel ve kültürel değerlere yönelik farkındalıklarındaki artışı saymak mümkündür*. Nitekim “gelenek-görenek, tarihi ve kültürel değerlere etki” başlığı altında Y4’ün ve Y7’nin belirttiği görüş buna güzel bir örnektir.

Sakin şehrin ilçeye kattığı diğer bir değer ise, *mevsimsel göçlerin ve geriye dönüşlerin yaşanmaya başlaması ve köylerinde ev yapmaya ve arazisine sahip çıkmaya başlayan insanların artmaya başlaması* olduğu söylenebilir. Bu konu ile ilgili bir görüş şu şekildedir:

Cittaslow, bir kere kesinlikle ve kesinlikle ilçeye bir geriye dönüş sağladı. Yani yazlık da olsa mevsimsel de olsa bir geriye dönüş oldu... Şu anda dışarıda yaşayanlar, yıllardır buraya gelmemiş olanlar Şavşat’a geldi. Ev yapmaya çalışan var, tarlasına sahip olan var yaylasına sahip olan var. Bu konularda yani bir rüzgâr estirdi bu tarafa (Katılımcı Kodu: Y10).

Geriye dönüşlerin başlaması neticesinde *arazilerin değerlendirilmesi* de sakin şehrin ilçeye kattığı bir diğer değer olarak ifade edilebilir. Bu konu ile ilgili alıntılara da, yine ilgili alt başlık altında yer verilecektir.

Sakin şehrin ilçeye kattığı değer konusunda diğer bazı görüşler ise aşağıdaki şekildedir:

Zaten bizde olan yani ilçemizde olan özelliklerden dolayı biz zaten bu unvanı aldık. Bu unvanı aldıktan sonra biraz daha bilinçlendik: Bunu nasıl koruyabiliriz, nasıl geliştirebiliriz, nasıl tanıtabiliriz anlamında. Bu unvanı almak aslında bize elimizdeki değerleri gösterdi yani öyle diyeyim. Zaten var olan. Tabii farkındalık sağladı (Katılımcı Kodu: D1).

Cittaslow beni etkilemedi ama buranın doğallığının, organikliğinin bir nevi tescillenmiş olması çok önemliydi benim için. Cittaslow'la birlikte Şavşat'ın doğallığı tescillenmiş oldu (Katılımcı Kodu: P5).

Özetle, sakin şehir ilçeye birçok yönden değer katmış ve ilçenin marka bir değere kavuşması zincirleme birçok etkiyi de beraberinde getirmiştir. Özellikle ilçede yapılan saha ziyaretleri ve farklı ilgi öbeği temsilcileriyle yapılan görüşmeler sonucu elde edilen gözlem, izlenim ve edinilen bilgiler çerçevesinde bahse konu etkilerden bazılarını şu şekilde somutlaştırmak mümkündür: Öncelikle insanlarda psikolojik değişim yaşanmaya başlamış ve böylece insanların bakış açıları değişmeye başlamıştır. Ayrıca ilçenin doğallığının tescili ile yerel ürünlere olan talep artmış, bu talebin artması tarımsal ve hayvansal üretim etkinliklerini artırmış, atıl durumdaki araziler ekilip biçilmeye başlamıştır. Bir diğer sonuç ise, ilçenin tarihi ve doğal güzelliklerinin tescillenmesi ile tanınırlık artmış, böylece turist sayısı, turizm etkinlikleri artmaya başlamış ve buna yönelik olarak da hem araziler değerlendirilmeye başlamış hem de insanlar yeni projeler ve yatırımlar yapmaya ve bu alanda teşebbüsler ve girişimler artmaya başlamıştır. Ayrıca mevsimlik göçler de yaşanmaya başlamış ve gurbetçi Şavşatlılar olarak tabir edilen yazlıkçıların sayısı da ciddi oranda artmaya başlamış, onlar da aynı şekilde arazilerine sahip çıkmaya başlamıştır. Bununla birlikte, ilgili durum miras davalarının artmasına da yol açmıştır.

İyi bir marka ismi, ürüne değer katan bir unsurdur (Doğan ve ark., 2014). Yukarıdaki açıklamalarda da, Şavşat özelinde bu durumun etkileri kendisini göstermiştir. Nitekim sakin şehir ilçeye bir değer katmış olup ilçenin markalaşması, ilçede birçok

değişimi de beraberinde getirmiştir. Aslında Cittaslow'un belki de en önemli etkilerinden biri, ilçenin sahip olduğu değerlerin insanlar tarafından daha iyi anlaşılmasına, bu bakımdan insanlarda bir farkındalık sağlamasına ve bu değerlerin yöre kalkınması için kullanılmasına yöneliktir. Nitekim Miele (2008) tarafından da ifade edildiği üzere, her kentin kendine has bir özelliği bulunmaktadır. Sakin şehir ise, bu özelliklerin ortaya çıkartılarak bu özelliklerle ilçenin yerel kalkınmasının sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.

3.2.1.3 SE-3. Gelenek-Görenek, Tarihi ve Kültürel Değerler

Sosyal etkiler içerisinde ilgili etki türü, görüş bildiren katılımcı sayılarına göre 3., görüş sayılarına göre ise 2. sıradadır (Tablo 29). İlgili etki türüne yöresel ürün pazarı dışındaki tüm paydaş öbeklerinin görüş beyan ettiği ve görüşlerin tamamına yakınının (%96) olumlu olduğu görülmektedir. Olumsuz görüş 1 tane olup, ticari işletmelere yönelik paydaş öbek katılımcısı tarafından yapılmıştır (Tablo 30).

Paydaş öbek katılımcılarının görüşlerinin tamamına yakını, sakin şehrin ilçenin gelenek, görenek, tarihi ve kültürel değerlerine olumlu yönde etkide bulunduğuna yöneliktir. Buna göre katılımcılar, ilçenin sakin şehir ilân edilmesinden sonra ilçedeki insanların yöresel değerlerinin farkına vardıklarını, sahip oldukları değerlere saygı duymaya başladıklarını, yöresel mimariden yemeğe ve takıya varıncaya kadar her türlü yöresel ve kültürel değerlerin ortaya çıktığını, yöresel işletmelerin sayısının arttığını, aynı zamanda kadınların da bir dernek çatısı altında yöresel ürünleri üretip belirli işletmeler aracılığıyla bu ürünlerin satışını yaptıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca ifade edilen görüşler doğrultusunda sakin şehir kapsamında belediye tarafından sosyo-kültürel etkinlikler düzenlendiği ve kültürel değerlerin öne çıkarılmasında desteklemelerde bulunulduğu da anlaşılmaktadır. İlgili etkiye yönelik bazı görüşler aşağıdaki şekildedir:

Eskiden uzaklaşmaya başlamıştık ama Şavşat, Cittaslow şehri olunca yavaş yavaş yöresel mimari olsun, yöresel yemeklerimiz olsun, yöresel takılarımız, yöresel her şeyimiz ortaya çıktı yani. Bence Cittaslow olması Şavşat'ın gayet güzel bir durum oldu bence. Eskiden yaşanmışlıkları ortaya çıkarttı öyle diyeyim. Yöresel yemekleri yapan işletme sayısı arttı Şavşat'ta. Yöresel hediye yapıp satan, eski zaman ürünleri yapıp satan yerler açıldı. Cittaslow'un baya bir etkisi oldu ilçeye. Cittaslow olduğu senelerde Şavşat'ta yöresel yemek sunan, yöresel hediye satışı yapan, yöresel mimariyi tanıtan

tek işletmeydik. İlçenin Cittaslow olması ile birlikte insanlar bizden görüp bizimki gibi işletmeler yaptıkları için Cittaslow'un çok büyük bir katkısı oldu Şavşat'a (Katılımcı Kodu: Y7).

Cittaslow'un ilçeye genel manada baya bir katkısı oldu ama. Kurslar açıldı: Kilimcilik kursu, halıcılık kursu, buranın yöresel şal dediğimiz kumaş şal kumaşı ördürüldü. Bunlar Halk Eğitim bünyesinde belediye destekli olarak açıldı (Katılımcı Kodu: K1).

Kültürel olarak da dediğim gibi yani geçmişteki öyle kültürel bir takım değerleri bir nebze de olsa meydana çıkarmaya çalıştık yani folklorundan tutun da müziğine varıncaya kadar ki mesela "Şavşat için Söyle" klipleri vardı, tanıtım filmleri vardı, mesela arkeolojik kazılar. Belediyenin mesela kültür yayınları vardı: Şavşat'ın coğrafi yapısıyla ilgili Şavşat'ın Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası kitabını çıkardık. Kaleyle ilgili de bir kitap çıkardık Osman AYTEKİN'in "Taşların Hikâyesi" adında (Katılımcı Kodu: ÖBB).

Tepeköy Kültür Müzesi'nin açılması için Belediye orayı destekledi. İşte boyasında, harcının yapılmasında, çimento verilmesinde hani öyle bir müze oluşsun diye orada (Katılımcı Kodu: CT).

Türk ve Tokmak'ın (2017) ilçedeki yerel yöneticilere yaptıkları araştırmada da sakin şehir üyeliği ile birlikte ilçede tarihi özelliği olan 20 adet yapının Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu Erzurum Bölge Müdürlüğünce koruma altına alındığı ve bu yapıların Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan destek alınarak yenileneceği (restore edileceği) belirtilmiştir.

İlgili etkiye yönelik olumsuz görüş ise aşağıdaki şekildedir:

Cittaslow'un bize işletme olarak bir yarar getirdiğini düşünmüyorum. Cittaslow'da her türlü yöresel, kültürel faaliyetleri göstermek gerekiyor. Onlara biraz eğilmek gerekiyor, ama işte işin başındaki insanların konuyla ilgili bilgileri yok (Katılımcı Kodu: K1).

Sakin şehir hareketi, her bir şehrin kendine özgü kimliklerini sürdürmeyi amaçlayan bir kentsel kimlik hareketidir (Radstrom, 2005). Bu açıdan bakıldığında, aslında sakin şehrin temel amaçlarından biri de ilçenin kimliğini yansıtan geleneklerini, göreneklerini, tarihi ve kültürel değerlerini ortaya çıkarmak ve sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Paydaş öbek temsilcileriyle yapılan görüşmelerden elde edilen çıktılar da bunu teyit etmektedir. Sırım (2012b) tarafından da ifade edildiği üzere, sakin şehir yaklaşımı, ülkemizdeki saklı ve sayısız tarihi ve kültürel zenginliği ortaya çıkarmada bir fırsat niteliğindedir. Bir başka ifadeyle sakin şehir, kentlerin yerel kaynaklarına, ekonomik ve kültürel güçlerine ve eşsiz tarihi yapısına odaklanan alternatif bir

kentsel gelişim yaklaşımı (Mayer ve Knox (2006) olarak, üye şehirlere bu açılardan önemli kazanımlar sağlamaktadır. Bu bakımdan sakin şehir üyeliğinin, zengin tarihi ve kültürel değerlere sahip Şavşat ilçesinde de bu değerlerin gün yüzüne çıkarılmasında ve bu bakımdan geçmişle gelecek arasında bir köprü kurulmasında önemli bir araç olduğu ifade edilebilir.

3.2.1.4 SE-4. Bakış Açısındaki Değişim (Psikolojik Değişim)

İlgili etki türüne yöresel ürün pazarı dışındaki tüm paydaş öbekler görüş beyan etmiş olup, tüm görüşler olumlu şekildedir (Tablo 30). Katılımcıların görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde, ilçenin bu unvana sahip olması ve bu kapsamda yapılan etkinlikler neticesinde insanların bakış açılarında değişim yaşanmaya başladığı söylenebilir. Buna ilişkin bir görüş aşağıdaki şekildedir:

Cittaslow'un ilçeye genel manada ekonomik anlamda pek katkısı olmadı ama düşünce anlamında katkısı oldu. Cittaslow'la birlikte insanlar bu değere biraz daha saygı duymayı hatırladı diyelim, doğaya doğallığa onlara saygı duymayı hatırladı insanlar. Mesela diyelim ki eski bir şeyin atıl olmadığını öğrendi en azından. Ben mesela birisinden bir şey istedim, yani cecim dokurken bir makara istedim. Bu nedir dedim. Dedi ki: At gitsin. Dedim bunu bana ver, alicam bak dedim. Dursun dursun dedi, lâzım olur. Benim ona değer verdiğimi görünce o da değerli olduğunu fark etti. Cittaslow da öyle bir şey yani. İnsanlar bunun bir şeye fayda sağlayacağına inanmaya başladı daha doğrusu. Boş vermişliktense dursun bakalım oldu (Katılımcı Kodu: Y4).

Sakin şehirle birlikte bakış açısında yaşanan değişim sayesinde yerel ve kültürel değerlere olan farkındalığın artması, yöresel işletmelerde vizyon değişikliği ve insanların günlük hayatlarında daha sakin davranmaya başlamaları gibi olumlu gelişmeler olmuştur. Konuya ilişkin bazı görüşler aşağıdaki şekildedir:

Cittaslow'la birlikte, fikir dağarcığımız biraz daha genişledi diyelim. Farklı ürünlere yöneliyoruz. Değişik şeyler: İşte paketlemedir, markalaşmadır bu tarz şeyleri araştırmaya başladık (Katılımcı Kodu: Y6).

Sakin şehir olmakla biraz sakinleşme yoluna gittik. Yani sakin davranmaya başladık (Katılımcı Kodu: Y10).

Cittaslow'la ilgili ilk toplantı yapıldığında ne olduğunu bilmiyorduk. Tunç SOYER gelmişti buraya. Belediye Düğün Salonu'nda. Toplantıya bütün halkı davet eden anonslar yapıldı. Biz de o gün gittik oraya. Orada duyduk Sakin Şehri ve aslında bizim kendimizin öyle bir şehirde yaşadığını da orada öğrendik. Biz bunun farkındaydık ama adını bilmiyorduk. Öyle söyleyelim. Ya

da markalaşmayı bilmiyormuşuz. Kendi içerisinde huzurla, sakin yaşam döngüsünde yaşayıp dünyayla bağını koparmadan yaşamak demekmiş ki biz de tam olarak öyleyiz yani (Katılımcı Kodu: D3).

Cittaslow'la birlikte ufkumuz biraz daha genişledi. Yani biraz daha geniş ufuklarla geleceğe bakmaya başladık, biraz daha büyük düşünmeye başladık. Şavşatlıların artık bir vizyonu var yani. İnsanlar eskisi gibi düşünmüyor, yani dar kapsamlı düşünmüyor. Yani bir adamın gelip de burada trilyonlar döküp otel yapması, işte bir sürü emek harcıyıp restoran açması kolay bir iş değil. Çünkü önceden esnafımız halinden memnundu yani saat 9'da 10'da 3-5 kilo döner takar, köy arabaları gittiği zaman saat 2'de işi biter. Dünyası oydu. Yani fazla bir şeyi görmek istemiyordu ama şimdi diyor ki ya gelen oluyor giden oluyor. Yani insanlar biraz daha büyük düşünüyor ve gözlüyorum yani eskiden çok daha dar düşünürdü. Yani az kazanayım veyahut da benim işim belli olsun ama şimdi bakıyorsun ufukları açılmış, daha büyük projelere kafa yoruyorlar yani (Katılımcı Kodu: ÖBB).

Seferihisar ve Halfeti'de yapılan araştırmada da benzer şekilde, üyeliğin ilçelerde bir farkındalık oluşturduğunun tespit edilmiş olması (Karatosun ve Çakar, 2017), bu çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Ayrıca yaşanan şehrin ve çevrenin farkına vararak, değerini bilerek ve koruyarak yaşama tarzını ifade eden ve derin ve geniş bir birlikteliğe dayalı bir kalkınma hareketi olan sakin şehirde (Akman ve ark., 2013), bu tarz bir hayat ve farkındalık için mekânsal değişimden önce insanlarda psikolojik açıdan bir değişime ihtiyaç duyulmaktadır. Yani sakin şehir, mekânsal değişimden önce insanlarda psikolojik bir değişime yol açmaktadır ve bu değişimin ardından yapılan sosyal, ekonomik ve çevresel etkinlikler neticesinde de mekânsal değişim ve hayat kalitesinde iyileşmeler yaşanmaktadır denilebilir.

3.2.1.5 SE-5. Engelli, Kadın ve Çocuklara Yönelik Etkinlikler

İlgili etki türüne yöresel ürün pazarı dışındaki tüm paydaş öbekler görüş beyan etmiş olup tüm görüşler olumlu şekildedir. En çok görüş mülki ve yerel idare tarafından, en az görüş ise ticari işletmeler tarafından yapılmıştır (Tablo 30).

İlçenin sakin şehir ilân edilmesi ile birlikte, ilçede kadınlara yönelik etkinliklerde artış yaşanmaya başlamıştır. 2016 yılında hayırsever Ülkü ULUSOY'un desteğiyle kurulan ve Belediyeye devredilen “Şavşat Belediyesi Ülkü Ulusoy Kadın Yaşam-Eğitim Merkezi'nde (KAYEM'de) bu kapsamda kadınlara yönelik üretim ve eğitim etkinlikleri gerçekleştirilmeye başlamıştır. Burada kadınlara yönelik yöresel ürünler, ilçenin kültürünü yansıtan el sanatları ve tarımsal üretime yönelik çeşitli kurslar ve

eğitim etkinlikleri düzenlenmekte ve yöresel ürünler üretilmektedir. Merkezde aynı zamanda kadınlara yönelik sağlık ve sosyal hayat anlamında da eğitim ve bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. Yine üretim etkinlikleri kapsamında Belediye tarafından kurutma, doğrama ve paketleme makineleri ünitesi ilgili merkeze kurulmuş ve böylece kadınların ilçede yetişen doğal meyve ve sebzeleri güneş enerjisi ile doğal yollarla kurutmaları ve paketlemeleri sağlanmıştır. Yerel yönetim katılımcısının bu konudaki ifadesi şu şekildedir:

Mesela Cittaslow kriterleri kapsamında Şavşat Kadın Yaşam Merkezi'ndeki etkinlikleri biliyorsunuz. Cittaslow'la birlikte orada kadınlar sanatsal etkinlikler yapmaya başladılar, orada yöresel ürünler üretmeye başladılar (Katılımcı Kodu: ÖBB).

Yine kadınlara yönelik yapılan etkinlikler kapsamında ilçenin sakin şehir ilân edilmesinden sonra Belediyenin de katkı ve desteği ile, 2017 yılında Şavşat ŞAVKADER kurulmuştur. İlgili dernek kadınlara yönelik ilçedeki ilk ve tek dernektir. ŞAVKADER'e yönelik bazı görüşler aşağıdaki şekildedir:

Derneğin kurulmasında "sakin şehir" üyeliğinin etkisi oldu. Sakin şehir olduktan sonra kurulduk. Onu da yâd etmeden geçemeyeceğim. O zamanki Belediye Başkanımız Ahmet Sinan ÖZTÜRK' ün bize çok büyük destekleri ve katkıları var. Hem sakin şehir olmamızda hem de bu derneğin kuruluşunda çok büyük katkıları var kendisinin (Katılımcı Kodu: D1).

Şavşat Kadın Derneği, Şavşat'ta kadınların örgütlendiği tek dernektir ve Cittaslow kapsamında üretim faaliyetlerini ilçede başlatan da Şavşat Kadın Derneği'dir (Katılımcı Kodu: CT).

Derneğin asıl kuruluş amacı 2016 yılında açılışı gerçekleşen KAYEM'de etkinlikler yapmaktır. Kuruluş amacı D1 tarafından şu şekilde ifade edilmektedir:

Dernek, Şavşat Belediyesi'ne bağlı Şavşat Ülkü Ulusoy Kadın Yaşam ve Eğitim Merkezi'nde faaliyetlerde bulunmak, üretim yapmak, bayanları orada iş anlamında istihdam etmek, bayanlara yönelik kurslar ve eğitimler düzenlemek gibi faaliyetleri organize etmek amacıyla kuruldu... Bu projenin en büyük getirisi de, sakin şehir Şavşat'a ziyarete gelip de buradan giderken hatıra ne götürebilirim diye düşünen insanlara yönelik ürünler üretebilmektir. Derneğin kuruluş amaçlarından biri de aslında yani projenin yapılma amaçlarından bir tanesi de oydu, o açığı kapatmaktı. Kapattı mı? Yani bir nebze de olsa kapattı diye düşünüyorum. Çünkü niye: Şavşat'ın görsellerinden oluşan birçok şeyi baskı yapabiliyoruz. İnsanlar alıyor, götürüyorlar, buradan bir hatıra oluyor. Hem Cittaslow'a, hem projeye, hem

derneğimize, Şavşat'ımıza güzel bir katkı sunduğunu düşünüyorum (Katılımcı Kodu: D1).

ŞAVKADER, yapmakta olduğu üretim etkinlikleri kapsamında kadınları üretime teşvik etmekte, üretilen ürünlerin satışı ile kadınların ek gelir elde etmesini sağlamaktadır. Bunların yanı sıra ilgili dernek tarafından sosyal sorumluluk çalışmaları da yürütülmektedir. Kurulduğundan itibaren KAYEM'de etkinlikler yürütmekte olan dernek, yerel yönetim değişikliği sonrasında ilgili merkezden çıkarılmış olup, sakin şehir kapsamında yapmakta oldukları çalışmaları müstakil olarak yürütmeye başlamışlardır.

İlçenin sakin şehir ilân edilmesi ile çocuklara yönelik etkinliklerde de artış olmuştur. Bu konudaki en dikkat çeken çalışmalardan biri, 2015 yılında “Şavşat Çocuk Belediyesi”nin kurulmasıdır. Çocuk Belediyesi üyeleri her yıl seçim yaparak başkanını seçmektedirler. Çocuk Belediyesi, sosyal ve çevresel projelere imza atmakta ve yapılan etkinlikler ile özgüven kazanmaktadırlar. Bu konuda yerel yönetim katılımcısının ifadesi şu şekildedir:

Mesela Cittaslow kapsamında Şavşat Çocuk Belediyesi kuruldu. Türkiye’de şu anda çocuk belediyesi olarak bir İzmir Seferihisar var, bir de Artvin Şavşat Çocuk Belediyesi var. Yani böyle yasa karşısında temsil anlamında değil ama zaman zaman çocukların özgüveni açısından Çocuk Belediye Başkanı sıfatıyla valilik makamına yazı yazdırıyordum: Mesela fidan temininde Çocuk Belediye Başkanı, Orman Bölge Müdürlüğüne yazı yazıyordu. Onlar işte genel müdürlüğe yazıyorlardı. Güzel bir şey oldu. Ama çocuklar hakikaten çok farklı. Yani çocukları biz sadece geleceğimizin teminatı olarak değil bugün de bugünümüzün de ortakları olarak gördük ve o anlamda ve o felsefeyle biz de ona ilgi duyduk (Katılımcı Kodu: ÖBB).

Seferihisar’da da, çocuklar kendi belediye başkanlarını, meclislerini seçmekte, düzenli toplanmakta, alınan kararlara müdahale etmekte ve adeta gölge belediye gibi çalışmaktadırlar (National Geographic, 2014). Bu bakımdan Seferihisar, ülkemizdeki sakin şehir kentleri için rol model niteliğinde olup, Şavşat Belediyesi de bu modeli örnek alarak Seferihisar’dan sonra Çocuk Belediyesi kurup bu kapsamda etkinlikler gerçekleştiren tek belediye olma özelliğine sahiptir.

Sakin şehir kapsamında engellilere yönelik etkinlikler kapsamında ise, merkezi hükümet tarafından da bir takım düzenlemelerin yapıldığı ve ilçede yapılan

Çalışmalarda buna dikkat edilmeye başlandığı ifade edilmiştir. Yerel yönetim katılımcısı CT'nin bu konudaki açıklaması şu şekildedir:

Engellilere yönelik Bakanlığın sürekli talimatları ve kontrolleri var. Ondan dolayı mevcut yapılmakta olan binaların ona yönelik yapılmasına zen gösteriliyor. Artı bir de işyeri ruhsatı verilirken hani mesela özellikle engelli geçişleri var mı yok mu ona da dikkat ediliyor. Zaten Bakanlık üzerinde çok duruyor bunun... Zaten bu sertifikasyon çalışmaları kapsamında da birçok yeri uygun hale getirdik. Ama sokaklarda engelli yriyiş parkurları henüz yapılmış değil. Artık zamanla o da olacaktır herhlde ki... Ama daha önce yaptığımız çalışmaları da koruyoruz. Mesela boşalan hükümet konağında engelli asansörü var. Biz Belediye binasına yapmak istedik ama binanın şartları uygun değil. Ondan dolayı da belediyenin giriş katında engelliler için bir “Engelli Hizmet ve İrtibat Bürosu” oluşturduk. Kolayca ulaşabilsinler diye. Mesela engelliler oraya geliyor. Yukarıdaki işlerini halletmek için yukarıya ıkmıyorlar. Hemen yetkili kişi onun yanına aşağıya iniyor. Özel hizmet oluyor yani. şu anda da o şekilde devam ediyor.

Sonuç olarak Seferihisar (Donat ve Yavuzçehre, 2016b) ve Taraklı (Durmuşkaya ve zdemir, 2018)'da yürütülen çalışmalarda olduğu gibi, şavşat'ta da üyelik ile birlikte engelli, kadın ve çocuklara yönelik etkinliklerde artış yaşandığını söylemek mümkündür.

3.2.1.6 SE-6. G

“SE-6. G”e şAVKADER hariç tüm paydaş öbeklerinden görüş bildirilmiş olup, tamamı olumlu yöndedir. Görüşlerin büyük çoğunluğu (%50) ticari işletmelerden gelmiştir. En az görüş ise, yöresel ürün pazarı tarafından yapılmıştır (Tablo 30).

İlgili görüşler incelendiği zaman sakin şehrin;

- İlçeden g kısmen azalttığı,
- İlçeye geri dönüşleri sağladığı,
- Bu geri dönüşlerin yazlıkılar ve emekli olarak köyüne geri dönüş sağlayanlardan oluştuğu,
- Bu anlamda mevsimsel ge etki ettiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca katılımcılarla yapılan görüşmelerde tersine gn mevsimselden ziyade tüm yılı kapsayacak hale gelmesi ve ekonomik anlamda geriye dönüşlerin yaşanabilmesi

için devlet tarafından yapılacak birtakım çalışmalara ve teşviklere ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir.

Konuyla ilgili görüş bildiren katılımcıların ifadesi şu şekildedir:

İlçe Cittaslow olduktan sonra ilçeye geriye dönüşler olmuyor ama mevcut insanların gitmesi azalıyor. Yani geriye dönüş şöyle yazlık nüfus anlamında oluyor. Genelde yaşlı insanlar burada köylerde tek başına yaşayamıyorlar... Dolayısıyla kışın yaşlı nüfus burada kalmak istemiyor. Oğlunun, kızının yanına gidiyor. 4 ayı genelde dışarıda geçiriyorlar ama 7-8 ayı genelde burada geçiriyor o insanlar. Yazın nüfus kalabalık oluyor. Yani yazlıkçılardan nüfusu Cittaslow'dan sonra arttı. Ancak son 2 yıldır ülke genelindeki ekonomik krizden, ekonomik sebeplerden dolayı düşüş var. Şöyle düşüş var: 2 yıl önceki gelen nüfus, bu yıl gelenin 2 katı vardı yani. Ama bu sene daha düşük. Geçen yıl da bu seneden biraz daha iyiydi. Yani 2018'de gelen daha da fazlaydı. Son 2 yılda bu nedenle bir azalma olsa da genel anlamda bir artış var (Katılımcı Kodu: Y5).

Cittaslow'dan sonra artış şöyle oluyor: bakın bizim hani kışın insanlar işte İstanbul, Bursa, İzmir'e gidiyorlar. Yazın emekli kesimi geliyor, 4-5 ay burada kalıyorlar. Yazın gelenlerde artış oldu. Yani seçmenimize bakınca benim köyde muhtarlığa girdiğimde 338 miydi, 338 seçmen vardı şu an 400-416 seçmen vardı bu seçimde (Katılımcı Kodu: MM).

Cittaslow üyeliğinden sonra köyümüzün nüfusunda artış yaşandı. Köyümüze bilhassa yazın köyümüzün damatları, torunları, iş adamları çok gelmiştir. Yazın gelenlerin nüfusunda artış oldu (Katılımcı Kodu: ÖM)...

Sakin şehrin göç üzerindeki etkisini ele alan bir çalışmada, mevcut 11 sakin şehirden sadece Gökçeada ve Seferihisar'ın nüfusunun artmakta olup, Şavşat dâhil diğer kentlerin göç vermekte olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Pajo, 2017). Nitekim TÜİK nüfus verilerinden de anlaşılabacağı üzere, Şavşat'ın nüfusu azalış eğiliminde olup göç henüz durmamıştır (Tablo 9) (TÜİK, 2019). Bu araştırmada da ilçede sakin şehrin göçe olan etkisinin henüz tam anlamıyla kendini göstermediği ancak mevsimsel olarak geriye dönüşlerin yaşanmasını sağladığı görülmektedir. İlgili durum kısa dönemde sakin şehrin ilçeye olumlu etkisi olarak nitelendirilebilir. Bununla birlikte sakin şehrin ekonomik anlamda ilçeye sağladığı katkıların artması halinde uzun vadede 12 aya yayılan geriye dönüşlerin de sağlanacağı düşünülmektedir. Nitekim Pajo ve Büdün (2018) tarafından da ifade edildiği üzere, küçük şehirlerden büyük kentlere olan göçün engellenebilmesi için, yerel ekonomilerin canlandırılması, iş imkânlarının geliştirilmesi, istihdamın artırılması, bölgeler arasında oluşan kalkınma düzeyleri farklarının en aza indirgenmesi, eğitim, sağlık, eğlence, sosyal imkânlar ve

hayat kalitesinde iyileşmenin sağlanması gerekmekte olup; bu bakımdan sakin şehir hareketi, küçük şehirlerin büyük kentlere karşı hayatta kalma mücadelesidir.

3.2.1.7 SE-7. İlçede Düzenlenen Sosyal Etkinlikler

Yöresel ürün pazarı dışında tüm paydaşlar, ilgili etki türüne yönelik görüş bildirmişlerdir. Toplam 6 görüş bulunmakta olup, görüşlerin tümü olumlu yöndedir. En fazla görüş beyan eden paydaş, mülki ve yerel idare; en az görüş beyan eden ise ticari işletmelerdir (Tablo 30).

Katılımcılardan elde edilen bilgilere göre, sakin şehir üyeliği ile birlikte ilçede düzenlenen festivaller ve şenliklerin kapsamı genişletilmiş olup; bu şenliklerde yöresel ürünlerin tanıtımına ve satışına yönelik etkinlikler yapılmaya, yerel ve kültürel değerlerin ön plana çıkarıldığı etkinlikler düzenlenmeye başlanmıştır. Ayrıca üyelik kapsamında ilçede her yıl il geneli ve çevre illerin de katılımıyla Dünya Cittaslow Günü (Toprak Ana Günü) etkinlikleri yapılmaktadır. Burada yerel değerlerin ve kültürel etkinliklerin tanıtımı sağlanmakta, yöresel işletmeler ve yerel ürün pazarıcıları tarafından yöresel ürünler satışa sunulabilmektedir. Bunun dışında “İlçenin reklâm ve tanıtımına etkisi” başlığı altında, Y5’in de ifade ettiği üzere, üyelik ile birlikte İstanbul, Bursa gibi şehirlerde Şavşat’ın tanıtımının yapıldığı, yöresel ürünlerinin pazarlanıp satışının yapıldığı Şavşat Gecesi, Şavşat Tanıtım Günleri gibi etkinlikler gerçekleştirilmektedir.

Konuya ilişkin bazı görüşler aşağıdaki şekildedir:

Cittaslow’dan sonra festivaller daha kapsamlı yapılmaya başlandı. Bir de yöre kültürüne uygun şeyler içine daha çok katmaya çalışıyoruz Belediye olarak. Hani mesela diyelim ki daha çok müzik, konser değil de işte mesela yerel ürünlerin satıldığı stantlar (Katılımcı Kodu: CT)...

Cittaslowla birlikte her yıl Kasım ayında Cittaslow Günü yapılıyor. Toprak Ana günü. Şimdi mesela o etkinlikte bizim her hafta açılan yerel ürün pazarını hükümet konağının önündeki büyük park var ya oradaki o gün yapılan pazara taşıyoruz. Etkinlik koyuyoruz içerisine. İşte böyle müzikli, halk oyunları ekibi falan koyuyoruz. Yöresel âşıkları falan çağırıyoruz... O gün insanları buraya çekmeye çalışıyoruz. Yerel pazar daha çok canlanıyor... Çocuklara da o pazarda stant kuruyoruz. Yerel üret, yerel tüket ağışli, pankartlı hepsi (Katılımcı Kodu: CT).

Kışın karakucak güreşleri ile ilgili festival var. O uluslararası çapta yapılıyor ve Türkiye’de tek, dünyada tek hatta kar üzerinde güreş. Bu anlamda Cittaslow Belediyesi olarak biz destekliyoruz... Bir ara burada yapılan genel kurul toplantısı karakucak güreşleri zamanı yapılmıştı... İtalya’dan gelen onursal başkan falan da katılacaktı ya genel kurul toplantısına. Onlar da görsünler burada nasıl bir festival yapılıyor. Hani uluslararası festivale onları da kattık (Katılımcı Kodu: CT).

Sonuç olarak, Uzundere (Uzan, 2018) ve Seferihisar (Akman ve ark., 2018)’da yürütülen çalışmalarda olduğu gibi Şavşat’ta da, sakin şehir üyeliğinin ilçe genelinde ve ilçeyle ilgili düzenlenen sosyal etkinlikler üzerinde olumlu yönde etki oluşturduğunu söylemek mümkündür.

3.2.1.8 SE-8. Düzenlenen Kurslar ve Eğitim Etkinlikleri

İlgili etki türüne yöresel ürün pazarı dışında tüm paydaş öbekleri görüş beyan etmiş olup, tamamı olumlu yöndedir. Görüşlerin %50’si, ŞAVKADER tarafından bildirilmiştir. Diğer paydaş öbekleri, eşit düzeyde görüşe sahiptir (Tablo 30).

Sakin şehir üyeliği ile birlikte sakin şehir ölçütleri kapsamında yerel ve kültürel değerleri öne çıkarmak, yöresel ürünler ve el sanatlarını teşvik etmek ve turizmde hizmet kalitesinin artırılmasına yönelik çeşitli kurslar düzenlenmiş ve bu alanlara yönelik eğitimler verilmiştir. İlgili alanlarda verilen eğitimler, düzenlenen kurslar, bilgilendirici ve tanıtıcı etkinlikler KAYEM’de gerçekleşmiş olup, Belediye bu etkinlikleri ŞAVKADER koordinatörlüğünde ve konuya yönelik ilgili paydaşların (Şavşat Kaymakamlığı, Halk Eğitim Merkezi, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü gibi) da desteğiyle yapmıştır.

Bu kapsamda K1 kodlu katılımcı “SE-3. Gelenek, Görenek, Tarihi ve Kültürel Değerler”e etki kısmında belirtildiği üzere, sakin şehir kapsamında Belediyenin desteğiyle ilçede halıcılık, kilimcilik ve yöresel şal kumaşının örülmesine yönelik kursların düzenlenmiş olduğuna ilişkin paylaşımda bulunmuştur.

Diğer paydaş görüşlerinin bazıları ise aşağıdaki şekildedir:

Mesela misafirperverlik, hizmet kalitesinin artırılması gibi konuları yavaş yavaş öğreniyoruz ve kendimizi yavaş yavaş geliştirdik o konuda. Mesela onunla ilgili eğitimler aldım. Kat hizmetleri eğitimi aldım, ev pansiyonculuğu eğitimi aldım, halk eğitimin hijyen kurslarına geldik. Eşim halk eğitimin

aşçılık kurslarına gezdi. Cittaslow kapsamında belediye bu tür eğitimler verdi. Ev pansiyonculuğu eğitimi verdi bu anlamda (Katılımcı Kodu: K2).

Sakin şehir üyeliği ile birlikte Dernek Bünyesinde çeşitli faaliyetler yürüttük. Eğitim programları yaptık, yine Kadın Yaşam Merkezi'nin konferans salonunu kullanarak. Değişik, çeşitli kurslar açıldı mesela, ama bunlar tek başına değil. Yani nasıl diyeyim belediye, kaymakamlık destekli. Yani 3 kurum ortaklığında diyeyim hani: Şavşat Kadın Derneği, Şavşat Belediyesi, Şavşat Kaymakamlığı. Ne gibi mesela ev pansiyonculuğu kursu, İŞKUR destekli kilim dokuma kursu... Tarım İl Müdürlüğü ve DOKA ile mesela Tarımsal Ürünlere Yönelik bir program da yaptık. Japon misafirlerimiz gelmişti... Baskı ve Dikiş Atölyesi kapsamında da buna yönelik eğitimleri birçok kişiye aldırarak. Baskı dikiş nakış eğitimlerini dernek üyesi olmayanlara da aldırarak (Katılımcı Kodu: D1).

Cittaslow kapsamında yöresel ürün üretme ile ilgili daha bilinçli iş yapılması için mesela alıç, çilek, fasulye üretimi gibi konularda birçok toplantılar yapıldı (Katılımcı Kodu: D3).

Cittaslow kapsamında yerel ürünlerin ticarileşmesi anlamında ayrıca kadınlara bıçakçılık kursu açtık. Bıçak üretimi yaptılar. Hem kadınları üretime teşvik etmek, hem yapımını öğretmek hem de Şavşat'a gelenlere hediye edildi, tanıtım günlerinde tanıtımı yapıldı... (Katılımcı Kodu: CT).

Genel itibariyle bakıldığında ilçede üyelikle birlikte sakin şehir ölçütleri kapsamında verilen eğitimlerin arttığı söylenebilir. Yazında yer alan çalışmalarda da bu araştırmayı destekler nitelikte çok sayıda bulguya rastlanmaktadır (Özmen ve ark., 2016; Radstrom, 2011; Çolak, 2019). Özetle ilgili örneklerde olduğu gibi, Şavşat'ta da sakin şehrin düzenlenen kurs ve eğitim etkinliklerine olumlu yönden katkı sağladığını söylemek mümkündür.

3.2.1.9 SE-9. Sosyal Sorumluluk Projeleri

İlgili etkiye yönelik sadece Mülki ve Yerel İdare ile ŞAVKADER görüş beyan etmiş olup, tüm görüşler olumlu yöndedir. Görüşlerin %71'i ŞAVKADER katılımcıları tarafından bildirilmiştir (Tablo 30). Diğer paydaşların görüş beyan etmemelerinin sebebi olarak, yapılan etkinliklerden yeterince haberdar olmamalarının ya da etkinliklere yeterince ilgi duymamalarının etkili olduğu ifade edilebilir.

İlçede sakin şehir kapsamında gerçekleştirilen sosyal sorumluluk etkinlikleri Belediye, ŞAVKADER ve Şavşat Çocuk Belediyesi aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu konuda bazı görüşler aşağıdaki şekildedir:

Sahara Pancarcı Festivali'nde, sokak hayvanlarına mesela onlara yönelik satışlar yapıyoruz, onları destekliyoruz. Çünkü hayvan barınağımız Şavşat'ta. Orada hayvanlarımız var. Onlara süt, mama alıyoruz. Onun dışında AKUT var mesela. AKUT'la ilk yıl bir irtibatımız oldu. Şu gördüğümüz uyku setleri, oradaki çocuk kıyafetleri, bir sürü ürün AKUT'tan geldi ŞAVKADER'e. Biz onları hiçbir ücret almadan, bütün ihtiyaç sahiplerine, yeni doğanlarımıza, bebeklerimize, çocuklarımıza hediye ediyoruz. O da AKUT'la bir projemiz. Aslında 2 yıla çok şey sığdırdık (Katılımcı Kodu: D1).

Huzurevi ziyaretleri yapıyoruz. Bizim bir eğitim boyutumuz var, bütün çocuklarla biz hep iç içeyiz. Bütün okulları, her yeri ikişer defa yurt ziyaretleri yapıyoruz ve tamamen evde yaptığımız yiyecekleri götürüp ikram ediyoruz onlara. Onların bazı sağlıklı yaşam çalışmaları olunca onlara katkıda bulunuyoruz. Örneğin fırında köy üzümü kurusunu biz alıyoruz, gidip dağıtıyoruz örneğin. Sponsor oluyoruz öyle söyleyeyim ve bunu biz sadece dernek üyeleri kendi cebinden karşılıyor (Katılımcı Kodu: D3).

Çocuk Belediyesinin yardım kampanyaları oluyor. Mesela diyelim ki okudukları kitapları topluyorlar, başka okullara okusunlar diye, özellikle ihtiyaç sahibi okullara gönderiyorlar kendileri. İşte kıyafetlerini giymedikleri veyahut da küçülen kıyafetlerini topluyorlar. Bunu da işte Doğudaki okullara veya işte instagramda işte bu tür sayfalar oluyor onları takip ediyorlar. O sayfadaki duyurulara göre kimseyi rencide etmeden paket yapıp yolluyoruz biz onları. Belediye olarak biz organize ediyoruz onları da. Çocukların Huzurevi ziyaretleri oluyor. Çocuk Belediyesinin facebook sayfası da var. Web sayfası da var. Çocukların yaptığı etkinliklerin hepsi var orada. Belediyenin web sayfasının içinde çocuk belediyesine ayrılmış bir sayfa var (Katılımcı Kodu: CT).

İlçede sosyal sorumluluk çalışmaları anlamında sakin şehir öncesinde de kadınlar tarafından çeşitli etkinlikler yapılmıştır. Bununla birlikte ŞAVKADER çatısı altında bu tür sosyal sorumluluk çalışmalarının yapılmasının hem resmi bir statü kazanılması hem de sakin şehir üyesi olmanın getirdiği avantajlardan istifade edilmesi nedeniyle daha etkin şekilde yürütüldüğü belirtilmektedir. Bu konuda D3 kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir:

Sakin şehir olduğu için bir de derneğin bir resmi statüsü olduğu için kurumlardan daha çok destek alarak daha çok işler yapabiliyorsunuz, daha çok insana ulaşabiliyorsunuz. Mesela bizim bir sevgi çarşımız vardı. Şu an belediye bünyesinde. Biz oradan evi yanan, ihtiyacı olan insanlara ulaştırıyoruz... Mesela AKUT bizi destekliyor bu konuda okullarda boyaya varana kadar, uyku setlerine varana kadar, kılık kıyafet, sıfır bunlar etiketli ürünler, ona varana kadar bütün okullarla sürekli irtibat halindeyiz. Hepsini onlara ulaştırıyoruz... Yani sadece Şavşat'ta değil, Meydancık'ta başka köylerde, Şavşat'ın tamamında varız yani ve bunu herkes biliyor. Herkes Şavşat'ta neye ihtiyacı olunca bize ulaşabileceğini çok iyi öğrendiler. O nedenle burada olmayı çok istedim. Çocuklarla ve kurumlara çok iç içeyiz ve

dernek olunca bir statüsü oluyor. Bazı (bazen) işler daha kolay oluyor, daha çok kişiye ulaşıyorsunuz.

Yine ilçenin sakin şehir üyeliğinin ardından Belediye tarafından Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Artvin Şube Müdürlüğü'nün desteğiyle, hayvan barınağı yapılmıştır. Burada sokak hayvanlarının bakımı ve beslenmesi sağlanmaktadır. Buna yönelik CT kodlu katılımcının ifadesi aşağıdaki şekildedir:

Söğütlü Mahallesi Hınzat mevkiinde Belediyenin Hayvan Barınağı var. Biz Cittaslow olduğumuz için Milli Parklar tarafından desteklendi ayrıca, yapıldı. Hiçbir ilçede de hayvan barınağı yoktur. Şavşatta var, bir de Artvin'de de yeni yapıldı... Barınağımız şu anda tamamen bitti ve hayvanlar orada. Beslenmeleri yapılıyor. Milli Parklardan destek alıyoruz... Onlar geliyorlar, kısırlaştırmalarını yapıyorlar, küpelerini takıyorlar. Sağlıklı olanlar sokakta, sağlıklı olmayanlar orada rehabilite ediliyor... Mesela çok duyarlı insanlar var bu hayvanlar konusunda. Ekmeklerini biriktirip getiren insanların var. Fırınlarda kalan bayat ekmekleri alıyoruz belediye olarak, işte un alıyoruz, hayvan severlerden yardım alıyoruz...

Yazında yer alan bazı araştırmalara (Şen, 2017; E. Akman, 2018) bakıldığında, üye kentlerde sakin şehir kapsamında sorumluluk projelerinin arttığı görülmektedir. Şavşat'ta da benzer şekilde, sakin şehir üyeliği ve bu kapsamda yapılan etkinlikler neticesinde ilçedeki sosyal sorumluluk projelerinin arttığı söylenebilir.

3.2.2 Sakin Şehir Yaklaşımı ve Uygulamalarının Şavşat'ın Sürdürülebilir Yerel Kalkınmasına Ekonomik Etkileri

Paydaş öbek temsilcileriyle yapılan derinlemesine görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre, sakin şehrin ilçenin sürdürülebilir yerel kalkınmasına olan ekonomik etkileri, 8 başlık altında toplanmaktadır. Ekonomik etkiler ve ilgili etkilere yönelik görüş bildiren katılımcı ve görüş sayılarının dağılımı Tablo 31'de yer almaktadır.

Tablo 31. Ekonomik etkiler itibarıyla görüş bildiren katılımcı ve görüş sayılarının dağılımı

Ekonomik Etkiler	Katılımcı		Görüş	
	Sayı (A)	Oran (%)*	Sayı (B)**	Oran (%)
EE-1. Turizm	29	87,9	106	31,9
EE-2. Tarımsal Üretim, Üreticiler ve Yerel Pazar	25	75,8	69	20,8
EE-3. Yerel Üretici ve Esnaf	19	57,6	54	16,3
EE-4. Yerel Ürünlerin Üretim ve Pazarlama İmkânları	14	42,4	28	8,4
EE-5. Kadınlar	11	33,3	53	16
EE-6. Arazi Değeri ve Yatırımlar	7	21,2	9	2,7
EE-7. Yerel Girişim ve İstihdam	3	9,1	4	1,2
EE-8. Proje ve Desteklemeler	3	9,1	9	2,7
Toplam	-	-	332	100

* A/33 (Görüşmeye Katılan Toplam Katılımcı Sayısı) x 100

** B/332 (Katılımcılar Tafaından Bildirilen Toplam Görüş Sayısı) x 100

“EE-1. Turizm”, en fazla katılımcının görüş bildirdiği etki türüdür. Nitekim katılımcıların %87,9’u ilgili etkiye yönelik görüş bildirmiştir. En az katılımcı tarafından görüş bildirilen etki türleri ise, 3’er katılımcı tarafından görüş bildirilen “EE-7. Yerel Girişim ve İstihdam” ile “EE-8. Proje ve Desteklemeler”dir.

Görüş sayılarına göre ekonomik etkilere bakıldığında, en fazla görüş bildirilen etkinin %31,9 ile “EE-1. Turizm”, en az görüş bildirilen etkinin ise %1,2 ile “EE-7. Yerel Girişim ve İstihdam” olduğu görülmektedir.

Tabloya genel olarak bakıldığında sırasıyla; “EE-1. Turizm”, “EE-2. Tarımsal Üretim, Üreticiler ve Yerel Pazar” ve “EE-3. Yerel Üretici ve Esnaf” etkilerinin hem katılımcı hem de görüşler itibarıyla ekonomik etkiler içerisinde en yüksek orana ve dolayısıyla en fazla etkiye sahip görüş türü olduğu anlaşılmaktadır.

Ekonomik etki türlerine yönelik sıralamaların, görüş bildiren katılımcı sayıları ve görüş sayıları açısından birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Bu durum, bazı etki türlerine yönelik bazı katılımcıların daha fazla görüş bildirmesinden kaynaklanmaktadır. Bir diğer ifadeyle, ilgili etki türüne yönelik ilçede daha fazla etkinlik yapılmış olması ve dolayısıyla yoğunluğunun diğer etki türlerine kıyasla daha fazla olması nedeniyle bazı katılımcılar tarafından bazı etki türlerine yönelik daha fazla görüş bildirildiği söylenebilir.

Ekonomik etki tür ve şekillerinin katılımcı (paydaş) öbekleri açısından dağılımı ise, Tablo 32’de yer almaktadır.

Tablo 32. Ekonomik etki tür ve şekillerinin katılımcı öbekler itibariyle dağılımı

Ekonomik Etki		Mülki ve Yerel İdare	Ticari İşletmeler	ŞAVKADER	Yöresel Ürün Pazarı	Toplam	
Türü	Şekli					N	%
EE-1. Turizm	Olumlu	N	25	54	13	3	95 90
	Olumsuz	N	0	3	0	1	4 4
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	7	0	0	7 6
	Toplam	N	25	64	13	4	106 100
		%	24	60	12	4	100
EE-2. Tarımsal Üretim, Üreticiler ve Yerel Pazar	Olumlu	N	21	14	7	17	59 86
	Olumsuz	N	1	1	0	5	7 10
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	2	0	1	3 4
	Toplam	N	22	17	7	23	69 100
		%	32	25	10	33	100
EE-3. Yerel Üretici ve Esnaf	Olumlu	N	6	40	5	0	51 94
	Olumsuz	N	0	2	0	0	2 4
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	1	0	0	1 2
	Toplam	N	6	43	5	0	54 100
		%	11	80	9	0	100
EE-4. Yerel Ürünlerin Üretim ve Pazarlama İmkanları	Olumlu	N	7	10	10	0	27 96
	Olumsuz	N	0	1	0	0	1 4
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Toplam	N	7	11	10	0	28 100
		%	25	39	36	0	100
EE-5. Kadınlar	Olumlu	N	3	6	43	0	52 98
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	1	0	0	1 2
	Toplam	N	3	7	43	0	53 100
		%	6	13	81	0	100
EE-6. Arazi Değeri ve Yatırımlar	Olumlu	N	2	5	0	0	7 78
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Olumlu ve Olumsuz	N	2	0	0	0	2 22
	Toplam	N	4	5	0	0	9 100
		%	44	56	0	0	100
EE-7. Yerel Girişim ve İstihdam	Olumlu	N	2	2	0	0	4 100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Toplam	N	2	2	0	0	4 100
		%	50	50	0	0	100
EE-8. Proje ve Desteklemeler	Olumlu	N	3	0	6	0	9 100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0 0
	Toplam	N	3	0	6	0	9 100
		%	33	0	67	0	100
Genel Toplam	Olumlu	N	69	131	84	20	304 92
	Olumsuz	N	1	7	0	6	14 4
	Olumlu ve Olumsuz	N	2	11	0	1	14 4
		N	72	149	84	27	332 100
		%	22	45	25	8	100

Ekonomik etki türlerinin geneli itibariyle, en fazla görüş bildiren katılımcı öbek %45’lik bir oranla ticari işletmeler, en az görüş bildiren ise %8 ile yöresel ürün pazarıdır. Bu durumun sakin şehir etkinlikleri hakkında sahip olunan bilgi düzeyinden kaynaklandığı söylenebilir.

Ticari işletmelerin ekonomik etkiler içerisinde en fazla görüş bildirdiği etki türü, “EE-1. Turizm”, en az görüş bildirdiği etki türü “EE-7. Yerel Girişim ve İstihdam”, hiç görüş bildirmediği etki türü ise, “EE-8. Proje ve Desteklemeler”dir.

Yöresel ürün pazarının en fazla görüş bildirdiği ekonomik etki türü “EE-2. Tarımsal Üretim, Üreticiler ve Yerel Pazar”, en az görüş bildirdiği etki türü “EE-1. Turizm” olup diğer etki türlerine yönelik hiç görüş beyan edilmemiştir.

Genel toplama bakıldığında tüm katılımcı öbekler itibariyle görüşlerin %92’sinin olumlu, %4’ünün olumsuz ve %4’ünün de hem olumlu hem olumsuz olduğu görülmektedir. Buna göre cevapların büyük çoğunluğunun olumlu olduğu ve katılımcılara göre sakin şehrin Şavşat’ın sürdürülebilir yerel kalkınmasını ekonomik açıdan ağırlıklı olarak olumlu yönde etkilediği ifade edilebilir.

3.2.2.1 EE-1. Turizm

İlgili etkiye yönelik olarak tüm paydaşlar görüş beyan etmiştir. Görüşlerin; %90’ı olumlu, %4’ü olumsuz, %6’sı ise olumlu ve olumsuzdur. En çok görüş bildiren paydaş ticari işletmeler ve en az görüş bildiren paydaş ise, yöresel ürün pazarıdır (Tablo 32).

İlgili verilere göre sakin şehrin ilçenin sürdürülebilir yerel kalkınmasına olan ekonomik etkilerinin en başında, turizme olan etkisi gelmektedir. Diğer bir deyişle sakin şehir ve bu kapsamda yapılan etkinliklerin ilçeyi en çok turizm açısından etkilediğini söylemek mümkündür.

İlçenin sakin şehir ilân edilmesi ile birlikte yapılan reklâm ve tanıtım etkinlikleri, ilçenin ulusal ve uluslararası düzeyde daha çok kişi tarafından tanınmasına yol açmış, bunun neticesinde de ilçede hem turist sayısı hem de turizme yönelik etkinlikler artmıştır. Nitekim konaklama istatistikleri de bunu destekler niteliktedir. İlgili veriler incelendiğinde, ilçede 2016 yılından itibaren ilgili konaklama tesislerinde doluluk oranlarının ve turistlerin tesise geliş sayılarının genel itibariyle arttığı ve bu açıdan turizmde artış yönlü bir ivme yakalandığı söylenebilir (Ek-11 ve Ek-12) (URL-23 ve URL-24). Bu bakımdan sakin şehir, ilçenin doğal, tarihi ve kültürel zenginliklerini ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtarak daha çok turisti ilçeye çekmiş, bunun neticesinde de turizm etkinliklerinde artış yaşanmıştır denilebilir. Buna göre marka bir değer olan sakin şehir, ilçe turizmi açısından önemli bir reklâm işlevi görmüştür.

Derinlemesine görüşmelerde olumlu yönde görüş bildiren bazı ticari işletme temsilcilerinin görüşleri aşağıdaki şekildedir:

Üyeliğin ilçeye turizm anlamında çok katkısı oldu. Turistlerin ilçeyi tercih etmesinde ilçenin Cittaslow ilân edilmesinin etkisi var tabi (Katılımcı Kodu: Y2).

Turizmde iki senedir bir canlılık var. Çok farkında değilim olayın ama geçen seneki gibi baya bir yoğunluk var. Genel olarak ekonomiyle alakalı sıkıntılar olduğu için fazla bir şey yok ama turistler ilçeye gelmiştir (Katılımcı Kodu: Y6).

İlçeyi ziyaret eden yurtdışı turist çok değil, nadir ama en çok Alman Turist var. Onların buraya gelmesinde Cittaslow etkili olmuştur. Normalde doğa için geliyorlar. Cittaslow'u görünce daha da şaşırıyorlar. Yani ilçeye tesadüfen gelip burada ilçenin Cittaslow olduğunu öğrenenler de var ya da bilinçli olarak haritayı açıp gelenler de var (Katılımcı Kodu: Y1).

Turistlerin ilçeyi ziyaret sebebi doğayla alakalı. Sularıyla, doğasıyla. Gelen turistler Cittaslow'u etiket olarak görüp direkt rotayı buraya çeviriyorlar. Yani böyle etiket varsa burası güzeldir diye (Katılımcı Kodu: Y6).

Cittaslow'dan sonra turist sayısı arttı. İnsanlar Cittaslow Şavşat'ı merak edip geliyorlar. Yani git gide de her sene bir artış görüyoruz (Katılımcı Kodu: Y7).

Turistlerin ilçeyi tercih etmesinde ilçenin Cittaslow olmasının etkisi var ama tabii ki bizim Şavşat'ın doğal güzellikleri fazla, yeşili fazla. Şimdi yavaş yavaş köylerde köy pansiyonculuk işleri açıldı. Daha fazla turist gelip köylerde kalmayı tercih ediyor, köy hayatını yaşamak istiyor. Bizim de buna elverişli yerlerimiz var, yaylalarımız var, köylerimiz tamamen doğal güzellik. Beton yok bizim köylerimizde. Maden Köyü'nde mesela, tamamen ahşap bir köy, köy pansiyonculuğu yapılıyor, insanlar gidip orada kalmak istiyor. Bazı köylerimizde mesela yavaş yavaş bungalov tesisleri kurulmaya başladı. İnsanlar ahşap evlerde yaşamak yani güzelliği doğa içinde yaşamak istiyor. Onun için çok cazibeli hale geldi Şavşat. Ondan dolayı geliyor insanlar (Katılımcı Kodu: Y7).

Cittaslow, gelen yerli ve yabancı konuklarımız için bu iyi bir reklâmasyon aracı. Konuklarımızın birçoğu bu unvanı bilerek geldikleri için, hatta Cittaslow Türkiye diye Google'dan arama yaptığınızda Şavşat'ın o merkezlerden birisi olarak öne çıkması bir artı katma değerdir. Dolayısıyla o merakla dahi buraya birileri gelse Şavşat için iyi bir çekim merkezi, cazibe konusudur. Yerli ve yabancı turist sayısında kesin bir rakam veremem belki ama Cittaslow öncesi döneme göre gözle görülür bir fark var (Katılımcı Kodu:K3).

Cittaslow ile birlikte Şavşat olarak uluslararası turizm literatüründe de söz sahibi olduk (Katılımcı Kodu: ÖBB).

Cittaslow'un Şavşat'a özellikle tanıtım açısından çok büyük katkıları var. Artık turizm açısından ufak çapta da olsa bir hareketlenme var. Dolayısıyla da dışarıdan turist geldiği zaman esnafımıza, tüccarımıza da olumlu yansımaları var. Somut tespitlerimiz bunlar tabi. Elimizde öyle bir veri yok ama turizmde büyük çapta bir şey var hareketlenme var yani. Tabi dolayısıyla zincirleme diğer esnafa da yansıyor (Katılımcı Kodu: MBB).

Özellikle Cittaslow'ları gezen, özellikle oralara giden insanlar var. Mesela ailecek gelmişler: Yerel turist. İzmir'den bir yerden gelmişti. Öğretmen, emekli olmuşlar. Belediyenin önünde öğretmen evini sorunca ya kusura bakmayın ilçede öğretmen evi yok ben sizi misafir edeyim dedim. Neden geldiniz Şavşat'a dedim. Niye sevdiniz burayı? Cittaslow olduğu için geldik dedi. Özellikle Cittaslow'ları geziyoruz dedi (Katılımcı Kodu: CT).

Olumsuz görüşlere bakıldığında ise, bazı katılımcıların sakin şehir sonrasında turist artışı yaşanmadığına, özellikle yabancı turistlerin ilçeye gelmediğine ve gelen turistlerin de turlarla günübirlik geldiklerine ya da kısa süreli olarak otellerde konakladıklarına ve ilçe merkezine hiç uğramadıklarına yönelik görüş beyan ettikleri görülmektedir. Buna ilişkin bir görüş aşağıdaki şekildedir:

Mesela sakin şehire gelecek olanlar kimler: zaten benim köylüm burada. Yazları burada, kışları gidiyor. Onun dışında bir kimse gelmiyor ki. Ne yerli turistler geliyor ne de turlar geliyor. Turlar geliyor özel otellere geliyor, bir iki gün konaklıyorlar. Zaten yeteri kadar otel olmadığı için ya bir gün konaklıyor ya da konaklamadan dönüyor gidiyor (Katılımcı Kodu: Y3).

Hem olumlu hem olumsuz görüşler incelendiğinde ise sakin şehirle birlikte ilçede turist sayısı artsa da geceleme sayılarında pek değişiklik yaşanmadığı, köydeki ev pansiyoncuları açısından sakin şehir sayesinde yaşanan bir değişiklik olmadığı, sakin şehirden dolayı gelen ziyaretçiler olsa da onlara sakin şehri anlatacak herhangi bir şey olmadığına yöneliktir. Bu kapsamda, bazı görüşler aşağıdaki şekildedir:

İlçe Cittaslow olduktan sonra müşteri sayısında artış yaşandı. Ama geceleme sayılarında pek değişiklik olmadı. İnsanlar bu bölgeyi yani tüm Doğu Karadeniz'i kullanıyorlar. Gelip Şavşat'ta bir hafta-10 gün kalıp gitmiyor. Yani Ankara'dan, İstanbul'dan veya Türkiye'nin batısından bu tarafa gelmeyi göze almış bir insan planını tüm Karadeniz üstünde yapıyor. İkişer gece üçer gece birer gece olarak faaliyetlerini sürdürüyorlar (Katılımcı Kodu: K5).

Şavşat merkezde bir değişim var ama bunun Cittaslow'dan mı yoksa başka bir şeyden mi kaynaklandığını bilmiyorum. Ama köydeki bir ev pansiyoncusu olarak Cittaslow'u biz hissetmedik. Şu Cittaslow sayesinde yapıldı denilecek bir şey yok benim gözümde (Katılımcı Kodu: K2).

Cittaslowdan dolayı da gelenler oluyor da Cittaslow'u anlatacak, onlara gösterilecek herhangi bir şey yok (Katılımcı Kodu: K1).

Sakin şehir ilân edilmesi ile birlikte ilçede Cittaslow genel kurul toplantıları vb. çeşitli faaliyetler yapılmış, gelen ziyaretçilerin konaklaması ve ağırlanması anlamında ilçedeki turizm tesisleri ve yerel üreticiler de doğrudan desteklenmiştir. Bu kapsamda ŞAVKADER de yerel ürünlerin sunumu anlamında Belediye ile ortak çalışma yürütmüşlerdir. Bu konuda bir katılımcının görüşü şu şekildedir:

Otelimiz ilk açıldığında biz otelde İtalya'dan Cittaslow kurucularını falan ağırladık. Kışın gelmişlerdi. Genel Kurul Toplantısı gibi bir şey. Yani Şavşat'a Cittaslow unvanı verilmişti ya burayı ziyarete gelmişlerdi. Burada birkaç gün konakladılar. Hatta burada Şavşat'ta bu unvanı alan bütün belediye başkanlarını da biz ağırladık otelde o zaman. Kar yağmıştı. Dışarıda kete, pişi yani yöresel yemeklerin dışında hiçbir şey koymamıştık. Belediye Başkanı Sinan Abiyle ŞAVKADER'in o zaman ortak çalışmaları vardı. Güzel bir projeydi o. Keşke bence bu proje daha ileriye götürülebilse. Burada çünkü köylerimize kadar bence yansıyacak bir şey. Yani ev halkına bile, oradaki köydeki bir bayanın bile para kazanacağına inanıyordum işte ben. Çok güzel bir projeydi o. Ki bu geliştirilebilir yani. Hani bizim elmalarımız vardır, kah deriz biz, kuruturlardı, bu bile bir şey. Yani kızcılıktır vb. yani o kadar güzel çeşitli ürünlerimiz var ki köylerde. Ama insanlar bunu paraya çeviremedikleri için yani aslında sorun burada başlıyor. Yani belediye keşke bir öncü olsa (Katılımcı Kodu: K4).

Sakin şehrin ilçe turizmine etkisi adına ŞAVKADER'in yürütmüş olduğu başka çalışmalar da bulunmaktadır. ŞAVKADER'in ilçeyi tanıtıcı çalışmaları, ilçe turizmini olumlu yönde etkilemiş, ilçedeki turizm paydaşlarını bir araya getirerek turizm adına yapmış oldukları toplantılar ile dayanışmacı turizm kavramı ortaya çıkmıştır. Derneğin yürüttüğü bu ve benzer çalışmalarla, insanlar arasında farkındalık oluşmuş, birlikteliğin ve birlikte iş yapma kültürünün sağlanmasına katkıda bulunulmuştur. Bu kapsamda yapılan faaliyetleri dernek üyesi D3 şu şekilde ifade etmektedir:

Burada bir farkındalık oluşturmak için biz Şavşat Kadın Deneği olarak Green Valley'in sahibi olan Neşe Hanım'da bizim üyemizdir. Onların otelde bütün işletmecileri davet ederek bir bilgi paylaşımı yapmak istedik. Şavşat'taki bütün otel ve tesis, pansiyon sahipleri orada toplantıda buluşturduk biz onları. Şavşat'taki bütün turizm ve pansiyon işletmecileriyle biz o toplantıda buluşmuş olduk. Aynı zamanda onları buluşturmuş olduk. Ve ilk defa yapılan bir toplantıymış. Onlar da bize teşekkür ettiler. Yani biz bile hani bir araya gelip paylaşım yapamıyoruz diye. Ondan sonra Kars Boğatepe'ye gittik. Orası haziran ayına kadar 20 bin kişiyi köylerinde ağırlamış insanlar. Ama

bu gezinin amacı oradan buraya turistlerin gelmesini sağlamak değildi. Dayanışma yapmayı öğrenmekti. Biz oraya gittikten sonra neyi gördük: ... Bu kadar imkân içinde niye bir şeyler yapamadıklarını anladı arkadaşlar. Her şeyi kendiniz yaparsanız olmaz. Paylaşımçı olacaksınız. Mesela siz köyde pansiyonculuk yaparken her şeyi kendiniz yapmayı yetiştiremezsiniz. Birine ekmek pişirteceksiniz, birine reçel yaptıracaksınız, birine peynir yaptıracaksınız. Ne olmuş olacak: dayanışmacı turizm olmuş olacak. Bunun adı dayanışmacı turizm. Yani bu geziden sonra bizim için ne değişti biliyor musunuz: önceden (bütün her yerde vardır bu) biz Şavşat'ta esnaflar eğer bende yoksa şu kablo ben diyordum ki müşteriye burada yoktur, bulamazsınız. Öbürü diyordu ki burada yoktur bulamazsın. Biz artık dayanışma yapmayı öğrendik. Şu anda şunu öğrendi herkes ki: birbirine dayanışma yapınca herkes daha çok kazanıyor (Katılımcı Kodu: D3)...

Yukarıda yer alan derinlemesine görüşmelerin çıktıları genel olarak değerlendirildiğinde;

- Sakin şehirle birlikte ilçe turizminde ağırlıklı olarak olumlu değişimlerin olduğunu,
- Sakin şehir üyeliğinin ilçeye marka bir değer kattığını ve bu marka değer ve yapılan tanıtım faaliyetleri neticesinde ilçenin tarihi, doğal ve kültürel zenginliklerinin ulusal ve uluslararası düzeyde bilinirliğinin arttığını,
- İlçe turizminin canlandığını,
- Turizm faaliyetlerinde artış yaşandığını,
- ve sakin şehrin turizmle doğrudan veya dolaylı olarak ilişki içinde olan sektörlerdeki mal ve hizmet üretimini artırarak bu sektörlerdeki ticareti teşvik edici bir rol üstlendiğini,

söylemek mümkündür. Nitekim yaşanan canlılıkla birlikte ilçeyi ziyaret eden turist sayısı artmış, ilçenin tarihi ve kültürel değerleri daha çok turist çekmeye başlamış, ilçede otel ve pansiyon gibi konaklama tesislerinde artış yaşanmış, mevcut mesire yerleri modernleştirilmiş, yeni seyir yerleri oluşturulmuştur. 2015 öncesi dönemde TSO'ya kayıtlı hiç seyahat acentesi yokken, 2015 sonrasında seyahat acentelerinin kurulmuş olması (Ek-2) (Artvin TSO, 2018) ve 2015 öncesi döneme kıyasla 18 Mart 2020 yılı itibariyle Esnaf ve Sanatkârlar Odası'na kayıtlı "otel ve pansiyon işletmeciliği" meslek koluna kayıtlı üyelerin %90 artmış olması (Ek-13) da bunu

destekler niteliktedir. Ayrıca Şahin (2019) ile Özdede ve Hazar (2020) tarafından Şavşat'ta yapılan çalışmalarda da ilçenin Cittaslow olarak markalaşmasının ardından ilçede turizmin geliştiği, bu alanda yapılan yatırımların arttığı ve ilçeyi ziyaret eden yerli turist sayısında artış yaşandığı belirtilmektedir. Ayrıca ilçede turizme yönelik tüm faaliyetler zincirleme olarak ilçedeki yerel üretici ve esnaf ile tarımsal üreticileri de olumlu yönde etkilemiş olup; sakin şehir üyeliğinin gerçekleştiği 2015 yılından itibaren bu kapsamdaki çeşitli meslek kollarında da önemli derecede artışlar yaşandığı görülmektedir (Ek-13) (Şavşat Esnaf ve Sanatkarlar Odası, 2020).

Özellikle yurtiçinde yapılan çalışmalara bakıldığında, sakin şehrin en çok ilişkilendirildiği ve bu bakımdan en çok araştırılan konuların başında turizmin geldiği görülmektedir. Örneğin Doğan ve ark. (2014) tarafından Seferihisar'da yapılan araştırmada, Cittaslow markasının turizm üzerinde etkileri olduğu, bu etkilerden tanıtım ve müşteri sayısındaki artışın olumlu, imar ve yapılaşma artışının ise olumsuz etkiler olduğu sonucuna varılmıştır. Ökten (2015) tarafından yapılan araştırmada ise, sakin şehir uygulamalarının Seferihisar'daki yerel halka etkileri açısından “ilçenin tanınırlığının uluslararası düzeyde artmış olması” ve “ilçenin turistler için cazip bir turizm merkezi haline gelmesi” konuları öne çıkmaktadır.

Yavaş şehir unvanı, ilçeye yavaş turizm belgesi olarak dünya çapında akredite edilme ve markalaşma fırsatı ve turizm açısından önemli bir sürdürülebilir yerel kalkınma fırsatı sunmaktadır. Bu noktada etik, bilinçli ve sürdürülebilir tüketicilik çerçevesinde öncelikli olarak yerel, çevreyi koruyan, ekolojik, dönüşebilen ve yeniden kazandırılabilen bir üretim öngörüsü olan ve bu şekilde bir kent yönetimi isteyen halk-tüketici kitlesi önem kazanmaktadır (Hekimci, 2015). Tekin (2018)'in ifade ettiği üzere, sakin şehir birliğinin sürdürülebilirliği için turizm ekonomik olarak şart olmakla birlikte, sürdürülebilir kalkınmanın önüne çevresel açıdan engel teşkil etmesi ve turizmle birlikte gelen kontrolsüz nüfus artışı, emlak fiyatlarında aşırı yükselişler gibi diğer çeşitli olumsuzlukların ortaya çıkması söz konusudur. Ayrıca sakin şehir hareketi, yerel değerleri koruyup geliştirmesi ve yerel kalkınmaya sağladığı katkıyla önemli bir ekoturizm uygulaması olarak görülmekle birlikte, iyi bir ekoturizm planlaması yapılmadığı ve ekonomik kalkınma ile çevresel değerler arasında denge kurulmadığı takdirde, doğal ve kültürel değerlerin korunması

gayesinden uzaklaşmakta ve ilgili yerler sadece yerli halkın ürünlerini ve yiyeceklerini satabileceği kâr amaçlı yerler haline dönüşmektedir (Balaban, 2017).

Sakin şehirle birlikte, sürdürülebilir yerel kalkınma fırsatını ele geçiren Şavşat'ta da benzer olumsuzluklarla karşılaşılması muhtemeldir. Bu nedenle yerel ve merkezi yönetimlerce sürdürülebilir turizme, ekoturizme ve çevreyi dikkate alan yaklaşımlara öncelik verilmesi elzemdir.

3.2.2.2 EE-2. Tarımsal Üretim, Üreticiler ve Yerel Pazar

İlgili etki türüne yönelik tüm paydaşlar görüş bildirmiştir. Görüşlerin; %86'sı olumlu, %10'u olumsuz, %4'ü ise olumlu ve olumsuzdur. En çok görüş bildiren paydaş, yöresel ürün pazarı en az görüş bildiren ise, ŞAVKADER'dir (Tablo 32).

Sakin şehir kapsamında ilçede yerel ürün pazarı kurulmuştur. Sakin şehir öncesinde ilçede köylüler ürünlerini haftalık kurulan ve diğer il ve ilçelerden ürünlerin getirildiği genel halk pazarında satmaktayken; ilçenin sakin şehir ilân edilmesi ile birlikte, ilçede yerel üreticilere ayrı bir pazar yeri oluşturulmuş olup; burada sadece ilçe köylerindeki üreticilerin ürünleri satışa sunulmaktadır. Yerel ürün pazarı da haftada bir kurulan genel halk pazarı gibi her perşembe günü kurulmaktadır. Yerel ürün pazarı ile köylülere özel bir pazar yeri oluşturulması, köylülerin ürünlerini satmalarında daha görünür olmalarını sağlamıştır. Ayrıca yerel üreticiyi desteklemek anlamında önemli bir adımdır. Bununla ilgili iki tane yöresel ürün pazarı satıcısının görüşü şu şekildedir:

Cittaslowla birlikte yerel pazar burada kuruluyor. Bu belediyenin iyi bir hizmeti, yani bundan memnunuz. Köy pazarı olarak diğer pazardan ayrıldıktan sonra satışlarımız artmaya başladı. Ayrıldıktan sonra daha iyi oldu. Önceden yani eskiden bak burada yukarı pazardaki Ardahan'dan gelen peynirciler olurdu. Burası çok karmakarışık oluyordu. Onları öyle aldı buradan belediye. Şimdi burada köylüler daha rahat. Şimdi burası yöresel, yani bu Şavşat'ta üretilen şeyler. Bak şu kabaklara: vatandaş buranın Arpalı Köyü'nde üretmiş, getirmiş yani. Hepsi Şavşat'ta üretilen şeyler yani. Sonra bir de genelde doğaldır yani ilaç milaç yoktur bizde (Katılımcı Kodu: P7).

Önceki belediye başkanı burayı tesis etti. Evveli başka yerlerdeydik. Sağlık ocağının orda, bilmem efendim ha bu kuyumcunun evin önünde. Birkaç muhtelif yerlerde pazarcılık yaptık. Belediyenin burada pazar kurması iyi oldu. Eskiden burada yabancılar da peynir satıyordu. Onları yukarı taşıdılar. Burası yerli. Şavşat'ın yerlisinin pazarıdır (Katılımcı Kodu: P6).

İlçenin sakin şehir olmasından sonra ilçede özellikle yaz aylarında hem yazlıkçı olarak tabir edilen il dışındaki Şavşatlıların hem de turistlerin gelmesiyle birlikte yerel pazar satıcılarının da satışlarında artış yaşanmıştır. Satışların artması, kimi üreticilerin üretim miktarını da artırmasını sağlamıştır. Görüşmecilerden edinilen bilgilere göre, ağırlıklı olarak yazlıkçı Şavşatlıların pazardan ürün aldığı tespit edilmiştir. Yazlıkçı Şavşatlılar genelde peynir, yağ gibi hayvansal ürünler ve sebze, meyve gibi tarımsal ürünlere talep göstermektedirler. Azınlıktaki alıcı öbeğini oluşturan turistler ise ağırlıklı olarak yöresel ürün olarak nitelendirilen ve bozulmayıp, hediyelik olarak götürebilecekleri nitelikteki bal, pestil, köme gibi ürünlere talep göstermektedirler. Konu hakkında bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Yerel ürün pazarı ile birlikte satışlarım arttı. Bir de normalde köyde bana ulaşamayacak kişiler burada ürünlerimden faydalanmış oldu. Ben de para kazanmış oldum. Yani çok kişiye ulaşabildim (Katılımcı Kodu: P5).

Pazarda ürün satmaya başladıktan sonra satışlarım da tabi ki artış oldu. Yazlıkçıların gelmesi ile birlikte. Bu sene mesela daha çok gelen oldu yazın. Daha da iyi satıldı. Mesela ben köy balını şu ana kadar satamazdım, hep elimde kalırdı ama bu sene hepsi satıldı. Yabancı turistler de pazardan ürün alıyorlar. Mesela pestil alıyorlar. Küme alıyorlar. Biraz daha ilgisini çekiyor yani onlar. Böyle şeyler alıyorlar. Mesela Antalya'dan gelen oluyor, İzmir'den gelen oluyor. Her yerden gelen oluyor. İstanbul'dan, Ankara'dan. Turistler Şavşat'a gezmeye mesela tatile geliyorlar. Geline de pazara da gelip ürün alıp gidiyorlar (Katılımcı Kodu: P4).

İlçede yerel ürün pazarının kurulması, ilçe halkının da yörede üretilen tarımsal ürünlere ulaşılabilirliğini artırmıştır. Bu kapsamda da yerel ürün pazarı, sakin şehir ölçütlerinin gerçekleşmesine hizmet etmesi bakımından önemlidir. Bu konuda bir katılımcının ifadesi şu şekildedir:

Mesela eskiden bu pazar kurulmadan kızcılık bulamazdık. Gidip toplamam gerekirdi. Şimdi mesela geçen bir arkadaşım aradı. Bugün gittim pazardan aldım, hemen koliledim, gönderdim. Çok da iyi, her şey var yani köy ürünleri (Katılımcı Kodu: MM).

Bununla birlikte, gerek saha gözlemleri gerekse işletmecinin ifadelerine göre, yerel ürün pazarı bir takım düzenlemelere ihtiyaç duymaktadır. Daha profesyonel bir şekilde hizmet verildiği ve sunum anlamında gereken düzenleme yapıldığı takdirde daha çok turist çekeceği ve böylece köylünün elde edeceği gelirin artacağı

düşünülmektedir. Ayrıca pazarcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, pazarcıların bir kısmı ilçenin sakin şehir olduğunu bilmelerine rağmen, yerel ürün pazarının haftalık pazardan ayrılma sebebinin sakin şehir kapsamında olduğundan habersizdirler. Bu konuda bir katılımcının düşüncesi, şu şekildedir:

Evet, Cittaslowla birlikte köylü pazarını diğerlerinden ayırdılar. Farklı bir yerde pazar kuruldu. Ama pazarda ürün satan kişiler Cittaslow'dan önce de sonra da aynı. Yani bence onlar için bir şey değişmedi. Aynı şekilde yine ürünlerini satmaya devam ediyorlar. Çünkü fazla bilgileri yok. Sadece isim olarak, kulaktan dolma biliyorlar Cittaslow'u. Ben öyle düşünüyorum. Şimdi şöyle kimseyi küçümsemek anlamında söylemicem bu cümleyi, çünkü benim de tanıdıklarım sonuçta ama şimdi biraz da şöyle bir şey var: pazarcılar köylü kesim yani belli bir eğitim seviyesinin altında oldukları için çok fazla bilgileri yok, ya da algılayabildikleri kadar. O yüzden pek fazla bir şey bilmiyorlar. Yani profesyonel bir destekle ürünlerini daha da geliştirebilirler diye düşünüyorum. Bunun da Cittaslow Şavşat'a katkı sağlayacağını düşünüyorum. Çünkü tamamen organik ürün satıyorlar. Ürünlerini yetiştirmede olsun, pazarlama anlamında olsun biraz daha profesyonel desteğe ihtiyaçları var (Katılımcı Kodu: Y8).

İlçede ayrıca 2018 yılında alınan DOKAP desteğiyle “Yöresel Ürünler İşleme, Depolama ve Paketleme Tesisi” projesi yapılmakta olup, tesisin %80'i tamamlanmıştır. Proje kapsamında ilçede yetişmekte olan elma, armut, kıızılcık gibi yöresel ürünler ve tıbbi aromatik bitkilerin ilgili tesiste işlenip paketlenerek katma değerli bir şekilde Şavşat markası altında pazarlanması planlanmaktadır (Şavşat Belediyesi, 2019).

İlçenin sakin şehir ilân edilmesinin tarımsal üretim ve üreticilere bir diğer etkisi ise, Belediye tarafından kurulan “Şavşat Belediyesi Tarımsal Kalkınma Kooperatifi” ve bu kapsamda yapılmaya başlanan faaliyetlerdir. Belediyenin de üye olduğu kooperatif, 2019 yılı sonunda üye alımlarına başlamış olup, köylerde tarımsal üretim yapanlara ürünlerini satın alma garantisi vermektedir. Çalışmanın başlangıç aşamasında örnek bir uygulama olması ve üreticileri teşvik etme anlamında Belediye tarafından Hınzat Mevkisi'nde fasulye üretilmeye başlanmış olup, toplanan ürünler manavlarda satışa sunulmuştur. Çalışma henüz tamamlanmamış olmakla birlikte bu kapsamda yapılması planlananları mülki ve yerel idare katılımcıları aşağıdaki şekilde ifade etmektedir:

Bugün düşünün yani Şavşat'ın şu anda köylerle birlikte vatandaşın üzerinde 80 bin dönümün üzerinde arazi var. Bu arazileri aşamalı bir şekilde organik

tarıma açmak durumundayız. Biz zaten geldik, ilk icraatımız organik tarım oldu. Organik tarımın da Cittaslow'u destekler bir yanı olduğunu düşünüyorum... Şimdi ben bir şey daha söyleyeyim şimdi nihayetinde tarımla hayvancılık birbirine bağlantılı şeyler. Bugün organik tarım yaptığınız zaman, ki özellikle Şavşat'ın mesela gorcolo dediğimiz olan eritme peyniri var ya, yağıydı, peyniriydi, etiydi onlar da organik bir şekilde yine piyasaya sürülecek. Kooperatif bünyesi içerisinde o da yürümüş olacak yani (Katılımcı Kodu: MBB).

Kooperatif diyelim ki kurulduğu ve üye alımına başlayıp tam anlamıyla faaliyete geçtiği zaman hem belediye kendisi üretim faaliyetlerine katılacak hem de köylerdeki insanları üretim faaliyetlerine teşvik edecek. Mesela şu anda belediye olarak elimizdeki fasulyeyi aş evine vermeyi düşünüyoruz hani. Diyelim ki işte otellerin restoranlarına vermeyi düşünüyoruz. Yani burada yerelde de tüketilmesini sağlayacağız. Artı arta kalanı ne kadar fazla üretirsek bunu da e-ticaret üzerinden satışını sağlayacağız... Şu an Belediye, örnek bir çalışma başlatarak köylerdeki insanları da ona teşvik etmek ve onların ürünlerini alarak işte bizim zaten biliyorsunuz DOKAP'ın desteklediği yöresel ürünler işleme, depolama, paketleme tesisi var, o tesiste bunları işleyerek kimisini kurutarak kimisinin marmelatını yaparak işte pestilini kümesini yaparak e-ticaret üzerinden satışını sağlayıp dolayısıyla yerel kalkınmayı sağlamayı ve insanları büyük şehirlerde açlıktan sefaletten kurtarıp gelip köylerinde tarıma yönelmelerini sağlamayı amaçlamaktadır (Katılımcı Kodu: CT).

Belediye tarafından kurulan kooperatif, Cittaslow'un sivil bir inisiyatif olarak hareket ederek kamu-özel sektör ve STK'ların işbirliği içerisinde olması açısından son derece önemlidir (Ak, 2018). Nitekim yerel sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi açısından, yerelde hem resmi hem de sivil toplum kuruluşlarının ortak hareket ederek yöredeki potansiyellerini ortaya çıkarmaları bir gerekliliktir (A. Yalçın ve S. Yalçın, 2013). Yazında yer alan çalışmalarda da başarılı sakin şehirlerde bu tür çalışmaların yapıldığına ilişkin bulgular yer almaktadır (Üstündağlı ve ark., 2015; Bilgi, 2013; Yavuzçehre ve Donat, 2017). Şavşat'ta da yerel ürünlerin üretim miktarını artırmak, üreticilerin daha güçlü bir yapıya kavuşması ve pazar imkânlarını çeşitlendirebilmeleri için bu şekilde kooperatif, dernek, birlik gibi sivil toplum kuruluşlarının varlığına ve bu anlamda tüm kurumların işbirliği içerisinde hareket ederek çalışmalar yürütmelerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Tarımsal üretim kapsamında belediye tarafından Çocuk Belediyesi aracılığı ile, örnek meyve bahçeleri oluşturulmuştur. Ayrıca, yine belediye tarafından DOKAP desteğiyle tıbbi aromatik bitkilere yönelik de bahçeler oluşturulmuştur. Bu kapsamda Hınzat Mevkii'nde alıç, kızılıçık ve dağ kekiği ekilmiştir. Bunların da aynı şekilde

DOKAP kapsamındaki desteklenen işleme paketleme tesisindeki güneş enerjili kurutma sistemi ile kurutularak, e-ticaret üzerinden satışının yapılması planlanmaktadır.

Şavşat Kaymakamlığı'nın işlettiği Şavşat Evi'nde ise, tamamen köylüden ürünler alınarak yapılan yöresel lezzetler müşterilere sunulmaktadır. Bu anlamda üreticiler desteklenmekte ve netice itibariyle talep arttıkça üretim de artmaktadır. Buna göre, sakin şehir sonrası köylünün ürettiği ürün miktarları da artmaktadır denilebilir. Buna yönelik Şavşat Evi sorumlusunun görüşü şu şekildedir:

Artı bir de bizim burada köylüye çok güzel bir para kazandırıyoruz. Çünkü yöresel ürünleri hep köylüden alıyoruz: yağı, peyniri, pekmezi, marmelatı, kızcık ezmesini, yani kuşburnu marmelatını, armut pekmezini yani her şeyi köylüden alıyoruz. Köylü para kazanıyor. Köylüden alınan ürün miktarı her sene artıyor. Bana şimdi bir tane köylü cevap veremiyor. İki tane, üç tane mesela bende daha farklı her yerden almaya çalışıyorum ki insanlar faydalansınlar. İlk zamanlarda biz burada bir haftada 10 kilo peynir tüketiyorsak şimdi 20-30 kilo peynir tüketiyoruz öyle diyeyim. Yani her şeyde artış oldu. Biz aldıkça da köylüler bizi arıyor: Alıyor musunuz? Alıyoruz diyoruz. Üretimi de artırırlar. Ne yaparsak, üretim artıyor yani (Katılımcı Kodu: Y7).

Yine ilgili tesiste köylünün ve isteyen tüm Şavşatlıların ürettikleri ürünlerin satışının yapıldığı bir reyon bulunmaktadır. Burada köylüler satışa sunulmak üzere ürettikleri yöresel ürünleri ve el sanatlarını getirip bırakabilmektedirler. Zira Şavşat Evi, ilçenin en gözde turizm mekânlarından biri olup her gelen turistin uğrak noktasıdır. Buna yönelik açıklamalar şu şekildedir:

Alt katı mesela sadece köylüye ayırmışız. Yani alt katta mutfak dışındaki alanın tamamında köylü getirip istediği ürünü koyuyor. Fiyatını kendi belirliyor. Biz cüzi bir miktar komisyon alıyoruz. Yani onu satıyoruz sonuçta. 3-5 kuruş gelir elde etmek için küçük bir miktar komisyon alıp istediği ürünü koyup satıyoruz yani. Mesela ŞAVKADER, kupa bardaklarını bırakıyor. Onlardan da satıyoruz yani. Sıradan bir insan da gelip burada ürününü bırakabiliyor. Aşağıda mesela 8-10 kişinin ürünü var şu an (Katılımcı Kodu: Y7).

İlçede Şavşat Evi dışında yine ilçenin sakin şehir ilân edilmesinden sonra Belediye tarafından kurulan ve Kaymakamlığa devredilen Efkâr Tepesi'nde de aynı şekilde köylüden ürünler alınarak üreticiler desteklenmektedir. Bununla birlikte tesis yerel

yemekler dışında da yemek hizmeti sunmaktadır. Buna yönelik bir görüş şu şekildedir:

Tesisimizde silor var, erişte var, içecek olarak korava çeşitlerimiz var, mantımız var, el makarnası var. Bunları yerel esnaftan temin ediyoruz. Yerel üreticiyi destekliyoruz zaten. Mesela yumurtayı bile köylüden alıyoruz. Yani genelde hep organiktir. Mesela fasulyemiz falan hep köylüden (Katılımcı Kodu: Y9).

Yukarıdaki görüşme notlarından da görüldüğü şekilde, ilçenin sakin şehir olması tarımsal ürünleri ve üreticileri desteklemekte, ilçedeki işletmeler de oluşan taleple birlikte daha çok yerel ürün temin yoluna gitmekte ve bu durum da üreticinin üretim miktarını artırmasını sağlamaktadır. Bu kapsamda sakin şehrin ilçedeki tarımsal üretim ve üreticilere sağladığı katkılardan biri de aşağıdaki şekilde dile getirilmiştir:

Şimdi Cittaslow ilçedeki yerel üreticiye hayvancılık anlamında katkı sağladı mesela. Bu devlet politikasından da kaynaklı... Tabi Cittaslow'la birlikte et tüketimi arttı Şavşat'ta da. Bu da o eğilimi artırdı yani. Talep arttıkça ve insanlar ürettiklerini değerlendirebildikleri müddetçe onun altyapısını hazırlıyor yani ister istemez. Şimdi son dönemde de yeni belediye tarımsal kalkınma kooperatifi oluşturuyor. Belediye o kooperatif kapsamında yine Şavşat halkını kooperatife dâhil edip Şavşat'ın belli köylerinde üretim amaçlı bazı yatırımları teşvik edecek. Öyle bir çalışması var belediyenin de. Bunun da çok büyük, olumlu katkı sağlayacağına inanıyorum (Katılımcı Kodu: Y5).

İlçede tarımsal üretimin ve üreticilerin desteklenmesine yönelik bir diğer çalışma da ŞAVKADER tarafından gerçekleştirilmektedir. Derneğin sakin şehir kapsamında kurulduğu göz önüne alındığında, Belediyenin daha önceleri dernek aracılığıyla da üreticileri ve tarımsal faaliyetleri desteklediğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte 2019 yılında Belediyede yaşanan yönetim değişikliği ile birlikte, Belediyenin ŞAVKADER'e yönelik desteklemeleri sonlandırılmıştır. Hâlihazırda dernek kendi imkânları ile üretim faaliyetlerini ve tarımsal üreticiyi desteklemektedir. Bu kapsamda bir ticari işletmenin görüşü şu şekildedir:

ŞAVKADER ile alakalı çalışmalar çok iyi. Bence bu geliştirilebilir. Onlar desteklenmeli. Onlara sahip çıkılmalı. Cittaslow için de önemli. Çünkü onların projeleri de direkt köye, köydeki insanlara kadar gidiyor. Ekonomik anlamda. Sonuçta bizim oradaki köy peynirlerimiz paraya çevrilsin, ama burada da belediye öncü olduğunda, yani sizin bir şey satmanız farklıdır ama belediye aracılığıyla kurumsal bir şey sattığınızda daha farklıdır (Katılımcı Kodu: K4).

Sosyal etkiler bölümündeki “ilçeye kattığı değer” başlığı altında da değinildiği ve dernek üyesi D3’ün aşağıda bahsettiği üzere, sakin şehirle birlikte yerel ve doğal ürünlere olan talebin artması ile insanların köylerine gidip üretim yapmaya başladığı ve tarlalarını ekip biçmeye ve arazilerini değerlendirmeye başladıkları yönündedir. Buna göre, sakin şehir üyeliği ve bu kapsamda ŞAVKADER’in yapmış olduğu faaliyetler tarımsal üretimin artmasına katkıda bulunmuştur

Şöyle bir şey var: Sakin şehir üyeliğinde nedir doğal yaşam, doğal bozmadan, kendi kültürünü bozmadan yaşamak var. Cittaslowla birlikte yerel üretimler konusunda çok fazla bir artış olmaya başladı. Bunun tanıtımı da yapıldı. Dernekte üretilen bir sürü koravalar, marmelatlar. Artık kimse ziyarete gittiğinde, misafiri gelince ya da böyle bir protokolü açılış ya da ziyaret olunca bile kimse artık çay, kahve ikram etmek istemiyor. Elma koravası, kızılçık marmelatı, armut pekmezi hani bu tip şeyler, yani tamamen yöresel ürünler üretilip doğal ürünlerimizi ikram ediyoruz. Doğal ürünlere talep çok arttı... Şu anda bizim bütün dernek üyesi arkadaşlarımız, ki hiçbirinin maddi olarak öyle bir şeye ihtiyacı olmamasına rağmen, bütün arazilerini değerlendirmeye başladılar. Artık herkes kendi fasulyesini, domatesini, konservesini, tarhanasını, ki bunlar eskiden bu kadar yapılmıyordu. Çünkü çok uzun süredir herkeste böyle bir rahat oturayım, aman ne olacak işte maaşım var, işim var, hiçbir şey yapmayayım düşüncesi vardı. Şimdi öyle değil. Dernek buna %100 katkıda bulundu. Sakin şehir üyeliği ve dernek. Öyle söyleyeyim. Bunların tanıtımı daha çok yapılmaya başlandı. Yani değerlerimizin daha çok farkına vardık (Katılımcı Kodu: D3).

İlgili etki türüne yönelik olumsuz görüşlere bakıldığında ise, sakin şehirle birlikte kurulan yerel ürün pazarının pazarcıya herhangi bir katkısı olmadığına, turistlerin yerel ürün pazarına gelmediğine ve sakin şehir sonrasında köylerde çok fazla bir üretim artışı yaşanmadığına yönelik görüşlerin beyan edildiği görülmektedir. Ancak görüşmeciler bu durumun temel sebebinin genel ekonomiyle alakalı olduğunu ve halkın alım gücünün düşmesinden kaynaklandığını ifade etmişlerdir.

Hem olumlu hem olumsuz görüşlerde ise, sakin şehrin ürünlerin satılmasında bir katkısı olmadığı, ilçenin sakin şehir ilân edilmesiyle birlikte tarımsal üretimde girdi fiyatlarının düşmediği beyan edilmiştir. Bununla birlikte görüşmenin devamında katılımcı üretim miktarının ve satışlarının yıllar itibarıyla arttığını ifade etmiştir. Ayrıca bir diğer görüşte de ilçenin sakin şehir olması ile birlikte, gelen turistlerin konakladıkları tesislerde yöresel ürünlere daha fazla talep göstermeye başladıkları ancak ürünlerin fiyatlarını yüksek buldukları belirtilmiştir.

Yukarıda yer alan tüm bu açıklamalar ve ilçede edinilen gözlemler genel olarak değerlendirildiğinde sakin şehir üyeliği ve bu kapsamda yapılan faaliyetler doğrultusunda ilçede “tarımsal üretim, üreticiler ve yerel pazar” anlamında çok yönlü ve kapsamlı bir şekilde çalışma gerçekleştirildiği, ilçenin sakin şehir üyeliği neticesinde özellikle turizmde yerel ürünlere olan talebin arttığı, bu artış ile birlikte, hem yerel üretici ve esnafın hem de konaklama işletmelerinin yöresel ürünlere ağırlık verdiği söylenebilir. Tarımsal üretim ve yerel üreticileri destek anlamında kamunun öncülük ettiği çalışmalar ve faaliyetler de üreticiyi olumlu yönde teşvik etmekte ve tarımsal üretimin artmasını sağlamaktadır. Ayrıca ŞAVKADER’in bu konuda yaptığı çalışmalar da tarımsal üretimi teşvik ve ürünlerin pazarlanması anlamında son derece önemlidir ve ilçede konaklama işletmeleri başta olmak üzere birçok işletmenin takdirini toplamaktadır. Bunların yanı sıra, sakin şehir faaliyetleri kapsamında yerel ürün pazarının ayrı bir yerde kurulmaya başlamasıyla birlikte, köylülerin ürünlerini daha kolay bir şekilde satmaları ve görünürlükleri artmıştır. Bununla birlikte, hem yerel pazarda görsel anlamda yapılacak bir düzenlemeyle, hem de ürünlerin sunumu ve paketleme anlamında verilecek profesyonel destekle birlikte; pazarcıların ürünlerini daha iyi pazarlama imkânına sahip olacakları söylenebilir.

Sonuç olarak derinlemesine görüşmeler ve gözlemlere bağlı olarak sakin şehrin ekonomik etkiler bağlamında turizmin ardından en fazla öne çıkan etki alanının “EE-2. Tarımsal Üretim, Üreticiler ve Yerel Pazar” olduğu görülmektedir. Örneğin Keskin (2010) tarafından Seferihisar’da yapılmış olan çalışmada, ilçenin sakin şehre üyeliğinden sonra en çarpıcı değişimin yerel üretici ve köyler üzerinde olduğu ifade edilmiştir. Buna göre ilçedeki köy pazarında köylülerin açık pazar kurabilmesi ve sadece ilçede üretilen malların üreticileri tarafından satılabilmemesinin sağlanması, Sığacık Pazarı’nda ise, halden mal getirilmeyip sadece Seferihisarlıların mallarını satabilmelerine izin verilmesi ile, köylerde büyük bir değişim yaşandığı ve insanların yıllardır boş bıraktıkları tarlalarını tekrar ekmeye başladıkları vurgulanmıştır. Ayrıca Şavşat’ta yapılan araştırma bulgularında da üyelikle birlikte, yöresel ürün satışlarının (Türk ve Tokmak, 2017) ve hayvancılığın arttığı, tarımın kooperatifleşme süreci ile canlandığı (Özdede ve Hazar, 2020) ve ilçede kurulacak yöresel ürünler işleme ve paketleme tesisinin faaliyete geçmesiyle, ilçede üretilen meyvelerin değerlendirileceği ve Şavşat markası ile pazar oluşturulacağı (Şahin, 2019)

belirtilmektedir. Bu durum sakin şehrin doğal ve yerel değerlerin korunmasıyla kalkınma anlayışını savunduğunun göstergelerinden biridir (Şahin ve Kutlu, 2014).

3.2.2.3 EE-3. Yerel Üretici ve Esnaf

İlgili etkiye, yöresel ürün pazarı hariç tüm paydaşlar görüş bildirmiş olup; görüşlerin büyük çoğunluğu (%86), ticari işletmelere aittir. En az görüş ise, ŞAVKADER'den gelmiştir. Görüşlerin tamamına yakını (%94), olumludur (Tablo 32).

Sakin şehirle birlikte ilçeyi ziyaret eden turist sayısının artması, turizm faaliyetlerinin de canlanmasını ve ilçedeki yöresel ve doğal ürünlere olan talebin artmasını sağlamıştır. Yerel ürünlere olan talep, işletmelerin satışlarını ve elde ettikleri geliri artırmış, mevcut işletmelerin kapasitelerini artırarak işletmelerini daha modern hale getirmelerini sağlamıştır. Ayrıca sakin şehirden sonra yerel ürünlere olan talebin artması nedeniyle, bu alanda yeni işletmeler de kurulmaya başlamıştır. Aynı zamanda yöresel yemek yapan işletme sayısı da artmıştır. Buna yönelik bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Cittaslow üyeliğinin ilçeye bu yıl katkısı oldu. Bu yıl ilçeye bilinçli turist geldi. Dışarıdan gelen gerek iş adamları gerekse yerli ve yabancı turistler bu sakin şehirleri arıyorlar zaten ve buradaki doğal beslenme, doğal güzellikler, buranın havası bunların bilincindeler. Yöredeki ballarımız ve doğal ürünlerimiz bir nebze de olsa pazar payı buldu (Katılımcı Kodu: Y1),

Cittaslowla birlikte ürün satışlarımızda artış oldu. Cittaslow öncesi döneme göre ürün satışlarımızda ortalama olarak %30'luk bir artış yaşanmıştır. Tabi şu an genel anlamda ekonomik sıkıntı da var, halkın alım gücü de düşük (Katılımcı Kodu: Y1).

Bizim sanal satış mağazamız da var. Oradan çok güzel satışlarımız oluyor ve gönderdiğimiz herkes yolladığımız ürünlerden çok memnun. Sloganımız "yemediğimizi satmıyoruz.". Cittaslow'un bu sitenin tanınırlığına da çok katkısı oldu. Yurtdışında da sitemiz talep görüyor. Çünkü ilçemiz Cittaslow olduğu ilk zamanlarda Japonlarla Fransızlar buraya gelmişti. Cittaslow'dan sonra yöresel ürün üreten başka işletmeler de tadilata girdi, işletmelerini güzelleştirdiler (Katılımcı Kodu: Y1).

Cittaslow'dan sonra otellere sattığımız ürünlerde çok artış oldu. Biz önceden otellerin hiç birine ürün veremiyorduk. Cittaslow'la birlikte konaklamaya gelen yani dışarıdan gelen turistlerin sayısı artınca ve turistlerin "ya sizin yöresel yiyeceğiniz ne var, bize ondan yapın, onu görelim" talebiyle otelciler bizden gelip yöresel ürün satın almak durumunda kaldılar. Bazıları da mutfağında bir kısmını üretiyorlar yani. Cittaslow öncesinde bu ürünler

otellere gitmiyordu. Klasik şeyler yediriyorlardı orada. Ama Cittaslow'dan sonra vatandaş Cittaslow'un anlamını buraya gelmeden önce araştırıyor, geldiğinde de yöresel ürün istiyor burada, mecburen onlar da bizden bunları satın almak zorunda kalıyorlar, öyle diyelim (Katılımcı Kodu: Y5).

Cittaslow'la birlikte ilçede turizm canlandı. Değişik değişik bir sürü insan geliyor. Ticari olarak bakınca merak edip bir sürü alışveriş yapıyorlar: bal olsun, pekmez olsun. Bu durum işletmeme de yansdı. Ekonomik olarak katkısı var. Bir sürü yabancı müşteriyle tanıştık. Yabancı insanlar geldiği zaman şöyle söyleyeyim: Bizden Ardahan balı istemiyor. Gelip bizden Şavşat Balı istiyor. Bence o, Cittaslow etiketiyle alakalıdır. Ben buranın peynirini istiyorum deyip buranın peynirini alıp giden çok turist var (Katılımcı Kodu: Y6).

Sakin şehirle birlikte, turistlerin yerel ürünlere talep göstermesi nedeniyle konaklama işletmeleri de tesislerinde yerel üreticilerin hem gıda hem de hediyelik eşya anlamındaki ürünlerini sergilemeye başlamışlardır. Bu ürünlerin satışı ile yerel üreticilere de destek sağlanmaktadır. Bu bakımdan tesisler işletilirken, sakin şehir ölçütleri de dikkate alınmaktadır denilebilir. Konaklama işletmelerinden edinilen bilgilere göre özellikle bu anlamda ŞAVKADER çok faal çalışmalar yürütmektedir. Ayrıca hem olumlu hem olumsuz olarak nitelendirilebilecek bir görüşe bakıldığında ise, tesis yöneticilerinin turistlere pazarlama anlamında daha çok ürün talebi olmakla birlikte; özellikle köylülerin ürünlerinin niteliksiz ve sunum açısından yetersiz olduğu, eğitime ve desteğe ihtiyaç duydukları ve bu bakımdan nitelikli ürün bulma konusunda yetersizlik olduğu görülmektedir. İlgili bazı görüşler şu şekildedir:

Yöresel ürünlerin üretimi anlamında Şavşat Kadın Derneği önemli çalışmalar yapmıştır. Şavşat'ta bir ilktir ve desteklenmesi gerekir. El emeği göz nuru ürünleri var kendilerinin. Biz işletmemizde onlara yer veriyoruz. Gelen konuklarımızın girişten çıkışa kadar resepsiyon, lobi bölümünde rahatlıkla görebileceği bir alanda konuşlandırma yapıyorum. Bu tür ürünlerin satışı aracılığıyla örneğin ŞAVKADER'e destek sağlıyorum (Katılımcı Kodu: K3).

Ben şu an tesisimde bal satışını yapıyorum. Bizim Şavşat Balını. Patentlidir. Koravamızı satıyorum. Koravayı alma konusunda ŞAVKADER yardımcı oluyor. ŞAVKADER'den kupalar falan yapmışlardı. Özellikle bizim gelen müşterilerimiz Şavşat'la ilgili ne götürelim dediklerinde işte yöresel bir şeyler koydum. Yani Şavşat'a özgü pestili, koravası, balı işte var yani benim otelde bunları sergiliyorum. Keşke daha da büyük şeyler yapabilsek. Ben çok istiyorum burada böyle şeyleri koyayım, yani elma koravasını yapsınlar getirsinler koyayım, kızılıcak koravasını koyalım ama bunun için ŞAVKADER'den çok rica ediyorum destek anlamında. Çünkü köydeki insanlar bunun sunumunu beceremiyor. Yani bir görsel de lâzım. Kavanoza koyduğunda onun kapağını yapmak, onu süslemek, yani bunlar da önemli

şeyler. Daha da geliştirmek istiyorum ben açıkçası. Keşke bulabilsek de (Katılımcı Kodu: K4).

İlçede kamu marifetiyle işletilen Şavşat Evi ve Efkâr Tepesi, yöresel yemeklerin sunulduğu önemli birer ticari işletmedir. Özellikle Şavşat Evi, tamamen yöresel mimari ile ve eski Şavşat Evlerini örnek alarak yapılmış olması, bulunduğu konum ve konumlandığı yerin manzarası, giriş katını tamamen yöresel üreticilerin ürünlerinin satışına ayırması ve misafirlerine tamamen ilçenin yöresel lezzetlerini sunması bakımından son derece önemli bir değerdir. Şavşat Evi, 2012 yılının sonlarına doğru yani sakin şehir üyeliği öncesi dönemde faaliyete geçmiştir. Ancak üyeliğe başvuru dönemi olan 2014 yılı sonlarında ilçede Cittaslow Türkiye Temsilciliğinin yapmış olduğu ziyarette gelen konukların Şavşat Evi'nde ağırlanması ve sonrasında konuklar tarafından Cittaslow Türkiye sayfasında da tanıtımının yapılması ile, daha çok kişi tarafından tanınmıştır. İlçenin sakin şehir üyeliği neticesinde de yöreyi ziyaret eden turistlerin uğrak noktası haline gelmiştir denilebilir. Bu noktada ilgili tesisin işletmecisi şu şekilde görüş beyan etmiştir:

İşletmemizin resmi açılışı 2012 Aralık ayında oldu. Ancak Cittaslow olana kadar fazla bir reklâmımız yoktu. Cittaslowla birlikte buraların da reklâm artınca daha çok gelenimiz oldu. Yani Cittaslow'dan sonra tesisimize gelen turist sayısı da arttı. İnsanlar Cittaslow Şavşat'ı merak edip geliyorlar. Yöresel yemek yenilecek yer neresi, en büyük ve en çok çeşit olarak Şavşat Evi var. İnsanlar bizim buraya gelmeden kesinlikle Şavşat'tan ayrılmıyorlar, gitmiyorlar, kesinlikle uğruyorlar. Yani git gide de her sene bir artış görüyoruz (Katılımcı Kodu: Y7).

Ayrıca “SE-3. Gelenek-Görenek, Tarihi ve Kültürel Değerler” etkisinde Y7 tarafından ifade edildiği üzere, ilçenin sakin şehir olmasından sonra ilgili tesis, bu özelliklerde başka tesislerin kurulmasına da öncülük etmiştir. Nitekim sakin şehir, yöresel mimariyi destekleyen, yerel üreticiler ile yerel ve aynı zamanda doğal tatları destekleyen bir oluşumdur. Bu bakımdan ilçenin sakin şehir unvanını alması, bu özellikteki tesislerin kurulmasına katkı sağlamıştır denilebilir.

İlçenin sakin şehir olmasının ilçedeki yerel üretici ve esnafa etkisi ile ilgili yerel yönetim katılımcısı CT ise, ilçede sakin şehir üyeliği ile birlikte mevcut esnafın iş hacimlerinin arttığını, peynir işletmelerinin sayısının arttığını ve bununla birlikte tarımsal üreticilerin de üretim miktarlarını artırdığını dile getirmiştir. Ancak buna rağmen ilçedeki esnaf ve işletmeler ile tarımsal üreticilerin, ilçede yaşanan bu

gelişmelerin sakin şehrin etkisi ile gerçekleştiğinden habersiz olduklarına değinmiştir. Konu hakkındaki alıntı şu şekildedir:

Cittaslowla birlikte insanlar şu anda o kadar güzel zenginleşiyorlar ki farkında olmadan. Gerçekten zenginleşiyorlar. İş hacimleri arttı. “..... Kuruyemiş” yani bu işyerini niye kurdu. Gelen insanlara yerel ürün bulabilmek için kurdu. Ama burada bulamadığı için şu an Giresun’dan, Gümüşhane’den ürün getiriyor. Şu anda Şavşat’ta 11- 12 tane peynirci var mesela. Peynirci sayısı arttı Cittaslowdan sonra. Bir de bu peynirciler sadece bu işin ticaretini yapan, görünen insanlar. O kadar çok köyde peynir satan insanlar var ki. Hayvan sayısını artırıp bundan geçimini sağlayan insanlar var yani. Yani bunu Cittaslowu bilmeden insanlar zaten kazanıyorlar (Katılımcı Kodu: CT)...

Olumsuz etkilere bakıldığında, sakin şehrin yerel yönetimler aracılığıyla yürütülmesinden kaynaklı yönetim değişikliğine ve yeni yönetimin sakin şehre ve yerel üreticiye yaklaşımına, sakin şehir kapsamında üretimin ve herhangi bir canlılığın olmadığına yönelik görüşlerin beyan edildiği görülmektedir.

Özetle sakin şehir üyeliğinin genel anlamda Şavşat’taki yerel üreticileri ve esnafı ağırlıklı olarak olumlu yönde etkilediğini ve bu anlamda kurulan işletme sayısında artış yaşandığını, mevcut işletmelerin iş hacimlerinin arttığını ve bu durumun beraberinde tarımsal üretime yönelik faaliyetlerin de artmasını sağladığını söylemek mümkündür. Nitekim ilçede sakin şehir üyeliğinin gerçekleştiği 2015 yılından itibaren Esnaf ve Sanatkarlar Odası’na kayıtlı bazı meslek kollarının önceki yıllara nispeten belirgin şekilde artarak ön plana çıktığı gözlemlenmiştir. 2015 öncesi döneme kıyasla 2020 yılı Mart ayı itibariyle hayvan besiciliği ve ticaretinin %700, şarkütericiliğin %100, otel ve pansiyon işletmeciliğinin %90, marangozluğun %73, kahvehane ve çay ocağı işletmeciliğinin %73, lokantacılığın %68, bakkal ve marketlerde yapılan ticaretin %39, fırıncılık ve unlu mamuller ticaretinin ise %29 arttığı görülmektedir (Ek-13) (Şavşat Esnaf ve Sanatkarlar Odası, 2020). Bununla birlikte özellikle köylülerin yöresel ürün üretimi anlamında eğitimsiz oldukları ve bu bakımdan ürünlerinin niteliksiz ve sunum yönünden yetersiz olduğu da anlaşılmaktadır.

Sakin şehrin yerel üretici ve esnafa olan etkilerini konu edinen yazın bulguları da bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Örneğin Şahin’in (2019) yine Şavşat’ta yaptığı araştırma, unvanın alınmasıyla birlikte ilçedeki turist sayısının ve

bunun paralelinde ilçedeki otel ve restoranlarla birlikte yerel esnafın kazancının da arttığı dile getirilmiştir. Ökten (2015) tarafından Seferihisar’da yapılan araştırmada sakin şehir kapsamındaki gelişmelerden olumlu yönde etkilenen kesimlerin başında esnaflar olduğu belirtilmektedir. Yine aynı ilçede Tekin (2018) tarafından yapılan araştırmada da, Cittaslow üyeliği sonrasında turizm açısından önemli bir atılım sağlayan ilçede en çok “turizm sektörü çalışanları”nın, “esnaf”ın ve “kadınlar”ın fayda gören kesimler olduğu ifade edilmiştir. Nitekim sürdürülebilir bir tüketim öngörüsüyle özellikle yerel ürünlerin tercih edilmesi yerel üreticileri harekete geçirmekte, üretimi teşvik edilen ürünler değer kazanmakta, böylece yerel ekonomide canlanma, istihdam ve refah artışı ortaya çıkmakta ve bu da çevreyle son derecede uyumlu bir çizgi takip etmektedir (Hekimci, 2015).

3.2.2.4 EE-4. Yerel Ürünlerin Üretim ve Pazarlama İmkânları

Bu kapsamda, yöresel ürün pazarı hariç tüm öbekler görüş beyan etmiştir. En çok görüş (%39) ticari işletmeler, en az görüş (%25) ise mülki ve yerel idare tarafından gelmiştir. Sadece bir görüş hariç diğer tüm görüşler olumlu yöndedir (Tablo 32).

Yöresel ürün pazarının görüş beyan etmemesinin nedeninin Cittaslow faaliyetleri hakkında sahip oldukları bilgi düzeyinden kaynaklandığı söylenebilir. En çok görüş beyan eden paydaş öbeğinin ticari işletmeler ve en az görüş beyan eden öbeğin mülki ve yerel idare olmasının ise, ilgili etki türünden etkilenme düzeyi ile alakalı olduğunu söylemek mümkündür. Bir diğer ifadeyle, ticari işletmelerin Cittaslow’un ilçedeki yerel ürünlerin üretim ve pazarlanma imkânlarına sağladığı etkiden en yüksek düzeyde etkilenen paydaş öbeği olduğunu söylemek mümkündür.

Sakin şehrin özünde, yerel, doğal ve organik ürünlere, gelenek, görenek, tarihi ve kültürel değerlere önem veren ve her kentin kendi özgün kimliklerini yaşatmasını savunan bir yaklaşım olduğu göz önüne alındığında; ilçede yapılan faaliyetlerde de buna yönelik çalışmaların olduğunu ve yerel ürünlere olan talep artışı ile birlikte, bu ürünlerin üretim ve pazarlama imkânlarında da artış yaşandığını söylemek mümkündür. Nitekim ilçenin bu markayı almasıyla birlikte yerel ürünlerin tüketimine yönelik talepte artış yaşanmış, bu talebin etkisiyle de insanların pazarlama imkânları artmıştır. İlçede haftada bir gün yerel ürün pazarının kurulması, her sene

yapılan Dünya Cittaslow Günü faaliyetleri, yerel festival ve şenliklerde yerel ürünlerin satışına verilen önemin artması, ilçede yeni kurulan ve yerel ürün satışına yer veren işletmeler, ilçedeki mevcut işletmelerde yerel ürün stantlarına yer verilmesi, yerel ürün üreten kadınların ve köydeki tarımsal üreticilerin sayısında yaşanan artış bu durumu kanıtlar niteliktedir. Zira “yerel üretici ve esnafa etki” kısmında ticari işletme Y5’in belirttiği şekilde, özellikle konaklamaya gelen ziyaretçilerin de talebiyle birlikte yöresel ürünler bu tesisler aracılığıyla pazarlanmaya başlanmıştır.

İlçenin sakin şehir olması ve bununla birlikte ürünlerde sakin şehir logosunun kullanılması, ürünlere olan güveni artırmakta ve ürün satışını kolaylaştırmaktadır. Buna yönelik bazı görüşler aşağıdaki şekildedir:

Sakin şehir oluşumuz her türlü etkiledi yani bizi olumlu olarak. Ürünlerimizin satışını da etkiledi tabii. Çünkü sakin şehir olduğumuz için daha çok turist, yerli ve yabancı, geldi. Daha çok kişi ürünlerimizi bu vasıtayla görmüş oldu. Ürünlerimizde Cittaslow logosunu çok kullanıyoruz. En çok kullandığımız logo diyebilirim... Bu da satışlarımızı etkiliyor. Nasıl diyeyim sonuçta insanlarda bu Cittaslowa, o logoya karşı bir algı oluştu yani. Onu gören artık ne olduğunu çok iyi biliyor... Yani en azından Cittaslow’u görünce güven oluşuyor, onu alma isteği oluşuyor insanlarda. Yani o logo, o unvan değer katıyor yani ürünlerimize (Katılımcı Kodu: D1).

Cittaslow’un ürün satışımıza katkısı oluyor. Niye: mesela dün gene turistler gelmişti. Bizim derneği buldular, oradan hediyelik ürün aldılar örneğin. Tabii ki daha çok insan geliyor. Daha çok dışarıda tanıtım yapılıyor. Gelenler ne yapıyor: 5 kişi geliyor, 10 kişiyi gönderiyor. 10 kişi geliyor, 20 kişiyi gönderiyor. Daha çok insan geldikçe daha çok talep oluyor. Eskiden bizim burada hediyelik eşya falan satılmazdı. Yani kimse bir şey almazdı. Ama mesela ben kendim, çok basit bir şekilde bir şey yapmaya başladım: Ahşap üzerine yakma tekniğiyle Cittaslow logolu magnet ve anahtarlıklar. Ben ahşaptan hiç anlamam, sadece örnek olsun diye bunları yapmaya başladık. Ve bizim Şavşat’ta ahşap ustalarımız var. Onlar daha çok şeyler yapıyorlar şu anda (Katılımcı Kodu: D3).

Ürünlere yönelik talep artışı sonucunda hem kadınların çalışma alanları daha da genişlemiş, hem de tarımsal üreticiler üretim miktarlarını artırmışlardır ve genel anlamda üreticilerin, bu ürünlerden elde ettikleri gelir artmıştır. Bununla birlikte, bazı ticari işletmelerin de görüşmelerde değindiği ve önceki bölümlerde ifade edildiği üzere, özellikle köydeki üreticilerin ürünlerinde kalite ve standartlar açısından bir takım eksiklikler olduğu ve bunun giderildiği takdirde daha çok ürünün

pazarlanabileceği dile getirilmiştir. Yani pazarlama imkânlarının artmasına karşılık bu artış beraberinde kalite ve kontrol gibi sorunları da beraberinde getirmiştir.

Sonuç olarak Seferihisar’da (Coşar, 2014; Tekin, 2018) yürütülen çalışmalarda olduğu gibi, Şavşat’ta da sakin şehir üyeliğinin ilçedeki yerel ürünlerin üretim ve pazarlama imkânlarına olumlu yönden etki ettiği görüşleri öne çıkmaktadır.

3.2.2.5 EE-5. Kadınlar

“EE-5. Kadınlar” etkisine yönelik yöresel ürün pazarı dışında tüm paydaşların görüş beyan ettiği görülmektedir (Tablo 32)

Sakin şehrin ekonomik anlamda en büyük etkilerinden biri de kadınlara yönelik olmuştur denilebilir. Zira sakin şehir öncesinde de ilçede kadınlar iş hayatında faal olarak yer almakla birlikte, sakin şehir üyeliği kadınların ekonomik anlamda daha fazla üretim yapmalarına, gelir elde etmelerine ve görünürlüklerini artırmalarına imkân sağlamıştır. İlçede sakin şehir üyeliği ile birlikte yapılan çalışmaların en önemlilerinden birisi de, daha önceden bahsedildiği üzere ŞAVKADER’in kurulmasıdır. Sosyal etkiler kısmında belirtildiği üzere sakin şehrin kadınlarla ilgili çalışmalarını yürütmek için Belediye teşviki ve destekleriyle kurulan ŞAVKADER, yapmakta olduğu sosyal sorumluluk faaliyetlerinin yanı sıra, bünyesinde yürüttüğü üretim ve pazarlama faaliyetleri ile bu anlamda kadınları teşvik edici rol üstlenmesi ve kadınlara öncülük etmesi anlamında ilçede önemli bir oluşumdur. Dernek, yürütmekte olduğu faaliyetler ile kadınlara genel anlamda sosyalleşme, özgüven ve başarabilme duygusu kazandırmıştır. Dernek ile birlikte kadınlar, toplu halde çalışabilme gücü, birliktelik ve üretimin ne kadar önemli olduğunun farkına varmışlardır. Dernek faaliyetleri öncesinde, insanlar ürettikleri ürünleri hediye etmekte ancak satıp herhangi bir gelir elde etmemektedirler. Ancak derneğin yapmış olduğu girişimler ve faaliyetler neticesinde, insanlar artık ürettikleri ürünleri gelen misafirlere hediye etmenin yanında, bu ürünleri satmaya ve gelir elde etmeye başlamışlardır. İnsanlar gelir elde etmeye başladıkça da, ürün üretimini artırmaya başlamışlardır. Sakin şehrin kadınlara sağladığı katkı hakkında D2’nin görüşü şu şekildedir:

Şavşat'ın sakin şehir olması ile kadınların çalışma alanları daha da genişledi. Yani en çok katkı kadınlara oldu bence.

Yani sakin şehir kapsamında yapılan faaliyetlerin kadınlara sağladığı ekonomik getiri aynı zamanda tarımsal üretimi de olumlu yönde etkilemektedir.

Bizim dernek üyesi arkadaşlarımızın bazıları Meşeli Köyü'nden, bazıları Kocabey Köyü, Çamlıca Köyü, Tepeköy, Küplüce, Düzenli, Yavuzköyü gibi köylerdendir, aslen oralıdırlar. Köye gelip gidiyorlar. Bizim Şavşat'ta genel olarak yazın çok aşırı derecede bir misafir yoğunluğumuz var. Ne yapıyorsun: sürekli misafir ağırlyyorsun. Bundan hiçbir şekilde rahatsız olmuyoruz ama bu artık insanın bünyesinin üstünde bir şey oluyor. Çünkü sadece iş yapıyorsun... Ama dernekle birlikte insanlar artık bunu neye çevirdi, ürettikleri ürünleri satıp gelir elde etmeye başladı. Yani şimdi arkadaşlarımız ne yapıyor: Mesela biz bu sene çilek reçeli yaptık. Arkadaşımızın abisi artık çilek üretimi yapıyorlar Meşeli Köyü'nde ve şu sonbahara kadar çilek üretiliyormuş. Bu girişimler bizim dernek sayesinde oldu. Ve biz o ürünleri dernek olarak arkadaşlardan alıp onların adına satıyoruz. Biz ürünleri aldıkça onları üretmeye daha çok teşvik etmiş oluyoruz (Katılımcı Kodu:D3).

Dernekte üretilen ürünler ve bu ürünlere yönelik pazarlama faaliyetlerine yönelik dernek üyelerinin açıklamaları aşağıda yer almaktadır:

Biz bu sene nego kurutmaya da başladık. Geçen sene de vardı ama işte onun dışında elma kurutuyoruz, erik kurutuyoruz, marmelatlar, korava, reçeller, fasulye kurutuluyor, pekmez kaynatılıyor, bunun yanında hediyelik eşyalar yapılıyor: hani baskı ürünleri de var. Baskı atölyesi zaten şu anda daha çok ön planda. Bir de şey de var: Sadece biz kendi ürettiklerimizi değil dışarıdan üretilenleri de alıyoruz. Yani üye olmayanlar da gelip istediği her türlü faaliyete katılabiliyor, istediği ürünü dernek adı altında satabiliyor, koyabiliyor. Öyle bir avantajları da var. Ürünlerin pazarlanması anlamında da bu sene festivale çıktık dernek adına. Şu anda yaptığımız o. İşte bundan sonra Şavşat Tanıtım Günleri olursa onlara katılabilirsek onlara katılırız kendimiz, derneğin bünyesinde. Onun dışında ürünlerimizi otellere veriyoruz. Efkâr Tepesi'nde var, Şavşat Evi'nde var. Kupalarımız Şavşat Evi'nde. Aşağıda Karaorman Kafe'de var. Onların hepsinde var. Marketlerde var. Marketlere koyduk ürünlerimizi. Oralarda satılıyor ürünlerimiz (Katılımcı Kodu: D2).

Sakin şehir Üyeliği ile birlikte kadınlar olarak her yıl biz Sahara Kültür Pancarcı Şenliği'nde 5 yıldır yani dernek kurulmadan önce belediye katılımı ile, dernek kurulduktan sonra da Şavşat Kadın Derneği olarak yöresel ürünler standı açıyoruz. Orada hanımlarımız, dışarıdan üye olmayanlar mesela ev hanımları, gönüllü olan kişiler geliyor, orada işte kete, börek, bişi ondan sonra yöresel yaptığı ürünleri, tamamen yöresel ama, orada yapıyor, sergiliyor, satışını yapıyor, kendisi bir gelir elde ediyor yani kazancı oluyor. Biz mesela İçişleri Bakanlığı'nın onayladığı projeden sonra yaptığımız baskı

ve süblimasyon ürünlerimizi orada sergiliyoruz, satışını yapıyoruz (Katılımcı Kodu:D1).

ŞAVKADER ile ilgili ticari işletmelerin birçoğu da görüş bildirmiştir. Görüş bildiren işletmelerin tamamı, ŞAVKADER'in ilçede çok faal çalışmalar yürüttüğünü ifade etmişlerdir. Bununla birlikte bazı işletmeler derneğin, sakin şehir kapsamında kurulduğunu bilmesine rağmen, bazı işletmelerin bu konuda bilgilerinin olmadığı görülmüştür.

Sakin şehir üyeliğinden sonra ilçede kadın girişimci sayısı arttı. ŞAVKADER kuruldu. Mesela orada çalışan arkadaşların hepsi Cittaslow'la ilgili arkadaşlardır. İşte kadınlar tarafından el ürünleri yapıldı. Yani el ürünleri derken yöresel yiyecek içecek, mesela bu marmelatlar var ya kuşburnu olsun korava olsun onlar (Katılımcı Kodu: Y9)...

Tesisimizde küçük bir reyonda yöresel ürün satıyoruz. ŞAVKADER'in ürettiği ürünleri de satıyoruz. ŞAVKADER zaten Cittaslow'dan daha etkili, daha çok çalışıyor. Cittaslow'dan daha verimliler, daha üretkenler. Sürekli bir şeyler üretip satıyorlar. Onların ürettikleri çanta, anahtarlık vs. onları da satıyoruz (Katılımcı Kodu: K2).

Sakin şehrin kadınlar üzerinde ekonomik anlamda sağlamış olduğu olumlu etkinin bir diğer yansıması da, yerel pazarda ortaya çıkmaktadır. Pazarcılarla yapılan görüşme esnasında birçok üreticinin kadınlardan oluştuğu görülmüştür. Bu bakımdan sakin şehirle birlikte kurulan yerel pazar aracılığıyla da tarımsal anlamda üretim yapan kadınların ürettikleri ürünleri satarak ekonomik anlamda gelir elde etmesine imkân sağlandığını söylemek mümkündür. Zira görüşme yapılan 8 pazarcıdan 5'inin kadın olması da bu durumun bir göstergesidir.

Sonuç olarak, yazında yer alan çalışmalarda (Tekin, 2018; Sungur, 2013) olduğu gibi, Şavşat'ta da sakin şehrin ilçenin sürdürülebilir yerel kalkınmasına olan ekonomik etkileri kapsamında en dikkat çeken etkilerinden birinin de kadınlar üzerinde olduğu, sakin şehrin, yerel ürünlere, yöresel el sanatlarına verdiği önem ve daha birçok ölçüt ile birlikte kadınların ekonomik yönden daha fazla gelir elde etmesine zemin hazırladığı söylenebilir.

3.2.2.6 EE-6. Arazi Değeri ve Yatırımlar

İlçenin sakin şehir ilân edilmesinde sonra, ilçedeki araziler değerlendirilmeye ve yatırımlar da artmaya başlamıştır. Daha önceden ilçeye hiç gelmemiş olan ve/veya

ilçeye sadece yazları gelen Şavşatlılar bir taraftan köylerinde ikamet amaçlı yeni evler yaparken, diğer taraftan da atıl durumdaki arazilerin bir kısmında tarımsal üretim faaliyetlerine yönelmiştir. İlçedeki bu tarz bireysel yatırım faaliyetlerinin dışında, kamu ve özel sektör yatırım faaliyetlerinde de artışların yaşandığı söylenebilir. Kamu yatırımları anlamında “Proje ve desteklemelere etki” kısmında belirtildiği üzere ilçeye DOKA, DOKAP gibi kurumların desteğiyle yapılan yatırım faaliyetlerinde ciddi artış yaşanmıştır. Altyapı ve üstyapı anlamında da yol, park vb. gibi ilçeye yapılan temel devlet yatırımlarında da artış yaşandığı söylenebilir. Ayrıca sakin şehir ölçütü kapsamında da Belediye tarafından konut yatırımı anlamında çalışmalara başlanmıştır. Özel sektör tarafından ise, turizm yatırımlarının artmaya başladığı söylenebilir. Bunun dışında ziyaretçi sayısının artması ile birlikte ilçedeki mevcut bazı konaklama ve yöresel ürün işletmecilerinin de kapasitesini artırmayı düşündükleri görülmüştür

Arazi değeri ve yatırımlar konusunda bazı görüşler aşağıdaki şekildedir:

İşte Cittaslow olunca, bizim Şavşatlı gurbetçiler buraya geldiğinde belki evine daha fazla biraz daha faydalı olmaya çalıştı, sahip çıkmaya çalıştı. Yani toprağına sahip çıkmaya çalıştı. Yani başkaları değer veriyor ya bizimki de demek ki değerliymiş anlamında (Katılımcı Kodu: Y4).

Mesela Yavuzköy’de şu anda yani şehir merkezi gibi arsalar astronomik değerlerde. Köy olduğu halde yani imarı yok bir şeyi yok. Ama gelecek vaat ediyor yani büyük bir turizm patlaması olacağını düşünüyorum (Katılımcı Kodu: ÖBB).

İlçedeki emlak fiyatları acayip arttı. Yani Cittaslow’un da katkısı var bunda. Tabii ya. Çünkü şöyle: Doğa temiz, hava temiz, çeşmeden su içiyorsun. Beslenme anlamında yerel ürün pazarın da var, oradan yerel ürün de alıyorsun. Yerel ürün restoranına gidip rahatlıkla yemeğini de yiyebiliyorsun. Niye burada yaşamayayım ki ben. Sana lüzum olan doktor da var. Ardahan yakın Artvin yakın orda doktorları bulabiliyorsun. Gelip burada Yavuzköy’de arazi almaya kalkıyor insanlar. Kendileri toprakla daha çok uğraşmak istiyor. Yer almak istiyor, yatırım yapmak istiyor. Yani araziler değerlendirildi işte. Bunların hepsi çekici güç (Katılımcı Kodu: CT).

Yazın gelenlerin nüfusunda artış oldu. Burada benim dönemimde 10-15 tane sıfırdan ev yapıldı. 15 tane betonarme ev yapıldı. Hani daha da özenti var ama burada insanları işte gençliği biraz daha barındıracak bir şey yok (Katılımcı Kodu: ÖM).

Cittaslow, ilçeye bir geriye dönüş sağladı. Mevsimsel de olsa bir geriye dönüş oldu. İlçeye geriye dönüş olunca bir esnaf olarak benim satışım arttı. Köyde

köylü sayısı, muhtara gelenin sayısı arttı. Araziler çok değerlendirildi. Yıllardır ilçeye gelmemiş olanlar ilçeye sahip oldu. Tabii bu arada miras davaları da başladı. Bunlar da ayrı bir şey. Kavga dövüş yok ama miras davaları var. Ha sonuçta ilçede çevre bilinci oluştu, yerler değer kazandı, insanlar toprağına geri döndü. Bizim istediğimiz de buydu zaten. Rüyamızda göremezdik (Katılımcı Kodu: Y10)...

Tüm bunların yanında ilçenin arazilerinin değerlendirilmesinin bir takım olumsuzlukları da beraberinde getirdiği söylenebilir. Örneğin ilçedeki emlak fiyatları eskiye kıyasla çok fazla yükselmiştir. Ayrıca arazilerin değerlendirilmesi ve ilçe dışındaki Şavşatlıların yerlerine sahip çıkmaya başlaması ile birlikte miras davalarında da önemli artışlar yaşanmıştır. Yine çevresel anlamda ise köylerde betonarme evler yapılmaya başlanmıştır.

Sakin şehir üyeliğinin bazı olumsuz etkilere yol açsa da, ilçede genel anlamda arazi değeri ve yatırımlara olumlu yönde etki ettiğini söylemek mümkündür. Yazında yer alan bazı çalışmalar da bunu destekler niteliktedir (Özer, 2013; Türk ve Tokmak, 2017; Özdede ve Hazar, 2020). Nitekim bu araştırmada da üyelikle birlikte ilçede kamu ve özel sektöre yönelik yatırımların arttığı, bazı yatırımların hibe veren kuruluşlar aracılığıyla gerçekleştiği, özel sektörde konaklama ve yerel ürünlere yönelik işletmelerin sayıca arttığı görülmektedir. Ayrıca şahısların da ilçe merkezi ve köylerinde hem atıl durumdaki tarımsal arazilerini değerlendirip üretim faaliyetleri yapmaya başladıklarını hem de konut yapmaya başladıklarını ifade etmek mümkündür.

3.2.2.7 EE-7. Yerel Girişim ve İstihdam

Şavşat'ın sakin şehir markasına sahip olmasıyla birlikte hem ilçedeki konaklama tesislerinin sayı ve kapasitesi hem de turistlerin talep ettiği yöresel ürünlerin üretim ve pazarlama imkânlarında artış yaşanmıştır. Tüm bunlar bir arada değerlendirildiğinde, ilçede yerel üretim yapan işletmeler başta olmak üzere, ticari işletme kurmaya ve başta turizm alanında olmak üzere, yatırım yapmaya yönelik girişimlerin arttığı ve kurulan işletmeler neticesinde de istihdam edilen kişi sayısında artış yaşandığı söylenebilir. Bunun yanı sıra, ilçede mevcut işletmeler de kapasitelerini geliştirdikçe bu tarz yerlerde daha çok kişi istihdam edilmiştir. Ancak ilçede, henüz 5 yıllık yeni bir oluşum olmasından dolayı, sakin şehir yaklaşımının

yerel girişim ve istihdama yönelik etkisi istenen düzeyde değildir. Bu kapsamda yapılan faaliyetlerin planlı ve kontrollü bir şekilde yürütülmesi halinde zaman içerisinde ilçedeki girişimlerin ve iş imkânlarının artarak bu etkinin ilçe geneline yayılacağı ve bu durumun uzun vadede ilçede göçü önleyici ve geri dönüşleri sağlayıcı bir etki oluşturma potansiyeline sahip olduğu ifade edilebilir.

İlgili etkiye yönelik bir görüş aşağıdaki şekildedir:

İlçenin Cittaslow olmasından sonra burada işte yerel ürün satış yerleri kendiliğinden artıyor, şu anda mesela 2 tane daha bu yönde işyeri açılıyor. Yöresel ürün üreten işyerleri: nedir işte erişte, silor, mantı, Şavşat ketesi üreten yerler. Bu anlamda 2 tane daha işletme açılacak. Orda da nedir kadınlar hem istihdam edilecek hem kendileri ürün üretecekler. Dolayısıyla buraya daha çok insan geldikçe, ilçedeki işyerleri de çoğalmış olacak. Mesela burada bir işletme işyerini açarken şu anki kadar kapsamlı düşünmüyordu. Sadece işte erişte, silor, Şavşat ketesi düşünüyordu. Ama şu an daha kapsamlı. Çünkü ama kazanıyor, her yere ürün veriyor: Şavşat evine de ürün veriyor, Efkâr Tepesine de ürün veriyor. Şimdi daha çok kadın istihdam etmeye başladı. Ve şu an işyerinin kapasitesini büyütmeyi düşünüyor. Hani bunların hepsi birbirini etkileyerek doğan şeyler. İhtiyaçlardan doğuyor yani bu istekler. Kazandıkça daha fazla şeyler yapmaya çalışıyor insanlar. Neden insanlar burada yöresel ürünlere yönelik işyeri açmak istiyor. Çünkü yöresel ürünler kazandığı için. İhtiyaçlar yeni işyerlerini doğuruyor. Bunların hepsi aslında Cittaslow'dan kaynaklanan şeyler. Neden yerel ürünlere bu kadar çok rağbet oldu. Çünkü yazın buraya gelen insanlar bunu soruyor, bunu talep ediyor (Katılımcı Kodu: CT).

Konuyla alakalı Belediye bünyesinde kurulan Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin de tam anlamıyla faaliyete geçmesi halinde gelecekte oluşturacağı düşünülen bir etki olarak kısmen de olsa istihdamı sağlayarak işsizliği önleyeceği düşünülmektedir.

Özetle, ilçenin sakin şehir olmasının, ilçedeki yerel girişim ve istihdama olumlu yönde etki etme potansiyeli olduğunu söylemek mümkündür. Yazında mevcut çalışmalar da araştırma bulgularını destekler niteliktedir (Uğurlu ve Pajo, 2019; Sırım, 2012a). Şavşat'ta da benzer şekilde, yerel ürünlere yönelik talebin artmasıyla bu ürünlere yönelik iş kapıları kısa vadede dahi artmaya başlamıştır. Sakin şehir kapsamında gerekli faaliyetlerin ve çalışmaların sürdürülmesi halinde, ilçede yerel ürünlere yönelik iş imkânlarının daha da artacağı ve üyeliğin orta ve uzun vadede ilçedeki işsizliği azaltmada önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.2.2.8 EE-8. Proje ve Desteklemeler

İlgili etkiye yönelik ŞAVKADER ile mülki ve yerel idare görüş beyan etmiş olup; tüm görüşler olumlu yöndedir. En fazla görüş, ŞAVKADER'e aittir (Tablo 32).

İlçenin sakin şehir ilân edilmesi ile birlikte, yerel yönetimlere verilen proje ve desteklerde artış yaşandığı söylenebilir. İlçenin sakin şehre başvuru sürecinde ve üyelik sonrasında başta belediye olmak üzere, ilçedeki kurumlar daha fazla proje hazırlamaya başlamış ve sakin şehir değerinin de etkisiyle başvurdukları birçok kurumdan destek almaya hak kazanmışlardır. Nitekim sakin şehir gibi birtakım ayrıcalıklara sahip olmak, proje değerlendirmelerinde ilçeye artı puan kazandırarak projelerin başarılı bulunmasına önemli katkı sağlamaktadır.

Bu kapsamda ilçe yerel yönetimi, DOKAP, DOKA gibi kurum kuruluşlardan destekler alarak ilçede sakin şehir ölçütleri kapsamında çok çeşitli projeler yapmışlardır. Aynı zamanda sakin şehir kapsamında kurulan ŞAVKADER de aynı şekilde İçişleri Bakanlığı Dernekler Müdürlüğü desteğiyle proje yapmıştır. Yine Dernek ilçede DOKAP tarafından bir projenin desteklenmesinde öncü rol üstlenmiştir.

Konu hakkında bazı görüşler şu şekildedir:

Mesela Tarım Müdürlüğü, Şavşat, Cittaslow olduğu için yapılan desteklemeleri falan daha çok buraya kaydırmaya çalışıyorlar. Hükümetin bu konudaki politikalarını Şavşat'a kaydırmak istiyorlar. Bir nebze biz her ilçeden 2 puan 3 puan öndeyiz yani (Katılımcı Kodu: CT).

Yöresel ürünlerin paketlenmesi anlamında DOKAP'ın bize bir desteği de oldu, Şavşat Belediyesi'ne, bizim aracılığımızla yine. Güzel bir şeye vesile olduk. Biz Kadın Yaşam ve Eğitim Merkezi'nde korava, pekmez, marmelat gibi işleri yaparken yani bu kaynatma işte konsantre içecek şeylerini yaparken karakucak yani teştide, kazanda yapıyorduk. DOKAP'çılar bir eğitim programına geldiler Kadın Yaşam Merkezi'ne ve gördüklerinde gerçekten hayran kaldılar: böyle bir altyapı var, bunu geliştirmeliyiz. Size daha güzel bir ortam, daha güzel imkânlar sağlamalıyız diyerek şu an Hunzat Mevkii'nde üretim, paketlenme ve soğuk hava deposu yapıldı ve buna vesile olan Şavşat Kadın Derneği'nin hani ufak da olsa başlattığı o kıvılcımdı yani. O da bizi çok mutlu ediyor ayrıyeten gerçekten. Öyle bir şeye vesile olduk. Proje şu an yapım aşamasında. Yapımı devam ediyor (Katılımcı Kodu: D1).

Hayvan Barınağı var Belediyenin. DOKAP tarafından desteklendi ayrıca, yapıldı. Biz Cittaslow olduğumuz için. Hiçbir ilçede de hayvan barınağı

yoktur. Şavşat'ta var, bir de Artvin'de de yeni. Bizden sonra Artvin başladı yapmaya (Katılımcı Kodu: CT).

Bu seneki en büyük projemiz de: altın otu (nego). Yöresel ismi nego. Bu sene DOKAP'la nasıl diyeyim hani çok da resmi olmayan ama böyle gayri resmi olsa da istişare ile: ne yapabiliriz, toplayalım mı? Nasıl değerlendirebiliriz gibi bir proje yaptık kendi aramızda ve biz bütün dernek üyesi arkadaşlarımız yaylaya giderek, tam bunun mevsiminde, bunu topladık. Ama baya bir topladık yani. Öyle 3 tane 5 tane gibi değil. Şu an buketini yaptık, kuruttuk ve paketleme aşamasına geldik, onu yapacağız inşallah ve bunun hani DOKAP aracılığıyla pazarlamasını yapacağız yani. Bunu nasıl diyeyim tıbbi aromatik bitki olarak satışını yapacağız (Katılımcı Kodu: D3).

Tekin (2018) tarafından yapılan araştırma bulgularındakine benzer bir şekilde, Şavşat'ın da sakin şehir unvanına sahip olması, fon kaynaklarına başvuruda ilçeyi bir adım öne çıkarmakta, bu da projelerin başarısını olumlu yönde etkileyerek, ilçede daha fazla projenin desteklenmesini sağlamaktadır. Nitekim Türk ve Tokmak (2017) tarafından Şavşat'ta yapılan araştırma bulguları da bu durumu destekler niteliktedir.

3.2.3 Sakin Şehir Yaklaşımı ve Uygulamalarının Şavşat'ın Sürdürülebilir Yerel Kalkınmasına Çevresel Etkileri

Paydaş öbek temsilcileriyle yapılan derinlemesine görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre, sakin şehrin ilçenin sürdürülebilir yerel kalkınmasına olan çevresel etkileri, 9 alt başlık altında toplanmaktadır. Çevresel etkiler ve bu etkilere yönelik görüş bildiren katılımcı ve görüş sayılarının dağılımı, Tablo 33'te yer almaktadır.

Tablo 33. Çevresel etkiler itibariyle görüş bildiren katılımcı ve görüş sayılarının dağılımı

Çevresel Etkiler	Katılımcı		Görüş	
	Sayı (A)	Oran (%)*	Sayı (B)	Oran (%)**
ÇE-1. Görsel Kirliliğin ve Trafik Gürültüsünün Azaltılması	8	24,2	12	22,6
ÇE-2. Yöresel Mimarinin Desteklenmesi	6	18,2	8	15,1
ÇE-3. Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynakların Korunması	5	15,2	14	26,4
ÇE-4. Halkın Çevreyi Koruma Bilinci ve Hassasiyeti	4	12,1	6	11,3
ÇE-5. Çevreyi Dikkate Alan Ulaşım İmkânlarının Geliştirilmesi	4	12,1	5	9,4
ÇE-6. Sokak Hayvanlarının Korunması	2	6,1	2	3,8
ÇE-7. Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı	1	3	2	3,8
ÇE-8. Atık Yönetimi Uygulamaları	1	3	2	3,8
ÇE-9. Şehir İçindeki Nitelikli Yeşil Alanlar	1	3	2	3,8
Toplam	-	-	53	100

* A/33 (Görüşmeye Katılan Toplam Katılımcı Sayısı) x 100

** B/53 (Katılımcılar Tarafından Bildirilen Toplam Görüş Sayısı) x 100

“ÇE-1. Görsel Kirliliğin ve Trafik Gürültüsünün Azaltılması” en fazla katılımcının görüş bildirdiği etki türü olup; katılımcıların %24,2'si ilgili etkiye yönelik görüş

bildirmiştir. En az katılımcı tarafından görüş bildirilen etki türleri ise; “ÇE-7. Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı”, “ÇE-8. Atık Yönetimi Uygulamaları” ve “ÇE-9. Şehir İçindeki Nitelikli Yeşil Alanlar”dır.

Görüş sayısı en fazla olan etki türü; %26,4 ile “ÇE-3. Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynakların Korunması”, en az olan etkiler ise; “ÇE-6. Sokak Hayvanlarının Korunması”, “ÇE-7. Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı”, “ÇE-8. Atık Yönetimi Uygulamaları” ve “ÇE-9. Şehir İçindeki Nitelikli Yeşil Alanlar”dır.

Çevresel etki türlerine yönelik sıralamaların görüş bildiren katılımcı sayıları ve görüş sayıları açısından birbirinden farklı olmasının sebebi, bazı etki türlerine yönelik daha fazla görüş bildirilmesinden kaynaklanmaktadır.

Çevresel etki tür ve şekillerinin katılımcı (paydaş) öbekler açısından dağılımı ise, Tablo 34’te yer aldığı şekildedir.

Tablo 34. Çevresel etki tür ve şekillerinin katılımcı öbekler itibariyle dağılımı

Çevresel Etki		Mülki ve Yerel İdare	Ticari İşletmeler	ŞAVKADER	Yöresel Ürün Pazarı	Toplam	
Türü	Şekli					N	%
ÇE-1. Görsel Kirliliğin ve Trafik Gürültüsünün Azaltılması	Olumlu	N	3	7	0	10	83
	Olumsuz	N	1	1	0	2	17
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0
	<i>N</i>	<i>4</i>	<i>8</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>12</i>	<i>100</i>
	<i>Toplam</i>	<i>%</i>	<i>33</i>	<i>67</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>100</i>
ÇE-2. Yöresel Mimarının Desteklenmesi	Olumlu	N	5	2	0	7	87,5
	Olumsuz	N	1	0	0	1	12,5
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0
	<i>N</i>	<i>6</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>8</i>	<i>100</i>
	<i>Toplam</i>	<i>%</i>	<i>75</i>	<i>25</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>100</i>
ÇE-3. Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynakların Korunması	Olumlu	N	13	0	1	14	100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0
	<i>N</i>	<i>13</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>14</i>	<i>100</i>
	<i>Toplam</i>	<i>%</i>	<i>93</i>	<i>0</i>	<i>7</i>	<i>0</i>	<i>100</i>
ÇE-4. Halkın Çevreyi Koruma Bilinci ve Hassasiyeti	Olumlu	N	5	1	0	6	100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0
	<i>N</i>	<i>5</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>6</i>	<i>100</i>
	<i>Toplam</i>	<i>%</i>	<i>83</i>	<i>17</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>100</i>
ÇE-5. Çevreyi Dikkate Alan Ulaşım İmkânlarının Geliştirilmesi	Olumlu	N	3	2	0	5	100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0
	<i>N</i>	<i>3</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>5</i>	<i>100</i>
	<i>Toplam</i>	<i>%</i>	<i>60</i>	<i>40</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>100</i>
ÇE-6. Sokak Hayvanlarının Korunması	Olumlu	N	1	0	1	2	100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0
	<i>N</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>2</i>	<i>100</i>
	<i>Toplam</i>	<i>%</i>	<i>50</i>	<i>0</i>	<i>50</i>	<i>0</i>	<i>100</i>
ÇE-7. Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı	Olumlu	N	2	0	0	2	100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0
	<i>N</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>2</i>	<i>100</i>
	<i>Toplam</i>	<i>%</i>	<i>100</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>100</i>

Tablo 34 (Devamı). Çevresel etki tür ve şekillerin katılımcı öbekler itibariyle dağılımı

ÇE-8. Atık Yönetimi Uygulamaları	Olumlu	N	2	0	0	0	2	100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	<i>Toplam</i>	<i>N</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>2</i>	<i>100</i>
		<i>%</i>	<i>100</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>100</i>	
ÇE-9. Şehir İçindeki Nitelikli Yeşil Alanlar	Olumlu	N	2	0	0	0	2	100
	Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	Olumlu ve Olumsuz	N	0	0	0	0	0	0
	<i>Toplam</i>	<i>N</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>2</i>	<i>100</i>
		<i>%</i>	<i>100</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>100</i>	
<i>Genel Toplam</i>	<i>Olumlu</i>	<i>N</i>	<i>36</i>	<i>12</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>50</i>	<i>94</i>
	<i>Olumsuz</i>	<i>N</i>	<i>2</i>	<i>1</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>3</i>	<i>6</i>
	<i>Olumlu ve Olumsuz</i>	<i>N</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
		<i>N</i>	<i>38</i>	<i>13</i>	<i>2</i>	<i>0</i>	<i>53</i>	<i>100</i>
		<i>%</i>	<i>72</i>	<i>24</i>	<i>4</i>	<i>0</i>	<i>100</i>	

Çevresel etki türlerinin geneli açısından en fazla görüş bildiren katılımcı öbek %72’lik bir oranla, mülki ve yerel idare; en az görüş bildiren ise %4 ile, ŞAVKADER’dir. Yöresel ürün pazarının çevresel etki türlerine yönelik hiç görüş bildirmediği görülmektedir. Bu durumun sakin şehir faaliyetleri hakkında sahip olunan bilgi düzeyinden kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Mülki ve yerel idarenin çevresel etkiler içerisinde en fazla görüş bildirdiği etki türü, “ÇE-3. Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynakların Korunması”; en az görüş bildirdiği etki türü, “ÇE-6. Sokak Hayvanlarının Korunması”dır.

ŞAVKADER’in görüş bildirdiği etki türleri ise, birer görüşle “ÇE-3. Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynakların Korunması” ve “ÇE-6. Sokak Hayvanlarının Korunması”dır. Diğer etki türlerine yönelik hiç görüş beyan edilmemiştir. Bu durumun, ilgili öbek temsilcilerinin daha çok üyesi oldukları ŞAVKADER’in faal olarak içinde yer aldığı etkinliklere (ekonomik ve sosyal boyut odağındaki etkilere) odaklanmaları ve bahse konu etkinliklerle daha fazla ilgili olmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Genel toplama bakıldığında, tüm katılımcı öbekler itibariyle görüşlerin %94’ünün olumlu ve %6’sının ise olumsuz olduğu görülmektedir. Buna bakılarak katılımcılara göre, sakin şehrin Şavşat’ın sürdürülebilir yerel kalkınmasını çevresel açıdan ağırlıklı olarak olumlu yönde etkilediği ifade edilebilir.

3.2.3.1 ÇE-1. Görsel Kirliliğin ve Trafik Gürültüsünün Azaltılması

Bu kapsamda, mülki ve yerel idare ile ticari işletmeler tarafından toplamda 12 görüş beyan edilmiştir. Görüşlerin %83'ü olumlu ve %17'si ise olumsuzdur (Tablo 34)

Görsel kirliliğin azaltılmasına yönelik Cumhuriyet Caddesinde yapılan bina giydirmeleri hakkında çok fazla görüş beyan edilmiştir. DOKA projesi kapsamında ve Şavşat'ın eski çakatura evleri model alınarak yapılan bu giydirmeler yöresel mimariye uygun olarak ve sokak sağlıklılaştırması için bundan sonra ilçede yapılacak binalara örnek teşkil etmesi amacıyla, belediye tarafından gerçekleştirilen bir projedir. Konuya ilişkin bazı görüşler aşağıdaki şekildedir:

Şavşat'ın, şu anda yapılan şu giydirmeler, DOKA'yla alakalı bir projeydi. Bence de çok doğru bir projeydi (Katılımcı Kodu: K4).

Şimdi Sokak Sağıklaştırması yaptık ya biz Cumhuriyet Caddesinde, DOKA destekli. Şimdi binalar boyandı, eski mimariye uygun hale getirildi. Sokak sağıklaştırması projesi aslında bundan sonra Şavşat'ta yapılacak evlerde, o evler örnek alınsın diye yapıldı. Orada ahşap tabela yapılması ile ilgili de şu anda çalışma devam ediyor. Ahşap tabela altlığı vericez biz esnaflara. O esnafların hepsi aynı tabela örneği yapacak... Bundan sonra işyeri açacak olan bütün işyerlerine de ahşap tabela mecburiyeti var. Meclis kararı da almışız, %30 da indirim yapıyoruz ilân ve reklâm vergisinde ahşap tabela takanlara. Öyle de bir teşviğimiz var yani (Katılımcı Kodu: CT).

Yapılan bu çalışma meyvelerini vermeye başlamış ve ilçede örnek alınmaya başlanmıştır. Bu kapsamda CT'nin ifadesi şu şekildedir:

Şu anda Sokak Sağıklaştırması projesi yaptık. Hani sonuçta proje sunduk. İşte ilçedeki kirliliği, o gri binaların rengini beyaza boyadık. Şu an eski köy evlerinin görünümüne kavuşturuldu onlar. Diğer binalar da ona örnek alınarak yapılabilir. Şu an mesela Halk Bankası yeni bir bina yaptı. Tamamen o örneği örnek aldı. O bina, şu anda Cumhuriyet Caddesinin kaplamasının aynısı. Hatta boya rengi verdik biz kod numarası verdik. O boyayı aldı boyadılar. Yani bundan sonra da bu şekilde çalışmalar devam edecek.

Katılımcılar tarafından ayrıca görüntü kirliliğini önleme anlamında çalışmalara devam edilerek, bu çalışmaların ilçe geneline yayılması ve görsel iyileştirme anlamında şehir planlama çalışmalarının yapılması gerekliliği ifade edilmiştir. Buna yönelik bazı görüşler aşağıdaki şekildedir:

Şavşat'ımızın halen daha başarması gereken işleri var... Bu tabi biraz daha şehir planlamayla alakalı bir hadise. Şavşat'ın görünen fiziki yüzüyle alakalı değişimler, gelişimler... Şavşat'ın ana caddesinde yapılan dış kaplamalar çok hoş ve yerinde bir çalışmadır bana göre ve birçok Şavşatlının da bundan memnun olduğunu düşünürüm. Bunun gibi görselde şıklık oluşturmak olabilir (Katılımcı Kodu: K3).

Belediyenin bina giydirme projesi tamamlandı ama böyle yetersiz oldu. Yani sadece Cumhuriyet Caddesine uyguladılar onu. Köprübaşı'ndan aşağıya orada öylece kaldı. Mesela eski binalar var orada. Eski binalar kötü görüntü yapıyor, yol boyunca var birkaç tane eski bina (Katılımcı Kodu: Y9)...

İlçede ilgili başlık altında yapılan diğer bir önemli çalışma da, mülki ve yerel idare katılımcısı CT'nin ifade ettiği bir husus olan çevre yolunun yapımının tamamlanmış olmasıdır. İlgili yol, Artvin-Ardahan arasındaki geçişi Şavşat şehir merkezine geçmeden sağlayan bir yol olması bakımından son derece önemlidir. Zira ilçe trafiği özellikle yaz ayları başta olmak üzere yılın belli bir dönemi son derece yoğun bir hal almakta, bu durum hem görüntü hem de gürültü kirliliğine yol açarak ilçenin sakinliğine gölge düşürmektedir. İlgili çalışma sakin şehir öncesinde ve merkezi yönetim tarafından başlamış olmasına rağmen, ilçenin sakin şehir üyeliği ile birlikte, yerel yönetimin girişimleri ve sakin şehir unvanının etkisiyle süreç hızlanmış ve çevre yolu tamamlanmıştır. İlgili çalışma, henüz Ardahan Yolunun ve Sahara Tünelinin bitmemesi nedeniyle kesin kabulünün yapılmamış olması ve bu nedenle tam anlamıyla faaliyete geçmemiş olmasına rağmen; bir nebze de olsa ilçe trafiğini rahatlatması bakımından son derece önemli bir faaliyettir. Nitekim belediyenin girişimleriyle ilçede trafik gürültüsünü azaltmak için İlçe Trafik Komisyonu tarafından karar alınarak, haftanın her günü sabah 8 ve akşam 16 saatleri arasında şehir içerisine kamyon girişleri yasaklanmıştır.

Şu an çevre yolunu müracaatlarımız sonucunda yaptırdık ama şu anda kesin kabulü yapılmadığı için araçları oradan geçirmeye zorlayamıyoruz. İlçe Trafik Komisyonu karar aldı. Trafik Gürültüsünü azaltmak için. İl Trafik Komisyonuna yazdı. O da haftanın her günü 8 ve 16 saatleri arasında şehir içerisine kamyon girişini yasakladı. Mesela kamyon girişi olduğunda ceza yiyor kamyonlar. Bu, tedbir amaçlı. Çevre yolunun yapımı zaten başlamıştı. Cittaslowdan sonra da sürekli işte isteklerimizi devam ettirdik, bu konuda yönlendirmeler yapıldı. Çevre yolu bitti ama kesin kabulü şu an yapılmadı. Ardahan Yolu ile birlikte devam ediyor şu anda yapım çalışması. Kesin Kabulü yapılmadığı için trafiği tamamen o yöne yönlendiremedik. Kamyon dışındaki araçları oraya gönderemiyoruz. Çünkü neden: biz yönlendirdiğimiz zaman orada herhangi bir kaza olursa sorumluluk belediyenin oluyor. Ama kesin kabulü yapıldıktan sonra, şehir içerisinde geçiyor karayolu, o zaman

şehir içerisinde geçen karayolu tamamen belediyeye devredilecek ve biz giriş çıkış yapcaz. Şehire giriş çıkış yaptığımız zaman trafik kendiliğinden rahatlamış olacak (Katılımcı Kodu: CT).

Mülki ve yerel idare katılımcısı CT ile yapılan görüşmelerde edinilen bilgilere göre, gürültü kirliliği kapsamında sakin şehrin ilçeye bir diğer önemli etkisi de ilçe dışına yapılmakta olan Sanayi Sitesidir. Sakin şehir üyeliği sonrasında Belediyenin girişimleri ve desteğiyle ilçeye yakın bir köy olan Köprüyaka Köyü'nde sanayi çarşısı yapılmaya başlanmıştır. Mevcut haliyle yarısı yapılmış olan çarşı tamamlandıktan sonra, şehir merkezinde faaliyet gösteren ve gürültü kirliliğine sebep olan esnafların tamamı ilgili çarşıda faaliyet göstermeye başlayacaklardır. Bu durum ilçe merkezinde gürültü kirliliğinin önemli ölçüde azalmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda ilçe görsel açıdan da daha güzel bir görünüme kavuşacaktır.

Gürültü Kirliliği ile ilgili de sanayi çarşımız yapılıyor şimdi Köprüyaka Köyü'nde. Bunu da biz işte belediyenin, hıfzısıhhanın aldığı kararlar gereğince sıkıştırdık ilçede gürültü kirliliği yapan esnafları. Onlar da bir kooperatif kurdular: sanayi kooperatifi. Oraya paralarını topladılar. Başkanın girişimleriyle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığından ödenek çıkartıldı. Gelen parayla yer kamulaştırdılar. Belediye de işte altyapısına, kepçesine vb. işlerine yardımcı oldu. Şimdi şu anda sanayi çarşısının %50'si yapılmış durumda. Oranın tamamlanmasından sonra gürültü kirliliğine sebep olan bütün esnaflar şehir dışarısına çıkacak ve ilçedeki gürültü kirliliği de azalmış olacak (Katılımcı Kodu: CT).

Olumsuz görüşlere bakıldığında ise, ilçede eski evlerin koruma altına alındığına ama bunun yöresel mimari ile ilgisi olmadığına, ilçenin altyapısının olmadığına, yolların sakin şehre uygun olmadığına ve ilçenin sakin şehir olması ile birlikte Karagöl gibi turistik yerlerde çöplerin daha da arttığına yönelik görüşlerin olduğu görülmektedir.

Katılımcılardan edinilen bilgilere ek olarak ilçede yapılan gözlemlerde de, görsel kirliliğin azaltılması anlamında farklı çalışmalar da tespit edilmiştir. Nitekim Artvin-Ardahan yolu üzerinde yer alan, şehir merkezine 2 km uzaklıkta Hınzat mevkindeki Hınzat virajında belediye tarafından yaptırılan ve yöre mimarisini temsil eden ahşap yapıların minyatürleri ve sakin şehir Şavşat tabelası ilçe ziyaretçileri açısından son derece dikkat çekici olup ilçeye görsel zenginlik katmaktadır (Şekil 12).

Şekil 12. Hınzat virajındaki yöresel mimariye uygun Şavşat Evi minyatürleri ve Cittaslow Şavşat tabelası

Bunun dışında yeni hastane yolu olarak kullanılan Çiçek Nene Caddesi üzerinde yöresel mimari ile yapılmış ve Cittaslow Şavşat logolu seyir terasları, şehir merkezinde yöre mimarisine uygun bir şekilde tadilatı yaptırılan Belediye Pasajı, DOKA desteğiyle Armutlu Mahallesi Tigrat Deresi civarında yapılan ahşap kamelya ve dinlenme alanı da (Şekil 13), görsel kirliliğin azaltılması anlamında ilçede yapılan gözlemler sonucunda tespit edilen ve belediyenin sakin şehir ölçütleri doğrultusunda yapmış olduğu bazı faaliyetlerdir.

Şekil 13. Sakin şehir faaliyetleri kapsamında Belediye tarafından sunulan "DOKA ile Şavşat'ın Çevresi Değişiyor" projesinden bir görüntü

Keskin'in (2010) Seferihisar'da yaptığı araştırmada da, ilçede yerel yönetim tarafından görüntü ve gürültü kirliliğinin önlenmesine yönelik çeşitli faaliyetler yürütüldüğü görülmektedir. Şavşat'taki çalışmalar da genel olarak değerlendirildiğinde, sakin şehir kapsamında ilçede Belediye tarafından görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılmasına yönelik çeşitli çalışmaların yürütüldüğü, görsel kirlilikle ilgili çalışmalarda genel itibariyle yöresel mimariye dikkat edilerek hareket edildiği ve bu çalışmalar neticesinde, henüz istenilen düzeyde olmasa da, ilçenin yeni bir görsel kimliğe kavuştuğu söylenebilir. Trafik gürültüsünün azaltılmasına yönelik faaliyetlerin ise, çevre yolu ve Sanayi Sitesi ile ilgili faaliyetlerin henüz tam anlamıyla bitmemiş olması nedeniyle ilçeyi kısmen olumlu yönde etkilediği ve ilgili projelerin tamamlanarak tam anlamıyla hayata geçmesi halinde de ilçedeki trafik ve gürültü sorununu ve bu kapsamda yaşanan görsel kirliliği de önemli ölçüde azaltacağı düşünülmektedir.

3.2.3.2 ÇE-2. Yöresel Mimarinin Desteklenmesi

Mülki ve yerel idare ile ticari işletmeler tarafından ilgili etki türüne yönelik görüş beyan edilmiştir. Görüşlerin biri hariç tamamı olumlu yöndedir (Tablo 34).

İlgili etki türü kapsamında sakin şehir üyeliği sonrasında merkezi hükümet tarafından ilçe köylerinde yöresel mimariye uygun evler daha çok korunmaya, yöresel mimari daha fazla teşvik edilmeye başlanmış ve genel anlamda yöresel mimariye uymayan yerlere izin verilmemeye çalışılmıştır.

Ayrıca Cittaslow Uluslararası Birliği'nden gelen uyarı mektubu da birtakım çalışmaların başlamasına öncülük etmiştir. Bu kapsamda Belediye aldığı meclis kararıyla Artvin Valiliği'ne resmi yazı yazarak, köylerde betonlaşmanın önüne geçilmesi ve yapılacak evlere yönelik örnek bir proje oluşturulması için girişimde bulunmuştur. Artvin İl Özel İdaresi'nden gelen cevabi yazıda köylerde yapılan evlerde yöresel mimari gözetilerek betonlaşmanın önüne geçilmesi için ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla Artvin İl Özel İdaresi tarafından bir çalışma başlatıldığı ve çalışmanın neticesinde köylerde yapılacak yapıların yöresel mimariye uygun malzemeden yapılması için standartların belirleneceği bildirilmiştir. Ancak sürecin

devamı hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bu konudaki bir alıntı aşağıda yer almaktadır:

İtalya'dan gelen uyarı mektubundan sonra şu anda Valilikten gelen talimatla bizim ilçemizin ayrı tutularak gerekli incelemelerin yapılması için Çoruh Üniversitesi şu anda mesela Şavşat'ta yapılacak ahşap evlerle ilgili bir çalışma başlattı. Onun alt yapısını oluşturuyor Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi. Yani onunla ilgili bir çalışma başlasın diye de Valilikten yazı geldi mesela (Katılımcı Kodu: CT)...

Ayrıca sakin şehir üyeliği genel anlamda ilçede yapılan ticari konaklama tesisleri ve köylerdeki evlerde de yöresel mimariye daha fazla dikkat edildiğini göstermektedir. Yani sakin şehir üyeliği ile birlikte, mülki ve yerel idarenin yanı sıra yerel halk da bu hususun önemini daha iyi fark etmiştir denilebilir. Nitekim buna yönelik bir ticari işletme katılımcısının aşağıda belirtilen görüşü bunu doğrulamaktadır:

Cittaslow'un katkıları şöyle: işte yöresel mimariye uygun yapılar, oteller yapıldı, işte bungalov evler olsun köylerde evler yapılmaya başlandı, Şavşat'ta işte tek tip sokak yapıldı. Var yani. Yürüyüş yerleri yapıldı (Katılımcı Kodu: Y9).

Yukarıda katılımcı Y9'un açıklamasında da ifade edildiği ve “görsel kirliliğin ve trafik gürültüsünün azaltılmasına etkisi” başlığında da belirtildiği üzere, sakin şehir kapsamında DOKA desteği ile ilçede Cumhuriyet Caddesi'nde yapılan ve tek tip sokak olarak da nitelendirilebilecek bina giydirmeleri de ilçede yöresel mimariye de etkisi olan ve ilçedeki yapılaşmalarda örnek olması anlamında Belediyenin öncülük ettiği önemli bir çalışmadır.

Özmen ve ark. (2016) tarafından yapılmış olan araştırmada sakin şehir Taraklı'da şehrin tüm dokusunu oluşturan tarihi evlerin restore edilmekte olduğu ve ilçedeki yapılaşmalarda yöresel mimariye dikkat edildiği görülmektedir. Şavşat ile ilgili yukarıda yer verilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde ise, ilçenin sakin şehir üyeliği ile birlikte, mülki ve yerel idare ile ilçe halkının yöresel mimariye daha fazla önem vermeye başladığını, yapılaşmalarda buna dikkat edilerek hareket edildiğini ve bu kapsamda sakin şehrin ilçeyi olumlu yönde etkilediğini söylemek mümkündür.

3.2.3.3 ÇE-3. Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynakların Korunması

Katılımcılardan edinilen bilgilere göre, biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynakların korunması açısından hem Artvin İl Tarım ve Orman Müdürlüğü hem de Artvin Orman Bölge Müdürlüğü aracılığıyla ilçede Belediye tarafından (Çocuk Belediyesi de işin içerisine dâhil edilerek) çeşitli çalışmaların yürütüldüğü tespit edilmiştir. Bu kapsamda ilçede yöresel meyve türlerinin devamlılığı için örnek bahçeler oluşturulmuştur. Çok yönlü ve kapsamlı bir çalışma olan bu konuda bir katılımcının görüşü şu şekildedir:

İlçede 4 tane örnek yöresel meyve bahçesi var. Çocuk Belediyesi Hatıra Ormanı var. Orda da yöresel meyveler var. Artı bir tane de biz yeni bir bahçe, Çocuk Belediyesi Yöresel Meyve Bahçesi oluşturduk. O bahçede dikilen fidanlar Şavşat'ın eskiden kullanılan meyveleri var ya onların fidanları. Biz dedik ki bu türler bitmesin Şavşat'ta. Çünkü onlar yerel, çünkü onların aromaları daha farklı. Şimdi köylerden kalemler toplanıp o bahçede dikilen fidanlara aşılama yapılacak. Gen bahçesi gibi bir şey olacak bu. Tekrar oradan çıkan kalemler köylerdeki ağaçlara aşılama yapılarak... Bahçe şu anda meyve vermeye başladı... Şimdi onlara kalemle aşılama yapılacak. Daha sonra o bahçeden kalemler alınacak o ağaçlardan. Köylerdeki ağaçlara yeniden aşılama yapılacak ki insanlar burada Amasya Elması, Golden Elması tüketmesinler. Eski, Şavşat'ın yerel elmasını tüketinler. İşte Bumbul Elması, İmerhev Elması, Paşa Elması, işte Uzun Elma, Demir Elması gibi ürünler yeniden hayata kazandırılınsın (Katılımcı Kodu: CT).

Ayrıca DOKAP'ın desteğiyle ilçede ŞAVKADER'in öncülüğünde belediye bünyesinde tıbbi-aromatik bitki niteliğinde kızılıçık ve alıç bahçeleri de oluşturulmuştur. Hınzat mevkinde oluşturulan bu bahçelerde daha sonra yine DOKAP tarafından temin edilen 10.000 adet dağ kekiği fidesi de dikilmiştir. Bahçede üretilen ürünlerin tamamı, iyi tarım örneği kapsamında sertifikalı özelliğe sahiptir.

İlçede Belediye bünyesinde kurulan kooperatifin faaliyetleri arasında yerli tohumla yönelik çalışmalar da bulunmaktadır. Buna yönelik CT kodlu katılımcının görüşü şu şekildedir:

Yerli tohum çalışmaları ile ilgili biz kooperatif bünyesinde yerli tohumdan fide üretimi yapıp insanlara fide dağıtımını da yapacağız. Hani organik tohumlar öyle hayat bulacak. Şu anda tohum toplamaya da başladık biz.

Bunların yanı sıra ilçede sakin şehir üyeliğinin devamlılığı için Belediyeye gelen uyarı mektubundan sonra ilçe belediyesi, HES, maden/taş ocağı ocağı izinlerinde sakin şehir üyeliğinin gözetilerek hareket hususunda ilgili kurum ve kuruluşlarla yazışmalar yapılmıştır. Bunun neticesinde Artvin İl Özel İdaresi tarafından resmi yazı ile dönüş yapılarak, ilçede kurulması ve işletilmesi planlanan tesislerin ÇED aşamasında kurumları tarafından verilecek görüşlerde ilçenin sakin şehir unvanı gözetilerek değerlendirme yapılacağı bildirilmiştir.

Biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynakların korunması anlamında sakin şehir kapsamında belediyenin talebiyle yapılan bir diğer çalışma da, ormanlardaki zararlılarla mücadele kapsamındadır. Buna yönelik CT kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir:

Ormanlardaki bu haşereler, böceklerden dolayı ormanların kurumasıyla ilgili de Artvin Çoruh Üniversitesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi çalışma yaptı. Yani Belediyenin talebiyle bir çalışma yaptı. Onu da mesela Orman Bakanlığı'na sunduk. Çünkü biz o ünvanı nasıl aldık: ormanlarla aldık dimi? Ormanlar kurursa bir anlamı kalmaz. Onunla ilgili de müracaat yapıldı mesela. İşte sahip çıkmak için çaba gösteriliyor. Hani unvanın sürdürülebilirliği için (Katılımcı kodu: CT).

Yazında bu çalışmanın bulguları ile benzerlikleri olan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Çakıcı ve ark., 2014; Bilgi, 2013). Şavşat'ta da benzer şekilde sakin şehir üyeliğinin ilçenin biyolojik çeşitliliğinin ve doğal kaynaklarının korunmasına olumlu yönden etki ettiği anlaşılmaktadır. Üyelikle birlikte, ilçedeki merkezi ve yerel yönetimin buna göre hareket ettiğini, Belediye tarafından bu konudaki sakin şehir ölçütlerine yönelik çeşitli proje ve faaliyetlerin yapıldığını ve geleceğe yönelik de planlamaların olduğunu söylemek mümkündür.

3.2.3.4 ÇE-4. Halkın Çevreyi Koruma Bilinci ve Hassasiyeti

Görüş beyan eden katılımcılar, ilçenin sakin şehir olması ile birlikte, doğal ve çevresel değerlerin korunmasına yönelik farkındalığın arttığını belirtmişlerdir. Bir diğer ifadeyle, insanlar sahip oldukları doğal değerlerin farkına vararak bu anlamda çevreyi korumanın ne kadar önemli olduğunu fark etmişlerdir. Böylece insanlarda çevre koruma bilinci ve hassasiyeti artmış, doğal ve çevresel değerlere daha çok sahip çıkılmaya başlanmıştır. Çevreyi koruma bilinci ve hassasiyetinde olumlu

yönde yaşanan artış davranışlara yansımaya başlamış, böylece ilçede hem bireysel olarak hem kurumsal olarak hem de merkezi ve yerel yönetim tarafından yapılan çalışmalarda sakin şehrin çevreyi koruma özgörevi (misyonu) doğrultusunda hareket edilmiştir. Nitekim önceki bölümlerde de ifade edildiği üzere ilçedeki yapılaşmalarda yöresel mimariye daha çok önem verilmeye başlanması, yerel yönetimin biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynakların korunması anlamında yürütmüş olduğu faaliyetler buna verilecek örneklerden bazılarıdır. Konuyla ilgili bazı görüşler aşağıdaki şekildedir:

Şimdi öncelikle sakin şehir olmakla çevre bilincimiz oluştu. Yani kendimizi fark ettik (Katılımcı Kodu: Y10).

Şavşatlı hemşerilerimizin Cittaslow ile beraber doğayı, çevreyi ve tarihi koruma noktasında daha organize bir şekilde hareket ettiğini, sivil toplum örgütlerinin ilçenin kalkınması için yapılan hizmetleri Cittaslow şemsiyesi altında daha titiz bir şekilde denetlediğini, bazı eksiklikler olsa da yerel ve merkezi otoritenin Cittaslow felsefesinin hassasiyetlerini dikkate alarak hizmetler yaptığını, sonuç olarak genel manada ilçede bir farkındalık sağlandığını söyleyebilirim (Katılımcı Kodu: ÖMA).

Genel olarak bakıldığında, çevreyi ve doğal yapıyı koruma anlamında birçok ölçütü içerisinde barındıran sakin şehir hareketi, üyelikle birlikte ilçede de bireyler ve kurumlar bazında bu konuda gösterilen farkındalığı ve hassasiyeti artırarak, faaliyetlerin yürütülmesine katkı sağlamıştır denilebilir. Nitekim yazında bu araştırmanın bulgularını destekler nitelikte çalışmalara rastlanmaktadır (Coşar, 2014; Çakıcı ve ark., 2014). Ancak halkın çevreyi koruma bilinci ve hassasiyetini daha da artırabilmek ve ilçe halkının tamamında bu bilinci oluşturabilmek adına, Karataş ve Karabağ (2013) tarafından da ifade edildiği üzere, tüm halkın bilinçlenmesini hedef alan bir çevre eğitimi gerekmektedir. Böylece yerleşim yerlerinin çevre, kültür ve doğa ile uyumlu hale gelmesi sağlanabilecek ve halkın çevre duyarlılığı artarak sakin şehir yaklaşımı başarıya ulaşabilecektir. Aksi takdirde yöre halkının tamamının çevreye karşı yaklaşımlarının olumlu yönde değişmemesi, sakin şehir hareketinin başarısını sekteye uğratacak ve hareketin hedefi olan sürdürülebilir yerel kalkınma tüm yönleriyle gerçekleşemeyecektir.

3.2.3.5 ÇE-5. Çevreyi Dikkate Alan Ulaşım İmkânlarının Geliştirilmesi

Konu hakkında henüz çok ilerleme sağlanmış olmamakla birlikte, sakin şehir sonrasında oluşan çevre hassasiyeti ve sağlıklı hayat konusunda oluşan farkındalıkla birlikte, ilçede kısmen de olsa çalışmaların yürütüldüğü söylenebilir. Özellikle sakin şehir ölçütü kapsamında yapılması gereken bisiklet yollarına ilişkin çalışmaları, ilçenin engebeli coğrafik yapısı engellemektedir. Bu konuda yerel yönetim ilgili toplantılarda ilçenin alansal imkânsızlığından dolayı ilgili ölçütün çıkarılması gerektiğiyle ilgili görüş bildirmiştir. Konu hakkında sakin şehir üyelik zamanındaki belediye başkanının görüşü şu şekildedir:

Bizim burada kriterler doğrultusunda en dikkat çeken eksiğimiz bisiklet yolları vardı ki ben İzmir'deki toplantıda itiraz ettim yani: Kardeşim bunu kriterlerden çıkarın. Kıbrıs'ta adam 10 km bisiklet parkuru koymuş. Ne bisikleti, Artvin'de 10 km gideceğin yol yok yani. Bisikletteki maksat insanları böyle motorize araçlardan kurtarmak, spor anlamında, gürültüsüz, sessiz, sakin olması (Katılımcı Kodu: ÖBB).

Görüşmelerde bisiklet yolları ile ilgili üyelik başvurusu esnasında taahhütte bulunulduğu ve sonrasında henüz tamamlanmamakla birlikte, bu konu hakkında çalışmaların yürütüldüğü bilgisi alınmıştır. Bu kapsamda Hastane Caddesi'nde ve Hınzat Mevki'ndeki hayvan barınağının olduğu alanda bisiklet yollarının yapılması planlanmaktadır. Konu hakkında bazı görüşler şu şekildedir:

Biz bisiklet yolları konusunda meclis kararı aldık. Üst caddeye bisiklet yolu yapılması şeklinde meclis kararımız da var. Onu taahhüt ettik biz (Katılımcı Kodu: ÖBB).

Yeni hastane yolu üzerinde yer alan Çiçek Nene Caddesindeki yol, yani seyir teraslarının olduğu yol, bisiklet yolu olarak yapıldı. Sinan Başkan zamanında açıldı. Yol açılmıştır. Sadece ne olacak bi bölümü bisiklet yolu, bi bölümü yürüyüş yolu ve bi bölümü de araç yolu olacak. Veya trafiğe tamamen kapatacaz. Hiç araç girmeyecek oraya (Katılımcı Kodu: CT).

Sakin şehir üyeliğinin, çevreyi dikkate alan ulaşım imkânlarının geliştirilmesi anlamında ilçeye sağlamış olduğu bir diğer etki de, elektrikli araçlarla ilgilidir. Sakin şehir üyeliği sonrasında ilçede sayıları sınırlı olmakla birlikte, elektrikli araç kullananlar bulunmaktadır. Bu araçlar hem motorlu araçlar gibi gürültü kirliliğine sebebiyet vermemesi hem de daha çevreci, sağlıklı ve yakıt tasarrufu sağlaması bakımından ilçede diğer insanların da ilgisini çekmektedir. İlçede yapılan

gözlemlerde de az da olsa elektrikli araçlara rastlanmıştır. Bu konu hakkında bazı görüşler şu şekildedir:

Sakin şehir derken burada en büyük eksiğimiz de trafiktir onu da diyeyim. Yani sakın şehirde trafik olmaması lâzım. Ve bununla ilgili de şu anda elektrikli araba kullanıyorum. Bu araçlara ilgi çok ama henüz alan yok. Elektrikli araç kullanıyorum şu anda, kapıdadır da, şarj oluyor (Katılımcı Kodu: Y10).

Elektrikli araç kullanımı çoğalıyor gün geçtikçe. Özel kişiler de aldılar onda gördükten sonra. Çünkü ekonomik yani (Katılımcı Kodu: CT).

Yazında sakın şehrin çevreyi dikkate alan yeni ulaşım imkânların geliştirilmesini olumlu yönde etkilediğine ilişkin çalışmalara rastlanmaktadır. Örneğin Seferihisar’da yapılan bir araştırmada, ilçede enerji ve çevre üzerine yürütülen güneş enerjili bisiklet projesi olduğu ve bu bisikletlerle hem gürültü hem de çevre kirliliğinin önleneyeceği ifade edilmiştir (Günerhan ve ark., 2010). Şavşat’ta da çevreyi dikkate alan ulaşım imkânlarının geliştirilmesi anlamında sakın şehir kapsamında yapılan faaliyetler ilçe katılımcılarının görüşleri ve gözlemlere dayanarak genel anlamda değerlendirildiğinde, ilgili alt etkinin ilçeyi olumlu yönden etkilediği ancak diğer çevresel alt etkilere nispeten etki düzeyinin daha düşük seviyede olduğu anlaşılmaktadır.

3.2.3.6 ÇE-6. Sokak Hayvanlarının Korunması

Konu hakkında yerel yönetim temsilcisi CT’den alınan bilgiler doğrultusunda sakın şehir çalışmaları kapsamında, sokak hayvanlarını korumak anlamında hayvan barınağı yapıldığı bilgisi alınmıştır. İlçede Hınzat Mevkii’nde Doğu Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Artvin Şube Müdürlüğü’nün desteğiyle yapılan hayvan barınağı, sosyal sorumluluk faaliyeti olmasının yanı sıra, çevresel açıdan da ilçe için önemli bir çalışmadır. Nitekim barınakta hem sahipsiz hem de sokakta başıboş dolaşan hayvanlar toplanarak kısırlaştırılmakta, aşıları ve beslemesi yapılarak çevrede oluşturmaları zararın da önüne geçilmektedir. Ayrıca yaz aylarını köylerde geçiren yazlıkçıların hayvanları da beslenmelerinin karşılanması halinde barınakta koruma altına alınmaktadır.

E. Akman (2018) tarafından yapılan araştırmada da, benzer bulgular yer almaktadır. İlgili çalışmada Türkiye’deki sakın şehir belediyelerinin de bu konu üzerinde durarak

şehirlerinin hayat kalitesini arttırmak amacıyla çalışmalar yapmakta oldukları, özellikle Seferihisar, Uzundere ve Gerze şehirlerinin yürüttükleri projelerle amaçları doğrultusunda ilerledikleri ifade edilmiştir. Bu açıdan bakıldığında, Şavşat'ın sokak hayvanları için yapmakta olduğu faaliyetlerin de diğer sakin şehirler içerisinde örnek teşkil ettiğini ve yapılan bu faaliyetlerin ilçenin hayat kalitesine ve çevresel yönden sürdürülebilirliğine önemli ölçüde katkı sağladığını söylemek mümkündür.

3.2.3.7 ÇE-7. Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı

CT kodlu katılımcı ile yapılan görüşme doğrultusunda, ilçenin sakin şehir olması ile birlikte Belediye tarafından yapılan projelerde yenilenebilir enerji kullanımına özen gösterildiği bilgisi edinilmiştir. Örneğin ilçede kurulan KAYEM'de yapılan yöresel meyve ve sebzelerin paketlenmesi için ilgili merkeze güneş enerjisi ile doğal yöntemlerle kurutma yapan meyve kurutma ve paketlenme ünitesi temin edilmiştir. Yine önceki bölümlerde ifade edildiği üzere, sakin şehir sonrasında, ilçede kısmen de olsa kullanılan elektrikli araçlar da yine aynı şekilde bireysel olarak da ilçede yenilenebilir enerji kullanımına başlandığının bir göstergesi olarak nitelendirilebilir.

İlçede yenilenebilir enerji kullanımı ile ilgili yapılan faaliyetler sınırlı olsa da görüşmelerde edinilen bilgilere göre, bu kapsamda yapılması planlanan veya yapımına başlanacak olan çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin DOKAP desteğiyle kurulan işleme ve paketlenme tesisinde de yine DOKAP desteğiyle güneş enerjili kurutma sistemi alınacaktır. Ayrıca hem Çocuk Belediyesi Meclisi'nin hem de Belediye Meclisi'nin aldığı meclis kararına göre, ilçede Belediye tarafından bundan sonra yapılacak parklarda güneş enerjili aydınlatma sistemi kullanılacaktır.

İlçede yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı anlamında bir diğer önemli çalışmada, tam olarak yenilenebilir enerji kaynağı olmamasına rağmen, çevreci bir yakıt türü olan doğalgazın ilçeye getirilmesi ile ilgilidir. Artvin'de il merkezi dışında tek doğalgaz getirilecek ilçe olması açısından ilgili çalışma son derece önemlidir. Zira sakin şehir üyeliği kapsamında ilçe yönetiminin yapmış olduğu girişimler neticesinde ilçeye doğalgaz getirilmesine karar verilmiştir. Konuyla ilgili boru döşenmesi çalışmalarına başlanmış olup, 2021 senesi içerisinde de mekânlarda doğalgaz kullanımına başlanması hedeflenmektedir. İlçede doğalgaz kullanımının

başlamasıyla kış aylarında çevre kirliliğine sebebiyet veren kömür tüketiminin azaltılması ve ilçenin daha temiz bir havaya ve çevreye sahip olması amaçlanmaktadır. Böylece sakin şehir özgörevi için önemli olan çevre politikalarına hizmet edilmiş olarak üyeliğin sürdürülebilirliğine katkıda bulunulmuş olacaktır.

Yazında yapılan çalışmalar da, bu araştırmanın bulgularını desteklemekte ve sakin şehrin üye ilçelerde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını teşvik ettiğini ve üye kentlerde bu alanlara yönelik ciddi çalışmalar ve planlamalar yapıldığını gözler önüne sermektedir. Örneğin İtalya'nın Orvieto kentinin sakin şehir kapsamında, iklim değişikliği ile mücadele için yenilenebilir enerjinin kullanımı ile ilgili çeşitli çalışmaları vardır. Bu anlamda hazırladıkları "Yavaş Enerji" adlı proje, "Akıllı Enerji Avrupa- 2007-2013"e sunulmuştur (Miele, 2008). Yine Seferihisar Belediyesi de yenilenebilir enerji alanında çalışmalar yapmakta olup, "Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı" süreci de bu alanda atılmış önemli bir adımdır (Tunçer ve Olgun, 2017). Bu kapsamda Şavşat'ın da bu alanda başlamış olduğu çalışmalara devam ederek, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını artırması ile, hem ilçe ekonomisine hem de çevrenin korunmasına ciddi mânâda katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.2.3.8 ÇE-8. Atık Yönetimi Uygulamaları

Atık yönetimi konusu, sakin şehir kapsamında öne çıkan önemli çevresel faaliyetleri içermektedir. Bu konu hakkında yapılan görüşmelere göre belediyenin atık yönetimi ile ilgili çalışmalarının tamamına yakını, Çocuk Belediyesi aracılığıyla yürüttüğü söylenebilir. Bu kapsamda, Çocuk Belediyesinin atık yağ, atık pil ve atık kâğıt toplama faaliyetleri bulunmaktadır. Bunun haricinde, Belediye tarafından hayvan barınağındaki ve sokaktaki hayvanları beslemek amacıyla Şavşat Devlet Hastanesi ve Efkâr Tepesi gibi kamuya ait tesislerden toplanan evsel atıklar da atık yönetimine katkı sağlayan bir diğer faaliyettir. Konu hakkında CT kodlu mülki ve yerel idare katılımcısının ifadesi şu şekildedir:

Bize evsel atık yağlar bidonlarla geliyor. Ama tabi yeterince mi? Bana kalsa yeterince değil. Ama biz nasıl meselâ 6-7 tane varil aldık şeyden, lisanslı bir firmayla anlaştık. Variller dolunca haber veriyoruz, gelip alıyorlar. Bu zamana kadar 2 defa yağ verebildik. İnsanlar bu konuda çok duyarlı değiller, üşeniyorlar. Tahmini olarak 15 litrelik varillerdir. Atık kâğıt, atık yağ, atık pil. Bunların hepsi çocuk belediyesi faaliyeti olarak yürüyor. Artı atık kâğıttan da elde edilen gelir çocuk belediyesinin hesabına yatıyor. Ordan

Çocuk Belediyesi kendi giderlerinde kullanıyorlar o parayı da. Biz Belediye olarak okullara, resmi kurumlara atık pil, atık kâğıt kutusu dağıttık... Broşür dağıttık bu konuda bilgilendirme broşürü. Anons yapıyoruz. Çocuklara verdik. Çocuklar evlerine götürdüler. Yine çocuklar aracılığıyla, okul aracılığıyla broşürleri evlere götürdüler. İşte bu konuda duyarlı olan insanlar bidonlara dolduruyor yağı, getirip belediyeye teslim ediyorlar. İşte mesela okullarda, diğer resmi kurumlarda biriken kâğıtları haftalık her salı günü bizim araç gidip topluyor. Bizim depomuz var, orada biriktiriyoruz. Anlaşmalı firmamız var, gelip alıyorlar bizden kâğıtları. Bunun dışında Efkar Tepesi ve Hastaneden de evsel atık alıyoruz. Barınaktaki hayvanlar için kullanıyoruz.

Sakin şehir kapsamında Belediye tarafından yapılan atık yönetimi faaliyetleri, henüz başlangıç seviyesinde olsa da yapılan faaliyetler ilçedeki atık yönetimine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca bu faaliyetler biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynakların korunmasına da dolaylı yönden katkıda bulunmakta ve genel anlamda ilçede çevre kirliliğinin önüne geçilmesine katkı sağlamaktadır. İlçede yerel halka yönelik konu hakkında farkındalık ve bilinç artışı sağlamak amaçlı faaliyetlerin yapılması ve atık yönetimi kapsamında daha geniş çaplı çalışmaların yapılması ile hem sakin şehir ölçütlerine hem de genel anlamda yerel sürdürülebilir kalkınmanın çevresel boyutuna daha çok hizmet edilmiş olacaktır denilebilir.

Sırım (2012a) tarafından İtalya'nın Bra kentinde yapılan araştırmada da kentteki belediye tarafından ilçede geri dönüşüm ve atık yönetimi ile ilgili güzel çalışmalar yapıldığı, ekonomiye kazandırılacak atıklar için şehrin birçok yerine ayrı kutular yerleştirildiği, insanların da bu konuda bilinçlendikleri için bu türden atıkları ayrı ayrı torbalara (poşetlere) koydukları ve toplanan atıkların da işlenip yeniden ekonomiye kazandırıldığı ifade edilmiştir. Şavşat ilçesi özelinde ise, atık yönetimi uygulamaları henüz başlangıç seviyesindedir. Ancak zaman içerisinde belediye tarafından bu tür faaliyetlerin yaygınlaştırılması ve bu alanda halka yönelik yapılacak bilinç ve farkındalık faaliyetlerinin artırılması ile atık yönetimi ve geri dönüşüm uygulamalarının ilçeye olan çevresel ve ekonomik faydalarının daha da artacağı düşünülmektedir.

3.2.3.9 ÇE-9. Şehir İçindeki Nitelikli Yeşil Alanlar

Sakin şehir üyeliği ile birlikte, ilçedeki nitelikli yeşil alanlarda da artış olduğu söylenebilir. Örneğin belediyenin girişimleri ile ilçeye yeşil hayat alanı ve kent parkı

kazandırılması için eski Devlet Hastanesi hizmet alanı, Sağlık Bakanlığına yapılan müracaat ile Belediyeye bedelsiz olarak devredilmiş ve ilgili alan 2019 yılı Mart ayında Dr. İsrail Kışla Millet Bahçesi adıyla faaliyete geçirilmiştir. Burası ilçede sosyal hayat alanı olarak öne çıkmış önemli bir çalışmadır. Bunun dışında ilçede oluşturulan kızılçık ve alıç bahçeleri, Tarım İl Müdürlüğü tarafından ilçede oluşturulan örnek meyve bahçeleri ve Çocuk Belediyesi Yöresel Meyve Bahçesi de sakin şehir üyeliği ile birlikte şehir içerisine kazandırılan nitelikli yeşil alanlar arasında sayılabilir.

Sakin şehir yerleşimleri, içerisinde yeşil alanları iyileştirip arttıran politikaları da barındıran bir kentsel gelişim modeli benimsemektedirler (Özmen ve Can, 2018). Buna göre, Şavşat'ın da benzer şekilde yapmış olduğu faaliyetlerle şehir içindeki nitelikli yeşil alanları artırarak bu kapsamdaki sakin şehir ölçütlerine hizmet etmekte olduğu söylenebilir. Şehir içindeki nitelikli yeşil alanların artırılması ile sakin şehrin çevre politikası içerisinde yer alan “kişi başına düşen yeşil alanların arttırılması” ölçütüne hizmet edilmiş olacak ve böylelikle kentsel hayat kalitesinin çevresel boyutuna katkı sağlanmış olacaktır (Ak ve Bıçkıcı, 2016).

3.2.4 Şavşat'ta Sakin Şehir Yaklaşımı ve Uygulamalarında Yaşanan Sorunlar

3.2.4.1 İlçe Genelinde Yaşanılan Sorunlar

Sakin şehir kapsamındaki ilçenin genel anlamda yaşamış olduğu en önemli sorunların başında, altyapı eksiklikleri gelmektedir. Bu bağlamda ilçe genelinde ulaşım, çöp; ilçe merkezinde ise trafik ve park sorunları öne çıkmaktadır. Ayrıca sosyal ve ekonomik anlamda yaşanan sorunlar da ilçe için önem arz etmekte olup, bu sorunların en önemlileri göç, üretim yetersizliği ve birlikte iş yapma kültürünün zayıf oluşu şeklinde belirlenmiştir.

Görüşülen katılımcıların büyük bir kısmının da ifade ettiği üzere, ilçedeki en temel sorun ulaşımıdır. Özellikle Artvin-Ardahan yolu üzerinde belirli noktalarda aşırı yağışlar neticesinde yaşanan kaya ve taş düşmeleri ile heyelanlar ve Sahara Mevki'nde kışın aşırı kar yağışından kaynaklı karayolunun zaman zaman ulaşım kapanması çok ciddi ulaşım sorunlarıdır. Ayrıca çevre yolunun henüz tam anlamıyla faaliyete geçmemesinden dolayı, Artvin-Ardahan karayolunun bir kısmı Şavşat şehir

merkezinden geçmekte ve bu nedenle ilçede özellikle yaz aylarında ciddi manada ulaşım yoğunluğu ve trafik sorunu yaşanmaktadır. Bunun haricinde köy yolları da kar yağışları nedeniyle kışın çeşitli zamanlarda ulaşımına kapanmaktadır. Ayrıca bazı katılımcılar, kırsaldaki turistik mekânlara giden bazı yolların da ulaşım açısından elverişsiz olmasının turistler açısından olumsuz bir durum olduğunu ifade etmişlerdir. İlçede kış ayları ve yağışlı zamanlar başta olmak üzere genel anlamda yaşanan ulaşım sorunları, hem ilçede kışın önemli ölçüde nüfus azalmasına yol açmakta hem de ilgili dönemde herhangi bir turizm faaliyeti olmaması nedeniyle, kışın ilçeyi ziyaret eden sayısının yok denecek kadar az olmasına yol açmaktadır. Konuya ilişkin bir görüş aşağıdaki şekildedir:

Bir kere ulaşımı olmayan yere kimse gelmiyor. Şavşat'ın en büyük sorunu ulaşım. Önce ulaşımı çözecekler ki. Şavşat'a gelirken yok kaya başıma düşecek, tepeden inecek, yok buradan Artvin'e giderken insanlar geliyorlar, perişan oldum bu nasıl yoldu bir daha gelmem diyorlar. Buradan kışın dağ kapanıyor ya şuradan Kars havalimanına gidişimiz sorun. Sahara Tüneli yapılmadı, yani bir kere ulaşım olmadan hiçbir şey olmaz. Gerisi hikâye (Katılımcı Kodu: K4).

İlçede ulaşım anlamında katılımcıların ifade ettiği en önemli husus, Ardahan yolu üzerindeki Sahara Tünelinin yapılmasıdır. Tünelin faaliyete geçmesiyle ilçede özellikle kış aylarındaki ulaşım sorunlarının ortadan kalkacağı ve Şavşat'ın ekonomik anlamda da hareketleneceği beklentisi söz konusudur. Yine tünelin yapılması Şavşat için turistik erişilebilirlik anlamında da önemli bir gelişme olacaktır (Orhan ve Doğanay, 2017). Konu hakkında bir katılımcının ifadesi şu şekildedir:

Şimdi Sahara çözüldüğü zaman şu anda Ardahan'daki askeri kesim, üniversite, bürokrat kesim, Artvin ve Şavşat'lı memurların hiç birisi Ardahan'da kalmayacak. Çünkü kışın Şavşat'ta -10 derece iken Ardahan'da -28 derecedir. Tünel bitince kaç dk: 20 dk'da Ardahan'a varıyorsunuz... Tünel bitince O zaman ne olacak: işte konut anlamında sıkıntı ortaya çıkacak Şavşat'ta... Şavşat'lı hiçbir zaman için Ardahan'da kalmayacak. Günü birlik gidip gelecek memursa (Katılımcı Kodu: ÖBB).

Ancak, tünelin yapılmasının ardından kısa vadede olmasa bile yaşanacak muhtemel bir nüfus artışı ile ilçe nüfusunun 50 bini geçmesi durumu ise, ilçenin sakin şehir üyeliği açısından bir tehdit unsuru olacaktır. Y1 kodlu katılımcı, işletmesiyle ilgili yaşadığı sorunu ve çözüme yönelik beklentilerini anlatırken ilçenin genelini ilgilendiren bu konuya da değinmiş olup şu şekilde görüş beyan etmiştir:

Tek sıkıntımız işletmemizin alansal açıdan dar oluşu. Yer olsa buraya neden bir showroom açmayayım (bi katı komple bal, bir katı pekmez, bi katı doğal ürünler olsun, neden olmasın)... Bu sorunların giderilmesi için bence şehrin genişlemesi lâzım. Sakin şehir üyeliği bu sorunların çözümüne katkı sunmuyor... Şehir büyürse bu sefer sakin şehirlikten çıkacak. Bizim en büyük sıkıntımız şehrin küçük kalması, kendi kabuğunda kalması... Ardahan Tüneli yapılırsa mesela bu sefer Şavşat'a gününbirlik nerden baksan 10 bin kişi girer. Çünkü Ardahan buraya 10-15 dk olacak (Katılımcı Kodu: Y1).

İlçede genel anlamda yaşanan bir diğer önemli husus da, çöp arıtma anlamında bir tesisin olmayışıdır. İlçede sakin şehir kapsamında taahhüt edilen ve Çoruh Havzası Kalkınma Birliği (ÇOKAB) tarafından 2016 yılında faaliyete geçmesi planlanan Erzurum ili Oltu - Olur ilçeleri sınırında oluşturulmakta olan katı atık bertaraf tesisinin henüz tamamlanmamış olması nedeniyle, ilçedeki çöpler için halen vahşi depolama yöntemi uygulanmaktadır. İlçede çöplerin atık bertarafının yapılmayışı eksik olan sakin şehir ölçütlerinden biridir. Bu konuda mülki ve yerel idare katılımcısının görüşü şu şekildedir:

Taahhütlerimizde bir de çöp arıtma meselesi vardı. Bu konudaki çalışmalar ÇOKAB bünyesinde devam ediyor ama ÇOKAB, 5-6 senedir öyle yatıyor onun üstüne... Şimdi biz şu anda toprağa gömüp üzerini kapatıyoruz görüntü kirliliği açısından. Ama emin olun ki yani ilçeler içerisinde Şavşat biraz daha iyi. Şöyle: en azından gözden uzak, çevreye zararı dokunmuyor. Yani koku anlamında veya başka türlü görüntü anlamında kuytu bir yer ama yapılan iş doğru mu: değil tabii yani (Katılımcı Kodu: ÖBB)...

İlçe genelinde yaşanan en önemli sorunlardan bir tanesi de, ilçeden dışarıya yaşanan göçlerdir. Göçün en önemli sebeplerinin başında ise, sırasıyla iş ve eğitim konuları gelmektedir. İlçede işgücü göçünün ve eğitimden kaynaklı göçlerin önlenmesi açısından devletin bazı faaliyetler yapması beklenmektedir. Göç dışında bir diğer önemli sorun ise, üretken nüfusun göç etmesinin de etkisiyle ilçe genelinde yaşanan üretim faaliyetlerinin azalması ve yetersiz olduğu konusudur.

Katılımcılar üretimin artması ve göçün önlenmesi adına ilçede gelecek vadeden en önemli sektörlerin sırasıyla; turizm, tarım ve hayvancılık olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bakımdan ilçede tarımsal ve hayvansal üretimin artması, üretimin yatırıma dönüştürülerek bu alanlarda fabrikalar veya tesislerin kurulması, turizmde nitelikli tesislerin kurulması, ilçede kış turizmini geliştirecek yatırımlar yapılması, özellikle turizm açısından kontrollü büyümenin sağlanması ve bu bakımdan uzun vadeli ve bütüncül planlamaların yapılması, ilçede belli alanlarda eğitim kurumlarının açılması

ve devletin bu alanlarda öncü ve teşvik edici rol üstlenmesi gerekliliği katılımcılar tarafından dile getirilen hususlar arasında yer almaktadır. Konuyla ilgili bazı alıntılar aşağıda yer almaktadır:

İlçenin daha iyiye gidebilmesi için belli alanlarda üretimin artırılması lâzım. Üretim yapılması lâzım ki göç dursun veya dışarıdaki nüfus geri dönsün... Yani tamam devlet çok destekler veriyor yatırımlar için mesela. Hayvancılıkla ilgili olsun, esnaflarla ilgili olsun ama dediğim gibi yani bir fabrika birşeyin olması lâzım ki yani vatandaş dışarıya akın etmesin veya dışarıdaki geri dönsün de nüfus yoğunluğu artsın... Ama yani kış döneminde bakıyorsun ki bitmiş Şavşat. Şu anda işte bir üniversite var. Üniversitenin de faydası var (Katılımcı Kodu: Y9).

Mesela bizim sakin şehrimiz gerçekten sakin ama biraz iş olanakları olmadığı için göç var... Yani yöresel o kadar armudumuz, elmamız var. Bir meyve suyu fabrikası bile yapılabilir burada... Mesela bizim suyumuz belki Türkiye’de hiçbir yerde yok. Bir su fabrikası yapıp 10-15 kişiyi çalıştırıp ekmek verilebilir. Yani bazı girişimciliklerin yapılması lâzım (Katılımcı Kodu: Y7).

Bizim beklentimiz daha çok insanın Şavşat’a getirilmesi yönündedir. Hem turizm amaçlı hem de Şavşat’tan göç edip gidenlerin özellikle altı yedi ayını tekrar Şavşat’ta geçirmelerini sağlatabilmek için, hatta hiç dönmemek üzere Şavşat’ta kalmalarını temin etmek için bir altyapı çalışması oluşturmak gerekiyor... Yani gençliği burada tutmanın yollarına bakmak lâzım. Genç nüfusu burada tutarsak, işte çocuk sayısını burada artırabilirsek hem yani bu da istihdama bağlı olarak hem de eğitime bağlı olarak vatandaşın talep ettiği, istediği okulların burada açılmasını sağlayabilirsek bunların hepsi nüfusun batıya göçünü engeller. Zaten göç sebeplerinden birisi işsizlik, ikincisi eğitimidir (Katılımcı Kodu: Y5)...

Sakin şehir markasının ilçeye daha fazla katkı sağlaması için öncelikle bürokrasiye, belediyeye çok iş düşüyor, çok görev düşüyor. Çünkü planlayıcılar onlardır. İki türlü ekonomik yapı var burada. Birisi hayvancılık, arkasından turizm sektörü olarak, geçim kaynağı olarak insanların hayatına girdi... Hayvancılık zor bir sektör. Yaşlanan nüfusun yapamadığı, genç nüfusun yapmak istemediği bir sektör. Oysa turizm, hem emeklilerin hem gençlerin yapabileceği bir sektör... Yani devletin burada öncülük etmesi gerekiyor. Turizm iki ayaklı düşünün. Girdiği yere para götürüyor, tahribatı da birlikte götürüyor. Tahribatı durdurmak, parayı kazanmak için planlı, bilinçli bir hareket olması lâzım. Yani halk bilinçlenecek, devlet buna öncülük edecek. Devlet neye öncülük edecek? Düzgün yollar yapacak ve temizlik hareketlerine öncülük edecek, vatandaşa ekonomik teşviklerde bulunacak ama kurallarını koyacak aynı zamanda, yani bunlar bir kural çerçevesinde gerçekleşecek... Kontrolsüz büyüme değil, kontrollü büyüme (Katılımcı Kodu: K5).

Yukarıda da bahsedildiği üzere, ilçenin gelecek vadeden en önemli sektörlerinin başında gelen turizm açısından bölgede turizmin 12 aya yayılarak kış turizminin

canlandırılmasıyla, kışın ilçe genelinde yaşanan durgunluğun önüne geçilebilir. Ancak kış turizminin canlandırılabilmesi için de ön koşul ilçenin yaşadığı genel sorun olan ulaşım sorununun giderilmesidir. Bu kapsamda bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Turizmde yaz konusunda yani ilkbahardan sonbahar dâhil Şavşat'ın hiçbir problemi yok ziyaret anlamında. Asıl burada kış turizmini canlandırmak lâzım yani... Ulaşım sorunu çözülürse ki kış etkinlikleri, işte kar güreşleri, buna benzer etkinliklerle kışın burayı canlı tutarsak daha doğrusu buradaki hedef sene 12 ay Şavşat'ın ziyaret edilir bir yer olmasını gündemde tutmamız gerekiyor (Katılımcı Kodu: ÖBB).

Şavşat'ta kış turizmini açmak lâzım. Şavşat'ta kış turizmi yok. Kışın bütün esnaflar bitik durumda. Eylül ayı bitiyor, esnaflar bazıları kapatıyor bazıları ayakta durmaya çalışıyor ama ayakta durma şansı yok kış aylarında. Çünkü yani yok, insan yok (Katılımcı Kodu: Y7).

İlçenin Ardahan güzergâhına yakınlığı nedeniyle ilçede, Ardahan'da bulunan Çıldır Aktaş ve Posof Türkgözü Sınır kapılarına olan mesafeyi kısaltma anlamında bir takım çalışmaların yapılması gerekliliği, yerel yönetim katılımcısı tarafından ifade edilen bir husustur. Yapılacak bu çalışmaların, Gürcistan ve Orta Asya ile yapılacak ticari ilişkiler açısından önemli olduğu ifade edilmiştir. Bu konuda, mülki ve yerel idare katılımcısının ifadesi şu şekildedir:

Sahara Dağı bizi kapatıyor. Yani şurada 1 ay sonra, 1,5 ay sonra Şavşat kapanır. Yani Ardahan'a gidemezsiniz, Artvin'de işi olmayan, zorunlu olmayan da gitmez yani kapalı bir kutu. Kendi kaderine terk edilmiş gibi bir şey oluyor ki. Yani Posof'un kaderi de bizim gibi. Ama yani Çıldır Aktaş Kapısı, Posof Türkgözü Kapısı ki, Türki cumhuriyetlere, Orta Asya'ya açılan kapılar bunlar. Onlar çok önemli yani. Ya bizim tabii, Şavşat Belediyesi olarak da malum bu kapılardan ötürü ciddi manada çalışmalarımız olmuştur... (Katılımcı Kodu: ÖBB).

İlçede hem ulaşımın kolaylaştırılması hem de turizmin ve yukarıda da bahsedildiği üzere, ticari ilişkilerin canlandırılması açısından ilgili katılımcı tarafından ifade edilen bir husus da ilçede yeşil yol kapsamında yapılan yayla yollarının güzergâhları ile ilgilidir. Konum itibarıyla Ardahan'a daha yakın olan Şavşat açısından yeşil yol güzergâhının Meydancık Beldesi'nde yer alan Papart yaylasında bitirilmesinden ziyade yapılacak yeni bir düzenleme ile, Arsiyan'dan Ardahan Posof İlçesi Türkgözü Sınır Kapısına bağlantısı olması halinde, yeşil yol kapsamında Sarp Sınır Kapısı dışında ikinci bir yurtdışı bağlantısı oluşmuş olacaktır. Yapılacak bu değişikliklerle

birlikte yeşil yol projesinin tamamlanarak faaliyete geçmesi neticesinde, buraların da canlanması sağlanacak ve Şavşat'ın ulaşım açısından Ardahan Türkgözü sınır kapısına ulaşımı kısalarak dışarı ile bağlantısı kolaylaşacaktır. Konu ile ilgili ifade aşağıda yer almaktadır:

Yeşil Yol zannederseniz Borçka, Maral, Uğurköy, Meydancık'a gidiyor. Ya aslında sorarsanız orada kalıyor ama biz Arsiyan'dan Posof'a Türkgözü Sınır Kapısı'na bağlanmasını istedik Yani Yeşil Yol'dan gelen buradan sınır dışına geçecek. Yani gelecekle ilgili mutlaka bir değer katacaktır. Öbür türlü ya geliyor Ardahan Kireçli Karaköy orada bitiyor. E ne anlamı var bunun yani. Sınırdan gel başka bir ilçeye yurtdışına çık. Yeşil Yol denen şey. Yani Samsun'dan geliyor benim bildiğim en son Borçka'dan Meydancık Papart'a geliyor. Borçka'dan Meydancık'a gelen yolun eğer komşu ilçe Posof'tan Türkgözü'ne bağlantısı olursa Sarp Kapısı dışında ikinci bir yurt dışına çıkış olur... Mesela Türkgözü'nden gidip Sarp'tan çıkılabilir veya Sarp'tan gidip Türkgözü'nden çıkılabilir yani. Oralar da dış bağlantı açısından önemli olur diye düşünüyorum (Katılımcı Kodu: ÖBB).

Ayrıca ilçede turizmden sonraki en önemli sektörler olarak belirtilen tarım ve hayvancılık sektörleri için de üretimin artırılmasına ihtiyaç duyulduğu, üretimin artırılabilmesi açısından da devlet tarafından bir takım teşvikler, desteklemeler yapılması, girdi maliyetlerinin azaltılması ve üreticilerin pazarlama imkânlarının artırılması gerektiği hususları bazı katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Konu hakkında bazı alıntılar aşağıda yer almaktadır:

Bizim eskiden tarlalarımız hep ekilirdi: Buğdaydır, işte mısırdır patatesidir, fasulyesidir. Biz dışarıdan sadece çay şeker alırdık. Bir de gaz alınırdı eskiden. Onun haricinde bir şey alınmazdı eve. Şimdi her şeyde hazır alıştık. Yani bugün bir şey olsa hepimizin evinde bir haftalık yiyeceğimiz var. Aız yani. Yani üretim şart... Biz üretime geçmeliyiz. Yani ekonomimiz de iyi olur, her şeyimiz iyi olur (Katılımcı Kodu: MM).

Burada ilçenin kalkınması için öncelikle tarım, ikinci planda hayvancılık. Hayvancılık neden zor: burada kışları ağır geçiyor. Yani üreticiler diyor ki zarar ediyoruz. Yani ot fiyatları, getirilen biçme mazot pahalı. Ama tarım, bu topraklarımız bir tahlil yapılırsa, önerim de budur. Şavşat 3 şeyle kalkınır. Burada başta turizm, tarım, hayvancılık... (Katılımcı Kodu: ÖM).

Katılımcılar tarafından ilçenin geneli için ifade edilen bir diğer sorun ise, birlikte iş yapma kültürünün zayıf olmasıdır. Bu anlamda ilçede insanları ortak paydada buluşturacak çalışmaların yapılması gerekmektedir. İlçede hem birlikte iş yapma kültürünün sağlanması hem de üretimin teşvik edilmesi açısından bazı katılımcılar, kooperatiflerin kurulması gerekliliğini dile getirmişlerdir. Ehil kişiler tarafından

kooperatiflerin kurulması ve üretilen ürünlerin alım garantisinin verilmesi halinde üretimin artacağı ifade edilmiştir. İlçede kooperatifleşmenin yaygınlaşması, aynı zamanda, sakin şehir markasının ilçeye sağladığı katkıyı da artırmış olacaktır. Kooperatifleşme anlamında önceki bölümlerde de ifade edildiği üzere belediyenin öncülük ettiği çalışma da önemlidir. Konuya ilişkin bazı katılımcı görüşleri aşağıda yer almaktadır:

Bütün ürünlerde kooperatif kurulması lâzım. Üreticinin korkusuzca mal üretmesi lâzım ki bu sistem yürüsün. Kooperatifin bunu çek, senet veya nakit parayla yani her şekilde alması lâzım. Belirli bir fiyatı olacak ve üretici bu fiyatı beğenirse götürüp oraya ürünü bırakacak. Çay alım merkezlerinde adam korkusuzca çay üretiyor. Yani satış garantisi olsun ki, adam üretebilsin... (Katılımcı Kodu: Y1).

Şavşat'ta kolektif çalışılmıyor, o sıkıntımız var. Sen ben olayı var, insanımızda bu var, biz yok. Kolektif çalışılmadığı sürece başarılı olamayız. Kooperatif kurulabilir belki de. Kooperatif kurulunca, kolektif satış olursa olur neden olmasın. Eğer yöresel ürün ağırlıklı olması gerekiyorsa yöresel ürün ağırlıklı kooperatif kurulabilir. Bunun da internet ortamından çok güzel satışları yapılabilir. Atölye kurulabilir bununla ilgili, kooperatif bünyesinde. Mesela benim projemde var yapabilirsem eğer: Turşu atölyesi kurmayı çok istiyorum (Katılımcı Kodu: Y2).

İlçe merkezinde yaşanan en önemli sorun ise, trafik ve park sorunudur. Saha ziyaretlerinde de gözlemlenen ve katılımcılar tarafından da ifade edilen bir konu olarak, özellikle yaz aylarında nüfusun kalabalıklaşması ile birlikte ilçede bu anlamda yaşanan sorunların artmakta olduğu söylenebilir. Özellikle ilçedeki bazı ticari işletmeler bu nedenlerden dolayı, tur otobüslerinin ilçe merkezinde çok fazla alışveriş yapamadıklarını ifade etmişlerdir. Sakin şehir kapsamında belediyenin çalışmaları ile ilçedeki bir caddenin trafiğe kapatılması anlamında karar alınmışsa da, karar doğrultusunda uygulamaya henüz geçilememiştir. Park sorunu ile ilgili bazı görüşler şu şekildedir:

Bizim bir de park sıkıntımız var. Tur geliyor çarşıda alışveriş yapmak istiyor ama araç park edecek yer olmadığından dolayı, buradan teğet geçiyorlar... Bu cadde önceki belediye zamanında trafiğe kapatılması için trafik komisyonundan geçti ama yine kapatılmadı (Katılımcı Kodu: Y1).

Şavşat'ımızın bir park sorunu var... Yani şehir içi alanlarımızı biraz daha yürüyüş odaklı kullanıma geçirebilmeliyiz. Çünkü çevre yolumuz açıldı. Dolayısıyla o şehir içindeki, yani Türkiye'nin diğer turistik beldelerine

gittiğinizde elinizi kolunuzu sallayarak rahatlıkla yürüyebildiğiniz sokaklar gibi sokaklarımız olmalı... Katılımcı Kodu: K3).

Özetle, Şavşat'ın sakin şehir unvanı almasından sonra özellikle yaz ayları başta olmak üzere, her geçen gün artan trafik ve park sorunu sakin şehir unvanı ile çelişen bir durumdur. Şavşat'ta da zaman içerisinde sakin şehrin etkisiyle gelen ziyaretçi sayısının daha da artma ihtimaline karşı, şimdiden söz konusu sorunlara ciddi müdahalelerde bulunularak çözümler getirilmesi elzemdir.

Şavşat'ta yaşanan trafik, park vb. sorunların benzerlerini diğer sakin şehirlerde de görmek mümkündür. Nitekim sakin şehir unvanını almasına müteakip, Seferhisar için de altyapı ve park yeri sorunu, işsizlik ve trafik yoğunluğu gibi konuların en temel sorunlar olarak öne çıktığı ifade edilmektedir (Tekin, 2018),

3.2.4.2 İşletmelerde Yaşanılan Sorunlar

İlçedeki ticari işletmelerin karşılaştığı sorunların başında, kış döneminde müşteri sayısındaki aşırı düşüşe bağlı olarak, ilgili dönemi zararla kapatmaları gelmektedir. Nitekim hem turistlerin hem de gurbetçi Şavşatlıların ilçeyi en yoğun ziyaret ettikleri zaman diliminin yaz aylarını içine alan yaklaşık 6 aylık bir dönem olması ve kışın ziyaretçi sayısının son derece düşük olmasından dolayı, kış döneminde ilçedeki konaklama işletmeleri, yerel esnaf ve diğer ticari işletmelerin büyük çoğunluğunun iş hacimleri önemli ölçüde düşmektedir. İşletmeler bu nedenlerden ötürü zarar etmekte olup, kendi tabirleriyle yazın kazandıklarını kışın yemekteirler. Kimi esnaf işletmeyi ayakta tutabilmek için kış dönemlerinde işçi çıkartmakta, kimisi işletme giderlerini karşılayabilmek için kredi çekmektedir. Bu konuda bir ticari işletme katılımcısının görüşü şu şekildedir:

Kışın ancak işçinin parasını ödüyoruz. Yani zor şekilde yürütüyoruz. 4 işçi çalıştırıyoruz. Yazın 8 işçi çalıştırıyoruz. "Yazın kazandığımızı kışın yiyoruz." İşte o kadar kazanıyoruz (Katılımcı Kodu: K1).

İşletmelerin kış döneminde sıkıntı yaşamalarının bir diğer sebebi ise, girdi maliyetlerinin yüksekliğinden kaynaklanmaktadır. Örneğin sebze, meyve, elektrik gibi hammadde ve girdi fiyatlarının yüksekliği ve yüksek nakliyat maliyetleri de işletmelerin yaşadıkları sorunlar arasında yer almaktadır. Bu durum, kış döneminde satışların düşmesiyle birlikte kendini daha fazla hissettirmektedir.

Domatesin kilosunu alıyorsun burada mesela bugün 1,5 kilo domates aldım 18 lira para verdim. Maliyetler çok yüksek. Maliyetlerin düşmesi için üretimin artması gerekiyor (Katılımcı Kodı:K1).

Kâr marjı çok düşük. Giderlerimiz çok fazla. Ben burayı elektrikle, unla, yağla çeviriyorum. Peynir ve yağ en çok pahalı onlar. Çünkü zam alan onlar. Elektriğe geçen yazdan bu tarafa neredeyse %200 zam geldi (Katılımcı Kodu:Y2).

İşletmeler ölçeğinde yaşanan bir diğer sorun ise, özellikle peynir gibi süt ürünleri ile ilgili yaşanan haksız rekabet ve yerel olmayan ürünlerin yerel ürün adı altında satılması konusudur. Bununla ilgili bir işletmecinin ifadesi şu şekildedir:

İşletmemizle ilgili sıkıntılar bizim sektörle alakalı. Neredeyse eczanenin rafında bile peynir satılıyor. Her yerde peynir satılıyor. Alakalı alakasız herkes bu işin peşinden koşturmaya başladı. Bu işi gerçekten yapabilen insanların yapması lâzım. Bunun için bir denetleme kurulabilir. Yani belediye tarafından olabilir, başka kurumlar var: Maliyesi var, tarımı var. Denetleme mekanizmasının geliştirilmesi lâzım. Çünkü çok aşırı derecede haksız rekabet var. Bu da en çok bizim vatandaşı, köylüyü, üreticiyi etkiliyor... Şavşat'ın, buranın kendi peynirinin fiyatı örnek veriyorum 20 liraysa, Ardahan'da aynı peyniri, kalite olarak biraz daha düşük kalitelisi oluyor ama, 12 liradan 13 liradan temin etme şansınız var. 12-13 liralık peynir, rafta Şavşat Peyniri diye satılıyor. O da alternatif olarak piyasaya sunulduğu zaman adam oradan temin ediyor. Daha köylüsünden almak zorunda kalmıyor (Katılımcı Kodu: Y6).

İlçede unutulmaya yüz tutmuş el sanatları üreticileri yöresel değerlerin yaşatılması, gelecek nesillere aktarılması, tanıtılması, üretilmesi, pazarlanması ve yaygınlaştırılması konularında uygun fon kaynakları ve desteğe ihtiyaç duymaktadırlar. İşletmeler de yöresel ürünlerin ve konaklama tesislerinin fuarlarda tanıtılması ve pazarlama anlamında ilçe yönetiminden destek beklemektedirler. Bu konuya ilişkin bazı görüşler aşağıda alıntılanmıştır:

Yöreyi tanıtıcı ve yöreye gelir getirici yörenin bir sürü kültürel el sanatları var, bir sürü şeyimiz var bizim. Bunların tanıtılması ve hayata geçirilmesi lâzım. Yörenin tarihi ve kültürel değerlerini yansıtan el sanatları ile ilgilenen insanların üretim yapabilmesi için, yok olmaması için projelerle desteklenmesi gerekiyor (Katılımcı Kodu: K1).

Bu tür şeylerin bir zamanı vardır: 10 yıl 15 yıl sürer. Bu sektörü buraya yaymadığın sürece 10 yılda sürmez. Ama yayarsan da pazar oluşturursan, altyapını oluşturursan bir insan bir mesleğe başladı mı o zaman bırakmaz. Yani bizde mesela boynuz tıraşı vardı, yapıyordu. Ama insanlar şimdi yapmıyor. Çünkü yani onu mesela adam ürettiği zaman satın alacaksın yani.

Devlet onu alıp bir yerlere sunacak. Devletin eli bizden daha uzun. Bir de mesela insanlar geldiği zaman onun yapabileceği kapsamlı bir ürün çeşidinde olur mesela. Bunların sergilenebileceği mesela teşhir salonları olacak. Yani benim bunu yapabilmem için ya altın bulmam lâzım ya da bir yerden bir kaynak bulmam lâzım. Bütçem yok (Katılımcı Kodu: Y4).

Yani tanıtım için fuarlara gidiyorduk bir dönem, gittik de, biraz artısı da oldu. Bence Şavşat Belediyesi, Cittaslow şehri olarak bütün turizm fuarlarına katılabilir. Hatta bizim buradaki koravamızı, pekmezimizi, balımızı yani bizim yöresel ürünlerimizi bunları o katıldığımız turizm fuarlarında tanıtabiliriz. İşletmeler de orada tanıtılabilir. Bu da bizim için çok büyük bir artı olur (Katılımcı Kodu: K4).

İşletmemizin sorunları personel. Yani nitelikli personel, bulamıyoruz. O en büyük sorunumuz yani 1. Sorunumuz o. 2. Sorunumuz: Şavşat'ın her yere uzak olması sebebiyle pazarlama sorunumuz var bizim. Yani maliyetler yükseliyor (Katılımcı Kodu: Y5).

Katılımcılar tarafından ifade edilen ve ilçede özellikle yöresel ürünlere yönelik yaşanan diğer sorunlar ise, daha nitelikli ve hijyenik ürün sunma anlamında tesislerin olmayışı, yöresel ürünlerin üretimindeki ve sunumundaki standartsızlık, kalite sorunu ve yerel ürün pazarında denetimsizlikten kaynaklı fahiş fiyatlarla ürün satışının yapılması hususlarıdır. Konuya ilişkin bazı görüşler şu şekildedir:

Bu yöresel ürünlerle ilgili de ben Fatma Teyze'nin elinden yaptığını yerim ama sen yemezsin. Bi de bunlar var şimdi. Bununla ilgili de güzel entegre bir tesis kurulmalı ki ürünler daha hijyenik olsun, el değmeden üretilsin. Ama bunu organik sütlerimiz olsun, bu sütlerden yapalım (Katılımcı Kodu: Y1).

Bir kere yöresel ürün pazar yeri çok düzensiz. Pazar yeri düzene konulabilir. Peynir pazarı baya büyük yer tutar orada. Bir de pazar yerinde ufak bir denetleme mekanizması kurulabilir. Saçma sapan rakamlar, uçuk kaçık farkların olmaması lâzım. Fark varsa niye var, bunun araştırılması lâzım. Müdahale edilebiliyorsa edilmesi lâzım. Eskiden yapıyordu öyle şeyler. Fiyat araştırması yapardı belediye: Niye bu kadar fark var? Bu nedir? Bu nereden gelir? Nasıl gelir? Şimdi herkes kafasına göre satıyor. Tamam, serbest piyasa ama aşırı serbest oluyor o zaman (Katılımcı Kodu: Y6).

Şimdi şöyle bir şey var. Şu da çok yanlış yapılıyor. Diyelim ki örnek: Burada ne yapılıyor. Örnek veriyorum kuşburnu marmelatı mı yapılıyor. Şavşat'ta bu mu yapılıyor. Bunun bence kaliteden geçmesi gerekiyor satış yapılırken. Neden: Bir tur geldi. Öyle bir üründen alır ki kötü olur. Yani belki devamını getirmek istemeyebilir. Ama iyi olsa, hakikaten güzelini alsa belki devamını isteyecek, daha çok isteyecek. Bir de şu uygulama getirilmesi lâzım: mesela biri geliyor, önceki kaymakam daha farklıydı. Şimdi o gitti, bu kendisini oturturmaya çalışıyor, bu gidecek. Şu olmalı yani: belli bir standart sistem olacak, her gelen ona iyi şeyler katacak. Katmadığı sürece de diğer türlü de

böyle götürmeyecekler. Bence bir standart gelmesi gerekiyor. Burada mesela kim çok satıyor? Nerede satılması gerekiyor. Şimdi örnek veriyorum: Şavşat Evinde mi çok satılıyor. Bir standarda oturtursanız diğer yapan yerler de o standarda uymak zorundalar (Katılımcı Kodu: Y2).

Turizm sektörü açısından yaşanan sorunlara bakıldığında, turistik güzergâhlarda çöp sorunu olduğu, ilçede turizm bürosunun olmadığı, Karagöl gibi işlek güzergâhlarda navigasyonun yanlış yönlendirme yaptığı, bazı yolların bozuk olduğu ve tabelalandırmanın yetersiz olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca bazı işletmeler kışın yaşanan hava koşulları ile birlikte işletmelerinde yaşanan elektrik kesintilerinin çözümünde muhatap bulamadıklarını, bazıları ise kışın tesis güzergâhında yaşanan ulaşım sorunlarını kendi şahsi ilişkileri ile ancak çözebildiklerini ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin bazı ifadeler şu şekildedir:

Turizm olan yerlerde çöp sorunu var. Karagöl yolundaki Milli Park Ormanları hiçbir şekilde yol temizlenmiyor, çöp toplanmıyor, yol kenarları her taraf şişe, çöp. Diğer sorun yol. Artvin-Şavşat arası yol belli. Ardahan, dağdan insanlar geçemiyor. Sonbahardan sonra korkunç bir yolu var. İkincisi ise tabela... Örneğin Yavuzköy nerede, Karagöl nerede o nerde bu nerde hiçbir tane tabela yok bununla ilgili... Üçüncüsü ilçede turizm bürosu yok... Belediyenin görevi ama yapmadı. Yollarımız karanlık ve virajlı. Yollarda şerit bile yok Bir de navigasyon sorunu var. Navigasyon, çamurlu yollara yönlendiriyor... Navigasyon yollarının tekrar gözden geçirilmesi gerekmekte. Karagöl'ün 3 yolu var. Bizim pansiyondan Artvin'den gelen adama konum attığın zaman. Karagöl'e çamurlu bir yerden getiriyor ve sürekli müşterilerimiz şikâyetçi... (Katılımcı Kodu: K2).

Bu tür işletmeleri bize yaptırdılar ama bize sahip çıkılmıyor, bakılmıyor, sorulmuyor. Dün tesisin orada dere ıslahını yapanlar benim telefon ve internet kablomu kopartmışlar. Ne pos cihazı çalışıyor ne telefon çalışıyor otelde. Rica ediyorum telefonla. Buradaki PTT'yi arıyorum. Diyorum ki arkadaşlar böyle böyle. Bir gün sonra yapılıyor... Elektrik, kışın habire yıldırım atıyor kesiliyor, jeneratör aldık 75 bin lira para verdik jeneratöre. Sürekli elektrik kesintisi yaşıyorsun. Yani burada gelip turizmden bahsediyorlar ya kesinlikle onların karşısına geçtiğinde şunu demek lâzım: yahu siz ne hizmeti veriyorsunuz ki? Sadece turizm demekle olmuyor ki. İçini doldurmamışlar, bomboş... (Katılımcı Kodu: K4).

Yukarıdaki alıntılarda da ifade edildiği üzere ilçedeki ticari işletmelerin geneline yakınının ifade ettiği bir diğer önemli konu da, yaşadıkları sorunların çözümünde ilgili kurum ve kuruluşlardan gerekli desteği alamadıkları yönündedir. Buna ilişkin bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

Hiçbirinden fayda yok. Özel İdare bile geliyor. Bizim çöpümüzü bile parayla alıyor. Bu ayıp ya. Senede 3000 lira para alıyor bizden çöpümüzü almak için. Ayıp ya. Kışın kar yağıyor, bele kadar kar vuruyor, oraya giren insanların arabaları çıkmıyor yani. Ben Özel İdare'yi arayıp da ben hoş orada iş makinası benim mi bulundurmam gerekiyor. Allah aşkına diyosun ya şu gelen yolu açın da insanlar orada kalmış, çıkamıyor... (Katılımcı Kodu: K4).

Artvin Turizm Kültür Müdürlüğü bana göre hiçbir şey yapmıyor... İnsanların gelip gezecekleri bir tane harita istedik Müdürlükten ki 81 tane nokta da belirlendi. Yani insanlar bir şey istiyor: nereye giderim? Ne yaparım? Buradan nereden gidilir? Bi harita ya. Yani yapılamaz mı? Her yerin var. Şavşat'ın yok. Yani yaptıramadık. Çoğu ilçenin daha kapsamlı. Bizimkinin yok. Köylerde giderken Karagöl'e nereden gidilir. Yani birkaç yere tabela konulamaz mı? Arsiyan Yaylası'na nereden gidilir? Tabela konulamaz mı? Gelen insanlar, bayanlar buradan ki Arsiyan Yaylası'na götürüyorsun afedersin bir tuvalet bile yok... (Katılımcı Kodu: K4).

Şikayet gibi olmasın ama görüyor muyuz bilemiyorum yani teşekkür, aferin, a çok iyi bir işletme, iyi ki varsınızın ötesinde fülü olarak yok gibi yani. Bu bir genel sorun (İşletme Kodu: K5).

Bunların haricinde ilçe genelindeki işletmelerin karşılaştığı en büyük sorunlardan birisi de, işletmede çalıştıracak personel bulamamaları yani hizmet sektöründe yaşanan eleman eksikliğidir. Görüşmelerden edinilen bilgiler doğrultusunda, ilçede sakin şehirle birlikte yazlıkçıların ve doğal olarak ilçeye mevsimsel geri dönenlerin sayısında artış olmakla birlikte bunların ağırlıklı olarak yaşlı ve emekli nüfustan oluştuğunu, buna rağmen ilçeye henüz tam anlamıyla geri dönüş yapan faal ve genç nüfusun bulunmadığını ve bu nedenle ilçede yaşanan geriye dönüşlerin üretim ve hizmet sektörüne tam anlamıyla yansımadağını, en önemlisi de ilçenin faal ve genç nüfus açısından halen göç verdiğini söylemek mümkündür. Çalışma çağındaki nüfus açısından ilçenin halen göç vermesinden dolayı ilçede nitelikli personel bulmak imkânsızdır denilebilir. Mevcut personel ise, işi öğrendikten bir müddet sonra işi bırakmaktadır. Bu sebeplerden ötürü, özellikle bazı konaklama işletmecileri, tesislerinde nitelikli hizmet verebilmek adına il dışından getirdikleri personelleri çalıştırmaktadır. Bazıları da özellikle kış döneminde yaşanan personel açığı için ailelerini çalıştırarak bu soruna çözüm bulmaya çalışmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu, ilçede bir turizm lisesi veya turizm meslek yüksekokulunun açılması ile bu sorunun çözülebileceğini düşünmektedirler. Ayrıca bazı katılımcılar da hizmet sektöründe mevcut personelin daha nitelikli hale gelmesi ve daha kaliteli hizmet

sunulabilmesi anlamında kamu kurumları tarafından personel eğitimleri verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin bazı alıntılar aşağıda yer almaktadır:

Bu tesis en az 10 personel barındırabilecek bir tesis, kış ayları da dâhil. Bunun hiç birisinin Şavşatlı olmaması enteresan değil mi sizce de. Şu anda benim personellerimin hepsi dışarıdan. Burada sürekli ve kaliteli, işi bilen, eğitilmiş personel bulmak maalesef zor. Zaten Şavşat'ta bu türlü personel sayısı 2-3 taneyi geçmez. Diğer işletmelerin de aynı sorunları var. Ama bölgeye hali hazırda açılmış bir turizmle alakalı bir okul yok. Yani desteklenmemiz gereken nice alanlarımız var ama maalesef hiçbiri için destek bulamıyoruz (Katılımcı Kodu: K3).

İşletmemizle ilgili en büyük sorun personel sorunu. Niteliğe de razıyız, biz eğitiriz diyoruz ama onu da bulamıyoruz. Asgari ücretin üstünde çalıştırmamıza rağmen bulamıyoruz. Bunun sebepleri... Şavşat'ın göç vermesi. Şavşat'ta genç yok. Olanlar da iş beğenmiyorlar, baba parası yiyorlar. Kafelerden çıkmıyorlar. Keşke burada bir tane turizm okulu açılса. Yani lisesi de olur üniversitesi de olur. Çünkü bu olsa en azından onlar da harçlık kazanır, bizim için de bir artı olur. Çünkü onlar orada okurken biz de ona göre orada işte aşçı mı olacak garson mu olacak o ihtiyacımızı karşılarız... Türkiye'de şu anda işsizlikle ilgili bence sorun yok. İş beğenmemelik var. Şimdi hangi işletmeye gidersek gidelim ve diyelim ki sana eleman lâzım mı? Diyecek ki lâzım... Eleman açığını karşılamak için kendimiz çabalıyoruz. Meselâ geçen sene ben bizim katta çalışan elemanın babası rahatsızlandı Bursa'da. Bursa'ya gitti. Tam da 7-8. aylara denk geldi. 2-3 tane bacanağımı çağırdım. Bacanağımın eşini çağırdım, ben gittim. Eşim gitti. Yani yok kimse. Çok acayip bir durum (Katılımcı Kodu: K4).

Bence Kaymakamlık, Belediye ve aynı zamanda Halk Eğitim Müdürlüğü ve Akşam Sanat Okulu işbirliğiyle bu kurslar, yani nitelikli personel eleman yetiştirme kapsamında kurslar teşvik edilip açılırsa ve oradan mezun her 3 öğrenciye %100 iş garantisi verilirse, ben inanıyorum ki çok büyük başarılar elde edilecektir. Ve nasıl ki Cittaslowla birlikte konaklama tesisleri arttı aynı şekilde inanın hizmet sektörü de o anlamda çoğalacaktır. Buna bağlı olarak memnun olan turistler ertesi yıl canla başla buraya tekrar gelmek için can atacaklardır yani sonuçta (Katılımcı Kodu: Y5).

Konaklama yerlerimiz yine yetersiz. Kapasite yetersiz. Lokantalarda vs. çalışacak yerlerde kaliteli, kalifiye eleman yok. Yani hizmet sektöründe kalite düşük. Onun için de biz Turizm Müdürlüğüne müracaatta bulunduk. Bizim çalıştırdığımız elemanlara işte kurs verilsin, eğitim verilsin diye. Onu da ağustosa atmışlardı, daha da hiç ses çıkmadı... Evet, yani turist geliyor, yabancı turist, nasıl davranacaksın veya dil, yani bunun gibi kursların açılması lâzım, yabancı turistler geldiğinden dolayı dil kurslarının açılması lâzım. Bir de ilçede genç nüfus tabii ki azaldı. Bir de işte çocuk mesela asgari ücretle başlıyor, çalışmıyor... (Katılımcı Kodu: Y9).

Konu hakkında CT kodlu mülki ve yerel idare katılımcısı ise, bu tarz eğitimlerin verilmesi için Belediye olarak girişimlerde bulunulduğunu ancak ilçede bu eğitimlere yönelik istekliliğin az olduğunu ifade etmiştir. Konu ile ilgili açıklama şu şekildedir:

Eleman bulmak çok zor. Bununla ilgili de şöyle bir şey söyleyeyim. Mesela biz halk eğitimden bu tür kursların açılması talebinde bulunduk. Ama nedense gençlerimiz bu eğitimlere katılmayı şiddetle reddediyor. Hani istemiyorlar bu eğitimlere katılmayı. Şimdi şöyle bir şey söyleyeyim. Turizm meslek lisesi mezunu veya turizm otelcilik mezunu 2 yıllık mezunlar, Şavşat'ta gelip bir otelde çalışmayı ar meselesi yapıyor. İşte otelde çalışıp yatak düzeltmeyi, bulaşıkçılık yapmayı veya hizmet etmeye ar ediyor ama gidip Antalya'daki otellerde bulaşık yıkıyor... Ama dediğim gibi işsizlik var ama işsiz gençler bu eğitimlere katılmayı istemiyorlar, reddediyorlar. Anons yapıyoruz, duyuru yapıyoruz ama istemiyorlar bu eğitimlere katılmayı. Zaten insanlarımızda şöyle birşey var: Adına eğitim, bilgilendirme, toplantı deyince hiç kimse katılmak istemiyor. Neden bilmiyorum. İnternetin başında daha çok zaman geçirip kendini boş şeylerle avutuyor. Ama gelip de bir bilgilendirmeye katılmıyor. veyahutta şöyle: Ben zaten bu bilgiye ulaşıyorum nasıl olsa. Gerek yok diyor ama internetten de o bilgiye ulaşmıyor. Kim nereye gitmiş, kim nerede yemek yemiş, kim nasıl kıyafet giyiyor onları takip ediyö. Bu çok büyük bir yara aslında.

3.2.4.3 Şavşat'ta Sakin Şehrin Sürdürülebilirliğine İlişkin Başlıca Sorunlar

Ticari işletme katılımcıları ağırlıkta olmak üzere, görüşmecilerin büyük bir kısmı ilçenin sakin şehir unvanının ve bu unvan doğrultusunda yapılmakta olan faaliyetlerin sürdürülebilirliği konusunda endişe duymaktadırlar. İlçede 2019 yılı Mart ayında yaşanan yerel yönetim değişikliği ile ilçede yeni yönetimin sakin şehre gösterdiği ilgi ve bu konuda gösterdiği tutumun, bu endişenin yaşanmasında ve böyle bir algı oluşmasında etkili olduğu anlaşılmaktadır. Konuya ilişkin bazı görüşler şu şekildedir:

Bu mesela yine geliyor konu yönetim değişikliğine. Şimdi siyasi olarak bakılıyor ama, şimdi bir şeylere başlanmıştı ama yönetim değişince hareket durdu. Hareket durunca ne oluyor, başlangıçta yapılan hamlede boşa gidiyor işte. Şu anda da öyle mesela. Yani peşinden gelen insanın aynı hızla devam ettirmesi lâzım ki. Eğer sen bir Seferihisar'la beraber başa çıkmak istiyorsan onun kadar bir hamle yapman lâzım ki, yani onun yanında sönük kalmayasın. Yani diyorum ya yani Cittaslowla ilgili mesela faaliyetlerde yavaşlama gerileme olursa zaten o zaman biraz daha geriye gideriz. İlçede Cittaslowla ilgili mesela bir etkinlik olur oradan anlarsın ki Cittaslowla ilgili bir çalışma var. Mesela konferans olur, brifing olur, bir şey olur. Dersin ki bak bununla alakalı bir şeyler var. Hiç böyle bir şey görmedim. Gözle görülür bir şey yok (Katılımcı Kodu: Y4).

Cittaslow önceden vardı. Satış vardı. Şu anda da Cittaslow var. Satış yok. Niye: Bu Cittaslow'dan sorumlu, Cittaslow'la alakalı insanların değişmesinden dolayı bizlerdeki satışlarda da değişiklik oldu yani. (Katılımcı Kodu: Y4).

Cittaslowla ilgili faaliyetler şu anda yürütülemiyor gibime geliyor. Şu an bir duraklama var. Yeterli değil. Faaliyetlerde işte bu Cittaslow kriterlerine uyulması gerekiyor. Kriterlerin gereklerinin yapılması lâzım (Katılımcı Kodu: Y9).

Cittaslowla ilgili o işin üzerine fazla düşülmüyor diyeyim yani. Üzerinde durulmuyor, devamı gelmiyor yani. İnsanlar bilmiyor, insanlar daha fazla bilgilendirilmeli. Cittaslow olmuşuz ama insanlar diyor ki bize bir katkısı var mı? İnsanlar hep o gözle bakıyor yani tam anlamıyla insanlar bilgisi değil. Bir de ilk senelerde daha iyiydi. O Cittaslow olduğu senelerde daha çok üzerinde duruldu da sonra sonra git gide azalma oldu, fazla üzerinde durulmadı (Katılımcı Kodu: Y7).

Cittaslow kapsamında yaklaşık 58-60 civarında kriter yerine getirildi. Diğerleri de vaat edildi. Sonradan yerine getirilecekti. Mesela bunlardan birisi bisiklet yolu. Yapılmadı mesela. Halen yapılmadı eksik duruyor. Şimdi yeni gelen belediye başkanı ne kadar ne yapabilir, ne yapacak? Onu tam olarak bilmiyoruz (Katılımcı Kodu: Y5).

İlçede özellikle sakin şehir unvanının sürdürülebilirliği anlamında yönetim değişikliğinden sonra yaşanan ve sakin şehir unvanının tehlikede olduğuna ilişkin basına yansıyan haberler konusunda bir katılımcı bu durumun temel sebebinin ilçenin iyi yönetilememesinden kaynaklandığını ve ilçede yapılacak faaliyetlerle ilgili verilecek izinlerde sakin şehrin felsefesine ve ölçütlerine uygun bir şekilde hareket edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Cittaslow kapsamında yapılan faaliyetlerde yönetilememe sorunu devam ediyor. Yani bir eksiklik, zafiyet var. Nedir: yani bir marka satın aldınız, bir isim satın aldınız. Onu koruma bilinci veyahutta çabası ne kadar devam ediyor, ettiriliyor. Türkiye'de 65 köyü olan ve tamamı ahşap evlerden kurulu Şavşat dışında bir ilçe yok. Önemli geleneksel yapılaşmaları var Şavşat'ın. Fakat bunlar zamanla erozyona uğruyor ve betonlaşıyor. Yani İlçe Özel İdare, Kaymakamlık veya İl Özel İdare, yapı ruhsatları verirken Şavşat'ın geleneksel mimarisinin bozulmasını göz önünde bulunduruyorlar mı? Beton evlere proje ruhsatları veriyorlar mı? Veya alternatifleri var mıdır vatandaşa karşı? Yani bir yapı denetimi var mıdır ve bu yapı denetimini hangi mantıkla yapıyorlar? Betonlaşmaya karşılar mı? Koruyorlar mı veyahut da hiç ilgilenmiyorlar mı? (Katılımcı Kodu: K5).

Bazı mülki ve yerel idare katılımcıları ise, yukarıda bahsedilen bu tarz haberlerin basına yansımalarının sakin şehir felsefesi ile uyuşmadığını ve bu haberler sonrasında

unvanın elden gitmesi halinde bu durumun, ilçenin itibarı ve tanıtımı açısından olumsuz bir imaj oluşturacağını ifade etmektedirler. Buna göre hem mülki idare hem de yerel idarenin, unvanın sürdürülebilirliği ve ölçütlerin yapılması anlamında elinden gelen gayreti göstermeleri gerektiği ifade edilmiştir. Bununla ilgili bir görüş aşağıdaki şekildedir:

Şimdi her ne kadar görevimiz tamamlansa da neticede burada bir kurumsal kimlik var. Ümit ediyorum ki aynı değerlerle ve de bizim görev yaptığımız sürece taahhüt ettiğimiz bir takım kriterlerin: İşte bisiklet yolları ve hepsinden önemlisi de çöp konusunun, yani bunun artık ÇOKAB'la veya başka türlü bir birlikle, çözüleceğini ümit ediyorum. Olması gereken de o yani. Çünkü artık Şavşat'ta Cittaslow kriterleri kapsamında hakikaten yapılması gereken pek fazla bir şey yok. Sadece çevreye sahip çıkmak, bu değerleri korumak lâzım. Yani sürdürülebilirlik. Çünkü hakikaten bu marka değerini almak oldukça zor biliyorsunuz. Ama kaybetmek de çok büyük ayıp olur. Yani yüzlerce diyelim ki kentler var, birlikler var. Onların içerisinde 285 veya 300 şehir içerisinde oluyorsunuz dünyada. Ama herhangi bir sebeple bu değerlerin kaybıyla, marka değerini de kaybedersek çok ayıp olur. Artvin, bilemiyorum yani her ne kadar Cittaslowda böyle bir söz sahibi olmuş, tanınmış olsa da aksini düşünmek de istemiyorum ve marka değerini kaybedersek o zaman da ne olur istenmeyen bir yer olur. Yani ziyaretçiler gözünde artık, Cittaslow ünvanını da kaybetmiş şeklinde olumsuz bir imaj oluşur. Ya bunu her ne olursa olsun. Yani şahıslar önemli değil önemli olan kurumsal kimliktir. Gerek mülki idare gerekse mahalli idarenin kriterlerin sürdürülebilir şekilde devamı için elinden geleni yapması gerekiyor... (Katılımcı Kodu: ÖBB).

Katılımcılar, ilçede sakin şehir üyeliğinin alınmasının bir başlangıç olduğunu, yukarıda da ifade edildiği üzere, asıl önemli olanın bu unvanın sürdürülebilirliğinin sağlanması olduğunu ifade etmişlerdir. Unvanın sürdürülebilirliği için ise;

- İlçede unvan alınırken sağlanan kurumlar arası işbirliğinin devam ettirilmesi,
- Bu kapsamda kamu, özel sektör ve STK'larla birlikte, sakin şehir üzerine faal çalışmalar yürütülmesi,
- İlçeyi ilgilendiren konularda, ilçeyle ilgili yapılacak çalışmalarda ve alınacak kararlarda toplantılar yapılması ve halkın da söz sahibi olması,
- Bu kapsamda yapılan çalışma ve alınan kararlarda siyasi ayrım gözetmeksizin birleştirici şekilde ve ilçe menfaatlerine uygun şekilde hareket edilmesi,

- Sakin şehir hakkında gerek yöneticilerin gerekse halkın tam anlamıyla bilgi sahibi olması anlamında kalıcı eğitimlerin verilmesi ve bu kapsamda bilinçlendirme faaliyetlerinin yapılması,
- İlçede yapılacak tüm faaliyetlerde sakın şehir ölçütleri göz önünde bulundurularak hareket edilmesi,
- Sakin şehirle birlikte ilçede, turizm alanı başta olmak üzere, yaşanan ve yaşanabilecek gelişmelerin sağlıklı ve sürdürülebilir olabilmesi için kontrollü ve planlı bir büyümenin sağlanması ve bu anlamda merkezi ve yerel yönetim tarafından birlikte hareket edilerek çalışmalar yürütülmesi gerekmektedir. Buna yönelik bazı katılımcı görüşleri aşağıda yer almaktadır:

Cittaslow bir süreç ve süreci iyi yönetmek önemli olan. Yani ilçenin cittaslow ilân edilmesi önemli değil. Bundan sonrası önemli. Çünkü yerel halkın sorunu şu: bölge halkı görerek hareket eder. Tecrübesi de görerek ve çalışarak gelişir ama asıl süreci yönetecek olan belediye ve kaymakamlıktır. Onlar işlerini çok iyi yapmalı... Yani bir gün eğer Cittaslow ilçenin elinden giderse bu yönetim eksikliğinden kaynaklanır... Bu yoldaki planlamalar doğru bir şekilde yürütülmelidir... (Katılımcı Kodu: K5)

Sakin şehir markasının ilçeye daha fazla katkı sağlaması için insanları bağlayıcı bir şey yapmak lâzım, faaliyet yapmak lâzım ki insanlar da ona sahip çıksın. Yani ayırıştırma olmaması lâzım. Birleştirici olacaksın ki insanlar da hepsi bir arada, ortak malımız diye ona sahip çıksın. Yoksa yani başka şekilde hiç bir şey yapmaz ki (Katılımcı Kodu: Y4).

Sakin şehir faaliyetlerinde yaşanan sorunların giderilmesi için toplantılar yapılmalı. İşte orada esnafın sözü dinlenerek. Bizim çağrılarımıza kulak verilerek. Yani bu sadece kendi toplandıkları meclis içerisinde değil. Meselâ esnafın şu şu sıkıntısı var. Yani şimdi burada iki işletme var. Zaten küçük yer. Biri Efkâr Tepesi, biri Şavşat Evi. Hani bütün Kaymakamlar olsun, belediye başkanları olsun bütün misafirler gelip oralarda ağırlanıyor. Evet, tamam ağırlansın, tabii ki de orada ağırlanması lâzım ama sonuçta bu esnaf ne ile çevirecek kendini. Cittaslow'un ilçeye daha fazla katkı sağlaması için genel söylüyorum yöneticilerden çok geçiyor. Bize kulak vermesi gerekiyor. Sadece kendi içlerinde, kendi aralarında değil de (Katılımcı Kodu: Y2).

Yani sürdürülebilirliği sağlamak, daha iyiye gitmek için bir takım çalışmalar yapılmalı. Cittaslow'un sürdürülebilir olabilmesi için, bu faaliyetlerin devamı için ileriye dönük çalışmalar yapılması lâzım. Bunu yetkililerin yapması lâzım. Kaymakamlığın işin içine girmesi lâzım. Artvin'in desteklemesi lâzım. Yani kurumların işbirliği içinde olması, ortak bir şekilde çalışmaların yürütülmesi lâzım (Katılımcı Kodu: Y4)

Unvanın sürdürülebilirliği kapsamında yukarıda değinildiği üzere, sakin şehir üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin faal varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. İlgili husus, aynı zamanda bir sakin şehir ölçütüdür. İlçede bu kapsamda yerel yönetim desteği ile kurulmuş olan ŞAVKADER gibi derneklerin varlığı önemlidir. Nitekim önceki bölümlerde ifade edildiği üzere, ilçedeki tek kadın derneği olan ilgili dernek ilçede sakin şehir kapsamında çok önemli çalışmalar yürütmekte ve bu bakımdan öncü rol üstlenerek birçok işletmenin takdirini toplamaktadır. Ancak yaşanan yerel yönetim değişikliği ile birlikte, yeni yönetim ile yaşanan anlaşmazlıklar neticesinde bu dernek müstakil olarak çalışmalara devam etmektedir. Hangi gerekçeyle olursa olsun ilçede böyle bir derneğin varlığına destek olmamak, sakin şehir mantığıyla çelişmekte olup unvanın sürdürülebilirliği açısından önemli bir kayıp olarak nitelendirilebilir.

Yerel kalkınmanın sağlanabilmesi için yerel sivil toplum kuruluşları, halk temsilcileri, üniversiteler, özel sektör firmaları gibi yerel aktörlerin işbirliği ile katılımcı gönüllü mekanizmaların oluşturulması ve mevcuttaki uygulamaların da güçlendirilmesi zorunludur (Sakinç, 2013). Başarılı işler yürütmüş sakin şehir kentlerine bakıldığında, bu şekilde işbirliği ile ortak çalışmalar yaptıkları görülmektedir (Hekimci, 2015; Uğurlu, 2019). Sakin şehir ile ilgili başarılı çalışmalar yürütülebilmesi ve sürdürülebilirlik için Şavşat'ın da siyasi ayrım gözetmeksizin ŞAVKADER gibi öncü çalışmalar yürüten derneklerle işbirliği içerisinde hareket etmesi, hatta bu tür yeni derneklerin kuruluşunu teşvik etmesi gerekmektedir.

Sakin şehir hakkında verilecek olan eğitimler ve bilgilendirme faaliyetleri unvanın yerel halk tarafından tam anlamıyla sahiplenilebilmesi ve uygulanabilirliği için önemlidir. Bu sayede sürdürülebilirliğe katkıda bulunulacaktır.

Cittaslowla ilgili çalışmalar yeterli değil. Bunlarla alakalı sorumlular, Cittaslowla yetkili kimse, onlarla ilgilenen insanlar kimse ilk önce onlar eğitilmeli. Onların biraz bilinçlenmesi lâzım ki, bizi yönlendirsinler. Yoksa herkes yani duyduğuyla hareket ettiği zaman işte olmuyor. Buna yönelik faaliyetlerin artırılması lâzım. İnsanlara bunların, faaliyetlerin sunulması lâzım. Yani görmemiz lâzım ki bunun bu faydası var (Katılımcı Kodu: Y4).

Önerilerim sakin şehrin ilkelerini tamamlamak için yönlennemiz lâzım... Halka tabii daha iyi anlatmak lâzım. En önemlisi de... Yani yalnız demekle

olmuyor. Yani memur da sakin şehre göre memur olmalı, esnaf da sakin şehre göre esnaf olmalı, kabullenmeli. Tabii ki trafik de ve yaşam da ona biraz aynı olmalı (Katılımcı Kodu: Y10).

Sakin şehrin sürdürülebilirliği kapsamında verilecek eğitimler ve bilgilendirme faaliyetlerinin, süreklilik arz edebilmesi önemlidir. CT kodlu katılımcı bu kapsamda bir sakin şehir üniversitesi, ya da üniversitede bir bölümün açılmasının, okullarda buna yönelik bir ders konulmasının gerekli olduğunu ve bu konuda sakin şehir Türkiye Koordinatörlüğünün de girişimlerde bulunduğunu şu sözlerle ifade etmiştir:

Madem sürdürülebilir kalkınma hedefleri gibi bir gerçeğimiz var. İşte içerisinde iklim değişikliği olan, sosyal projeler olan, kadın olan, çocuk olan, küresel ısınma olan, eğitim olan, sürdürülebilir 17 tane kalkınma hedefimiz madem uygulamaya geçiyor ya, hani şu anda kanunlar hep onlara göre çıkarılıyor. Madem o varsa bence o hedefler kapsamında ve bu Cittaslow kapsamında bence üniversitesinin de kurulması gerekiyor. Yani bir bölümü olmalı bunun veya dersler konulmalı. Sürdürülebilir kalkınma ile ilgili, Cittaslow kriterleri ile ilgili üniversitede öğrenciler yetiştirilmeli bence. O kadar çok gereksiz 2 yıllık bölümler varken bu kadar önemli konularda bir bölüm açılmaması da yani bence bir tezat. Bence bir an önce açılmalı hatta bu okul, üniversite. Hani çalışma yürütülüyor. Bunun da bilgisini vereyim. Özellikle bu Cittaslow'un bilim kurulu üyeleri bu konuyla ilgili çalışma yürütüyor şu anda. Üniversite, bölüm açmak istiyorlar. Bunun teklifini de aslında sunmuşlar bakanlığa. Yani ders konulmalı bence. Ya üniversiteye, ya ilkokula ya ortaokula. Özellikle Cittaslowlara konulmalı bu ders yani...

Sakin şehrin anlamı hakkında eğitimler verilmesi ve bilgilendirmeler yapılması konusu son derece önemli bir mesele olup yazında yer alan birçok çalışmada bu konuya yer verilmiştir (Keskin, 2010; Karadeniz, 2014; Donat ve Yavuzçehre, 2016a; Ak, 2017). Nitekim bu kapsamda sakin şehir ölçütlerinin bulunması da konunun önemini gözler önüne sermektedir.

Ayrıca sakin şehir üyesi ilçelerde yerel yönetim değişiklikleri ile yaşanabilecek sakin şehri sahiplenme sorununun ortadan kalkması, bir kalkınma modeli olan sakin şehrin siyasi görüş farklılıkları ve kutuplaşmalardan kaynaklı sıkıntılara maruz kalmaması ve unvanın sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi açısından, sakin şehir hareketi ve buna yönelik faaliyetlerin ayrı bir oluşum üzerinden yürütülmesi gerekliliği de şu şekilde ifade edilmiştir:

Bence Cittaslow'u madde olarak belediyeler desteklemeli ama artık belediyelerin siyasetinden uzak bir birlik altında, bir vakıf altında toplanmalı. Çünkü eğer siyasi bakılırsa, şu anda diyelim ki 17 tane ilçe mi var

Türkiye’de, bunların belki de sadece 10 tanesi Cittaslow olarak kalabilecek veya sürdürülebilirliği belki 10 tanesinde var. Yani sürdürülebilirlik için siyasetten uzak tutulmalı. Bir dernek, bir vakıf, bir birlik altında yürütülmeli. Ama belediyeler maddi olarak desteklemeli... (Katılımcı Kodu: CT).

Yine aynı katılımcı bunun yanı sıra, ilçe halkının sakin şehir unvanını daha iyi sahiplenebilmesi, farkındalıklarının artması ve bu doğrultuda hareket edebilmeleri amacıyla, ilçede yaşayanlardan sakin şehir vergisi alınması gerekliliğini; ilçeyi ziyaret edenlerin de yine ilçe girişinde belli bir bedel ödemesi gerekliliğini, böylece unvanın değerinin insanlar tarafından daha iyi anlaşılabileceğini ifade etmiştir. İlgili ifade şu şekildedir:

Bu ilçede yaşayan insanlardan belediye bir vergi almalı ki bunun daha çok farkındalığı olsun. İnsanlar bunun geri dönüşünün farkında olsun. Bence bu ilçede yaşayan insanlar, marka değere sahip olduklarının farkına varmaları için, nasıl su parası, ilân reklâm vergisi gibi vergiler veriyorsa Cittaslow vergisi de vermeli bence. Bu vatandaşların üzerine bu görevi yüklersek daha çok farkındalık oluşturur. Bu konuda aslında hani kanun teklifi gibi birşey olmalı bence. Böyle bir şey olmalı diye düşünüyorum ben ve bunu ben genel kurul toplantılarında hep dile getiriyorum. Herkes olumlu karşılıyor. Bence de olmalı. Çünkü hani dediğim gibi insanlar bunun vergisini verirse farkındalığı artar... Bunu hani bakanlığın da bunun önünü açması lâzım. Özellikle Cittaslow ilçelerinin belediye meclislerine bu konuda yetki vermesi lâzım ... Hatta yazın buraya ziyarete gelenlere de bi kumbara koyup bu ilçeye girişte bi para alacaksın. Hani bu kapanlar var ya otobandaki yollarda, nasıl ki otoyoldan geçerken önün kesiliyor da bi bedel ödüyorsun ya bunun da bir bedeli olmalı bence. Bedeli olan herşeyin bir kıymeti vardır çünkü. Daha değerlidir (Katılımcı Kodu: CT).

Genel itibariyle sakin şehrin sürdürülebilirliği ve üyelik kapsamındaki faaliyetlerin kesintisiz bir şekilde uygulanabilirliği konusu birçok araştırmada yer verilen bir husustur (Mayer ve Knox, 2006; Tekin, 2018; Ak, 2018; Özmen ve ark., 2016; Şahin ve Kutlu, 2014; Doğan ve ark., 2014; Çıtak, 2016; Donat ve Yavuzçehre, 2016a). Ayrıca pek çok araştırmada sakin şehrin yerel yönetimin yürütücülüğünde bir hareket olmasının unvanın sürdürülebilirliği için bir risk teşkil ettiğine yer verilmiş olup; bu konuda bu araştırmayla örtüşen bulgular mevcuttur. Örnek vermek gerekirse, Ak (2018) tarafından sakin şehir Yenipazar’da yapılan bir araştırmada ilçede 2009-2014 yılları arasında başkanlık görevini yürüterek ilçeye sakin şehir unvanı kazandıran belediye başkanının yerine bir sonraki seçim döneminde başka bir başkan gelmesi nedeniyle, sakin şehir unvanının sürdürülebilirliğinde belediye başkanının rolü araştırılmış ve ilçeye önceki başkan tarafından kazandırılan yavaş kent unvanının

yeni başkan döneminde sürdürülebilir kılınmadığı görülmüştür. Bu durumun yaşanmasında yerel yöneticilerin rolü olduğu kadar halkın konu ile ilgili yeterli bilgi ve bilinç sahibi olamaması da etkili olmuştur. Ayrıca çalışmada yavaş kent olmanın sadece belediyelerin ya da yerel yöneticilerin tek başına sürdürmesi gereken bir iş olmaması gerektiği, sivil bir inisiyatif haline getirilmesi gerektiği ve kamu sektörü-özel sektör-sivil toplum kuruluşlarının işbirliğinin sağlanmasının gerekli olduğu da vurgulanan hususlar arasında olup, bu çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir. Şahin ve Kutlu (2014) ise, sakin şehrin uygulanabilirliği ve sürdürülebilir kalkınmaya olumlu yönde etki edebilmesi için üye kentlerde bu konuda istekli, birliğin ilkelerine bağlı ve vizyon sahibi yöneticilerin olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca Özmen ve ark. (2016) tarafından yapılan çalışmada da ülkemizdeki üye kentlerden belediye başkanı seçimlerle değişmemiş olanlarda, sakin şehir sürecinin kesintisiz ve belediye imkânları ile ilerlediği, ancak seçimlerle yerel yönetim değişikliği yaşayan kentlerde ise, sürecin kesintiye uğradığı ve bu nedenle sakin şehir ölçütlerinden en önemlisinin; sakin şehir felsefesinin halka benimsetilmesi ve farkındalığı olduğuna dikkat çekilmiştir.

Şavşat'ta da sakin şehri doğrudan ilgilendiren ve belki de en önemli sorun olarak nitelendirilebilecek husus, unvanın sürdürülebilirliğine yöneliktir. Sakin şehrin yerel yönetimler elinden yürütülen bir hareket oluşu nedeniyle, yönetimin seçimlerle el değiştirmesi neticesinde, hareketin kaderi ve geleceği tamamen yeni yönetimin göstereceği ilgi, önem ve çabaya bağlı kalmaktadır. Bu bakımdan diğer üye ilçelerde olduğu gibi Şavşat'ta da üyeliğin alınmasından ziyade unvanın sürdürülebilirliğinin önemli olduğu ve yaşanan yerel yönetim değişikliklerinin unvanın sürdürülebilirliğini tehlikeye düşürmemesi için halkın unvanı sahiplenerek bu konudaki farkındalıklarının artırılmasının, üyeliğin belediyenin tek başına yürütücülüğünden çıkarılarak sivil bir inisiyatif haline getirilmesinin ve kamu, özel sektör ve STK'ların işbirliğinin sağlanmasının önemli olduğu görülmektedir.

4 SONUÇ VE ÖNERİLER

Sakin şehir yaklaşımı ve uygulamalarının sürdürülebilir yerel kalkınmaya olan etkilerinin Şavşat ilçesi örneğinde ortaya çıkarılması amacıyla ele alınan bu araştırmada, araştırma amacına ulaşılabilmesi için nitel ve nicel veri toplama araçlarının bir arada kullanıldığı karma yöntemden istifade edilmiştir. Nicel araştırma yöntemi olarak, Şavşat ilçe merkezinde ikamet eden 274 kişiye sormaca uygulanmıştır. Nitel araştırma yöntemi kapsamında ise, paydaş öbekleriyle yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler ve ilçe ziyareti boyunca gözlemler yapılmıştır.

Şavşat ilçe merkezinde ikamet eden halkla yapılan sormaca çalışmalarının analizi ile elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

- Sormacanın birinci bölümünü oluşturan nüfus bilimsel özelliklere bakıldığında katılımcıların çoğunluğunun (%62,8) erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Yaş aralığı açısından sormacaya en çok katılım sağlayan bireyler sırasıyla 18-34 ve 35-49 yaş aralığındadırlar. Katılımcıların çoğunluğu (%41,6) lisans mezunu olup, onu sırasıyla lise (%24,5) ve ön lisans (%16,4) mezunları izlemektedir.
- Sormacanın ikinci bölümü, katılımcıların sakin şehir hakkındaki genel bilgi ve farkındalığını tespit etmeye dayalı 7 sorudan oluşmaktadır. Bu kapsamda sorulan ilk soruya bakıldığında katılımcıların sakin şehir kavramını duyunca akıllarına en çok gelen ilk üç kavramın, “turizmin geliştirilmesi” (%18,3), “salyangoz logosu” (%18,1), “tarihi ve kültürel dokunun (gelenek ve göreneklerin) korunması” olduğu görülmüştür. Bu sonuç, ilçede en önemli ekonomik faaliyet olarak görülen turizm sektörünün, sakin şehirle birlikte daha da geliştiğinin göstergesi olarak nitelendirilebilir. Ayrıca bu sonuç, sakin şehirle birlikte ilçedeki tarihi ve kültürel dokunun korunmasına daha fazla önem verildiğini de göstermektedir.
- Katılımcıların tamamına yakını (%99,6), ilçenin sakin şehir unvanına sahip olduğunu bilmektedir.

- Şavşat’ın “sakin şehir (Cittaslow)” üyelik sürecinde halka bilgilendirme yapıldı mı?” sorusuna, katılımcıların %57,9’u evet veya hayır şeklinde cevap vermiş olup kalanı “fikrim yok” seçeneğini işaretlemiştir. Görüş beyan edenlerin %75’inin cevabı olumludur.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu (%37,5), ilçenin sakın şehir olacağından/olduğundan ilk defa belediyenin bilgilendirmesiyle haberdar olmuş, bunu sırasıyla; “Yazılı ve / veya görsel basın (Gazete, televizyon vb.)” (%32,2) ve “Sosyal çevre (Muhtar, arkadaş vb.)” (%24,9) aracılığıyla haberdar olanlar takip etmiştir.
- Katılımcıların yarısından fazlası (%64,4), ilçenin ne zaman sakın şehir ilân edildiğini bilmekle birlikte, büyük çoğunluğu (%68,3) ilçede sakın şehir üyeliği için yapılan çalışmalara ilk olarak ne zaman başladığını bilmemektedir.
- %89,3’lük bir katılımcı, ilçenin “sakin şehir” olmasından memnun olmasına rağmen, düşük de olsa %10,7’lik bir kesim bu durumdan memnun değildir.
- Sakin şehir uygulamalarının Şavşat’ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına olan etkileri halkın görüşleriyle değerlendirildiğinde, sakın şehrin ilçeyi sosyal, ekonomik, çevresel açıdan ve genel itibarıyla de sürdürülebilir yerel kalkınma açısından olumlu yönde etkilediği ancak bu etkinin henüz orta düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim sosyal, çevresel ve ekonomik etkilere ilişkin tüm önermelerin ortalaması sırasıyla; 3,18, 3,17 ve 3,08’dir.
- Sosyal etkilere ait önermelere verilen cevaplar ve ortalamaları incelendiğinde, sakın şehrin ilçeye sosyal açıdan en çok sağladığı katkının ilçenin tanıtımına (3,92) yönelik olduğu görülmektedir. Ayrıca çıkan sonuçlara göre sosyal açıdan düzeyi nispeten yüksek diğer etkiler ise, sakın şehrin ilçeye değer kattığı (3,88) ve gelenek, görenek, tarihi ve kültürel değerlerin korunmasını teşvik ettiği (3,62) yönündedir. Üyeliğin ilçeye en az sağladığı katkı ise, sakın şehrin ilçeden dışarıya göçü yavaşlatmasına (2,31) yöneliktir. Sosyal açıdan düzeyi nispeten düşük diğer etkiler ise, sakın şehrin ilçeye geri dönüşü

(tersine göçü) artırdığı (2,36) ve ilçe yönetimi ile ilgili kararlarda halkın daha fazla katılımını sağladığı (2,78) ile ilgilidir.

- Ekonomik etkiler açısından incelendiğinde, sakin şehrin ilçeyi en çok turizm açısından etkilediği görülmektedir. Nitekim çıkan sonuçlara göre en yüksek ortalamaların sırasıyla; “Turizm sektörünün canlanmasını / gelişmesini sağlamıştır” (3,69), “Turizme yönelik faaliyetlerin / işletmelerin sayısı artmıştır” (3,61) ve “Turistik işletmelerin (restoran, otel vb.) hizmet kalitesi artmıştır” önermelerine yönelik olduğu görülmektedir. Ayrıca turizme yönelik yaşanan gelişmenin de etkisiyle, ilçedeki yerel ürünlerin üretim ve pazarlanma imkânlarında artış yaşandığı (3,26), inşaat ve konut piyasasında canlanmanın sağlandığı (3,26) ve kadın girişimci sayısının arttığı (3,11) da ortaya çıkmıştır. Sakin şehrin ilçeye en düşük etkisinin yörede yeni iş sahalarının açılması ile istihdam artışına katkı sağlamasına (2,73) yönelik olduğu görülmektedir. Sakin şehrin ilçeye en düşük diğer etkilerinin ise, sırasıyla yerel halkın gelir düzeyinin arttığına (2,83) ve yerel üretici ile esnafın gelirinin arttığına (2,94) yöneliktir. Bu durum, sakin şehrin yerel üretici ve esnafa yansımalarının yerel halka yansımalarından daha fazla olduğu yönünde değerlendirilebilir.
- Sakin şehrin ilçeye olan çevresel etkilerine bakıldığında ise, sakin şehirle birlikte ilçede çevresel açıdan en çok doğal dokunun korunmaya çalışıldığı (3,33), yöresel mimarinin desteklendiği (3,24) ve yöresel kimliği ortaya çıkarmaya yönelik şehir planlama çalışmalarına başlandığı (3,20) görülmektedir. Ayrıca ilgili sonuçlara göre yörenin biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynaklarının da daha fazla korunmaya başlandığı (3,15) ve halkta çevreyi ve doğal kaynakları koruma bilinci ve hassasiyetinin de arttığı (3,11) ortaya çıkmıştır. Sakin şehrin çevresel açıdan ilçeye en düşük etkisi ise, ilçedeki altyapı sorunlarının azalmasına (2,86) yöneliktir.
- Sakin şehir üyeliği ve bu kapsamda yürütülen faaliyetlerin ilçenin sürdürülebilir kalkınması üzerinde olumlu etkileri olup olmadığına yönelik Wilcoxon testi yapılmıştır. 3 temel değerine göre, sakin şehir uygulamasının SYK’ya genel etkileri ile sosyal ve ekonomik etkileri hususunda katılımcı

görüşlerinin olumlu yönde anlamlı farklılık oluşturduğu, çevresel etkiler açısından ise oluşturmadığı görülmektedir. Buna göre H1 ana hipotezi ile ona bağlı olarak oluşturulan H1a ve H1b hipotezleri kabul edilmiş H1c hipotezi ise reddedilmiştir.

- Sakin şehir uygulamalarının yerel halkın görüşlerine bağlı olarak ortaya konacak etkilerinin katılımcıların nüfus bilimsel özelliklerine göre değişip değişmediğinin belirlenmesi amacıyla, hipotez testleri yapılmıştır. Çıkan sonuçlara göre, sakin şehir üyeliği / uygulamalarının Şavşat'ın SYK'sına hem genel anlamda hem de alt boyutlar olan sosyal, ekonomik ve çevresel açıdan etkilerinin katılımcıların cinsiyetine göre değişmediği görülmüştür. Bu nedenle H2 ana hipotezi ve ona bağlı olarak oluşturulan H2a, H2b ve H2c alt hipotezleri reddedilmiştir.
- Yaş değişkeni açısından yapılan bir sonraki ana hipotez ve onun alt hipotezlerine yönelik olan testin sonuçlarına bakıldığında ise, yaşa göre genel anlamda SYK'ya olan etkilerine ve sosyal, ekonomik ve çevresel etkilere yönelik herhangi bir görüş farklılığı olmadığı görülmüş ve bu nedenle H3 ana hipotezi ve ona bağlı olarak oluşturulan H3a, H3b ve H3c alt hipotezleri reddedilmiştir.
- Eğitim değişkeni açısından yapılan test sonuçlarına bakıldığında zaman, sakin şehir uygulamalarının ilçenin genel itibarıyla SYK'sına olan etkileri ile sosyal ve çevresel açıdan etkilerinin eğitim durumuna göre değiştiği görülmektedir. Görüş farklılıklarının hangi öbekler arasında olduğunu tespit edebilmek için yapılan Dunnett's C Post-Hoc testi yapılmıştır. Buna göre katılımcılar arasında lise mezunlarının, lisans mezunlarına göre SYK'ya genel etkiler ile sosyal, çevresel etkiler boyutuna yönelik yargılara daha fazla katılım gösterdikleri ve bu ifadelerle karşı daha duyarlı oldukları görülmüştür. Ekonomik etkiler açısından ise, katılımcıların eğitim değişkenine göre istatistiki düzeyde anlamlı bir görüş farklılığı olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu nedenlerden dolayı; H4 ana hipotezi ile H4a ve H4c alt hipotezleri kabul edilmiş, H4b alt hipotezi ise reddedilmiştir.

- İkamet süresi açısından çıkan sonuçlara bakıldığında ise, katılımcıların ilçede ikamet süresine göre sosyal etkiler yönünden istatistiki açıdan anlamlı görüş farklılıkları olduğu görülmüştür. LSD Post-Hoc Testi sonuçlarına göre katılımcılar arasında ilçede 6-10 yıl arasında ikamet edenlerin (149,5), 1-5 yıl arasında ikamet edenlere (109) göre ve 15 yıldan fazla ikamet edenlerin (145,62), 1-5 yıl arası ikamet edenlere (109) göre sosyal etkiler boyutuna yönelik yargılara daha fazla katılım gösterdikleri ve bu ifadelerle karşı daha duyarlı oldukları tespit edilmiştir. Ancak genel anlamda SYK'ya etkiler ile ekonomik ve çevresel etkiler yönünden herhangi bir görüş farklılığı olmadığı ortaya çıkmıştır. Buna göre H5 ana hipotezi ve H5b ve H5c alt hipotezleri reddedilmiş, H5a alt hipotezi ise kabul edilmiştir.
- Bir sonraki hipotez (H6) açısından çıkan test sonuçlarına bakıldığında, sakin şehir üyeliği/ uygulamalarının ilçenin SYK'sına genel anlamdaki ve alt boyutlar olan sosyal, ekonomik ve çevresel açıdan etkilerinin katılımcıların mesleğine göre değiştiği görülmektedir. LSD Post-Hoc Testi sonuçlarına göre katılımcılar arasında ev hanımlarının, öğrencilerin ve esnafların, memurlara ve ev hanımlarının da emeklilere göre sosyal etkiler boyutuna yönelik yargılara daha fazla katılım gösterdikleri ve bu ifadelerle karşı daha duyarlı oldukları görülmüştür. Ekonomik etkiler açısından öğrenciler ve esnaflar memurlara göre ekonomik etkiler boyutuna yönelik yargılara daha fazla katılım göstermiştir. Çevresel etkiler boyutuna yönelik yargılara ise, öğrenciler ve ev hanımları memurlara göre; öğrenciler ve işçiler de emeklilere göre daha fazla katılmışlardır. Genel anlamda SYK'ya etkiler boyutuna yönelik yargılara ise ev hanımları, öğrenciler ve esnafların memurlara göre daha fazla katılım gösterdikleri görülmüştür. Sonuçta H6 ana hipotezi ile H6a, H6b ve H6c alt hipotezleri kabul edilmiştir.
- Son hipotez (H7) açısından çıkan test sonuçlarına bakıldığında ise, ilçenin sakin şehir ilân edilmesinden memnun olanlar ve memnun olmayanlar arasında sosyal, ekonomik, çevresel ve genel anlamda SYK'ya etkiler hususunda istatistiksel düzeyde anlamlı görüş farklılıkları bulunduğu görülmektedir. Buna göre ilçenin sakin şehir ilân edilmesinden memnun olanlar, memnun olmayanlara kıyasla, sakin şehrin ilçenin SYK'sına sosyal,

ekonomik, çevresel ve genel anlamda etkilerinin daha fazla olduğunu düşünmektedirler. Bu nedenden dolayı H7 ana hipotezi ve ona bağlı olarak oluşturulan H7a, H7b ve H7c alt hipotezleri kabul edilir.

Paydaş öbekleriyle yapılan derinlemesine görüşmelerin içerik analizi neticesinde elde edilen sonuçlar özetle aşağıda sıralanmaktadır:

- Sakin şehir yaklaşımı ve uygulamalarının ilçenin SYK'sına olan sosyal etkileri toplamda 9 başlıktan oluşmaktadır. “SE-1. İlçenin Reklâm ve Tanıtımı” en fazla katılımcının görüş bildirdiği etki olmuştur. Bunu sırasıyla, “SE-2. İlçeye Katılan Değer” ve “SE-3. Gelenek-Görenek-Tarihi ve Kültürel Değerler” etkilerinin takip ettiği görülmektedir. En az sayıda katılımcının görüş bildirdiği etki ise, “SE-9. Sosyal Sorumluluk Projeleri”dir. Görüş bildiren katılımcı sayıları açısından sosyal etkilere bakıldığında, sakin şehir yaklaşımı ve uygulamalarının ilçeye sosyal açıdan en çok reklâm ve tanıtım açısından katkı sağladığı, ilçeye değer kattığı ve ilçenin gelenek, görenek, tarihi ve kültürel değerlerine etki ettiği söylenebilir. Görüş sayıları açısından bakıldığında ise, en çok görüş sayısına sahip sosyal etkinin “SE-1. İlçenin Reklâm ve Tanıtımı” olduğu ve bunu “SE-3. Gelenek-Görenek-Tarihi ve Kültürel Değerler” etkisinin takip ettiği görülmektedir. En az sayıda görüş bildirilen etki ise, “SE-7. İlçede Düzenlenen Sosyal Etkinlikler”dir. İlgili sonuçlar, sormaca sonuçlarına paralellik göstermekte olup, sakin şehir ile birlikte yazılı/görsel basın aracılığı ile ve çeşitli tanıtım programları ile ilçenin sosyal açıdan en çok ulusal ve uluslararası tanınırlığının arttığı ortaya çıkmıştır. Çıkan sonuçlar genel olarak ele alındığında, katılımcılara göre sakin şehrin Şavşat'ın SYK'sına etkilerinin ağırlıklı olarak olumlu şekilde gerçekleştiği görülmektedir.
- Paydaş öbekleriyle yapılan derinlemesine görüşmelerin analizi neticesinde ekonomik etkiler 8 başlık altında toplanmaktadır. Paydaş öbek katılımcılarının tamamına yakını (33 katılımcıdan 29'u) sakin şehrin ilçeyi “EE-1. Turizm” açısından etkilediğini ifade etmişlerdir. İlgili etki türü aynı zamanda en çok görüş sayısına sahip etki türüdür. Hem katılımcı hem de görüş sayıları itibarıyla, “EE-1. Turizm”i takip eden etki türleri sırasıyla “EE-

2. Tarımsal Üretim, Üreticiler ve Yerel Pazar”, “EE-3. Yerel Üretici ve Esnaf”tır. En az sayıda katılımcının görüş bildirdiği etki ise, 2 tane olup bunlar “EE-7. Yerel Girişim ve İstihdam” ve “EE-8. Proje ve Desteklemeler”dir. En az görüş sayısına sahip etki türü ise, “EE-7. Yerel Girişim ve İstihdam” olarak ortaya çıkmıştır. İlgili sonuçlar sormaca sonuçları ile benzerlik göstermekte olup, buna göre sakin şehrin ilçeyi ekonomik açıdan en çok etkilediği sektörün turizm olduğu görülmektedir. Katılımcıların etkilere cevap verme şekillerine bakıldığında sakin şehrin ilçeyi ağırlıklı olarak olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılabilir. Ayrıca görüş bildiren katılımcı ve görüş sayılarına göre, sakin şehrin sosyal ve çevresel etkilere nispeten ilçeyi en çok ekonomik açıdan etkilediği ortaya çıkmıştır.

- Sakin şehrin ilçenin SYK’sına olan çevresel etkileri, 9 başlık altında toplanmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu, sakin şehrin ilçedeki “ÇE-1. Görsel Kirliliğin ve Trafik Gürültüsünün Azaltılması” üzerinde etkisi olduğuna yönelik görüş beyan etmişlerdir. Bunu “ÇE-2. Yöresel Mimarinin Desteklenmesi” etkisi takip etmektedir. En az katılımcı tarafından görüş beyan edilen etki türü ise, 3 tane olup bunlar; “ÇE-7. Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı”, “ÇE-8. Atık Yönetimi Uygulamaları” ve “ÇE-9. Şehir İçindeki Nitelikli Yeşil Alanlar”dır. Görüş sayıları itibarıyla en çok görüş sayısına sahip olan etki türlerinin ise sırasıyla; “ÇE-3. Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Kaynakların Korunması”, “ÇE-1. Görsel Kirliliğin ve Trafik Gürültüsünün Azaltılması” ile “ÇE-2. Yöresel Mimarinin Desteklenmesi” olduğu ortaya çıkmıştır. En az görüş sayısına sahip etki türleri 4 tane olup bunlar; “ÇE-6. Sokak Hayvanlarının Korunması”, “ÇE-7. Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımı”, “ÇE-8. Atık Yönetimi Uygulamaları” ve “ÇE-9. Şehir İçindeki Nitelikli Yeşil Alanlar” şeklindedir. İlgili sonuçlar, sormaca sonuçları ile kısmen benzerlik göstermektedir. Görüş bildiren katılımcı ve görüş sayıları ile görüş şekillerine bakıldığında, sakin şehrin ilçeyi çevresel açıdan ağırlıklı olarak olumlu şekilde etkilediği ancak ekonomik ve çevresel etkilere nispeten etki düzeyinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Sormaca ve derinlemesine görüşmelere yönelik bulgular ve ilçede edinilen gözlemlere dayanarak çıkan sonuçlar birlikte ele alındığında, sakin şehir yaklaşımının ilçe halkını genel itibariyle en çok sosyal yönden, bununla birlikte özellikle ticari işletmeler başta olmak üzere paydaşları ise, en çok ekonomik açıdan etkilediği söylenebilir. Diğerlerine nispeten en düşük olumlu etkinin ise, çevresel açıdan olduğu ortaya çıkmıştır. Sakin şehir yaklaşımının sosyal yönden ilçeye en büyük katkısının ilçenin markalaşması ile birlikte ilçenin ulusal ve uluslararası tanıtımına yönelik olduğu görülmüştür. Ayrıca sakin şehir ilçeye değer katmıştır. İlçenin sakin şehir olması insanlardaki bakış açısını kısmen değiştirmiş, ilçede gelenek, görenekler ile tarihi ve kültürel değerlere daha çok önem verilmeye başlanmıştır. Bu durum ilçede düzenlenen sosyal etkinliklerde de kendisini göstermeye başlamış olup, hem ilçedeki festivaller daha kapsamlı ve sakin şehri de içine alacak şekilde düzenlenmeye başlamış hem de ilçede Dünya Cittaslow Günü gibi sakin şehirle ilgili yeni etkinlikler yapılmaya başlanmıştır.

Ekonomik açıdan ise, en çok turizm sektörü etkilenmiş olup ilgili sektörde yaşanan artışa paralel bir şekilde ve ilçenin sakin şehir olmasından kaynaklı olarak, ilçede yerel ürünlere olan talep artmıştır. Bunun neticesinde özellikle kadınlar başta olmak üzere, hem sakin şehirle birlikte kurulan yerel ürün pazarındaki üretici sayısı artmış hem de ilçede yerel ürün üreten satan işletmeler sayıca artmıştır.

Çevresel açıdan da yerel ürünler ile tarihi ve kültürel değerlere verilen önemin de etkisiyle, ilçenin biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynakları daha fazla korunmaya, yöresel mimari desteklenmeye ve ilçedeki doğal doku korunmaya çalışılmıştır. Ayrıca yerel halkta çevre bilinci ve hassasiyetinin artması da sakin şehrin ilçeye çevresel açıdan bir diğer önemli etkisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özetle tüm bu etkiler, ilçenin sakin şehir ilânından sonra geçen kısa zaman zarfında (yaklaşık 4-5 yıl) gerçekleşen ve ilçenin sürdürülebilir yerel kalkınmasına ivme katan önemli etkiler olarak nitelendirilebilir. Ayrıca çıkan sonuçlara göre; sosyal, ekonomik ve çevresel etkilerin birbirleriyle bağlantılı olduğu ve birbirini doğrudan ya da dolaylı olarak etkilediği de görülmektedir.

Araştırma için elde edilen bulgular ve edinilen gözlemler neticesinde Şavşat'ta sakin şehir sürecini etkileyen ve çözülmesi beklenen bir takım sorunlar da söz konusudur.

En temel sorunların; altyapı, turizm sektöründeki hizmet kalitesi ile unvanın sürdürülebilirliği konusunda yaşandığı tespit edilmiştir.

Altyapı anlamında kış mevsimi başta olmak üzere, ilçedeki ana ulaşım aksı olan Artvin-Ardahan güzergâhındaki olumsuz hava koşullarının getirdiği ulaşım (yol) sıkıntıları, ilçe merkezinde özellikle sakin şehirden sonra yazın ilçe nüfusunun kalabalıklaşması ile daha da artan trafik ve park sorunu ile ilçedeki turistik güzergâhlarda yaşanan çöp sorunu ve ilçe turizminin can damarı olan Karagöl'ün bulunduğu Meşeli Köyü'nde kanalizasyon sisteminin olmayışı nedeniyle yaşanan çevre kirliliği, en önemli sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özellikle turizm sektöründeki işletmeleri ilgilendiren hizmet kalitesi ile ilgili başlıca sorunlar ise; ilçede nitelikli tesislerin, sakin şehir sonrasında nispeten artmış olmakla birlikte, halen sayıca yetersiz olması ve işletmelerde kalifiye eleman yetersizliğidir. Nitekim faal nüfusun ilçe dışına göç etmesi nedeniyle, ilçede personel hareketliliği (sirkülasyonu) fazla olup, bu durum işletmelerdeki hizmet kalitesini düşürmektedir. İlçede nitelikli personel bulunamamasından dolayı, bazı işletmeler tesislerinde ilçe dışından getirdikleri elemanları çalıştırmaktadır. Çalıştıracak eleman bulamayan bazı tesisler ise, zaman zaman işletmelerinde aile bireylerini çalıştırmaktadır.

Bunun yanı sıra, ilçe merkezinin turizm anlamında gerek konaklama işletmecileri gerekse esnaf açısından kışın yaşanan ve ölü sezon olarak nitelendirilebilecek durgunluğun önüne geçilebilmesi adına ilçede turizmin on iki aya yayılması, sonbahar ve kış turizminin canlanması adına bir takım planlama ve çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Zira kışın ilçede başta turizmi doğrudan ilgilendiren alanlar başta olmak üzere, işletmelerde yaşanan durgunluk nedeniyle işletmeler girdi maliyetlerini karşılayamamakta ve bu durum, işletmecilerin işçi çıkartmalarına ya da işyerlerini tamamen kapatmalarına sebep olmaktadır.

Sakin şehir sonrasında ilçeden dışarıya olan göçlerin nispeten azaldığı ve ilçeye mevsimsel olarak geriye dönüşlerin yaşanmakta olduğu söylenebilir. Ancak yaşanan geriye dönüşler ağırlıklı olarak emekli kesimden kaynaklanmakta olup, henüz tam olarak faal nüfus anlamında ilçeye geri dönüşlerin yaşandığı söylenemez.

Uzun yıllardır yaşanmakta olan göçle birlikte ilçede yaşanan en önemli sorun, üretimin giderek azalmasıdır. Sakin şehir üyeliği sonrasında özellikle yerel ürünlere yönelik talebin artması ile birlikte, ilçede nispeten tarımsal ve hayvansal üretimin gelişmeye başladığı söylenebilir. Nitekim ekilmeyen toprakların ekilmeye başlanması, insanların yerlerine sahip çıkmaya başlaması ile arazi ve miras davalarının artması bu durumun bir göstergesidir.

Sakin şehir üyeliği ile birlikte, ilçede özellikle turistik açıdan işlek olan bazı yerler başta olmak üzere, gayrimenkul ve emlak fiyatlarında aşırı artışlar yaşandığı görülmektedir. Nitekim Yavuzköy gibi noktalarda arsaların astronomik değerlerle satılması, ilçe merkezindeki ev kiralarının aşırı artışı bu durumun göstergeleri arasındadır.

Öte yandan Şavşat'ta sakin şehir yaklaşımı ve uygulamalarında yaşanan en büyük sorun, unvanın sürdürülebilirliğine yöneliktir. İlçede yerel yönetimin el değiştirmesi neticesinde Cittasow kapsamında yürütülen bazı faaliyetlerin duraklamaya uğradığı görülmektedir. Bunun yanı sıra belediye tarafından harekete yönelik yapılan bilgilendirme ve toplantılara halkın katılım düzeyi düşüktür. Bu bakımdan halkın sakin şehre yönelik bilinç ve farkındalık düzeyinin yetersiz kalarak unvanın ve bu kapsamda yapılan faaliyetlerin halk tarafından yeterince sahiplenilemediği de görülmektedir. Son olarak unvana yönelik yapılan çalışmalarda, özellikle son yıllarda ilçedeki kamu-özel sektör ve STK'ların yeterince işbirliği içerisinde olmadığı da ortaya çıkmıştır.

Araştırma neticesinde elde edilen bulgular ve ilçedeki gözlemlerden yola çıkarak sakin şehir yaklaşımı ve uygulamalarının Şavşat'ın sürdürülebilir yerel kalkınmasına olan olumlu etkilerinin artırılması ve olumsuz etkilerinin azaltılması için geliştirilen öneriler ise şu şekilde sıralanabilir:

- Unvanın halk tarafından yeterince sahiplenilebilmesi ve sakin şehir kapsamında yapılan çalışmaların ilçenin sürdürülebilir yerel kalkınmasına olumlu yönde etki edebilmesi için, harekete yönelik sürekli hale gelen ve halka yönelik olan bilgilendirme, tanıtım ve farkındalık oluşturma çalışmaları son derece önemlidir. Bu kapsamda öncelikle belediye personeli, diğer kamu çalışanları ve ilçe genelindeki muhtarlar olmak üzere, yerel halk sürekli

olarak ve düzenli aralıklarla eğitilmeli, faaliyetler hakkında bilgilendirilmeli ve harekete yönelik yeterli düzeyde farkındalık sağlanmalıdır. İlçede yapılan genel bilgilendirme toplantılarına halkın katılım düzeyinin düşük olduğu göz önüne alındığında, halka yönelik verilecek eğitimler için belediyede bu kapsamda eğitim alanlar tarafından ilçedeki mahalleler, işletmeler, esnaflar ve yerel ürün pazarı dolaşarak yerelde öbekler halinde sakin şehir eğitimleri verilebilir. Köylerde ise muhtarlar ve köyün önde gelenleri aracılığıyla köy halkına bu eğitimlerin verilmesi sağlanabilir. Bu kapsamda ilçede yer alan meslek yüksekokulunda, ilköğretim ve liselerde sakin şehrin bir ders olarak verilmesi sağlanabilir.

- İlçenin görünürlüğü yüksek belli alanlarına konulan ekranlar aracılığıyla, sakin şehri ve ölçütlerini anlatan görsel reklâmlara yer verilebilir. Yine aynı ekran aracılığıyla, ilçede bu kapsamda yapılan ve yapılması planlanan çalışmalara yer verilerek akılda kalıcı bir etki oluşturulabilir.
- Katılımcılık ilkesi gereği faaliyetlerin belirlenmesi ve planlanması aşamasında akabinde tamamlanan faaliyetlere ilişkin sorunların ve sonuçların tespitinde paydaş öbeklerine yönelik devreli (periyodik) sormaca çalışmaları gerçekleştirilmeli ve süreç izleme ve değerlendirmeye konu edilmelidir.
- Belediye bünyesinde çalışan sakin şehir temsilcisinin tek başına bu ciddi oluşumu yürütmesinin zorluğu göz önüne alındığında, temsilcinin başkanlığında belediye bünyesinde bir sakin şehir biriminin kurulması ve birimdeki personellerin eğitilerek bu kapsamda yeterli donanıma sahip olmalarının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. İlgili birimde çalışacak personeller gönüllülük esasına dayalı olarak gerekli özveri ve çabayı gösterecek personellerden seçilmelidir.
- İlçenin sakin şehir unvanına sahip olması nedeniyle ilçeye yönelik yapılan tanıtım çalışmaları, ilçedeki koruma-kullanma dengesi göz önünde bulundurularak yapılmalıdır.
- İlçede engellilere yönelik çalışmalar, artırılmalıdır. Kaldırımlar, engellilere yönelik düzenlenmelidir. Engellilerin toplumda daha faal rol alabilmesi için

engellilere yönelik mobil uygulamalar geliştirilmeli ve engellilere yönelik sosyal etkinlikler düzenlenmelidir. Engellilerin ve ailelerinin vakit geçirebilecekleri sosyal alan sayısı ve kapasitesi artırılmalıdır.

- İlçede huzurevinde, köylerde ve ilçe merkezinde yaşayan yaşlılara yönelik çeşitli etkinlikler düzenlenmeli ve yaşlı ziyaretleri artırılmalıdır. Bu noktada Çocuk Belediyesi aracılığıyla çalışmalar yapılabilir.
- İlçede bir gençlik merkezi kurularak, gençlerin burada hem sosyal olarak vakit geçirebilecekleri hem de kendilerini geliştirebilecekleri kurslar ve etkinlikler düzenlenmelidir.
- Sakin şehir üyeliğinden itibaren 2019 yılına kadar etkin bir şekilde faaliyet gösteren KAYEM yeniden faal hale getirilerek, ilgili merkezde kadınların sosyal olarak vakit geçirebilecekleri ve ekonomik anlamda gelir elde edebilecekleri kurslar, eğitim ve üretim faaliyetleri düzenlenmelidir.
- Sakin şehir kapsamında ilçede yapılan faaliyetlerin göçe olan etkisini tam anlamıyla görebilmek amacıyla, ilerleyen zamanlarda bu konuda devreli ve kapsamlı bir çalışma yapılmalıdır.
- İlçede kurulan yerel ürün pazarı, daha modern ve hijyen hale getirilmelidir. Satılan ürünlerin daha nitelikli ve görsel açıdan daha iyi hale getirilmesi ve turistlere hitap edebilmesi için belediye tarafından çalışmalar yürütülmeli ve gerekirse üreticiler bu konuda desteklenmelidir. Fiyat politikası açısından ise, fahiş fiyatların ve haksız rekabetin önüne geçebilmek açısından belediye tarafından denetleme mekanizması kurulmalıdır. Yerel pazar girişinde konulan sakin şehir bilgilendirme tabelasının görünürlüğü artırılmalıdır. Ayrıca belediye tarafından yakın köylerden gelen üreticiler için servis imkânı sağlanarak, pazarın cumartesi günü de açılması sağlanmalıdır. Böylece hafta sonu il genelinden gelen halk tarafından da ürünlerin satın alınması sağlanabilir.
- Özellikle peynir başta olmak üzere, yerel ürün adı altında ilçe dışından gelen ve/veya yerel/doğal olmayan ürünlerin satışının engellenebilmesi ve haksız

rekabetin önüne geçebilmek için ilçe genelinde üretilen yerel ürünlere yönelik denetleme mekanizması kurulmalıdır. Bu kapsamda belediyenin öncülüğünde yerel/doğal ürün sertifikasyon sistemi oluşturulabilir. Ayrıca yerel ürün pazarında, sadece bu denetimden geçen sakin şehir logolu ürünlerin satışına izin verilebilir.

- İlçede okul, hastane gibi kamu kurumlarının yemekhanelerinde ve konaklama tesislerinin restoranlarında kullanılan yöresel ürünlerin miktarı artırılmalı ve ilgili tesislerde yöresel yemeklerin sunumuna öncelik verilmelidir.
- İlçenin önde gelen yerel ürünlerine yönelik (kete, korava, pekmez, marmelat gibi ürünlerde) belirli bir standart geliştirilmeli ve buna yönelik çalışmalar yürütülmelidir. Özellikle turistik yerlerde bu standart ve kalitedeki ürünlerin satışı sağlanmalıdır. Köylüler, pazarcılar ve yerel esnaf başta olmak üzere, üreticilere ilgili standart ve kalitede ürün üretebilmeleri için belediye ve halk eğitim işbirliğinde yerel ürün üretimine yönelik kurslar düzenlenmelidir. Bu kapsamda ilçede bir kalite kontrol kurulu oluşturulmalıdır.
- İlçede belediye tarafından peynir üretim kursları düzenlenerek, üreticilerin belirli bir standart ve kalitede, daha nitelikli ve hijyenik bir şekilde peynir üretmeleri için eğitim verilebilir. Kars Boğatepe Köyü örnek alınarak, zaman içerisinde nitelikli üretimle birlikte ilçede bir “peynir müzesi” de kurulabilir.
- Belediye tarafından ilçe genelindeki yöresel ürünlerin envanteri çıkarılmalı, köylerdeki üreticiler teşvik edilerek ürettikleri yerel ürünlere pazar imkânları sağlanmalı ve bu konuda çalışmalar yürütülmelidir. Bu kapsamda belediye tarafından e-ticaret sitesi kurularak, satış ve pazarlama kapsamında sitenin ulusal ve uluslararası düzeyde reklâm ve tanıtımı yapılarak tanınırlığı sağlanabilir.
- Hem Şavşat’ta hem de diğer sakin şehir kentlerinde yurtiçi ve yurtdışındaki sakin şehir kentlerinin katılımıyla, her yıl çeşitli organizasyonlar düzenlenerek bu kapsamda doğal, tarihi, kültürel değerler, gelenek, görenekler ve yerel tatlar ve ürünleri ön plana çıkaracak etkinlikler yapılabilir. Böylece organizasyonu düzenleyen ilçeye hem sosyal ve

ekonomik katkı sağlanacak hem de sakin şehir kentleri arasında kültürel iletişim de gelişecektir.

- Kaymakamlık ve Belediye tarafından yöresel ürünler fuarı (YÖREX) gibi ulusal ve uluslararası yerel ürün ve turizm fuarlarına ilçedeki yerel üreticiler ve konaklama tesisleri işletmecileri ile katılım sağlanarak, yerel ürünlerin ve ilçedeki tesislerin tanıtımı sağlanabilir. İlgili işletmecilerin bu fuarlarda yer alan ikili iş görüşmelerine katılım sağlayarak, iş bağlantıları kurması ve iş ağlarını genişletmesi sağlanabilir. Ayrıca işletmelere e-ticaret konusunda destek olunarak bu kapsamda eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri düzenlenebilir.
- İlçede sayıca çok olan yerli elma, armut gibi meyvelere yönelik yerel ürünlerin değerlendirilmesi ve katma değerli bir şekilde müşterilere sunulabilmesi için çeşitli yatırımlar yapılabilir. Ayrıca ilçedeki bir diğer önemli yerel potansiyel olan zengin kaynak sularının değerlendirilmesi bakımından ilçede su şişeleme tesisi kurulabilir. Bu tarz yatırımlarla ilçedeki gençlere istihdam olanağı sağlanarak faal nüfusun ilçe dışına göçü önlenabilir. Bu noktada DOKA ile işbirliği içerisinde, Artvinli ve Şavşatlı işadamlarının ilçeye yatırım yapması anlamında çalışmalar yürütülebilir.
- İlçede üretilen balların tanıtımı ve markalaşması yönünde çalışmalar yapılmalıdır. İlçede üretilen balın coğrafi işaret alması için çalışmalar yürütülebilir. İlçede bal dolum ve paketleme tesisi kurulabilir. Arı yetiştiricilerine katma değeri yüksek polen, propolis, arı sütü, propolis çayı gibi diğer arı ürünlerinin üretilmesine yönelik eğitimler verilebilir. Ayrıca ilçedeki turistik noktalarda turistlere yönelik, arı ürünleri tedavi merkezleri (apiterapi merkezleri) kurulabilir.
- Kete ve korava ile başlayan coğrafi işaret çalışmalarına hız verilerek, ilçedeki çam sakızı, gorcolo peyniri, ilçeye özgü elma-armut türleri gibi yerel ürünlerin de coğrafi işaret alması sağlanmalıdır.
- İlçede unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarının canlandırılması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi açısından bu konudaki zanaatkârlar ve üreticilerin

üretim sergileyebilecekleri büyüklükte yer temini ve makine alımı gibi konularda desteğe ihtiyaçları vardır. Özellikle ahşap Şavşat evi, Şavşat oyma sandığı, ahşap kaşık, örme sepet, dokuma kilim, çanta gibi ürünlerin üretiminin yeni nesillere öğretilmesi açısından belediye destekli kurslar düzenlenmelidir. Turistlerin ihtiyaç duyduğu boyutlarda ve standartlarda ürünlerin üretilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca kadınların bu tarz kurslara katılımı teşvik edilerek, ürünlerin turistik yerlerde satışı ve kadınların bu faaliyetlerden gelir elde etmesine yönelik çalışmalar geliştirilmelidir.

- Turizm alanında faaliyet gösteren işletmelerde çalışan personellere yönelik nitelikli eleman yetiştirme ve hizmet kalitesinin artırılması ile ilgili kurslar düzenlenmelidir. Bu kapsamda personellere hijyen eğitimi, ev pansiyonculuğu, garsoniyerlik, servis ve kat hizmetleri, müşteri ilişkileri, yabancı dil gibi turizme yönelik çeşitli eğitimler verilebilir.
- İlçede turizm sektörüne yönelik en önemli ihtiyaçlardan biri de, turizm meslek lisesi ve ön lisans düzeyinde turizmle ilgili programların açılmasına yöneliktir. Bu kapsamda gerekli girişimlerde bulunularak, ilçede bu okul ve programların kısa vadede açılmasına yönelik girişimlerde bulunulmalıdır.
- İlçede turistik açıdan rağbet gören yerlerin listesi çıkarılarak, bu yerlere gidişi sağlayacak tabela ve yönlendirmelerin yapılması gerekmektedir.
- İlçedeki turistik yerler ve tesislere giden yollarda iyileştirme çalışmaları yapılmalıdır.
- Özellikle Karagöl gibi işlek turistik yerlere yönelik yanlış yönlendirme yapılmasını önlemek amacıyla, yanlış yönlendirme yapan navigasyon sistemleri tespit edilerek ilgili sistemlerin güncellenmesi kapsamında girişimlerde bulunulmalıdır.
- Restorasyonu tamamlanan Satlel Kalesi gibi ilçedeki diğer tarihi ve kültürel değerlerin (başta Tibet Kilisesi olmak üzere) restorasyonu yapılarak, turizme kazandırılması sağlanmalıdır.

- İlçede yemek bilimi (gastronomi) turizminin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmelidir.
- Tepeköy Yaşam ve Kültür Müzesi gibi turistik güzergâhlarda gelen turistlerin konaklama, yiyecek, içecek gibi ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik çalışmalar yürütülmelidir. Bu kapsamda ilgili alanlarda ev pansiyonculuğu yaygınlaştırılabilir.
- İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü eş güdümünde (koordinasyonunda), ilçedeki konaklama tesisleri, ilgili işletmeler ve kurumların katılımıyla belirli ve düzenli aralıklarla turizm toplantıları düzenlenmeli, sektördeki mevcut durum ortaya çıkarılıp, işletmelerin yaşadığı sorunlar tespit edilerek buna yönelik çözümler geliştirilmelidir. İlgili toplantılar saha ziyaretleri ile desteklenmelidir.
- Turlar aracılığıyla veya bireysel olarak gelen turistlerin ilçede konaklama sürelerini artıracak çeşitli etkinlikler düzenlenmeli ve bu kapsamda planlamalar yapılmalıdır.
- İlçede özellikle sakin şehrin de etkisiyle yazın aşırı derecede artan nüfusu yıl geneline dağıtabilmek açısından turizmi 12 aya yayacak çalışmaların ve projelerin yürütülmesi, hem sürdürülebilir turizm hem de bölgenin ekonomik anlamda sürdürülebilirliği açısından son derece önemlidir. Özellikle bölgede fotoğrafçılar için renk cümbüşü oluşturan sonbahar mevsimine yönelik turistleri ilçeye çekecek çeşitli etkinliklerin yapılması sağlanabilir. Ayrıca ilçede kış turizminin canlandırılıp karakucak güreşleri, kızak yarışları gibi çeşitli etkinliklerin tanıtımı yapılarak ve turistleri çekecek yeni etkinlikler oluşturularak ilçeye ekonomik getiri sağlanabilir. Böylece ilçede ekonomik anlamda kışın yaşanan durgunluk ve ekonomik sorunların önüne geçilebilir.
- Bu noktada ilçenin en temel sorunu olan ulaşım sorununa yönelik ciddi ve köklü bir çözüm getirilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan Sahara Tüneli'nin tamamlanması faaliyetlerine hız verilmelidir. Ayrıca Artvin Ardahan karayolunun özellikle Artvin-Şavşat arasını kapsayan dar ve virajlı yollarının genişletilerek heyelan, toprak kayması, kaya düşmesi gibi coğrafi koşullardan

etkilenme düzeyinin azaltılmasına yönelik ciddi ve uzun vadeli çalışmalar yapılmalıdır.

- Şavşat Meydancık'a kadar gelen Yeşil Yolun komşu ilçe Posof'tan Turkgözü'ne bağlantısı sağlanabilir. Böylece yeşil yolun Hopa Sarp Sınır Kapısı dışında ikinci bir sınır kapısı olacak ve bu durum Şavşat'ı da canlandıracak ve Şavşat'a yurtdışı bağlantısını sağlaması açısından önemli katkı sağlayacaktır.
- İlçede özellikle yaz aylarında tam bir kargaşaya (kaosa) yol açan trafik ve park sorununun çözülmesine yönelik çalışmalara ve planlamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Park sorununun çözülebilmesi açısından, ilçede kapalı ve çok katlı bir otopark yapılabilir. İlçedeki trafik sıkışıklığına çözüm bulabilmek için çevre yolunun tam anlamıyla faaliyete geçmesi ve ilçeyi transit geçenlerin çevre yolu üzerinden yola devam etmesi gerekmektedir. Ayrıca belli saatlerde ve en yoğun zamanlarda denetimli (kontrollü) bir trafik sağlanarak sıkışıklığın önüne geçilebilir.
- İlçede trafiğe kapatılması planlanan Adil Aydın Caddesi'nin ise, belli saatlerde trafiğe kapatılarak, ilgili caddede turistlerin ve gelen ziyaretçilerin alışveriş yapabileceği bir ortam oluşturulmalıdır.
- İlçedeki konaklama tesisleri ve turizm acenteleri ile anlaşarak gelen ziyaretçilerin ilçe merkezinde özellikle yerel ürünler satan dükkânlarda alışveriş yapması konusunda çalışmalar yapılmalıdır. Bu bakımdan özellikle ilçedeki trafik ve park sorununa yönelik çeşitli çözümler geliştirilmelidir. Bu noktada turistlere yönelik özellikle yenilenebilir enerji kaynakları ile çalışan daha mobil ve küçük ölçekli araçlar temin edilerek, ziyaretçilerin ilçe içerisinde ulaşımı sağlanabilir. Belli saatlerde kontrollü trafik uygulanarak turistlerin bu saatler arasında ilçe içi ziyareti sağlanabilir.
- İlçede atık yönetimi kapsamında toplanan kâğıtlara ilave olarak, cam ve plastikler de toplanmalı ve buna yönelik ilçe genelinde cam ve plastik kutular konulmalıdır. Ayrıca ilçede geri dönüşüme yönelik çalışmalar artırılmalı, bu kapsamda ilçe halkı bilgilendirilmeli ve yerel halka yönelik evsel atıkların

toplanarak hayvan barınağında ve hayvancılık yapanlar tarafından değerlendirilmesi sağlanmalıdır. Bu noktada, Çocuk Belediyesi üyelerinden destek alınarak çalışmalar yürütülebilir.

- İlçedeki çöp sorununun önüne geçilebilmesi açısından özellikle turistik mekânlarda ve bu mekânlara giden güzergâhlarda yer alan çöp kutularının sayısı artırılmalıdır. Ayrıca ilçenin turizm açısından en uğrak noktası olan Karagöl çevresinde kanalizasyon ve foseptik sistemi yapılmalıdır.
- İlçede halen vahşi depolama uygulanan çöpler için ÇOKAB tarafından yapılmakta olan ve 2016 yılında tamamlanması planlanan Katı Atık Bertaraf Tesisinin bir an önce tamamlanması ve faaliyete geçmesine yönelik çalışmalara hız verilmelidir.
- İlçede güneş enerjisine yönelik çalışmalar artırılmalıdır. Özellikle kamu binalarından başlanarak ilçe genelinde aydınlatma amaçlı enerji ihtiyacının güneş enerjisinden sağlanmasına yönelik proje ve çalışmalara hız verilmelidir. Bu konuda halka yönelik ve teşvik etme amaçlı bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.
- İlçede engebeli coğrafi koşullardan dolayı, bisiklet kullanımının az olması nedeniyle çevre ve gürültü kirliliği yapmayan ve daha mobil olan elektrikli ve güneş enerjisi ile çalışan araçların kullanımı teşvik edilmelidir.
- İlçede Cumhuriyet Caddesi'nde uygulanan ve sokak sağlıklılaştırması veya kültür sokağı gibi adlarla anılan yöresel mimariye uygun bina giydirme çalışmaları ilgili kurumlardan proje desteği sağlanarak şehrin geneline uygulanmalıdır.
- Köylerdeki yöresel mimarinin korunması ve betonlaşmanın önüne geçilmesine yönelik başlatılan çalışmalara hız verilerek çalışmaların tamamlanması ve köylerde yapılacak evler için ahşap Şavşat evi modelinde ve belirli bir standartta yapılara izin verilmesi sağlanmalıdır. Bu konuda yerel halka yönelik farkındalık oluşturu bilgilendirme faaliyetleri düzenlenmelidir.

- İlçede biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliği ve ekolojik dengenin bozulmaması için altınotu (nego), kızılıcak, kuşburnu gibi odun dışı orman ürünlerinde bilinçsiz ve aşırı toplamanın önüne geçilmeli ve ilgili ürünler, denetimli bir şekilde toplanmalıdır. Bu kapsamda halka yönelik, bilinçlendirme ve farkındalık oluşturma amaçlı faaliyetler düzenlenmelidir.
- İlçede sakin şehirle birlikte ilerleyen zamanlarda özellikle turizm sektöründen kaynaklanması muhtemel çevresel sorunlar başta olmak üzere sosyal ve ekonomik anlamda sorunların yaşanmaması ve kontrollü bir sürdürülebilir yerel kalkınma için ilçede tüm sektörleri ve ilçe genelini kapsayan ve sakin şehir ölçütlerini gözeterek şekilde bütüncül bir planlama çalışmasına ihtiyaç vardır. Bu kapsamda kısa, orta ve uzun vadeli eylem planları hazırlanmalı ve ilçe genelinde yapılacak tüm çalışmalar bu plan doğrultusunda yürütülmelidir. Yapılacak bu çalışma katılımcı bir ekip tarafından hazırlanmalı ve buna yönelik ilçedeki mülki yönetim, yerel yönetimler, ilgili kurum ve kuruluşlar, STK, üniversite ve özel sektör temsilcilerinin yer aldığı bir kurul (komisyon) oluşturulmalıdır.
- Bu kapsamda ilçede bir sakin şehir komitesi ve kent konseyi oluşturulabilir. Sakin şehir komitesi bünyesinde bir sakin şehir bürosu kurularak halkın sakin şehir hakkında sürekli bilgi alması sağlanabilir. Konsey içerisinde ise; engelli, kadın, çocuk ve genç meclisleri kurulmalı ve toplumun her kesiminden insanın katılımcılığı sağlanarak kararlar alınmalıdır. Sakin şehir komitesi ve kent konseyi meclislerinde düzenli aralıklarla toplantılar yapılarak ilçenin sakin şehir kapsamında sürdürülebilir kalkınmasını sağlayabilmek adına çalışmalar yürütülmelidir. Bu aynı zamanda yerel yönetim değişikliğinin doğurduğu sürdürülebilirlik sorununa da bir çözüm olabilir.
- İlçede sakin şehir kapsamında çalışmalar yürüten dernek, kooperatif gibi sivil toplum kuruluşlarının sayısı artırılmalıdır. Bu kapsamda çalışmalar yürüten derneklerle ise, sakin şehir kapsamında işbirliği içerisinde hareket edilerek faal bir şekilde çalışmalar yürütülmeli ve mevcut çalışmaları desteklenmelidir.

Şavşat özelindeki ilgili öneriler dışında hem Şavşat'ı hem de ülkemizdeki tüm sakin şehirleri ilgilendiren genel nitelikli öneriler ise şu şekilde sıralanabilir:

- Merkezi yönetim tarafından ülke genelinde tarımsal ve yerel üreticilere yönelik sağlanan desteklerde sakin şehir ilçelerine pozitif ayrımcılık yapılarak, sakin şehir üreticilerinin destekleme oranları/ödemeleri artırılmalıdır. Ayrıca sakin şehir ilçelerinde gerekli araştırmalar yapılarak, ilçelerdeki yerel üreticilerin ihtiyaçları tespit edilip, ilgili ilçeler özelinde ve sakin şehir ölçütlerini destekleyici yeni destek konuları eklenebilir ve ilave destek programlarına çıkılabilir. Örneğin üye ilçelerdeki yerel üretim, yöresel yemekler ve yöresel el sanatları üretimini artırıcı, yerel zanaatkarları ve üreticileri teşvik edici/destekleyici ve herkesin hazırlayıp başvurabileceği basitlik ve sadelikte küçük ölçekli hibe programları/teknik destek programları hazırlanabilir. Ayrıca yerelde üretim yapan üreticilere alım garantisi sağlanabilir.
- Ülkemizdeki kaygan siyasal zemin ve siyasi kutuplaşmalardan dolayı, siyasi bir oluşum olmamakla birlikte, sakin şehir yaklaşımının belediye bünyesinde yürütülen bir çalışma olması, insanlar arasında bu oluşum hakkında ön yargılara ve yaklaşım hakkında mesafeli davranılmasına sebebiyet vermektedir. Bu nedenle ilgili yaklaşımın, finansal açıdan merkezi ve yerel yönetim tarafından desteklenecek şekilde farklı bir yapı altında yürütülmesine, bu konuda gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasına ve ölçütler kapsamında yapılacak faaliyetlerin başarıyla yerine getirilebilmesi açısından gerekli mali yapının oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Bu durum aynı zamanda seçimler sonrasında yerel yönetim değişikliklerinden kaynaklı olarak, sakin şehir çalışmalarında yaşanan aksamaların ve duraklamaların da önüne geçilmesine ve çalışmaların sorunsuz bir şekilde ilerlemesine ciddi anlamda katkıda bulunacaktır. Bir diğer deyişle, sakin şehir yaklaşımının sürekliliğinin ve sürdürülebilirliğinin önündeki tehditler ve riskler ortadan kalkacaktır.
- Ülke genelindeki sakin şehirlerin denetlenmesine yönelik çalışmalar geliştirilmelidir. Bu noktada Cittaslow Türkiye Temsilciliği tarafından bir

denetleme birimi kurularak ülkemizdeki üye kentler düzenli aralıklarla ziyaret edilerek denetlenmelidir. Böylece kentlerin daha iyiye gitmesi ve sakin şehre uygun çalışmalar yürütebilmeleri için mevcut durum tespiti yapıp eksiklikler ve sorunlar tespit edilebilir. Kentlerin üyeliğe uygun hareket edip etmedikleri yerinde yapılan ziyaretlerle tespit edilebilir.

- Ülkemizdeki tüm Cittaslow kentlerini kapsayan ve Cittaslow üyeliğinin üye ilçelere olan etkilerinin tespit edilmesini amaçlayan etki analizi çalışmaları yapılmalıdır. İlgili çalışmalar süreklilik arz etmeli ve 5 yılda bir yenilenmelidir. Böylelikle üyeliğin ilçeye olan etkileri ve zaman içerisindeki değişimi somut bir şekilde tespit edilebilir.

Şehirlerin sürdürülebilir yerel kalkınmasını sağlamada önemli bir kaldıraç görevi üstlenen sakin şehrin uygulanması aşamasında kentlere olumlu etkilerinin yanı sıra, bir takım olumsuz etkilerinin de ortaya çıktığı görülmüştür. Üye kentlerde ortaya çıkan bu olumlu etkilerin artırılması ve olumsuz etkilerin azaltılarak kentsel sürdürülebilirliğin devam etmesi açısından, yerel yönetimlere ışık tutabilmek adına bu kapsamda yapılan akademik çalışmalar son derece önemlidir. Bu konu Şavşat özelinde değerlendirildiğinde, bu araştırmada kapsam dışında tutulan turistlere yönelik sakin şehir algısı ve etkilerini tespit etmeye yönelik araştırmalar yapılabilir. Bunun yanı sıra Şavşat Çocuk Belediyesinin ve Cittaslow kapsamında çocuklara yönelik faaliyetlerin etkilerinin tespit edilebilmesi bakımından 18 yaş altındaki gruplara ve Şavşat Çocuk Belediyesi üyelerine yönelik çalışmaların yapılması da önemlidir. Ayrıca çalışmada genel itibariyle ele alınan yerel ürünler, turizm, tarım gibi sektörler ve kadınlar, esnaf, turistik tesis işletmecileri, muhtarlar, köylüler, kamu çalışanları, STK'lar gibi öbeklere yönelik sakin şehir etkilerini tek başına ve daha ayrıntılı bir şekilde araştıran çalışmalara da ihtiyaç duyulabileceği düşünülmektedir. Bunun dışında sakin şehrin ilçedeki kentsel peyzaj, yöresel mimari, hayat kalitesi, göç, çevre, biyolojik çeşitlilik, yenilenebilir enerji kaynakları gibi konular üzerinde oluşturduğu etkilerin her biri de ayrı ayrı incelenmesi gereken konulardan bazılarıdır. Son olarak, araştırma tarihi itibariyle sakin şehir oluşumunun üzerinden çok zaman geçmiş olmaması nedeniyle, ilerleyen zamanlarda da ilçede benzer araştırmalar devreli olarak yapılarak zaman içerisinde ortaya çıkan değişimler daha somut bir şekilde tespit edilebilir.

KAYNAKLAR

- Acar, Y., 2016. Turistlerin Sakin Şehirleri tercih nedenleri, memnuniyet düzeyleri ve tekrar ziyaret etme niyetleri: Türkiye'deki Sakin Şehirlerin değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Adanacıoğlu, H., Güler, D., Sezer, İ. ve Güvercin, M. E., 2018. Sakin Şehir hareketlerinin sosyo-ekonomik etkisi üzerine bir araştırma: Seferihisar İlçesi örneği, IBANESS Kongreler Serisi, Tekirdağ. s.359-365.
- Ak, D. ve Bıçkı, D., 2016. Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi'nin kentsel yaşam kalitesi bağlamında değerlendirilmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46), 615-632.
- Ak, D., 2017. Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi ve Türkiye örnekleri üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52).
- Ak, D., 2018. Yavaş Kent (Cittaslow) unvanının sürdürülebilirliğinde belediye başkanının rolü: Yenipazar/Aydın örneği, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 68, 563-580.
- Akgül, U., 2010. Sürdürülebilir kalkınma: Uygulamalı antropolojinin eylem alanı, *Antropoloji Dergisi*, sayı: 24, s. 133-164.
- Akman, Ç., 2018. Kent Konseylerini Yeniden Düşünmek: Türkiye Kent Konseyleri Birliği'ne üye olan kent konseyleri üzerinden bir değerlendirme, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(3), 740-764.
- Akman, E., 2018. Türkiye'deki yavaş şehirlerin politika uygulamaları üzerinden bir analiz, *EKEV Akademi Dergisi*, 22(76), 79-107.
- Akman, E., Akman, Ç. ve Karakuş, M., 2018. Yavaş şehir kriterleri çerçevesinde Seferihisar Belediyesi'nin faaliyetlerinden yerel halkın memnuniyet düzeyi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 65-84.
- Akman, E., Negiz, N. ve Akman, Ç., 2013. Sürdürülebilir bir kalkınma için yavaşça acele et (Festina Lente), Yerel ve Bölgesel Kalkınma: Küresel ve Yerel Bakış Açıları, 37-54.
- Akpınar, O., 2018. Yavaş Şehirler (Cittaslow) ve kentsel yaşam kalitesi üzerindeki etkileri: Seferihisar halkının algısı üzerine bir araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Alagöz, M., 2004. Sürdürülebilir kalkınmanın paradigması. *SÜ İİBF Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 4(8), 1-23.

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E., 2005. Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. 4. Baskı, Adapazarı: Sakarya Kitabevi.
- Andarabi, F. F., 2012. Cittaslow Markasına sahip şehirlerde yerel halkın Turizme yaklaşımı üzerine bir analiz: Seferihisar örneği, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Anonim, 2019. On birinci kalkınma planı (2019-2023), Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı.
- Artvin Ticaret ve Sanayi Odası'nın 17.05.2018 tarihli e-postası.
- Aslan, Ş. ve Güzel, Ş., 2018. Araştırmanın temelleri- Bilim, Bilimsel Araştırma ve Bilimsel Yöntem, Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri- nicel, nitel ve karma tasarımlar için bir rehber, In: Aslan, Ş. (ed.), Bölüm 1, Eğitim yayınevi, Konya, ISBN: 978-605-7557-38-4, 33-46.
- Aydın, İ. Z., 2010. Ekoturizmin Türkiye orman köyleri kalkınmaları üzerindeki sosyo-ekonomik etkilerinin ölçümü (Artvin- Camili Biyosfer Rezerv Alanı örneği), Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Aydoğan, S., 2015. Sürdürülebilir mimarlıkta Sakin Şehir (Cittaslow) yaklaşımı, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aytekin, O., 2018. Taşların hikayesi:2007-2016 Şavşat Kalesi kazı çalışmaları, Aytekin, Y. U. (ed.), 2. Basım, Şavşat Belediyesi Kültür Yayınları, Ankara, ISBN: 978-605-84244-1-8, 213 s.
- Babaoğlu, M. ve Hekimci, F., 2011. Daha insanca ve sürdürülebilir bir gelecek için; etik tüketicilik ve Yavaş Şehirler, 16. Dünya Verimlilik Kongresi ve Avrupa Verimlilik Konferansı Bildirileri, Mayıs 2011, Ankara Cilt 2. S.1060-1079.
- Balaban, A. Y., 2017. Ekoturizm açısından Türkiye'de yavaş kent hareketi: Seferihisar Belediyesi üzerine bir değerlendirme, Proceedings of 2nd International Conference on Scientific Cooperation for the Future in the Economics and Administrative Sciences, Uşak, s.420-426.
- Balcı, E., 2019. Yavaş Şehir akımına yönelik yerel halkın algısının belirlenmesi: Perşembe örneği, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Baldemir, E., Kaya, F., ve Şahin, T. K., 2013. A management strategy within sustainable city context: Cittaslow, Procedia-Social and Behavioral Sciences, 99, 75-84.
- Barber, J., 2003. Production, consumption and the world summit on sustainable development. Environment, Development and Sustainability, 5(1-2), 63-93.
- Barbier, E. B., 1987. The concept of sustainable economic development, Environmental conservation, 14(2), 101-110.

- Baş, T., 2001. Anket, Ankara: Seçkin Yayıncılık ve San. ve Tic. AŞ.
- Batyk, I. ve Woźniak, M., 2019. Benefits of belonging to the Cittaslow Network in the opinion of residents of member cities, *Economic and Regional Studies/Studia Ekonomiczne i Regionalne*, 12(1), 56-67.
- Baydar, A. İ., 2013. Değişen kentleşme yaklaşımları ve Yavaş Kent (Cittaslow) akımı, Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Baykan, N. M., 2014. Farklı ulaşım seçeneklerinin Sakin Şehir (Cittaslow) ölçütleri kapsamında değerlendirilmesi: Seferihisar-Sığacık örneği, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Berber, M., Genç, M. C. ve Baday Yıldız, E., 2015. TR90 Düzey 2 bölgesindeki ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması ve sınıflandırılması. Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, Trabzon.
- Bilgi, M. G., 2013. Türkiye'nin sakin şehirlerinde permakültürel koruma, planlama, yönetim ve eğitim pratikleri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 45-59.
- Bilgiç, A. K., 2016. Sürdürülebilir kalkınma, geniş tabanlı, evrensel bir anlayışla, küresel dünyanın gündemine yerleşiyor, https://www.tepav.org.tr/tr/blog/s/5470#_ftn9 (5 Mart 2020).
- Bilgili, M. Y., 2017. Ekonomik, ekolojik ve sosyal boyutlarıyla sürdürülebilir kalkınma, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(49), 559-569.
- Büyüköztürk, Ş., 2012. Örneklem Yöntemleri, <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf>, (02.04.2020).
- Büyüköztürk, Ş., 2018. Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı- istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum, 24. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, ISBN: 978-975-6802-74-8, 210 s.
- Bozlağan, R., 2005. Sürdürülebilir gelişme düşüncesinin tarihsel arka planı. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 0(50), 1011-1028.
- Campbell, S., 1996. Green cities, growing cities, just cities?- Urban planning and the contradictions of sustainable development, *Journal of the American Planning Association*, 62(3), 296-312.
- Canlı, V. D., 2016. Yavaş Şehir akımı ve sürdürülebilirlik: konaklama işletmeleri açısından değerlendirme Muğla-Akyaka örneği, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Cengiz, A. E., Ayhan, Ç. K., Ak, T., ve Timur, U. P., 2017. Cittaslow as a Model for Sustainable Development: A Review of Slow Cities in Turkey, *Current Trends in Science and Landscape Management*, 63-89.

- Ceylan, T., 1995. Sürdürülebilir kalkınma, Gelişme iktisadı, kuram, eleştiri, yorum, In: İlgüden, T., Ercan, F. ve Türkay, M. (ed), 2. Bölüm, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul, 975-486-496-9, 203-223.
- Cittaslow Uluslararası Birliği, (2019, 3 Temmuz), Şavşat Belediye Başkanı ve Artvin Valiliği'ne hitaben gönderilen mektup, İtalya.
- Collin, P. H., 2004. Dictionary of Environment and Ecology: Over 9,000 terms clearly defined, Bloomsbury Publishing, 5. Baskı, Londra, eISBN-13: 978-1-4081-0222-0, 265 s.
- Coşar, Y., 2013. Yavaş Şehir (Cittaslow) olgusunun turist davranışları ve yerel halkın kentsel yaşam kalitesi algısına etkileri, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Coşar, Y., 2014. Yavaş şehir olgusunun kentsel yaşam kalitesi üzerindeki algılanan etkisi, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 25(2), 226-240.
- Creswell, J. W., 2012. Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research, 4. Baskı, Boston: Pearson.
- Creswell, J. W., 2019. Karma yöntem araştırmalarına giriş, Sözbilir, M. (çev.), 2. Baskı, Pegem Akademi, Ankara, ISBN: 978- 605- 318- 472-0, 132 s.
- Çağay, A., 2019. uluslararası turizm pazarlaması bağlamında Yavaş Şehirlerin turist tarafından algılanan yavaşlık düzeyi, çevre duyarlılığı ve gönüllü sade yaşam ilişkisi: Seferihisar Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Çakıcı, A. C., Yenipınar, U., ve Benli, S., 2014. Yavaş şehir hareketi: Seferihisar halkının tutum ve algıları ile yaşam doyumları. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 11(3), 26-41.
- Çerçi, A., 2013. Destinasyon markalama ve yavaş şehir Seferihisar'ın destinasyon marka imajı, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çıtak, Ş. Ö., 2016. Sakin şehirler hızlı turistler, *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 5(8), 2692-2706.
- Çınar, O., 2010. Okul müdürlerinin iletişim sürecindeki etkililiği, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (26), 267-276.
- Çiçek, D., 2017. Bir kalkınma modeli olarak Sakin Şehirlerde yerel halkın turizm desteği: Ege-Marmara Bölgesi örneği, Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Çolak, E. C., 2018. Sürdürülebilir kentleşme kapsamında sakin şehir uygulaması: Yalvaç örneği, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

- Çolak, E. C., 2019. Sakin Şehir Yalvaç'ın Cittaslow Uluslararası Kriterleri kapsamında değerlendirmesi. *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 89-107.
- Deniz, T., 2013. Kentleşme, Yerel Gündem 21 ve kent konseyleri, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 8(12), 391-402.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar Artvin Şube Müdürlüğü, 2013. Artvin İlinde Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023, <http://bolge12.ormansu.gov.tr/12bolge/Files/Artvin%20Do%C4%9Fa%20Turizmi%20Eylem%20Plan%C4%B1.pdf> (26 Mart 2020).
- Doğan, M., Aksu, M., Çelik, Ö. ve Kaymak, H., 2014. Cittaslow markasının turizme etkisi: Seferihisar'daki konaklama işletmeleri yöneticileri üzerine bir araştırma. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 4(2), 06-11.
- Doğutürk, G., 2010. Mimari ve yaşam kalitesi bağlamında Yavaş Şehir hareketi ve Seferihisar örneği, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Donat, O. ve Yavuzçehre, P. S., 2016a. Sakin Kent hareketinin Türkiye'deki gelişimi üzerine bir değerlendirme, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* , 9(42), 1480-1488.
- Donat, O. ve Yavuzçehre, P. S., 2016b. Sakin Kent (Cittaslow) üyeliğinin kamusal mekânlara etkisi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (35), 115-126.
- Durmuşkaya, C. ve Özdemir, A., 2018. Sakin şehirlerde (Cittaslow) sosyal uyum göstergelerinin incelenmesi: Sakarya'nın Taraklı İlçesi'ne yönelik bir araştırma, Sakarya Üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Seçme Yazılar II, In: Erdoğan, E. (ed.), Sakarya Yayıncılık, Yayın ve Dağıtım, Sakarya, ISBN: 978-605-4229-92-5, 299-329.
- Durusoy, İ., Türker, M. F. ve Öztürk, A., 2005. Türkiye orman kaynakları yönetiminde korunan alanların yeri: ulusal planlar ve uluslar arası süreçler kapsamında değerlendirmeler, *Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu*, Isparta, s. 61-69.
- Ekincek, S., 2014. Sakin Şehir (Cittaslow) yöneticilerinin Sakin Şehir hareketine ve sürdürülebilirliğe yönelik değerlendirmeleri, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Ekincek, S. ve Aksöz, E. O., 2016. Evaluation of the Cittaslow Administrators to the Process of Cittaslow Participation and Sustainability. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16-4, 171-190.
- Ekinci, M. B., 2014. The Cittaslow philosophy in the context of sustainable tourism development; the case of Turkey, *Tourism Management*, 41, 178-189.

- Emrealp, S., 2005. Yerel Gündem 21 uygulamalarına yönelik kolaylaştırıcı bilgiler el kitabı, 2. Baskı, Iula-Emme (UCLG-MEWA) Yayını, İstanbul, ISBN 975-7741-51-5, 142 s.
- Eminağaoğlu, Ö. ve Anşın, R., 2004. Flora of the Karagöl-Sahara National Park (Artvin) and its environs, *Turkish Journal of Botany*, 28(6), 557-590.
- Erbay, E. R. ve Özden, M., 2018. Kentler sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesine nasıl yardımcı olabilirler?. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 7(4), 255-268.
- Ercan, İ. ve Kan, İ., 2004. Ölçeklerde güvenilirlik ve geçerlik, *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(3), 211-216.
- Ercoşkun, Ö. Y., 2007. Sürdürülebilir kent için ekolojik-teknolojik (eko-tekn) tasarım: Ankara-Güdül örneği, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ergin, D. Y., 1995. Ölçeklerde geçerlik ve güvenilirlik, *M.Ü.Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7, 125-148.
- Ergüven, M. H., 2011. Cittaslow–yaşamaya değer şehirlerin uluslararası birliği: Vize örneği, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 201-210.
- Esenler Belediyesi, 2017. 2030 Sürdürülebilir yerel kalkınma hedefleri- Esenler uygulamaları, İstanbul, <http://www.surdurulebilirkalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2017/05/esenler.pdf>
- Fidan, F. ve Nam, D., 2012. Kırsal turizmde yeni dinamikler: Kadın girişimciler-Taraklı örneği, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 51-57.
- Geray, U., 1998. Ulusal Çevre Eylem Planı: Orman Kaynaklarının Yönetimi, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- Göçkan, E., 2012. İzmir İli Yavaş Şehir Seferihisar örneğinde doğal ve kültürel yapı üzerine araştırmalar, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Göktürk, A., 2008. Bugün gelinen yerde kent konseyleri ve Yerel Gündem 21, Dosya-08: Yerel Yönetimlere Katılım, Bülten, 64, 6-16.
- Güler, Y., 2017. Turizm ürününün korunmasında kadınların rolü: Cittaslow Seferihisar örneği, Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Günerhan, S. A., Erdem, Ü. ve Günerhan, H., 2010. Çevre ve enerji açısından Yavaş Şehir Hareketi'nin gelişimi. *Tesisat Mühendisliği*, 118(4), 32-37.

- Güneş, G., Arısoy, E. Ç. ve Aslan, E., 2015. Cittaslow ağına dâhil kentler ve sürdürülebilir turizm kriterlerine yönelik bir analiz, Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı, s.311-324.
- Gürlük, S., 2001. Dünyada ve Türkiye’de kırsal kalkınma politikaları ve sürdürülebilir kalkınma. Uludağ Üniversitesi İktisat Fakültesi Dergisi, 19(4), 1-12.
- Gürlük, S., 2010. Sürdürülebilir kalkınma gelişmekte olan ülkelerde uygulanabilir mi?, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 5(2), 85-99.
- Hamedani, A. Z., 2014. Methodology and statistical analysis of sustainable transportation criteria for certification systems, Doktora Tezi, Wuppertal Bergische Üniversitesi, Wuppertal.
- Hardi, P. ve Zdan, T., 1997. Assessing sustainable development: principles in practice, Winnipeg: International Institute for Sustainable Development, Kanada, 1-895536-07-3, 166 s.
- Harris, J. M., 2000. Basic principles of sustainable development, global development and environment institute working paper 00-04, Tufts University.
- Haştemoğlu, H. Ş., 2006. 1960’larda sürdürülebilirlik ve kentleşme ; Isparta, İstasyon Caddesi örneği, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Hatipoglu, B., 2015. “Cittaslow”: Quality of life and visitor experiences, Tourism Planning & Development, 12(1), 20-36.
- Hayta, A. B., 2009. Sürdürülebilir tüketim davranışının kazanılmasında tüketici eğitiminin rolü, Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(3), 143-151.
- Hekimci, F., 2013, Sürdürülebilir bir kentsel yaşam örneği: Yavaş Şehirler, *Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi*, 25 (290), 34-37.
- Hekimci, F., 2014. Sürdürülebilir bir yerel kalkınma modeli: “yavaş şehirler” ve ekoturizm, *Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi*.
- Hekimci, F., 2015. Sürdürülebilir yerel kalkınma ve “Yavaş Şehirler”. *Verimlilik Dergisi*, 0(4), 77-111.
- Holmberg, J. ve Sandbrook, R., 1992. Sustainable development: what is to be done?, Making development sustainable: Redefining institutions policy and economics. In: Holmberg, J. (ed.), 1. Bölüm, Island Press, California, ISBN: 1-55963-213-5, 19-38.
- Honoré, C., 2008. Yavaş: Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi, Çeviren: Esen Gür, 1. Basım, Alfa Yayınları, İstanbul, ISBN: 978-605-106-034-7, 288 s.

- İnanır, A., Uslu, A. ve Çaprak, D., 2019. Sakin Şehir ve kırsal turizm: Eğirdir İlçesi'nde bir araştırma (Cittaslow and rural tourism: a research in Eğirdir District), *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(3), 1711-1726.
- Jonkutė, G. ve Staniškis, J. K., 2016. Realising sustainable consumption and production in companies: the SUSTainable and RESponsible COMpany (SURESCOM) model, *Journal of cleaner production*, 138, 170-180.
- Kalaycı, Ş., 2017. SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri (Ş. Kalaycı ed.), 8. Baskı, Dinamik Akademi Yay. Dağ. Kırt. Eğt. Ltd. Şti., Ankara, ISBN: 978-605-122-153-3, 426 s.
- Kalkınma Bakanlığı, 2012. Türkiye'de Sürdürülebilir Kalkınma Raporu: Geleceği Sahiplenmek, Kalkınma Bakanlığı, Ankara.
- Karabağ, Ö., Yücel, F. ve İnal, M. E., 2012. Cittaslow Movement: An opportunity for branding small towns and economic development in Turkey. *International Journal of Economics and Research*, 313, 64-75.
- Karabıçak, M. ve Özdemir, M. B., 2015. Sürdürülebilir kalkınmanın kavramsal temelleri, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 6(13), 44-49.
- Karadeniz, C. B., 2014. Sürdürülebilir turizm bağlamında Sakin Şehir Perşembe, *Journal of International Social Research*, 7(29).
- Karagöz, Y. ve Kösterelioğlu, İ., (2008). İletişim becerileri değerlendirme ölçeğinin faktör analizi metodu ile geliştirilmesi, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (21), 81-98.
- Karapınar, K., 2010. Türkiye'de yerel kalkınma modeli olarak mikrofinans sistemi: Bursa örneği, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Karataş, A. ve Karabağ, Ö., 2013. Cittaslow hareketinde çevre eğitiminin önemi, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(29), 1-21.
- Karatosun, M. ve Çakar, D., 2017. Effects of Cittaslow Movement on conservation of cultural heritage: case of Seferihisar & Halfeti, Turkey, *Civil Engineering and Architecture*, 5(3), 71-82.
- Kartal, G., 2019. Sürdürülebilir kalkınma anlayışına farklı bir bakış: Cittaslow "Yavaş Şehir" hareketi ve sürdürülebilir kalkınma, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 21(36), 9-18.
- Kavas, N ve Kavas, G., 2012. Slow Food (Yavaş yemek) ve Cittaslow (Yavaş şehir), <http://www.dunyagida.com.tr/kose-yazisi/slow-food-yavas-yemek-ve-cittaslow-yavas-sehir/1035> (27.08.2020).
- Kaya, M. F. ve Tomal, N., 2011. Sosyal bilgiler dersi Öğretim Programı'nın sürdürülebilir kalkınma eğitimi açısından incelenmesi, *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 49-65.

- Kaypak, Ş., 2011. Küreselleşme sürecinde sürdürülebilir bir kalkınma için sürdürülebilir bir çevre, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 13 (20): 19-33.
- Keskin, E. B., 2010. Sürdürülebilir kent kavramına farklı bir bakış olarak yavaş şehirler (Cittaslow): Seferihisar örneği, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Keskin, E. B., 2012. Sürdürülebilir kent kavramına farklı bir bakış: yavaş şehirler (Cittaslow). Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi, 8(1), 81-99.
- Kestellioğlu, G., 2011. Yerel demokrasi ve kent konseyleri: Kahramanmaraş örneği, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1(1), 121-140.
- Kılıç, S., 2006. Yeni toplumsal ve ekonomik arayışlar sürecinde sürdürülebilir kalkınma, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 8(2), 81-101.
- Kılıç, S., 2012. Sürdürülebilir kalkınma anlayışının ekonomik boyutuna ekolojik bir yaklaşım, İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, No:47, (Ekim 2012), 201-226.
- Kılınç, O., Ongun, U. ve Kılınç, U., 2019. Sakin Şehir, inanç ve kırsal turizm üçgeni: Yalvaç İlçesi'nin turizm potansiyeline yönelik SWOT analizi. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 24(2), 199-213.
- Kırmacı, E., 2019. Sakin Şehir (Cittaslow) Mudurnu halkının turizm gelişimine yönelik algısı, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Knox, P. L. (2005). Creating ordinary places: Slow cities in a fast world. Journal of urban design, 10(1), 1-11.
- Knox, P. ve Mayer, H., 2009. Small town sustainability: economic, social, and environmental innovation, Springer Science+Business Media, Almanya, 978-3-7643-8580-4, 191 s.
- Kocaoğlu, M., 2015. Yerel sürdürülebilir kalkınma ve kent konseyleri: Kırşehir Kent Konseyi örneği üzerinden uygulamalı bir çalışma, Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi, 11(Özel Sayı 2), 97-117.
- Korkmaz, H., Mercan, O. ve Atay, L., 2014. The Role of Cittaslow in destination branding: the case of Seferihisar, Current Issues of Tourism Research, 4(1), 5-10.
- Kostulska, E. G., Hołowiecka, B. ve Kwiatkowski, G., 2011. Cittaslow International Network: an example of a globalization idea?, In The Scale of Globalization. Think Globally, Act Locally, Change Individually in the 21st Century, 186-192. Ostrava: University of Ostrava.

- L    , S. M., 1991. Sustainable development: a critical review. *World development*, 19(6), 607-621.
- Lugaric, L., Krajcar, S. ve Simic, Z., 2010. Smart city—platform for emergent phenomena power system testbed simulator. In 2010 IEEE PES Innovative Smart Grid Technologies Conference Europe (ISGT Europe) (pp. 1-7). IEEE.
- Maden Tetkik ve Arama M  d  rl    , 2010. Artvin İli maden ve enerji kaynakları, https://www.mta.gov.tr/v3.0/sayfalar/bilgi-merkezi/maden_potansiyel_2010/Artvin_Madenler.pdf (16 Mart 2020).
- Mayer, H. ve Knox, P. L., 2006. Slow Cities: sustainable places in a fast world, *Journal of Urban Affairs*, 28 (4), 321-334.
- Mayer, H. ve Knox, P., 2010. Small-town sustainability: prospects in the second modernity, *European Planning Studies*, 18(10), 1545-1565.
- Meadows, D. H., Meadows, D. L., Randers, J. ve Behrens, W. W., 1978. Ekonomik büyümenin sınırları, İstanbul Üniversitesi Yayını, 2452, İstanbul, 264 s.
- Miele, M., 2008. Citt  slow: Producing slowness against the fast life. *Space and Polity*, 12(1), 135-156.
- National Geographic Türkiye, 2014. Salyangoz hızında ya  mak, <https://www.nationalgeographic.com.tr/salyangoz-hizinda-yasamak/> (27 Haziran 2020).
- Nemli, E., 2004. Sürdürülebilir kalkınma: Şirketlerin   evresel ve sosyal yaklaşımları, Filiz Kitabevi, İstanbul, ISBN: 975-368-283-2, 206 s.
- Numanoğlu, E. ve G      , E., 2018. Yerel halk açısından Yavaş   ehir akımı algısı: Perşembe   rne  i. *Journal of Multidisciplinary Academic Tourism*, 3(2), 11-22.
- OGM, 2015, Ulusal Orman Envanteri Programı (Orman Envanteri 2015).
- Olgun, A., 2016. Yavaş   ehir (Cittaslow): Seferihisar örneğiyle ekonomik ve mali yapı, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Ongun, U., Gövdere, B., Kili    , U. ve Yeşiltaş, M., 2017. Sürdürülebilir kırsal turizmle bütünleşen Eğirdir İlçesinin Sakin   ehir (Cittaslow) kapsamında kırsal kalkınmaya etkisi, *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 7(2), 147-162.
- Orhan, F., 2014. Şavşat'ın beşeri ve ekonomik coğrafyası, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Orhan, F., 2015. Şavşat'ın beşeri ve ekonomik coğrafyası, Şavşat Belediyesi Kültür Yayını, Eflal Ajans Matbaacılık, Ankara, ISBN:978-605-84244-0-1, 367 s.

- Orhan, F. ve Doğanay, H., 2017. Türkiye'nin sakin şehirlerinden biri olan Şavşat'ın turizm potansiyelinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 303-326.
- Ökmen, M., 2005. Küreselleşme sürecinde yerelleşme eğilimleri ve yerel yönetimler, *Yerel Yönetim Yazıları-1: Reform*, In: Özgür, H.ve Kösecik, M. (ed.), Nobel Yayınları, Ankara, s.539-564.
- Ökmen, M. ve Görmez, K., 2009. Türkiye'de Yerel Gündem 21 ve yerel yönetim uygulamaları, *Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları* (Edit. K.Görmez, M.Ökmen), Beta Yayını, İstanbul.
- Ökten, S. S. Ö., 2015. Bir yerel kalkınma modeli olarak Sakin Şehir (Cittaslow) kavramı: Seferihisar (İzmir) örneği, *Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Adana.
- Özdamar, K. 1999. Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi 1. Kaan Kitabevi, Eskişehir.
- Özdede, S. ve Hazar, D., 2020. Sakin şehir markalaşması ardından Şavşat'ta yaşanan sosyo-mekânsal değişimin analizi, *Sosyal Bilimlerde 2020 Gündemi Türkiye ve Doğu Karadeniz*, 2020, Trabzon, s. 229-252.
- Özer, E., 2013. Seferihisar'da ekonomik yapı, <https://prezi.com/hil4r7k8cwrc/pazar-konusunda-cok-genis-kitlelere-ulasan-seferihisar-sana/> (04 Temmuz 2020).
- Özhancı, E., Ardahanlıoğlu, Z. B. ve Yılmaz, H., 2012. Sakin Şehir üyelik süreci analizi. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 43(2), 163-173.
- Özlüer, F., Baysal, C. U. ve Schechla, J., 2018. Habitat III ve kolektif haklar, Cihan Uzunçarşılı Baysal, 1. Baskı, (C. U. Baysal, Çev.) Ekoloji Kolektifi Derneği, İstanbul, ISBN: 978-605-81339-3-8, 83 s.
- Özmehmet, E., 2008. Dünyada ve Türkiye sürdürülebilir kalkınma yaklaşımları, *Journal of Yaşar University*, 3(12), 1853-1876.
- Özmen, A. ve Can, M. C., 2018. Cittaslow Hareketi'ne eleştirel bir bakış, *Planlama (TMMOB)*, 28(2), 91-101.
- Özmen, Ş. Y., Birsen, Ö. ve Birsen, H., 2016. Kentleşme dinamiklerine Cittaslow kentler üzerinden bakmak: Türkiye'deki Cittaslow şehirleri üzerine bir araştırma, *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi*, 24(2), 9-22.
- Pajo, A., 2015. Türkiye'deki Cittaslow kentleri yerel yönetimlerinin destinasyon pazarlaması uygulamaları: Vize İlçesi örneği, *Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kırklareli.
- Pajo, A., 2017. Türkiye'deki Cittaslow kentleri ve 50.000 kişilik nüfus kriteri, *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 7(1), 25-31.

- Pajo, A. ve Bdn, E., 2018. Cittaslow Kentleri'nin "Sakinlik" düzeylerine ilişkin bir değerlendirme: Türkiye Cittaslow Ağı, International Balkan and Near Eastern Social Sciences Congress Series VII. IBANESS Congress Series, 133-141.
- Park, E. ve Kim, S., 2016. The potential of Cittaslow for sustainable tourism development: enhancing local community's empowerment. *Tourism Planning & Development*, 13(3), 351-369.
- Parkins, W., & Craig, G., 2006. *Slow living*. Berg.
- Pektaş, E. K. ve Akın, F., 2010. Avrupa Kentsel şartlari perspektifinde bir kentli hakki olarak" katılım hakki" ve Türkiye, Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 12(2), 23-49.
- Pink, S., 2007. Sensing Cittaslow: slow living and the constitution of the sensory city. *The Senses and Society*, 2(1), 59-77.
- Pink, S., 2008. Sense and sustainability: The case of the Slow City movement. *Local Environment*, 13(2), 95-106.
- Pink, S. ve Servon, L. J., 2013. Sensory global towns: an experiential approach to the growth of the Slow City movement. *Environment and Planning A*, 45(2), 451-466.
- Presenza, A., Abbate, T. ve Perano, M., 2015a. The Cittaslow certification and its effects on sustainable tourism governance. Presenza, A., Abbate, T., Perano, M., 40-64.
- Presenza, A., Abbate, T. ve Micera, R., 2015b. The Cittaslow movement: Opportunities and challenges for the governance of tourism destinations. *Tourism Planning & Development*, 12(4), 479-488.
- Purvis, B., Mao, Y. ve Robinson, D., 2019. Three pillars of sustainability: in search of conceptual origins, *Sustainability Science*, 14(3), 681-695.
- Radstrom, S. J., 2005. An urban identity movement rooted in the sustainability of place: A case study of slow cities and their application in rural Manitoba, Yüksek Lisans Tezi, Manitoba niversitesi şehir Planlama Blm, Winnipeg.
- Radstrom, S., 2011. A Place-Sustaining framework for local urban identity: An introduction and history of Cittaslow. *Italian Journal of Planning Practice*, 1(1), 90-113.
- Rahmanlar, M., 2016. Sürdürülebilir kalkınma hedefleri ve 2030 sonrası kalkınma gündemi, http://www.unesco.org.tr/Content_Files/Content/buyukbulusmalar/3bb/sb5.pdf p (3 Mart 2020, 15:08).

- Sakınç, S., 2013. Yerel kalkınma politikalarında yerellik ve katılımcılık, Yerel ve bölgesel kalkınma: küresel ve yerel bakış açıları, In: Özer, B. ve Şeker, G. (ed.), Celal Bayar Üniversitesi Matbaa Birimi, Manisa, 25-36.
- Saraç, B. ve Alptekin, N., 2017. Türkiye’de illerin sürdürülebilir kalkınma göstergelerine göre değerlendirilmesi, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 13(1), 19-49.
- Semmens, J., ve Freeman, C., 2012. "The Value of Cittaslow As An Approach to Local Sustainable Development: A New Zealand Perspective." International Planning Studies, 17(4), 353-375.
- Servon, L. J. ve Pink, S., 2015. Cittaslow: going glocal in Spain, Journal of Urban Affairs, 37(3), 327-340.
- Sever, R., 2001. Berta (Okçular) Çayı Havzası’nın fizikî coğrafyası, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Sezer, Ö., 2007. Küresel konferanslar ve çevre sorunları: çevre kalkınma ve etik açısından eleştirel bir değerlendirme, Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi,(ICANAS 38), 761-780.
- Sezgin, M. ve Ünüvar, Ş., 2011. Yavaş Şehir- sürdürülebilirlik ve şehir pazarlaması ekseninde, Çizgi Kitabevi, Konya, ISBN: 978-605-4451-86-9, 216 s.
- Sharma, S., 1996. Applied multivariate techniques, John Wiley & Sons Inc., New York.
- Sınmaz, S., 2013. Yeni gelişen planlama yaklaşımları çerçevesinde akıllı yerleşme kavramı ve temel ilkeleri. Megaron, 8(2), 76-86.
- Sırım, V., 2012a. Sade Hayat-Avrupa’da hızla yayılan bir hayat modeli:Sakin Şehirler, <http://www.italyaonline.net/Italya/hakkinda/makaleler/Sakin%20Sehirler.htm> (02.07.2020).
- Sırım, V., 2012b. Çevreyle bütünleşmiş bir yerel yönetim örneği olarak “Sakin Şehir” hareketi ve Türkiye’nin potansiyeli, Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi, 1 (4), 119-131.
- Sipahi, E. B., 2010. Küresel çevre sorunlarına kolektif çözüm arayışları ve yönetişim. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (24), 331-344.
- Sungur, Z., 2013. Türkiye’nin Sakin Şehirlerindeki kadın girişimciliğine sosyolojik bir bakış, In International Conference on Euroasian Economies, St. Petersburg: Russia, s.641-648.
- Surat, H., 2019. Alternatif turizm ve ürün çeşitliliği oluşturmada ekoturizm; Şavşat örneği, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 12(68), 1241-1252.

- Süme, V., Özener, A. Y. ve Mete, B., 2017. Çoruh Nehri yan kolları üzerinde bulunan hidroelektrik santrallerin hidroelektrik potansiyeli. Türk Hidrolik Dergisi, 1(1), 1-6.
- Şahin, H., 2019. Yavaş Kent hareketi bağlamında kent pazarlama: Şavşat, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Şahin, İ. ve Kutlu, S. Z., 2014. Cittaslow: sürdürülebilir kalkınma ekseninde bir değerlendirme, Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 55-63.
- Şahin, Z., 2017. Aktüel turizm türü olarak Cittaslow organizasyonu, Türkiye ve Dünyadaki örnekleriyle Cittaslow faaliyetlerinin pazarlaması açısından bir swot analizi, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şavşat Belediyesi, 2019. DOKAP Başkanı Mengi Şavşat'ı ziyaret etti, <https://savsat.bel.tr/haber/dokap-baskani-mengi-savsat-i-ziyaret-etti> (29 Aralık 2020).
- Şavşat Belediyesi, 2020. Şavşat mutfağı, <https://savsat.bel.tr/icerik/savsat-mutfagi> (30 Aralık 2020).
- Şavşat Belediyesi, 2021. Şavşat Belediyesi Yazı İşleri Müdürlüğü'nden 10 Mart 2021 tarihinde alınan veri ve bilgiler.
- Şavşat Esnaf ve Sanatkarlar Odası'ndan alınan 18.03.2020 tarihli veriler.
- Şavşat Kaymakamlığı Yazı İşleri Müdürlüğü ile 2019 yılında yapılan telefon görüşmesinden elde edilen veriler.
- Şavşat'ın Sesi, 2018. Korava ve kete coğrafi işaret aldı, <https://www.savsatinsesi.org/korava-ve-kete-cogarafi-isaret-aldi/> (16 Mart 2020).
- Şen, U., 2017. Çevre politikaları kapsamında Sakin Kentlerin çalışanların yaşam tatmini üzerindeki etkileri: Uzundere örneği, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Şencan, H., 2005. Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik, 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, ISBN: 975 347 884 4, 865 s., https://play.google.com/books/reader?id=_AdLDwAAQBAJ&hl=tr&printsec=frontcover&pg=GBS.PA355 adresinden edinilmiştir.
- Tabak, H. A. C., 2019. Sakin şehir uygulamasının yerel ekonomik kalkınma üzerine etkisi: Seferihisar örneği, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- T.C. Resmi Gazete, 2005. Belediye Kanunu (25874), 13.07.2005, 9469-9500.
- T.C. Resmi Gazete, 2006. Kent Konseyi yönetmeliği (26313), 08.10.2006.

- Tekin, H. H., 2006. Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme, İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi, 3(13), 101-116.
- Tekin, C., 2017. Yavaş turizm ve yavaş turist: Cittaslow Seferihisar'da karşılaştırmalı bir araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.
- Tekin, N. B. Ö., 2018. Türkiye'de kapitalizmin işleyişi sürecinde sakin şehir hareketi ve sürdürülebilirlik: Seferihisar örneği, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Temel, E. B., 2018. Sürdürülebilir mimari bağlamında Yavaş Şehir (Cittaslow) hareketi ve Taraklı örneği, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tıraş, H. H., 2012. Sürdürülebilir kalkınma ve çevre: Teorik bir inceleme, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(2), 57-73.
- Toplu, H. İ., 2012. Yavaş Şehirler (Cittaslow/Slow Cities) ve halk sağlığı, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Tosun, E. K., 2009. Sürdürülebilirlik olgusu ve kentsel yapıya etkileri, PARADOKS, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, 5(2).
- Tosun, E. K., 2013. Yaşam kalitesi ekseninde şekillenen alternatif bir kentsel yaşam modeli: yavaş kentleşme hareketi. Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 32(1), 215-237.
- Tunçer, M. ve Olgun, A., 2017. Seferihisar'ın ekonomik ve mali yapısı üzerinden sakin şehir uygulamalarına ilişkin bir inceleme, Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi, 3(1), 47-72.
- Tural, S. Ö., 2018. Sakin Şehir (Cittaslow) kavramının peyzaj mimarlığı açısından, Isparta/Eğirdir örneğinde incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Turgut, N., 1997. Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında katılımın rolü. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 52(1-4), s. 701-715.
- TÜİK, 2019. Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> (20.03.2020, 15:18).
- TÜİK, 2020b. Türkiye İstatistik Kurumu, Hayvancılık İstatistikleri, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=101&locale=tr> (14.03.2021, 8:08).
- TÜİK, 2020b. Türkiye İstatistik Kurumu, Bitkisel Üretim İstatistikleri, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=92&locale=tr> (15 Mart 2021, 10:42).

- Türk, Z. ve Tokmak, M., 2017. Sürdürülebilir yerel kalkınma kapsamında Sakin Şehir (Cittaslow) hareketine yönelik Artvin-Şavşat yöneticileri üzerinde bir uygulama, TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi, 9 (36), 97-103
- Uğurlu, B., 2019. Sakin Şehir (Cittaslow) kavramının kentsel tasarıma etkisine yönelik bir araştırma: Vize – Kırklareli, Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Uğurlu, K. ve Pajo, A., 2019. A Measure against unemployment problem expected to occur by industry 4.0: Cittaslow, Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi, 16(1), 167-185.
- URL-1. Cittaslow Uluslararası, Birlik, <http://www.cittaslow.org/content/association%20> (09 Nisan 2018, 10:30).
- URL-2. Cittaslow Türkiye, <https://cittaslowturkiye.org/> (18 Kasım 2020, 13:34).
- URL-3. http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/mill_decl_turkce.pdf (1 Mart 2020, 10:12).
- URL-4. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, <https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals/background.html> (2 Mart 2020, 15:08).
- URL-5. Birleşmiş Milletler, <https://www.bmdergi.org/language/tr/turkce-cevirileri-yenilenen-surdurulebilir-kalkinma-amaclari-icin-birlikte-calismaya-devam/> (3 Mart 2020, 10:22).
- URL-6. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, <https://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals.html> (3 Mart 2020, 11:15).
- URL-7. C40, https://www.c40.org/why_cities (8 Mart 2020, 9:50).
- URL-8. Dünya Bankası <http://siteresources.worldbank.org/INTUWM/Resources/340232-1205330656272/4768406-1291309208465/PartIII.pdf> (8 Mart 2020, 10:15).
- URL-9. Mekansal gelişme-özel ihtisas komisyonu raporu, Trakya Kalkınma Ajansı (TRAKYAKA), Raportör: Dinçsoy, E. E., <https://www.trakyaka.org.tr/upload/Domain/trakyaka/28062013ZcazfB.pdf> (16.03.2021, 10:31).
- URL-10. Cittaslow Türkiye, Cittaslow, <http://cittaslowturkiye.org/#cittaslow> (12 Mayıs 2018, 18:38).
- URL-11. Slow Food, Tarihimiz, <https://www.slowfood.com/about-us/our-history/> (12 Mayıs 2018, 19:41).

- URL-12. Cittaslow Uluslararası, Sözleşme, <https://www.cittaslow.org/content/charter> (27.08.2020, 11:13).
- URL-13. Cittaslow Uluslararası, Felsefe, <https://www.cittaslow.org/content/philosophy> (25.08.2020, 17:38).
- URL-14. Cittaslow Türkiye, Üyelik Süreci ve Kriterler, <http://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/> (02.06.2018, 18:50).
- URL-15. Cittaslow Uluslararası, Kasım 2019 Cittaslow Listesi, https://www.cittaslow.org/sites/default/files/content/page/files/246/cittaslow_list_november_2019.pdf (18.08.2020, 15:08).
- URL-16 Harita Genel Müdürlüğü, HGM Atlas Web Sitesi, <https://atlas.harita.gov.tr/#5.96/40.702/43.673> (16.03.2021, 12:42).
- URL-17 Şavşat Kaymakamlığı, Coğrafi Durumu, <http://www.savsat.gov.tr/cografi-durumu> (18.03.2021 05:40).
- URL-18 Şavşat Kaymakamlığı, İlçe Ekonomisi, <http://www.savsat.gov.tr/ilce-ekonomisi> (18.03.2021, 12:07).
- URL-19 Artvin Orman Bölge Müdürlüğü, Şavşat Orman İşletme Müdürlüğü, <https://artvinobm.ogm.gov.tr/SavsatOIM/Sayfalar/default.aspx> (15 Mart 2020, 12:14).
- URL-20 Enerji Atlası, <https://www.enerjiatlas.com/sehir/artvin/> (18 Mart 2020, 12:45).
- URL-21 Wikipedia, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Şavşat> (01 Eylül 2020, 12:48).
- URL-22 Artvin İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Şavşat Meydancık Papart Vadisi Doğal Sit Alanı, <https://artvin.ktb.gov.tr/TR-55915/savsat-meydancik-papart-vadisi-dogal-sit-alani.html> (25 Mart 2020, 14:28).
- URL-23 T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, İşletme (Bakanlık) Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri Yıllık Bültenler, <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201126/yillik-bultenler.html> (29 Mart 2020, 14:41).
- URL-24 T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Belediye Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri Yıllık Bültenleri, <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201129/yillik-bultenler.html> (29 Mart 2020, 15:00).
- Uzan, H. A., 2018. Yerel halkın Sakin Şehir (Cittaslow) bağlamında Erzurum/Uzundere'yi turizm, ekonomi, sosyo-kültürel ve çevresel açıdan değerlendirmesi, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Üçer, Z. A. G., 2009. Kentsel yaşam kalitesinin belediye hizmetleri kapsamında belirlenmesine ve geliştirilmesine yönelik bir yaklaşım: orta ölçekli kent örnekleri, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Ünal, Ç., 2016. Turizm coğrafyasında yeni kavramlar" Yavaş Şehirler ve yavaş turizm". Eastern Geographical Review, 20(36).
- Üstündağı, E., Baybars, M. ve Güzeloğlu, E. B., 2015. Collaborative sustainability: analyzing economic and social outcomes in the context of Cittaslow, Business and Economics Research Journal, 6(1), 125-144.
- Üzümcü, T. P., Çelik, A. ve Özkul, E., 2016. Sürdürülebilir kırsal kalkınma için Yavaş Şehir anlayışı: Kandıra örneği. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 6(2), 41-51.
- Yalçın, A. ve Yalçın, S., 2012. Türk devletleri ve topluluklarında yaşanabilir kentler birliği -Cittaslow benzeri sürdürülebilir yerel kalkınma model önerisi, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı 10. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi, İstanbul, s. 169-175.
- Yalçın, A. ve Yalçın, S., 2013. Sürdürülebilir yerel kalkınma için Cittaslow Hareketi bir model olabilir mi?, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 5 (1), 32-41.
- Yaşar, M., 2014. İstatistiğe yönelik tutum ölçeği: geçerlilik ve güvenirlik çalışması, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 36(36), 59-75.
- Yavuz, V. A., 2010. Sürdürülebilirlik kavramı ve işletmeler açısından sürdürülebilir üretim stratejileri, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(14), 63-86.
- Yavuzçehre, P. S. ve Donat, O., 2017. Türkiye'de Sakin Kent (Cittaslow) üyeliğinin kamusal mekânlara etkisine yönelik bir inceleme, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (27), 299-321.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S., 2007. SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri, 2. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara, ISBN: 978-975-8326-98-3, 360 s.
- Yılmaz, A., Tuncer, M. ve Zorlu, K., 2016. Yavaş Şehir (sürdürülebilir yerel kalkınma) potansiyelinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Güzelyurt, Aksaray, Studies of the Ottoman Domain, 6 (10), 1-18.
- Yılmaz, F., Gültekin, L., Acar, S., Meydan, M. C., Işık, M., Kazancık, L. B. ve Özsan, M. E., 2019. İlçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması SEGE-2017, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü, ISBN : 978-605-7679-01-7, Ankara.
- Yüksel, E. ve Zafir, Z., 2006. Sürdürülebilirlik ve yerel kalkınma, <http://slideplayer.biz.tr/slide/2775033/> (24 Şubat 2020).
- Zawadzka, A. K., 2017. Making small towns visible in Europe: the case of Cittaslow Network—the strategy based on sustainable development. Transylvanian Review of Administrative Sciences, 13(SI), 90-106.
- Zengin, E., Başkurt, M. ve Es, M., 2014. Yerel yönetimler ve yerel kalkınma, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(2), 95-124.

EKLER

Ek-1. Dünyada ve Türkiye’de Uluslararası Cittaslow Birliği’ne üye kentlerin dağılımı

Ülke adı	Üye sayısı	Cittaslow Kentleri
Türkiye	18	Ahlat, Akyaka, Eğirdir, Gerze, Gökçeada, Göynük, Gündül, Halfeti, Köyceğiz, Mudurnu, Perşembe, Şavşat, Seferihisar, Vize, Taraklı, Uzundere, Yalvaç, Yenipazar
Avustralya	3	Goolwa, Katoomba, Yea
Avusturya	3	Enns, Hartberg, Horn
Belçika	7	Jurbise , Chaudfontaine, Enghien, Estinnes, Lens, Maaseik, Silly
Kanada	4	Cowichan Bay, Lac-Mégantic, Naramata, Wolfville
Çin	12	Changjia (Gaoqing County), Changshan - Zigang _In progress, Erdaobaihe (Changbai Mountain), Fuli (Fuchuan Yao Autonomous County), Jingyang (Jingde County), Luzhi (Wuzhong District), Maolin (Yudong New District), Shimenshan (Qufu city), Songbai (Shennongjia Forest District), Yanyang (Meizhou city), Yaxi (Gaochun County), Yuhu (Wencheng County)
Kolombiya	1	Pijao
Danimarka	2	Mariagerfjord, Svendborg
Finlandiya	1	Kristinestad
Fransa	10	Cazaubon, Créon, Labastide d’Armagnac, Loix, Mirande, Saint Antonin Noble Val, Samatan, Segonzac, Simorre, Valmondois
Almanya	21	Bad Essen, Bad Schussenried, Bad Wimpfen, Berching, Bischofsheim, Blieskastel, Deidesheim, Hersbruck, Lüdinghausen, Maikammer, Meldorf, Michelstadt, Nördlingen, Penzlin, Schneverdingen, Schwetzingen, Spalt, Überlingen, Waldkirch, Wirsberg, Zwingenberg
İngiltere	5	Aylsham, Berwick upon Tweed, Llangollen, Mold, Perth
Macaristan	1	Hódmezővásárhely
İzlanda	1	Djupavogshreppur
İrlanda	1	Clonakilty
İtalya	86	Abbiategrosso, Acqualagna, Acquapendente, Altomonte, Amalfi, Amelia, Anghiari, Asolo, Baiso, Barga, Borgo Val di Taro, Bra, Brisighella, Caiazzo, Capalbio, Casalbeltrame, Castel Campagnano, Castelnovo nè Monti, Castelnuovo Berardenga, Castel San Pietro Terme, Castiglione Olona, Castiglione in Teverina, Cerreto Sannita, Chiavenna, Chiaverano, Cisternino, Città della Pieve, Città Sant’Angelo, Civitella in Val di Chiana, Controguerra, Cortona, Cutigliano – Comune di Abetone Cutigliano, Ficulle, Follina, Fontanellato, Francavilla al Mare, Galeata, Gioi, Giuliano Teatino, Gravina in Puglia, Greve in Chianti, Grumes - Comune di Altavalle, Guardiagrele, Levanto, Marradi, Massa Marittima, Monte Castello di Vibio, Montefalco, Morimondo, Mulazzo, Novellara, Orsara di Puglia, Orvieto, Parrano, Pellegrino Parmense, Penne, Perito, Pianella, Pollica, Positano, Pratovecchio - Stia, Preci, Ribera, Salorno, San Miniato, San Potito Sannitico, Sant’Agata di Puglia, Santarcangelo di Romagna, San Vincenzo, Santa Sofia, Scandiano, Sperlonga, Stio, Suvereto, Tegli, Tirano, Todi, Tofla, Torgiano, Trani, Travacò Siccomario, Trevi, Turbigo, Usseglio, Vigarano Mainarda, Zibello - Comune di Polesine Zibello
Japonya	2	Kesennuma, Maebashi-Akagi
Hollanda	11	Alphen-Chaam, Borger-Odoorn, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerde, Midden-Delfland, Peel en Maas, Vaals, Vianen, Westerwolde (Former Bellingwedde and Vlagtwedde Town Halls)
Yeni Zelanda	1	Matakana (Rodney District)
Norveç	2	Sokndal, Ulvik
Polonya	31	Barczewo, Bartoszyce, Braniewo, Biskupiec, Bisztynek, Działdowo, Dobre Miasto, Głubczyce, Goldap, Górowo Iławeckie, Jeziorany, Kalety, Lidzbark, Lidzbark Warminski, Lubawa, Murowana Goślina, Nidzica, Nowe Miasto Lubawskie, Nowy Dwór Gdański, Orneta, Olsztynek, Pasym, Prudnik, Rejowiec Fabryczny, Reszel, Rzgów, Ryn, Sępól, Sianów, Sierpc, Wydminy
Portekiz	4	Sao Bras de Alportel, Silves, Tavira, Viana Do Castelo
Rusya	1	Svetlogorsk
Güney Afrika	1	Sedgefield

Ek-1 (Devam). Dünyada ve Türkiye’de Uluslararası Cittaslow Birliği’ne üye kentlerin dağılımı

Ülke adı	Üye sayısı	Cittaslow Kentleri
Güney Kore	16	Cheongsong County (Pacheon-myeon), Damyang County (Changpyeong-myeon), Gimhae (Bongha Village & Hwapocheon Wetland Eco Park), Hadong County (Akyang-myeon), Jecheon City (Susan-myeon & Bakdaljae), Jeonju City (Jeonju Hanok Village), Mokpo City (Oedal Island/ Dali Island /Modern historical & cultural area), Namyangju City (Joan-myeon), Sangju City (Hamchang-eup, Gonggeom-myeon, Ian-myeon), Seochon County (Hansan-Myeon), Shinan County (jeung-do island), Taean County (Sowon-myeon), Wando County (Cheongsando Island), Yeongwol County (Kimsatgat-myeon), Yeongyang County (Seokbo-myeon), Yesan County (Daeheung & Eungbong-myeon)
İspanya	9	Balmaseda, Begues, Begur, Bubiön, Lekeitio, Mungia, Pals, Rubielos de Mora, Villa de La Orotava (Isle of Tenerife)
İsveç	1	Falköping
Tayvan	4	Dalin, Fonglin, Nanzhuang, Sanyi
KKTC	5	Geçitkale, Lefke, Mehmetçik, Tatlısu, Yeniboğaziçi
ABD	2	Sebastopol, Sonoma
Genel Toplam	266	

Ek-2. Artvin Ticaret ve Sanayi Odası'na kayıtlı Şavşat ilçesindeki üye sayıları

Faaliyet Adı	2015 Öncesi	2015 Sonrası	Toplam
1- Büyük ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği	2	0	2
2- Ormancılık faaliyetleri	1	1	2
3- Çakıl ve kum ocakçılığı	1	0	1
4- Fırın ürünleri ve hamur tatlıları imalatı	1	1	2
5- Kereste imalatı	1	1	2
6- Plastikten/PVC den kapı, pencere vb. imalatı	1	0	1
7- Taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve bitirilmesi	0	1	1
8- Mobilya imalatı	0	1	1
9- Elektrik enerjisi üretimi	0	4	4
10- Yapı kooperatifi faaliyetleri ve binaların inşaatı	5	3	8
11- Oto yollar, kara yolları, şehir içi yollar vb. inşaatı	0	1	1
12- Enerji santralleri inşaatı	0	1	1
13- Kazı ve hafriyat işleri	0	3	3
14- Elektrik tesisatı	1	0	1
15- Motorlu kara taşıtlarının parçalarının perakende ticareti	1	0	1
16- Çeşitli malların toptan satışı (kereste, kereste ürünleri, katı yakıtlar ve diğer çeşitli mallar)	6	0	6
17- Bakkal ve marketlerde yapılan perakende ticaret	8	1	9
18- Tüketim, Temin Tevzi ve Üretim Pazarlama Kooperatifleri	1	0	1
19- Giyim eşyası, mücevher vb. perakende ticareti	1	0	1
20- Motorlu kara taşıtı yakıtının perakende ticareti	3	0	3
21- Nalburiye malzemesi ve el aletleri perakende ticareti	1	2	3
22- Beyaz eşya ve elektrikli ev aletleri perakende ticareti	2	0	2
23- Tüp gaz perakende ticareti	1	0	1
24- Minibüs ve dolmuş ile şehir içi yolcu taşımacılığı (5 kişi) ve şehirlerarası yük taşımacılığı (3 kişi)	7	1	8
25- Otobüs terminal hizmetleri	2	0	2
26- Diğer lokanta ve restoranların (içkili ve içkisiz) faaliyetleri	2	0	2
27- Bankalar (2 tane) ve sigorta acenteleri (3 tane)	5	0	5
28- Mimarlık ve mimari danışmanlık faaliyetleri	0	1	1
29- Seyahat acenteleri	0	2	2
30- Mesleki birlikler, dernekler ve odalar	1	0	1
31- Diğer faaliyetler	3	2	5
TOPLAM	57	26	83
Oran (%)	68,7	31,3	100

Ek-3. Şavşat Esnaf ve Sanatkarlar Odası'na kayıtlı üyelerin iş kollarına göre dağılımı

İş Kolu	Sayısı	İş Kolu	Sayısı
Altın onarımı ve ticareti (kuyumcu)	2	Kaynakçılık	1
Araç alım satım ve kiralama hizmetleri	4	Kereste imalatı ve ticareti	7
Arıcılık	1	Kitap ve kırtasiyecilik	4
Av ve kamp malzemeleri ticareti	1	Kuruyemiş imalatı ve ticareti	1
Ayakkabıcılık	2	Konfeksiyonculuk	10
Bahçe düzenleme, çiçek alım satımı	1	Lokal işletmeciliği	2
Bakkal/bayi/büfe/marketlerde yapılan ticaret	79	Lokantacılık	42
Balıkçılık	2	Manavlık	6
Bebek ürünleri ve çocuk giyim	2	Marangozluk	19
Berber/kuaför/güzellik salonu	17	Matbaacılık faaliyetleri	1
Beyaz eşya ve elektrikli ev aletleri ticareti	7	Mermercilik	3
Çelik kapı ve kasa imalatı ve ticareti	5	Mobilya imalatı ve ticareti	8
Çiçek, bitki ve tohum ticareti	1	Motorlu ve motorsuz kara taşıtları ile parça ve aksesuarlarının imalatı, onarımı ve ticareti	3
Dokumacılık ve kumaş imalatı ve ticareti	1	Organizasyon ve rezervasyon hizmetleri	1
Düğün ve nikâh salonu işletmeciliği	2	Otel ve pansiyon işletmeciliği	19
El aletleri, takım tezgâhı uçları, testere ağızları imalatı bakım ve onarımı	1	Oto bakım/tamir/ticaret/elektrikçilik/yıkama ve kuaförlük	13
Elektrik tesisatı ve aydınlatma malzemeleri ticareti	7	Pazarcılık	4
Emlâk danışmanlığı	1	PVC doğrama imalatı ve ticareti	5
Et ürünlerinin işlenmesi ve ticareti (kasap)	3	Saatçilik	2
Ev tekstili ürünleri ticareti	6	Soba, banyo kazanı, şofben bakımı, onarımı, imalatı ve ticareti	3
Fırıncılık ve unlu mamuller ticareti	9	Şarkütericilik (süt ve süt ürünleri, yöresel ürünler satışı)	6
Fotoğrafçılık	2	Tahıl ürünleri imalatı ve ticareti	2
Gübre imalatı ve ticareti	1	Telekomünikasyon cihazlarının kurulum, onarım ve ticareti	5
Hafriyatçılık	3	Terzilik	6
Halı yıkama hizmetleri	3	Tuhafiyecilik	1
Hayvan besiciliği ve ticareti	24	Tüketici elektroniği ürünleri imalatı, bakımı ve onarımı	2
Hediyelik eşya imalatı ve ticareti	6	Tüp gaz ticareti	2
Hırdavatçı (Nalbur) İmal ve Satıcılığı	1	Yakacak imalatı ve ticareti	4
İnşaat malzemeleri imalatı ve ticareti	15	Yapıların inşaatı ve inşaat hazırlanması	3
Kafeterya	5	Zücaciye	3
Kahvehane/kıraathane/çay ocağı işletmeciliği	50	Diğer	21
Kantincilik	2	TOPLAM	475

Ek-4. Şavşat'ta Cittaslow Pazarı ve Dünya Cittaslow Günü kutlamaları (2019 yılı)

Kaynak: Şavşat Belediyesi

Ek-5. Sosyal, ekonomik, çevresel ve yeniden düzenlenen ekonomik etkilere yönelik KMO ve Barlett's testi sonuçları

Sürdürülebilir Yerel Kalkınma Boyutları	KMO Measure of Sampling Adequacy	Bartlett's Test of Sphericity		
		Approx. Chi-Square	df	Sig.
Sosyal Etkiler	,684	255,087	91	,000
Ekonomik Etkiler	,572	381,673	120	,000
Çevresel Etkiler	,815	158,946	45	,000
Yeniden Düzenlenen Ekonomik Etkiler	,803	255,322	78	,000

Ek- 6. Yerel halka uygulanan sormaca formu

SORMACA FORMU

Bu sormaca çalışması “Sürdürülebilir Yerel Kalkınma Bağlamında Sakin Şehir (Cittaslow) Yaklaşımının Sosyal, Ekonomik ve Çevresel Etkileri: Şavşat İlçesi Örneği” adlı yüksek lisans tezi kapsamında hazırlanmıştır. Halkın bakış açısıyla sakin şehir üyeliğinin Şavşat ilçesine etkilerini belirlemek amacıyla hazırlanan bu çalışmadan elde edilen bilgiler sadece bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır. Sorulara vereceğiniz şahsi görüşlerinizi yansıtan içten cevaplar, tez çalışmasının sonuçlarının güvenilirliğini olumlu yönde etkileyecektir. Değerli zamanınızı ayırarak görüşlerinizi paylaştığınız için şimdiden teşekkür ederiz.

FATMA İPEK

AÇÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi
DOKA Artvin Yatırım Destek Ofisi Uzmanı

Adres : DOKA Artvin Yatırım Destek Ofisi
Çarşı Mah. Cumhuriyet Cad. Arslan Apt. No:6/6, Merkez-ARTVİN
Telefon : 0544 660 06 08
E-posta : fatma.ipek@doka.org.tr

A- NÜFUS BİLİMSEL (DEMOGRAFİK) ÖZELLİKLER

A1- Cinsiyetiniz nedir?	Kadın ()	Erkek ()							
A2- Yaşınız hangi aralıktadır?	18-34 ()	35-49 ()	50-64 ()	65 ve üstü ()					
A3- Eğitim durumunuz nedir?	İlkokul ()	Lisans ()	Ortaokul ()	Yüksek lisans ()	Lise ()	Doktora ()	Ön lisans ()	Diğer (Lütfen belirtiniz!)	()
A4- Şavşat'ta yıl boyunca çoğunlukla ikamet ettiğiniz yer neresidir?	İlçe Merkezi ise mahallenizin adını belirtiniz () Köy ise köyünüzün adını belirtiniz ()								
A5- Şavşat'ta ne kadar süredir ikamet etmektesiniz?	1 yıldan az ()	1-5 yıl ()	6-10 yıl ()	10-15 yıl ()	15 yıldan fazla ()				
A6- Mesleğiniz / meşguliyetiniz nedir?	Memur ()	Emekli ()	İşçi ()	Ev hanımı ()	Esnaf ()	Öğrenci ()	Serbest meslek ()	Diğer (Lütfen belirtiniz!)	()

B- GENEL BİLGİ VE FARKINDALIK

B1- “Sakin Şehir (Cittaslow)” kavramını duyunca ilk olarak aklınıza hangisi / hangileri gelmektedir? (Birden çok seçenek işaretlenebilir!)	Salyangoz resmi (logosu) ()	Tarihi ve kültürel dokunun (gelenek ve göreneklerin) korunması ()	Çevrenin korunması ()	Yerel ürünlerin desteklenmesi ()	Yerel halkın yaşam kalitesinin artırılması ()	Yerel kalkınmanın desteklenmesi ()	Turizmin geliştirilmesi ()	Diğer (Lütfen belirtiniz!)	()
---	------------------------------	--	------------------------	-----------------------------------	--	-------------------------------------	-----------------------------	----------------------------------	-----

Ek-6 (Devamı). Yerel halka uygulanan sormaca formu

B2- Şavşat'ın "Sakin Şehir (Cittaslow)" unvanına sahip olduğunu biliyor musunuz?			
Evet	()	Hayır	()
B3- Şavşat'ın "Sakin Şehir (Cittaslow)" üyelik sürecinde halka bilgilendirme yapıldı mı?			
Evet	()	Hayır	()
			Fikrim Yok ()
B4- "Şavşat'ın "Sakin Şehir (Cittaslow)" olacağından / olduğundan ilk defa nasıl haberdar oldunuz?			
Sosyal çevreden (Muhtar, arkadaş vb.)		()	
Yazılı ve / veya görsel basından (medyadan) (Gazete, televizyon vb.)		()	
Belediyenin bilgilendirmesinden (Toplantı, afiş vb.)		()	
Diğer (Lütfen belirtiniz!		()	
B5- İlçenizin ne zaman "Sakin Şehir (Cittaslow)" ilân edildiğine dair bilginiz var mı?			
Evet	()	(Lütfen yıl olarak belirtiniz!	
		Hayır	()
B6- İlçenizde Sakin Şehir (Cittaslow) üyeliği için yapılan faaliyetlere (çalışmalara) ilk olarak ne zaman başladığına ilişkin bilginiz var mı?"			
Evet	()	(Lütfen yıl olarak belirtiniz!	
		Hayır	()
B7- İlçenizin "Sakin Şehir (Cittaslow)" ilân edilmesinden memnun musunuz?			
Evet	()	(Lütfen gerekçesini açıklayınız!.....)	
		Hayır	() (Lütfen gerekçesini açıklayınız!.....)

C- SAKİN ŞEHİR UYGULAMALARININ ŞAVŞAT İLÇESİNE MUHTEMEL ETKİLERİNE İLİŞKİN ÖNERMELER

Şavşat'ın "Sakin Şehir" olmasının etkilerine yönelik aşağıda sunulan önermeler (ifadeler) doğru ya da yanlış olarak düşünülmemelidir. Sizden beklentimiz söz konusu önermelere ne ölçüde katıldığınızı (katılım düzeyinizi) belirtmenizdir. Bu amaçla, önermelerden her birinde sizin için en uygun olan kutucuğu "X" ile işaretleyiniz (en az katıldığınızı önermeyi 1, en fazla katıldığınızı önermeyi 5 puan şeklinde 1-5 arasında puanlayınız).

Kesinlikle KATILMIYORUM	Katılmıyorum	KARARSIZIM (Orta)	Katılıyorum	Kesinlikle KATILIYORUM					
← 1	2	3	4	5 →					
					Kesinlikle KATILMIYORUM	Katılmıyorum	Kararsızım (Orta)	Katılıyorum	Kesinlikle KATILIYORUM
Aşağıdaki önermelere katılma düzeyinizi lütfen ilgili kutucuğu işaretleyerek (X) belirtiniz.									
SOSYAL ETKİLER					1	2	3	4	5
C1	Sakin şehir unvanı ilçemize değer katmıştır.								
C2	Yerel halkın kentsel yaşam (sosyal yaşam) kalitesini artırmıştır.								
C3	İlçenin ulusal ve uluslararası tanıtımına katkı sağlamıştır.								
C4	Sosyal sorumluluk projelerinde artış olmuştur.								
C5	Sosyal etkinliklerde (festival, kültür, sanat, eğlence vb.) artış olmuştur.								
C6	Geleneksel yemeklerin / yiyeceklerin korunmasına katkı sağlanmıştır.								
C7	Dezavantajlı grupların (yaşlı, engelli vb.) sosyal hayatta aktif rol almalarını sağlamıştır.								
C8	Engelli, kadın ve çocuklara yönelik faaliyetlerde artış olmuştur.								

Ek-6 (Devamı). Yerel halka uygulanan sormaca formu

C9	Gelenek, görenek, tarihi ve kültürel değerlerin korunması teşvik edilmiştir.					
C10	İlçeden dışarıya göçü yavaşlatmıştır.					
C11	İlçeye geri dönüşü (tersine göçü) artırmıştır.					
C12	İlçenin daha yaşanabilir hale gelmesine katkı sağlamıştır.					
C13	İlçede yapılan bilimsel toplantı (panel, çalıştay vb.) ve çalışmaların sayısı artmıştır.					
C14	İlçe yönetimi ile ilgili kararlarda halkın daha fazla katılımı sağlanmıştır.					
 Sakin Şehir üyeliğinin Şavşat'a sosyal etkileri ile ilgili eklemek istediklerinizi belirtebilirsiniz.						
EKONOMİK ETKİLER		1	2	3	4	5
C15	Yerel ürünlerin üretimi ve pazarlanma imkânlarında artış olmuştur.					
C16	Yörede yeni iş sahalarının açılması ile istihdam artışına katkı sağlamıştır.					
C17	Sakin şehir üyeliği sayesinde diğer şehirlere nazaran rekabet avantajı elde edilmiştir.					
C18	Turizm sektörünün canlanmasını / gelişmesini sağlamıştır.					
C19	Yerel halkın gelir düzeyini artırmıştır.					
C20	Yerel üretici ve esnafın geliri artmıştır.					
C21	Yerel girişimci sayısı artmıştır.					
C22	Kadın girişimci sayısı artmıştır.					
C23	İnşaat / konut piyasasında canlanmaya neden olmuştur.					
C24	Kamu kurumlarınca (belediye vb.) sunulan hizmetlerin kalitesi artmıştır.					
C25	Turizme yönelik faaliyetlerin / işletmelerin sayısı artmıştır.					
C26	Turistik işletmelerin (restoran, otel vb.) hizmet kalitesi artmıştır.					
C27	İlçe, yatırımcılar için cazip hale gelmiştir.					
 Sakin Şehir üyeliğinin Şavşat'a ekonomik etkileri ile ilgili eklemek istediklerinizi belirtebilirsiniz.						
ÇEVRESEL ETKİLER		1	2	3	4	5
C28	Görüntü ve gürültü kirliliğini önleme çalışmalarında artış olmuştur.					
C29	Alt yapı sorunları azalmıştır.					
C30	Halkta çevreyi ve doğal kaynakları koruma bilinci / hassasiyeti artmıştır.					
C31	Şehir içindeki nitelikli yeşil alanların miktarı artmıştır.					
C32	Yöresel kimliği ortaya çıkarmaya yönelik şehir planlama çalışmalarına başlanmıştır.					
C33	Çevreyi dikkate alan yeni ulaşım imkânları geliştirilmiş ve mevcutlar iyileştirilmiştir.					
C34	İlçenin doğal dokusu korunmaya çalışılmıştır.					
C35	Yöresel mimari desteklenmiştir.					
C36	Yörenin biyolojik çeşitlilik ve doğal kaynakları daha fazla korunmaya başlanmıştır.					
C37	Atık yönetimi kapsamında çöplerin ayrıştırılması, geri dönüşüm vb. uygulamalar yapılmıştır.					
Sakin Şehir üyeliğinin Şavşat'a çevresel etkileri ile ilgili eklemek istediklerinizi belirtebilirsiniz.						

SORMACAMIZ SONA ERMİŞTİR, KATILDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ.

Ek-7. Mülki ve yerel idare öbeği görüşme soruları

Görüşülen Kişi ve Kodları

Görüşme Soruları

Musa GÖKTAŞ (MMA) ve Nihat ACAR (MBB)	1- Ne kadar zamandır Şavşat'ta görev yapmaktasınız? (sadece kaymakama soruldu) 1- Ne kadar süredir Şavşat'ta ikamet etmektesiniz? (sadece belediye başkanına soruldu) 2- Sakin Şehir hareketi hakkında ilk olarak nasıl ve ne zaman bilgi sahibi (haberdar) oldunuz? 3- Sakin Şehir uygulaması ilçede turizmin/yerel üreticinin/kentsel yaşam kalitesinin gelişmesine nasıl katkıda bulunabilir? Bu konuya ilişkin görüşleriniz nelerdir? 4- Sakin Şehir (Cittaslow) uygulaması, Şavşat'a neler katmıştır (sosyal, ekonomik, kültürel, çevresel)? Buna ilişkin görüşleriniz nelerdir? (Varsa örneklerle beraber somut tespit/gözlemleriniz nelerdir?) 5- Sakin şehir (Cittaslow) hareketinin Şavşat'ın geleceğini nasıl şekillendireceğini düşünüyorsunuz (olumlu/olumsuz etkileri ile beraber)? Buna ilişkin gözlemleriniz nelerdir? Sakin Şehir hareketinin bir kalkınma modeli olduğunu düşünüyor musunuz? Bu konuya ilişkin görüşleriniz nelerdir? 6- Göreve başlamadan önce sakin şehir (Cittaslow) kapsamında neler yapılmıştır? Siz göreve başladıktan sonra sakin şehir (Cittaslow) kapsamında ne tür faaliyetler/çalışmalar yapılmıştır? Bu konu hakkında hedefleriniz nelerdir? Neler yapmayı planlıyorsunuz? Sakin şehir (Cittaslow) kapsamında yapmayı düşündüğünüz faaliyetler/projeler var mı? Varsa nelerdir? (sadece belediye başkanına soruldu)
Cemil SARIOĞLU (ÖMA) ve Ahmet Sinan ÖZTÜRK (ÖBB)	1- Sakin Şehir hareketi hakkında ilk olarak nasıl bilgi sahibi oldunuz? Yavaş şehir ünvanına başvuru düşüncesi nasıl gelişti? 2- Sakin şehir (Cittaslow) olma süreci hakkında bilgi verir misiniz? 3- İlçenizin Sakin Şehir hareketine dahil olmasının en önemli amacı/amaçları nelerdi? Sizce bu amaçlar gerçekleşti mi? 4- Sakin Şehir (Cittaslow) uygulaması, Şavşat'a neler katmıştır (sosyal, ekonomik, kültürel, çevresel)? Buna ilişkin görüşleriniz nelerdir? (Varsa örneklerle beraber somut tespit/gözlemleriniz nelerdir?) Sakin şehir (Cittaslow) hareketi üye olunan 2015 yılından sonra ilçede ne tür değişiklikler getirmiştir? 5- Sakin şehir (Cittaslow) uygulamasından ne bekliyordunuz? Beklentileriniz tam olarak karşılandı mı? Bu süreçte ne tür sorunlarla karşılaştınız? Gidişatı nasıl görüyorsunuz? 6- Şavşat'ta göreviniz tamamlandıktan sonraki süreç açısından bakacak olursak dışarıdan bir gözle sakın şehir (Cittaslow) sonrası Şavşat hakkında ne düşünüyorsunuz? Ne tür gelişmeler (olumlu/olumsuz) yaşandı? Gözlemleriniz nelerdir?
Bayram DURSUN (MM) ve Davut KARAARSLAN (ÖM)	1- Sakin şehir (Cittaslow) sizin için ne anlama gelmektedir? 2- Şavşat ne zaman sakin şehir (Cittaslow) ilân edildi? Siz ilk nasıl haberdar oldunuz? Üyelğe başvuru esnasında ya da yapılan faaliyetler ile ilgili yerel yönetim (belediye) ile çalışmalarınız oldu mu? 3- Şavşat'ın sakin şehir olmasından memnun musunuz? Sakin şehir üyeliğinin Şavşat İlçesine ve köyünüze genel manada bir katkısı oldu mu? Olduysa bunlar nelerdir? 4- Ne zamandan beri muhtarlık yapıyorsunuz? (sadece Cevizli Köyü muhtarına soruldu). Ne kadar süre boyunca köyünüzde muhtarlık yaptınız? (sadece Tepeköy eski muhtarına soruldu). Köyünüzün nüfusu ne kadardır? Bunu sakin şehir (Cittaslow) öncesi ve sonrası açısından kıyaslayacak olursak köy nüfusunda bir değişme yaşanmış mıdır? (Köyünüzde ne tür gelişmeler yaşandı? Geriye dönüşler, üretim faaliyetlerinde turist sayısında artış vs.) Yaşanan bu değişimin sebebi/ sebepleri ne/neler olabilir? Sakin şehir (Cittaslow) üyeliğinin bu değişmeye bir etkisi var mıdır? 5- Sakin şehir (Cittaslow) öncesi ile kıyaslayacak olursak köyünüzde sakin şehir sonrası ne tür gelişmeler yaşandı? (geri dönüş, (yöresel) üretim faaliyetlerinde artış, turist sayısında artış vb.) Bu değişimin/ gelişmelerin sebebi/sebepleri ne olabilir? Sakin şehir (Cittaslow) üyeliği ve bu kapsamda yapılan faaliyetlerin bu değişmeye etkisi var mıdır? 6- Şavşat genelinin yerel kalkınması için sakin şehir (Cittaslow) kapsamında ne tür faaliyetler yapılmıştır? (Gözlemleriniz nelerdir?) Sizce yapılan faaliyetler yeterli midir? Değilse ilave olarak neler yapılmalıdır? Sakin şehir kapsamında yürütülen faaliyetlerde sorun yaşanmakta mıdır? Yaşanmakta ise bunlar nelerdir? Bu sorunlar sizce nasıl çözülebilir? 7- Sakin şehir markasının ilçeye daha fazla katkı sağlaması için sizce neler yapılmalıdır? Bir muhtar olarak sizin bu konuda düşünce ve beklentileriniz nelerdir? 8- Köyünüzde pansiyon var mı? Köyünüzü turistler ziyaret etmekte mi? Köye gelen turist sayısında artış var mı (öncesine göre). Köye gelen turistler açısından ilçenin sakin şehir (Cittaslow) oluşu köyü tercih etmelerinde etki ediyor mu? 9- Varsa konuyla ilgili söylemek istedikleriniz, görüş/önerileriniz nelerdir?
Filiz ÖZCAN (CT)	Cittaslow ölçütleri ve bu kapsamda yapılan faaliyetler doğrultusunda anlık olarak sorular sorulmuştur.

EK-8. Ticari işletmeler derinlemesine görüşme bilgi formu

DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME BİLGİ FORMU
(TİCARİ İŞLETMELER)

Görüşülen Kişi		Görüşme Yeri ve Tarihi	/.....-.....- 2019
Cinsiyet		Yaş	
Medeni Durum		Eğitim durumu	
Meslek		Şavşat'taki ikamet Yeri ve Süresi	

SORULAR

- 1- “Sakin Şehir (Cittaslow)” sizin için ne anlama gelmektedir?
- 2- Şavşat ne zaman “Sakin Şehir (Cittaslow)” ilân edildi? Şavşat’ın “Sakin Şehir” olmasından memnun musunuz? Sakin şehir üyeliğinin Şavşat ilçesine genel manada bir katkısı oldu mu? Olduysa bunlar nelerdir?
- 3- Ne zamandan beri hâlihazırdaki işle meşgulsünüz? İşletmenizin açılmasında ya da gelişmesinde Şavşat’ın “Sakin Şehir (Cittaslow)” ilân edilmesinin bir katkısı oldu mu?
- 4- İşletmenizde ne tür ürün ve hizmetler sunuyorsunuz? İlçenizin “Sakin Şehir (Cittaslow)” ilân edilmesi sonrası işletmeniz bünyesindeki ürün / hizmet satışlarında bir değişiklik (artış ya da azalma) oldu mu? Bu değişikliğin nedenleri neler olabilir?
- 5- Hâlihazırda işletmenizin aylık (ya da yıllık) kapasitesi ne kadardır? Bu kapasiteyi Sakin Şehir öncesi (2011-2015) ve sonrası (2015-2019) dönem itibarıyla karşılaştırdığınızda yıllık ortalama ne kadarlık bir değişim olmuştur?
- 6- Size göre Şavşat ilçesinin yerel kalkınması için “Sakin Şehir (Cittaslow)” kapsamında yürütülen faaliyetler yeterli midir? Yeterli değilse ilave olarak neler yapılmalıdır? “Sakin Şehir” kapsamında yürütülen faaliyetlerde sorunlar yaşanmakta mıdır? Bu sorunlar size göre nasıl çözülebilir?
- 7- Sakin Şehir markasının ilçeye daha fazla katkı sağlaması için neler yapılmalıdır? Sakin Şehir kapsamında bir işletmeci olarak beklentileriniz nelerdir?
- 8- Sizce turistlerin ilçeyi tercih etmesinde Şavşat’ın sakin şehir ilân edilmesinin etkisi var mıdır? Sakin şehir (Cittaslow) markası (logosu) turistlerin işletmenizi tercih etmesinde önemli bir araç mıdır?

KONAKLAMA İŞLETMELERİ

DİĞER İŞLETMELERİ

9- Konaklama tesisinizin müşterileri mevsimsel olarak değişkenlik gösteriyor mu? Ağırlıklı olarak hangi mevsimlerde / aylarda doluluk yaşıyor? Bunun nedenleri nelerdir? Konaklama tesisinizin müşterileri ağırlıklı olarak nerelerden gelmektedir? (Artvin il merkezi ve ilçeleri, komşu iller, diğer bölgeler, yurt dışı) İlçeyi ziyaretlerindeki başlıca amaçları nelerdir? (Turistik gezi, iş gezisi, eş dost ziyareti, bilimsel etkinlikler vb.)	İşletmenizin başlıca müşterileri (mal/ hizmetlerin alıcıları) kimlerdir? (İlçe halkı, Artvin il merkezi ve ilçelerinden gelenler, Artvin’e günübirlik komşu illerden gelenler, diğer illerden gelen ve Şavşat’ta konaklayan turistler, yabancı turistler)
10- İlçenin Sakin Şehir ilân edilmesinden sonra konaklayan müşteri sayısında artış oldu mu? Artış olduysa bu artışın müşteriler itibarıyla dağılımı (yerli, yabancı vb.) nasıldı? Benzer şekilde Sakin Şehir olduktan sonra müşteri başına ortalama geceleme sayısında artış oldu mu? Olduysa ne kadar?	Müşterileriniz ürün ve/veya hizmet alırken nelere dikkat etmektedirler? (Yöreselliğine, doğallığına, paketlemeye, hijyene, organikliğine, diğer)
11- Bir yılda ortalama kaç kişi işletmenizde konaklıyor? İşletmenizde tek kişi için konaklama fiyatları ne kadardır? Şavşat Sakin Şehir ilân edildikten sonra otel konaklama fiyatlarında bir artış yaşandı mı?	Müşterilerin / alıcıların ürün ve hizmetlerle ilgili ilave talepleri oluyor mu? Oluyorsa bunlar nelerdir? (Ürünlerin çeşitlendirilmesi, ürünlerde markalaşma ve paketlemeye gidilmesi, hizmet kalitesinin artırılması, müşteri ilişkilerinin iyileştirilmesi, sunumun iyileştirilmesi vb.). Bunlardan dikkate aldıklarınız oldu mu?

EK-8 (Devam). Ticari işletmeler derinlemesine görüşme bilgi formu

12-	Turistler konaklama yaparken en çok nelere dikkat etmektedirler? Sizden ne tür talepleri olmaktadır? Bunlardan dikkate aldığınız oldu mu? Tesisinizin kuruluş ve işletme aşamasında Sakin Şehir ölçütlerine dikkat ettiniz mi/ ediyor musunuz?	İşletmenizde en fazla hangi zaman dilimlerinde (haftalarda/aylarda) satışlarınızda artış yaşıyor? Size göre bu artışların sebepleri nelerdir? <i>(Yazlıkçıların gelmesi, turistlerin artması, festival ve şenliklerin yapılması, iş ziyaretleri, diğer)</i>
13-	İşletmeniz ile ilgili ne tür sorunlar yaşıyorsunuz? Bu sorunların giderilmesi için sizce neler yapılmalıdır? Sakin Şehir (Cittaslow) üyeliği bu sorunların daha kısa sürede çözümüne katkı sunuyor mu?	
14-	İşletmeniz ile ilgili sorunların çözümünde kamu kurum ve kuruluşlarından (kaymakamlık, belediye vb.) yeterli destek ve ilgiyi görüyor musunuz? Bu noktada dile getirmek istediğiniz hususlar nelerdir?	
15-	Konuyla ilgili varsa ilave olarak söylemek istedikleriniz (görüş ve önerileriniz) nelerdir?	

EK-9. Şavşat Kadın Derneği derinlemesine görüşme bilgi formu

DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME BİLGİ FORMU
(ŞAVŞAT KADIN DERNEĞİ ÜYELERİ)

Görüşülen Kişi		Görüşme Yeri ve Tarihi	/.....-.....- 2019
Medeni Durum		Yaş	
Eğitim durumu		Meslek	
Şavşat'taki ikamet Yeri ve Süresi			

SORULAR			
1-	"Sakin Şehir (Cittaslow)" sizin için neyi ifade etmektedir? Bu kelimeyi duyduğunuzda aklına ilk gelen şeyler nelerdir?		
2-	Şavşat ne zaman "Sakin Şehir (Cittaslow)" ilân edilmiştir? Şavşat'ın "Sakin Şehir" olmasından memnun musunuz?		
3-	Şavşat Kadın Derneği (Dernek) ne zaman ve ne amaçla kuruldu? Bu amaçlara ne derece ulaşıldı? Derneğin kurulmasında "Sakin Şehir" üyeliğinin bir etkisi oldu mu?		
4-	Kurulduğundan beri Dernek bünyesinde ne tür faaliyetler yürütülmektedir? Bu faaliyetler sayesinde doğrudan ya da dolaylı olarak Şavşat ilçesine ne tür katkılar sağlanmıştır? Şavşat'ın "Sakin Şehir" üyeliği Derneğin faaliyetlerini nasıl etkilemektedir?		
5-	Dernekte ne tür ürünler üretilmekte ve nerelerde pazarlanmaktadır? Üretim ve pazarlamadaki zorluklar nelerdir? Bunların çözümü için neler yapılabilir? Sakin şehir (Cittaslow) logosu ürünlerin pazarlanmasını nasıl etkiliyor? Ürün satışlarınız hangi zaman dilimlerinde artıyor? Sebepleri nelerdir?		
6-	Şavşat Kadın Derneği (Dernek) bünyesinde ne zamandan beri ve ne tür faaliyetlerde bulunuyorsunuz? Dernek üyesi olmanızda etkili olan en önemli faktörler nelerdir?		
7-	Dernek bünyesinde hangi ürünleri üretiyorsunuz? Ürettiğiniz ürün başına ne kadar gelir elde ediyorsunuz? Ürün çeşitlerini nasıl belirliyorsunuz? Üretimle ilgili eğitim veriliyor mu?		
	Ürün Adı	Aylık Kişi başı üretim miktarı (Kg, adet vb.)	Birim Satış Fiyatı
			Yıllık Üretim Miktarı (Kg, adet vb.)
8-	Dernek üyeliği öncesi dönemle karşılaştırdığınızda dernekteki faaliyetleri sonucu gelirlerinizde bir değişme oldu mu? Olumlu ya da olumsuz değişmenin sebepleri neler olabilir?		
9-	Dernek bünyesinde ürettiğiniz ürünlerin müşterileri (köylüler, ilçe halkı, çevre illerden gelenler, turistler vb.) kimlerdir? Söz konusu müşteriler ürün alırken nelere (doğallık, yöresellik, ambalaj, hijyen durumu vb.) dikkat etmektedirler? Sizin ürünlerinizi neden tercih etmektedirler?		
10-	Size göre Derneğin kadınlara sağladığı en önemli kazanımlar (iş, gelir, sosyalleşme vb.) nelerdir?		
11-	Size göre Şavşat'ın "Sakin Şehir (Cittaslow)" ilân edilmesi genel olarak Şavşat ilçesi ve özelde de kadınlar açısından faydalı olmuş mudur? Faydalı olmuşsa ne tür faydalardan söz edilebilir?		
12-	Dernek faaliyetleri kapsamında ilave olarak yapılmasını istediğiniz şeyler nelerdir?		
13-	Konuyla ilgili varsa ilave olarak söylemek istedikleriniz (görüş ve önerileriniz) nelerdir?		

Ek-10. Yöresel ürün pazarı satıcıları derinlemesine görüşme bilgi formu

**DERİNLEMESİNE GÖRÜŞME BİLGİ FORMU
(YÖRESEL ÜRÜN PAZARI SATICILARI)**

Görüşülen Kişi		Görüşme Yeri ve Tarihi	/.....-.....- 2019
Cinsiyet		Yaş	
Medeni Durum		Eğitim durumu	
Meslek		Şavşat'taki İkamet Yeri ve Süresi	

SORULAR

1-	“Sakin Şehir (Cittaslow)” sizin için ne anlama gelmektedir?																								
2-	Şavşat ne zaman “Sakin Şehir (Cittaslow)” ilân edildi? Şavşat'ın “Sakin Şehir” olmasından memnun musunuz?																								
3-	Şavşat Belediyesi “Yöresel Ürünler Pazarı (YÜP)”nda ürün satmaya ne zaman ve nasıl başladınız?																								
4-	Bu pazarda satış yapmanızdaki başlıca amaçlarınız nedir? Bu amaçlarınıza ulaştınız mı?																								
5-	YÜP kurulmadan önce de ürünlerinizi satıyor muydunuz? Önceden de satıyordusanız bu satışları nerede ve nasıl yapıyordunuz? Bu pazarın size nasıl bir katkısı oldu? Satışlarınızı artırdı mı?																								
6-	YÜP'te satış yapmak için pazara hangi sıklıkta geliyorsunuz?																								
7-	Pazarda genellikle hangi ürünleri satıyorsunuz?																								
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Ürünün Adı</th> <th colspan="3">Haftalık Pazarda Satılan Ürünün</th> <th rowspan="2">Pazara Geliş Sayısı (yıllık)</th> <th rowspan="2">Yıllık Toplam Pazarda Satılan Miktar</th> </tr> <tr> <th>Birimi</th> <th>Miktarı</th> <th>Fiyatı</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	Ürünün Adı	Haftalık Pazarda Satılan Ürünün			Pazara Geliş Sayısı (yıllık)	Yıllık Toplam Pazarda Satılan Miktar	Birimi	Miktarı	Fiyatı															
Ürünün Adı	Haftalık Pazarda Satılan Ürünün			Pazara Geliş Sayısı (yıllık)	Yıllık Toplam Pazarda Satılan Miktar																				
	Birimi	Miktarı	Fiyatı																						
8-	Bu pazarda satış yapmaya başladıktan sonra ürünlerinizin üretim ve satış miktarlarında artış oldu mu?																								
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th colspan="2">Ürünün</th> <th colspan="4">YÜP Öncesi ve Sonrası Üretim Miktarları (Yıllık)</th> </tr> <tr> <th>Adı</th> <th>Satıldığı Yıl</th> <th>Birim</th> <th>YÜP Öncesi</th> <th>YÜP Sonrası</th> <th>Değişim</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	Ürünün		YÜP Öncesi ve Sonrası Üretim Miktarları (Yıllık)				Adı	Satıldığı Yıl	Birim	YÜP Öncesi	YÜP Sonrası	Değişim												
Ürünün		YÜP Öncesi ve Sonrası Üretim Miktarları (Yıllık)																							
Adı	Satıldığı Yıl	Birim	YÜP Öncesi	YÜP Sonrası	Değişim																				
9-	YÜP'ten yeterince gelir elde ettiğinizi düşünüyor musunuz? Düşünmüyorsanız bunun sebepleri nelerdir? Gelirinizi artırmak için neler yapılmalıdır?																								
10-	Bu pazardaki başlıca müşterileriniz (köylüler, ilçe halkı, çevre illerden gelenler, turistler vb.) kimlerdir? Söz konusu müşteriler ürün alırken nelere (doğallık, yöresellik, ambalaj, hijyen durumu vb.) dikkat etmektedirler? Sizin ürünlerinizi neden tercih etmektedirler?																								
11-	Müşterilerin ürünlerle ilgili ne gibi talepleri (ürün çeşitlendirme, ambalaj, eve teslim, internet satışı vb.) oluyor mu? Bu talepleri dikkate alıyor musunuz? Müşterilerinizin taleplerini (miktar ve çeşit olarak) karşılayabiliyor musunuz?																								
12-	Mevcut YÜP ile ilgili şikâyetleriniz ve istekleriniz nelerdir? Pazar için ilave olarak neler yapılmalıdır?																								
13-	Pazarda en fazla hangi zaman dilimlerinde (ay, hafta) satışlarınız artmaktadır? Bu artışın sebepleri nelerdir?																								
14-	Ürünlerinizi YÜP dışında nerelerde (İnternette, otel ve restoranlara, festival vb) satıyorsunuz?																								
15-	Size göre sakin şehir (Cittaslow) logosu / unvanı sizlere ürünlerinizi satmada olumlu bir katkı sağladı mı? Sağladıysa bunlar nelerdir?																								
16-	Size göre sakin şehir (Cittaslow) logosu / unvanının Şavşat ilçesine katkısı oldu mu? Olduysa bunlar nelerdir?																								
17-	Konuyla ilgili varsa ilave olarak söylemek istedikleriniz (görüş ve önerileriniz) nelerdir?																								

Ek-11. Şavşat'ta Turizm İşletme (Bakanlık) belgeli tesislerdeki konaklama istatistikleri

Şavşat	Tesis Geliş Sayısı			Geceleme Sayısı			Ortalama Kalış Süresi			Doluluk Oranı (%)		
Yıllar	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2016	112	466	578	395	1.513	1.908	3,5	3,2	3,3	3,59	13,73	17,32
2017	297	4.596	4.893	499	6.901	7.400	1,68	1,50	1,51	1,93	26,62	28,55
2018	918	3.215	4.133	1.772	4.948	6.720	1,93	1,54	1,63	6,84	19,09	25,93
2019	326	4.076	4.402	557	6.429	6.986	1,71	1,58	1,59	2,15	24,80	26,95

Ek-12. Şavşat'ta yıllar itibariyle belediye belgeli tesislerdeki konaklama istatistikleri

Şavşat	Tesis Geliş Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi			Doluluk Oranı (%)		
Yıllar	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2010	950	14.791	15.741	3.103	16.531	19.634	3,3	1,1	1,2	3,36	17,9	21,26
2011	850	16.874	17.724	1.912	19.278	21.190	2,2	1,1	1,2	1,99	20,02	22,01
2012	1.112	22.078	23.190	2.002	23.444	25.446	1,8	1,1	1,1	2,07	24,29	26,36
2013	1.255	23.454	24.709	3.272	26.802	30.074	2,6	1,1	1,2	3,16	25,85	29,01
2014	1.110	14.227	15.337	1.182	16.033	17.215	1,1	1,1	1,1	1,14	15,46	16,6
2015	1.109	14.312	15.421	1.114	15.319	16.433	1	1,1	1,1	1,07	14,78	15,85
2016	4.505	15.423	19.928	5.008	17.815	22.823	1,1	1,2	1,1	4,82	17,15	21,97
2017	174	1.520	1.694	286	2.775	3.061	1,64	1,83	1,81	1,99	19,35	21,35
2018	1.037	5.093	6.130	2.401	10.498	12.899	2,32	2,06	2,10	5,09	22,27	27,37
2019	1.001	10.133	11.134	2.169	21.005	23.174	2,17	2,07	2,08	2,69	26,04	28,73

Ek-13. Şavşat Esnaf ve Sanatkârlar Odası'na kayıtlı bazı meslek kollarında 2015 öncesi ve sonrası dönem üye sayıları

Meslek Adları	2015 Öncesi Toplam (a)	Yıllar						2015 ve sonrası toplam (b)	Genel Toplam (c)	2015 ve sonrası toplamın genel toplam içindeki payı (d) (%)*	Artış yüzdesi (%)**
		2015	2016	2017	2018	2019	2020				
Kafeterya	-	-	-	-	2	2	1	5	5	100	-
Hayvan besiciliği ve ticareti	3	3	4	4	9	-	1	21	24	87,5	700
Şarkütericilik (süt ve süt ürünleri, yöresel ürünler satışı)	3	-	-	-	-	3	-	3	6	50	100
Otel ve pansiyon işletmeciliği	10	-	1	1	4	3	-	9	19	47,36	90
Marangozluk	11	2	-	-	2	3	1	8	19	42,10	73
Kahvehane/ çay ocağı	29	1	4	7	6	2	1	21	50	42	73
Lokantacılık	25	4	1	6	3	2	1	17	42	40,47	68
Bakkal/bayi/büfe/arketlerde yapılan ticaret	57	7	3	6	2	3	1	22	79	27,84	39
Fırıncılık ve unlu mamuller ticareti	7	-	-	-	1	1	-	2	9	22,22	29

* d = (b / c) x 100 şeklinde hesaplanmıştır.

** Artış yüzdesi = (b / a) x 100 şeklinde hesaplanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : İPEK, Fatma
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 01.10.1985 - Borçka
Medeni hali : Evli

Eğitim

<u>Derece</u>	<u>Eğitim Birimi</u>	<u>Mezuniyet Tarihi</u>
Yüksek Lisans	AÇÜ/ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı	
Lisans	DEÜ/İktisat	2007
Lise	Kırşehir İmam Hatip Lisesi	2002

İş Deneyimi

<u>Yıl</u>	<u>Yer</u>	<u>Görev</u>
2007-2012	Türkiye Finans Katılım Bankası	Cari Operasyon Yönetmeni
2012-	Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı	Uzman

Yabancı Dil

İngilizce